

Smernice za dobro prakso glede uporabe videopovezave na podlagi konvencije o pridobivanju dokazov

Izdajatelj
Haaška konferenca o mednarodnem zasebnem pravu – HCCH
Stalni urad
Churchillplein 6b
2517 JW Haag
Nizozemska

 (+31) 70 363 3303

 (+31) 70 360 4867

secretariat@hcch.net
www.hcch.net

PREDGOVOR

V imenu stalnega urada Haaške konference o mednarodnem zasebnem pravu (HCCH) z veseljem predstavljam te *Smernice za dobro prakso glede uporabe videopovezave na podlagi* Konvencije z dne 18. marca 1970 o pridobivanju dokazov v civilnih ali gospodarskih zadevah v tujini (konvencija o pridobivanju dokazov).

Avtorji Konvencije so bili dovolj previdni, da so sprejeli pristop, ki je popolnoma tehnološko nevtralen – kar je pristop, ki je prestal preizkus časa, kot dokazujejo te smernice. Z uporabo tehnologije, s katero se olajšuje izvajanje Konvencije, se je zagotovilo, da gre ta lahko v korak z dejanskim stanjem našega hitro spreminjajočega se sveta. Zdaj ko se konvencija o pridobivanju dokazov bliža petdeseti obletnici, je še vedno zanimiva za nove pogodbenice z vsega sveta.

Od objave 3. izdaje Praktičnega priročnika o izvajanju konvencije o pridobivanju dokazov leta 2016 se pogostost uporabe tehnologije videopovezave in videokonference vse bolj povečuje, zaradi česar je potrebno natančnejše in bolj ciljno usmerjanje na tem področju.

Smernice temeljijo na razpravah skupine strokovnjakov o uporabi videopovezave in drugih sodobnih tehnologij pri pridobivanju dokazov v tujini, tej skupini predseduje sodnik James Allsop, predsednik Federal Court of Australia (avstralsko zvezno sodišče). To skupino strokovnjakov je za delo pooblastil Svet HCCH za splošne zadeve in politiko na priporočilo posebne komisije za praktično izvajanje konvencije o pridobivanju dokazov. Smernice vključujejo tudi sklicevanja na odgovore organov pogodbenic, ki so odgovorni za izvajanje in vsakodnevno izvajanje Konvencije.

V stalnem uradu sta večino dela v zvezi z zasnovo in pripravo opravila Mayela Celis (nekdanja glavna pravna sodelavka) in Brody Warren (pravni sodelavec). Zahvaljujem se tudi Keithu Lokenu (svetovalcu za napotitve pri stalnem uradu in nekdanjemu pravnemu svetovalcu za mednarodno zasebno pravo na ministrstvu za zunanje zadeve Združenih držav Amerike) za njegove prispevke k pripravi teh smernic. Hvaležen sem tudi članom skupine strokovnjakov za njihova stališča in pripombe. Na koncu se posebej zahvaljujem dr. Gérardine Goh Escolar (prvi sekretarki), Rym Laoufi (nekdanji pravni sodelavki) in Lydie De Loof (sodelavki za objave) za opravljeno delo pri dokončnem oblikovanju smernic ter mnogim pripravnikom pri stalnem uradu, ki so sodelovali pri tem projektu. Preveč jih je, da bi jih tukaj našteli, vendar želim izpostaviti njihove prispevke.

Te smernice so bile posodobljene na stanje novembra 2019. Bralcem priporočam, da glede dopolnilnih praktičnih informacij in posodobitev v zvezi s Konvencijo redno spremljajo spletišče HCCH.

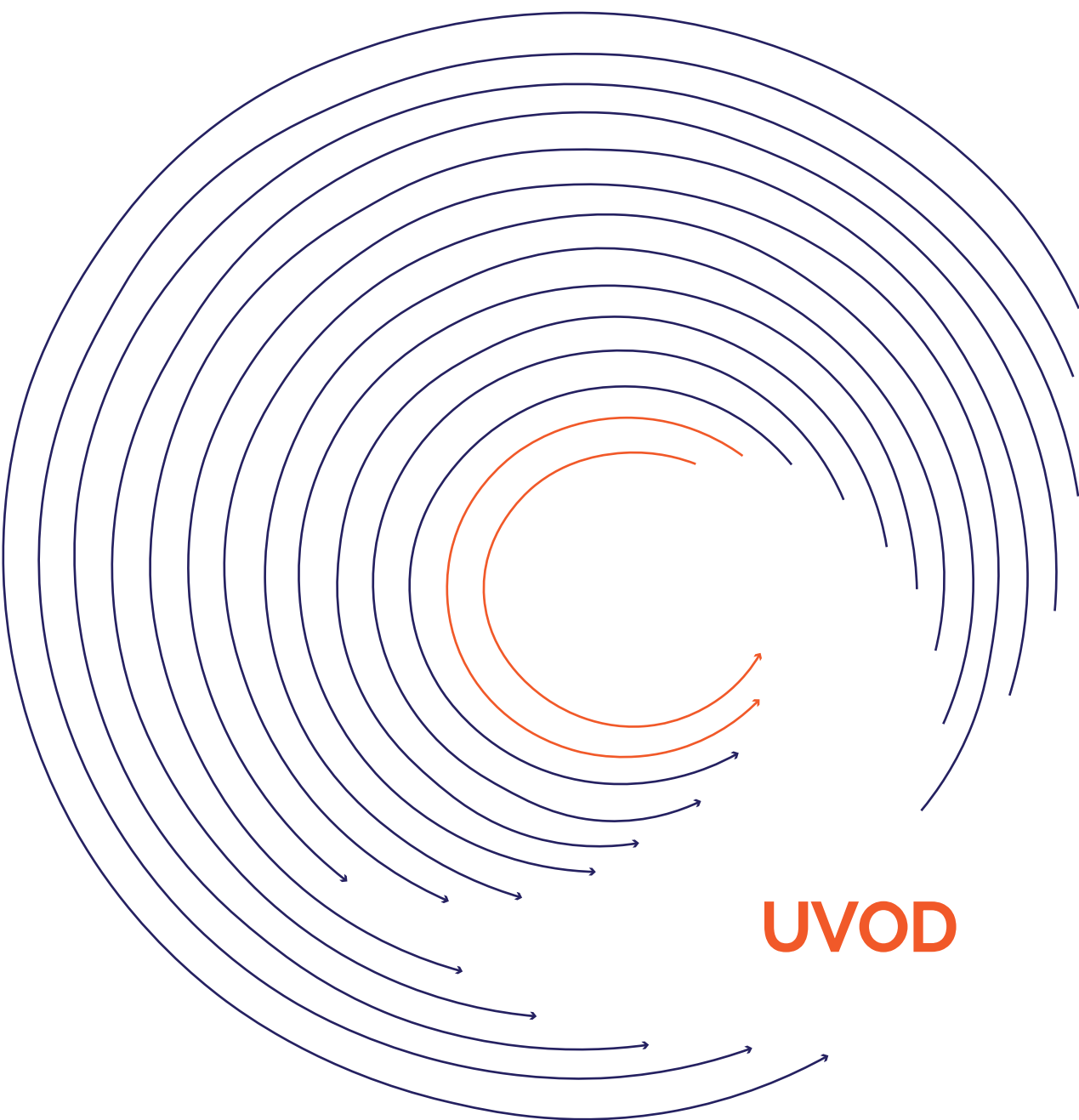
Tako kot se Priročnik o pridobivanju dokazov še naprej široko uporablja in navaja, sem tudi za to njegovo dopolnitev prepričan, da se bo za uporabnike Konvencije izkazala kot enako dragocena.

Christophe Bernasconi | **Generalni sekretar**

KAZALO

UVOD.....	7
KAJ JE VIDEOPOVEZAVA?	13
O TEH SMERNICAH.....	17
GLOSAR	25
DEL A ZAČETEK UPORABE VIDEOPOVEZAVE	35
A1 UVODNI PREUDARKI	37
A1.1 Pravna podlaga.....	38
a. Uporaba videopovezave na podlagi notranjega prava	39
b. Uporaba videopovezave na podlagi drugih instrumentov	42
c. Uporaba videopovezave na podlagi konvencije o pridobivanju dokazov	43
A1.2 Neposredno pridobivanje dokazov v primerjavi s posrednim pridobivanjem dokazov	46
A1.3 Pravne omejitve pri pridobivanju dokazov	49
A2 UPORABA VIDEOPOVEZAVE NA PODLAGI I. POGLAVJA.....	51
A2.1 Zaprosila	51
A2.2 Vsebina, oblika in pošiljanje zaprosila	52
A2.3 Odgovori na zaprosila.....	54
A2.4 Uradno obveščanje ali vabljenje prič/izvedencev in drugih udeležencev	55
A2.5 Navzočnost in sodelovanje pri izvrševanju zaprosila.....	56
a. Navzočnost strank in/ali njihovih zastopnikov (7. člen).....	56
b. Navzočnost članov sodnega osebja (8. člen)	57
A2.6 Prisilni ukrepi in prisila	59
A2.7 Prisega/izjava	60
A2.8 Identifikacija priče ali izvedenca in drugih udeležencev.....	61
A2.9 Kazenske določbe	62
A2.10 Privilegiji in drugi zaščitni ukrepi	63
A2.11 Stroški.....	64
A3 UPORABA VIDEOPOVEZAVE NA PODLAGI II. POGLAVJA	66
A3.1 Konzuli in komisarji.....	66
A3.2 Potreba za pridobitev dovoljenja države izvršitve.....	68
A3.3 Uradno obveščanje priče.....	69
A3.4 Udeležba, navzočnost in sodelovanje strank, njihovih zastopnikov in/ali članov sodnega osebja.....	71
A3.5 Prisilni ukrepi in prisila	72
A3.6 Prisega/izjava	73
A3.7 Identifikacija priče ali izvedenca in drugih udeležencev.....	74
A3.8 Kazenske določbe	75
A3.9 Privilegiji in drugi zaščitni ukrepi	76
A3.10 Stroški.....	77
DEL B PRIPRAVA IN IZVEDBA ZASLIŠANJ Z UPORABO VIDEOPOVEZAVE	79
B1 Obravnavanje morebitnih praktičnih ovir	83
B2 Časovno načrtovanje in preskušanje	86
B3 Tehnična podpora in usposabljanje.....	88
B4 Rezervacija ustreznih prostorov	90
B4.1 Uporaba dokumentov in materialnih dokazov	91
B4.2 Zasebni pogovori	92
B4.3 Posebni primeri	93

B5	Uporaba tolmačenja	94
B6	Snemanje, pisanje zapisnika in pregled	96
B7	Okolje, razporeditev in protokoli	99
B7.1	Upravljanje kamer ali nadzor zvoka	101
B7.2	Protokol govora	102
B7.3	Protokol v primeru komunikacijskih motenj	102
DEL C	TEHNIČNI IN VARNOSTNI VIDIKI	105
C1	Ustreznost opreme	108
C1.1	Uporaba licenčne programske opreme	109
C1.2	Uporaba komercialnih ponudnikov storitev	110
C2	Minimalni tehnični standardi	111
C2.1	Kodek	112
C2.2	Omrežja	114
C2.3	Pasovna širina	115
C2.4	Šifriranje	116
C2.5	Zvok (mikrofoni in zvočniki)	117
C2.6	Video (kamere in zasloni)	118
PRILOGE		121
	PRILOGA I - Zbirka dobrih praks	83
	PRILOGA II - Pojasnjevalne sheme	135
	PRILOGA III - Praktični primeri	139
	PRILOGA IV - Neobvezni obrazec za videopovezavo	101
	PRILOGA V - Besedilo Konvencije	106
	PRILOGA VI - Zadevni sklepi in priporočila posebne komisije	165
	Kazalo citirane sodne prakse	109
	Bibliografija	110
	Kratice	113

UVOD

„V svetu, ki se stalno razvija in je poln hitro napredujoče tehnologije, lahko nekatere inovacije spremenijo in olajšajo nekatere njegove najstarejše tradicije.“¹

1. Te smernice obravnavajo uporabo tehnologije videopovezave² za čezmejno pridobivanje dokazov na podlagi *Konvencije z dne 18. marca 1970 o pridobivanju dokazov v civilnih ali gospodarskih zadevah v tujini* (konvencija o pridobivanju dokazov).
2. Konvencija o pridobivanju dokazov je bila sklenjena v času, ko se sodobne tehnologije današnjega časa niso široko uporabljale, vendar tehnološko nevtralna ubeseditve, ki so jo sprejeli njeni avtorji, omogoča uporabo teh tehnologij. Posebna komisija za praktično izvajanje konvencije o pridobivanju dokazov je večkrat potrdila, da – tako kot pri drugih konvencijah o pravnem sodelovanju – niti vsebina niti oblika Konvencije ne pomeni ovire za uporabo novih tehnologij, njihova uporaba pa lahko koristi izvajanju Konvencije. Tudi posebna komisija je navedla, da je uporaba videopovezave in podobnih tehnologij kot pomoč pri pridobivanju dokazov skladna z obstoječim okvirom³.
3. Po mnenju mnogih od zdaj že več kot 60 pogodbenic konvencije o pridobivanju dokazov ni pravnih ovir za uporabo videopovezave, da se olajša pridobivanje dokazov na podlagi Konvencije.⁴ Med temi pogodbenicami so nekatere popolnoma opremljene za uporabo tehnologije videopovezave, druge pa trenutno nimajo zmogljivosti za to. Na primer, v okviru Evropske unije se videopovezava med državami članicami še vedno uporablja nedosledno kljub povezovanju v regiji in močni podpori za njeno okrepljeno uporabo.⁵ Da bi izkoristili celoten potencial tehnologije in spodbudili njeno uporabo v širšem mednarodnem okviru konvencije o pridobivanju dokazov, so še naprej potrebne nadaljnje smernice za reševanje vprašanj na tem

¹ R. A. Williams, Videoconferencing: Not a foreign language to international courts (Videokonferenca: nič tujega za mednarodna sodišča), *Oklahoma Journal of Law and Technology*, zv. 7, št. 1, 2011, str. 1.

² V teh smernicah se „videopovezava“ uporablja kot krovni izraz, ki zajema razne uporabljene tehnologije, ki omogočajo videokonference, navzočnost na daljavo ali katero koli drugo obliko videonavzočnosti. Za več informacij o tem izrazu glej spodnji razdelek z naslovom *Kaj je videopovezava?*.

³ Sklepi in priporočila št. 4 sestanka posebne komisije leta 2003; Sklepi in priporočila št. 55 sestanka posebne komisije leta 2009; Sklepi in priporočila št. 20 sestanka posebne komisije leta 2014. Glej tudi izraz „sklepi in priporočila“ v glosarju.

⁴ Glej Synopsis of Responses to the Country Profile Questionnaire on the Taking of Evidence by Video-link under the *Hague Convention of 18 March 1970 on the Taking of Evidence Abroad in Civil or Commercial Matters* (Evidence Convention) (Povzetek odgovorov na vprašalnik o profilu države glede pridobivanja dokazov prek videopovezave na podlagi Konvencije z dne 18. marca 1970 o pridobivanju dokazov v civilnih ali gospodarskih zadevah v tujini (konvencija o pridobivanju dokazov)), na voljo v razdelku Evidence Section (razdelek o pridobivanju dokazov) na spletišču HCCH pod naslovom Taking of evidence by video-link (Pridobivanje dokazov prek videopovezave), vprašanje (a) dela V, vprašanje (a) dela VI ter vprašanja (i) in (q) dela VII (v nadaljnjem besedilu: povzetek odgovorov).

⁵ Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah, *Uporaba videokonferenc pri pridobivanju dokazov v civilnih in gospodarskih zadevah na podlagi Uredbe Komisije (ES) št. 1206/2001 z dne 28. maja 2001: Praktični vodnik*, Bruselj, Evropska komisija, 2009, str. 6, na voljo na naslovu: < https://e-justice.europa.eu/content_ejn_s_publications-287-sl.do?init=true > (zadnji vpogled 4. marca 2020). Glej tudi nedavna prizadevanja Sveta Evropske unije v okviru projekta Handshake (2014–2017), kot so navedena v glosarju in na katere se sklicuje v teh smernicah.

dokaj neraziskanem področju.

4. Glede na navedeno je posebna komisija na sestanku maja 2014 v odziv na predlog Avstralije priporočila, naj Svet HCCH za splošne zadeve in politiko ustanovi skupino strokovnjakov, da prouči vprašanja, ki se lahko pojavijo pri uporabi videopovezave in drugih sodobnih tehnologij pri pridobivanju dokazov v tujini⁶.
5. Ko se je Svet za splošne zadeve in politiko marca 2015 naslednjič sestel, se je v skladu s priporočilom posebne komisije odločil, da ustanovi skupino strokovnjakov, ki je bila pooblaščen predvsem, da razišče morebitne načine obravnavanja vprašanj, ki se lahko pojavijo z uporabo videopovezave in drugih sodobnih tehnologij pri pridobivanju dokazov na podlagi konvencije o pridobivanju dokazov, naj gre za pravna, praktična ali tehnična vprašanja. Skupina strokovnjakov je bila pooblaščen tudi za presojo zaželenosti in izvedljivosti raznih razpoložljivih možnosti, ob upoštevanju sedanje prakse v državah in med njimi, ter zdajšnjih regionalnih in mednarodnih instrumentov⁷.
6. Skupina strokovnjakov⁸ se je potem sestala decembra 2015 in odločila, da bi bilo predvsem praktična vprašanja, ki se pojavljajo, najbolje obravnavati v smernicah za dobro prakso, ki bi bile dopolnjene s podrobnimi in enotno pripravljenimi profili držav za posamezno pogodbenico, informacije zanje pa bi zbrali s poslanim vprašalnikom. Po mnenju te skupine bi smernice zagotovile podroben komentar o uporabi videopovezave in drugih sodobnih tehnologij pri izvajanju Konvencije, ki bi temeljil predvsem na ustreznih členih in bi pomenil praktičen pristop, da se uporabnikom pokaže, kako je te tehnologije mogoče in bi jih bilo treba uporabljati v skladu s I. in II. poglavjem Konvencije⁹. Skupina strokovnjakov je priporočila še, naj se za pripravo osnutka ustanovi majhna podskupina.

⁶ Sklepi in priporočila št. 21 sestanka posebne komisije leta 2014.

⁷ Sklepi in priporočila št. 9 sestanka Sveta za splošne zadeve in politiko leta 2015.

⁸ Pri delu skupine strokovnjakov so bodisi ves čas bodisi v nekaterih fazah, vključno s pripravo osnutka teh smernic in vprašalnika o profilu države, sodelovali naslednji strokovnjaki: **Andora**: Sara DIÉGUEZ; **Avstralija**: James ALLSOP (predsednik); **Ljudska republika Kitajska**: Haibo GOU, Tailong WANG, Tanshuo XU, Yong ZHOU; **Kolumbija**: Maria José MONTAÑA CORREA, Lucia Teresa SOLANO RAMIREZ; **Češka**: Jana VEDRALOVÁ; **Evropska unija**: Jacek GARSTKA (Evropska komisija), Jaana POHJANMÄKI (Svet Evropske unije), Xavier THOREAU (Svet Evropske unije), Susana Fonte (Eurojust), Csaba Sandberg (Eurojust); **Finska**: Anna-Lena HALTTUNEN; **Francija**: Camille BLANCO, Nicolas CASTELL, Marie VAUTRAVERS; **Nemčija**: Thomas KLIPPSTEIN, Stefanie PLÖTZGEN-KAMRADT, Nils SCHRÖDER, Dana TILLICH; **Indija**: Kajal BHAT; **Japonska**: Masayoshi FURUYA; **Republika Koreja**: Ha-Kyung JUNG, Jongsun KANG; **Latvija**: Voldemārs KIZINO, Viktors MAKUCEVIČS, Madara RIEKSTĀ; **Litva**: Gintarė BUSTAEVIENĖ, Vaida PETRAVIČIENĖ; **Mehika**: Alejandro León VARGAS; **Norveška**: Catherine WESTBYE-WIESE; **Nizozemska**: Willem T. WASLANDER; **Poljska**: Paweł KOSMULSKI, Anna SALWA; **Portugalska**: Carlos GANDAREZ, Claudia Alexandra KONG, Nuno LÁZARO FONSECA; **Ruska federacija**: Ivan MELNIKOV; **Slovenija**: Judita DOLŽAN; **Španija**: Alegría BORRÁS; **Švedska**: Freddy LARSSON, Mari-Ann ROOS; **Švica**: Silvia MADARASZ-GAROLLA; **Turčija**: Kansu KARA; **Združeno kraljestvo Velika Britanija in Severna Irska**: David COOK, Nic TURNER; **Združene države Amerike**: Ada E. BOSQUE, Daniel KLIMOW, Katerina OSSENOVA.

⁹ Glej Report of the Experts' Group on the Use of Video-link and Other Modern Technologies in the Taking of Evidence Abroad (Poročilo skupine strokovnjakov o uporabi videopovezave in drugih sodobnih tehnologij pri pridobivanju dokazov v tujini), predh. dok. št. 8 iz decembra 2015 za Svet za splošne zadeve in politiko, str. 3 (na voljo v razdelku Evidence Section (razdelek o pridobivanju dokazov) na spletišču HCCH).

7. Marca 2016 je Svet za splošne zadeve in politiko potrdil oblikovanje manjše podskupine v okviru skupine strokovnjakov, odgovorne za razvoj in pripravo osnutka teh smernic ter podrobnih profilov držav, ki jih dopolnjujejo¹⁰.
8. Skupina je v sodelovanju s stalnim uradom začela delati kmalu po tem. Da bi bila ustrezno upoštevana geografska in jurisdikcijska raznolikost in v skladu s priporočili skupine strokovnjakov se je stalni urad v celotnem tem postopku posvetoval z zunanjimi subjekti, to pa so bili Svet odvetniških združenj Evrope (CCBE), Eurojust, Iberoameriška mreža za mednarodno pravno sodelovanje (IberRed) in Mednarodno odvetniško združenje (IBA). To dodatno posvetovanje je zagotovilo vložek zelo raznovrstnih regij in pravnih tradicij, vključno z nekaterimi, ki v podskupini še niso bile zastopane.
9. Februarja 2017 je bil nacionalnim organom in organom za stike članic¹¹ ter pogodbenicam, ki niso članice konvencije o pridobivanju dokazov, poslan vprašalnik o profilu države, vsebina za posamezne profile držav pa je bila naložena na spletišče HCCH, ko so bili prejeti odgovori.¹² Stalni urad je vse leto 2017 in na začetku leta 2018 še naprej raziskoval in pripravljaj osnutek smernic, te pa je po več krogih priprave osnutka in posvetovanj s podskupino skozi leto 2018 novembra istega leta potrdila skupina strokovnjakov. Potem so bile predložene Svetu za splošne zadeve in politiko in dokončno odobrene junija 2019¹³.

¹⁰ Sklepi in priporočila št. 20 sestanka Sveta za splošne zadeve in politiko leta 2016.

¹¹ V skladu s členom 7(1) statuta HCCH mora vsaka država članica imenovati nacionalni organ in vsaka članska organizacija organ za stike, ki deluje kot glavna kontaktna točka za stike s stalnim uradom.

¹² Potem ko je bil vprašalnik o profilu države poslan prvič, je bilo prejetih 35 odgovorov od 33 pogodbenic: Avstralije, Belorusije, Bosne in Hercegovine, Bolgarije, Brazilije, Cipra, Češke, Estonije, Finske, Francije, Grčije, Hrvaške, Izraela, Južne Afrike, Kitajske (PUO Hongkong in PUO Macao), Republike Koreje, Latvije, Litve, Madžarske, Malte, Mehike, Nemčije, Norveške, Poljske, Portugalske, Romunije, Singapurja, Slovenije, Švedske, Švice, Venezuele, Združenega kraljestva (Anglija, Wales in Severna Irska) in Združenih držav Amerike. V času priprave besedila je to pomenilo približno 53 % pogodbenic konvencije o pridobivanju dokazov. Prejeti odgovori so na voljo v razdelku Evidence Section (razdelek o pridobivanju dokazov) na spletišču HCCH (glej pot, navedeno v opombi 4).

¹³ Sklepi in priporočila št. 38 sestanka Sveta za splošne zadeve in politiko leta 2019.

**KAJ JE
VIDEOPOVEZAVA?**

10. Videopovezava pomeni tehnologijo, ki dvema ali več lokacijam omogoča hkratno interakcijo z dvosmernim prenosom slike in zvoka, kar olajšuje komunikacijo in osebno interakcijo med temi lokacijami. Ker se je ta praksa postopoma uvajala v sisteme procesnega prava in mehanizme čezmejnega pravnega sodelovanja, so se razvile različne pravne opredelitve pojmov. Drugi izrazi, ki se običajno uporabljajo za opisovanje te prakse, kadar se uporablja za namene pridobivanja dokazov, so videokonferenca, navzočnost na daljavo ali videonavzočnost.¹⁴
11. Ker videopovezava ni omejena s tradicionalnimi mejami, strankam, njihovim zastopnikom in/ali pričam v okviru sodnih postopkov omogoča, da se zglasijo in/ali pričajo pred sodiščem z druge lokacije, ki je na istem ozemlju kot sodišče, v drugi ozemeljski enoti iste države ali v tujini.
12. Videopovezava s premagovanjem razdalje med sodiščem, strankami, zastopniki in pričami omogoča potencialni prihranek časa, nižje stroške ter manj neprijetnosti in vpliva na okolje zaradi potovanja do sodišča¹⁵, hkrati pa je sredstvo za premagovanje nezmožnosti ene ali več oseb, da sodelujejo v postopkih. To je posebej koristno v primeru izvedenskih prič, saj lahko pomanjkanje njihove razpoložljivosti pogosto povzroči zamude pri časovnem načrtovanju.¹⁶ Dejansko je lahko v nekaterih primerih zaradi uporabe videopovezave razpoložljivost priče celo med precej manj pomembnimi dejavniki, ki se upoštevajo pri odločanju, ali je sodišče pristojno v neki zadevi¹⁷. Uporaba videopovezave lahko zagotovi tudi več prožnosti pri časovnem načrtovanju postopkov in obravnavanju prič z različnimi fizičnimi ali duševnimi boleznimi ali prič, ki bi jih osebna navzočnost prestrašila, s čimer je izboljššan dostop do pravnega varstva. Vsi ti dejavniki skupaj lahko prispevajo k boljše informiranim odločitvam in večji učinkovitosti sodnih postopkov.
13. Ker uporaba videopovezave morda ni ustrezna v vseh okoliščinah, ko naj bi se oseba zglasila in/ali pričala pred sodiščem, se še vedno obravnava kot dopolnilo (in ne kot zamenjava) za tradicionalne načine pridobivanja dokazov (tj. osebno navzočnost v sodni dvorani). To je predvsem zato, ker je osebna interakcija s pričo neizogibno šibkejša, kot je, kadar je priča dejansko navzoča v sodni dvorani¹⁸. Tako je zmožnost udeležencev, da ocenijo vedenje in

¹⁴ Odvisno od konteksta in vira se lahko opredelitve pojmov, pripisane tem in podobnim izrazom, nekoliko razlikujejo. Glej na primer razpravo o razliki med videokonferenco in telenavzočnostjo v M. E. Gruen in C. R. Williams, *Handbook on Best Practices for Using Video Teleconferencing in Adjudicatory Hearings* (Priročnik dobre prakse za uporabo video telekonferenc na sodnih obravnavah), Administrative Conference of the United States (upravna konferenca Združenih držav Amerike), 2015, str. 9 in 10, na voljo na naslovu: < <https://www.acus.gov/report/handbook-best-practices-using-video-teleconferencing-adjudicatory-hearings> > (zadnji vpogled 4. marca 2020).

¹⁵ Glej na primer Svet Evropske unije, D1a: Judicial use cases with high benefits from cross-border videoconferencing (Primeri pomembnih prednosti čezmejnje uporabe videokonference v sodnih zadevah), *Multi-aspect initiative to improve cross-border videoconferencing* (Pobuda za izboljšanje čezmejnih videokonferenc z več vidikov) (projekt Handshake, za več informacij o tem projektu glej glosar), 2017, str. 2; M. Davies, Bypassing the Hague Evidence Convention: Private International Law Implications of the Use of Video and Audio Conferencing Technology in Transnational Litigation (Zaobitje konvencije o pridobivanju dokazov: posledice uporabe video- in avdiokonferenčne tehnologije na mednarodno zasebno pravo), *American Journal of Comparative Law*, zv. 55 (2), 2007, str. 206; Federal Court of Australia (zvezno sodišče v Avstraliji), *Guide to Videoconferencing* (Priročnik o uporabi videokonferenc), 2016, str. 2, na voljo na naslovu: < <http://www.fedcourt.gov.au/services/videoconferencing-guide> > (zadnji vpogled 4. marca 2020).

¹⁶ Svet Evropske unije: „Razpoložljivost sodnih izvedencev je eden od razlogov za zamude“, *Priročnik o uporabi videokonferenc v čezmejnih sodnih postopkih*, Luxembourg, Urad za publikacije Evropske unije, 2013, str. 6, na voljo na naslovu: < <https://www.consilium.europa.eu/en/documents-publications/publications/guide-videoconferencing-cross-border-proceedings/> > (zadnji vpogled 4. marca 2020).

¹⁷ M. Davies (*op. cit.* opomba 15), str. 236.

¹⁸ Projekt Handshake (*op. cit.* opomba 15), str. 26.

verodostojnost priče lahko ovirana¹⁹, zlasti kadar tehnologija in pomanjkanje bližine povečata jezikovne ali kulturne razlike, zaradi česar se izgubijo podrobnosti. Na primer, po ugotovitvah študije, ki je bila opravljena na številnih pritožbenih sodiščih ene od pogodbenic (Združene države Amerike), so bili nekateri sodniki prepričani, da so v primeru zaslišanja priče prek videopovezave postavili manj vprašanj in da so manj verjetno posegli v pričanje.²⁰ V nekaterih primerih bi lahko oddaljenost priče tudi zmanjšala zmožnost sodišča za izvajanje nadzora nad pričo. Drugi pomislek se nanaša na morebitne tehnične težave, tako da bi odgovorni morali zagotoviti razpoložljivost primernih zmogljivosti, opreme in podpore na vseh sodelujočih lokacijah. Vsaka od morebitnih težav, povezanih z uporabo videopovezave, bi lahko ogrozila take temeljne vidike postopka, kot je pravica do poštenega sojenja ali načelo neposrednosti, poleg tega bi ovirala ali omejevala dostop do pravnega varstva²¹. Zato morajo sodišča razmišljati širše od praktičnosti, ko odločajo o tem, ali je v okoliščinah posamezne zadeve uporaba videopovezave v celoti koristna za splošno pravično in učinkovito izvajanje sodne oblasti²².

14. Tako te smernice ponujajo pregled dobrih praks pri uporabi videopovezave, kar lahko pomaga pri obravnavanju nekaterih od navedenih izzivov. Cilj teh praks je, da se uporabnikom konvencije o pridobivanju dokazov omogoči najboljši možni izkoristek trenutno razpoložljive tehnologije. Pričakovati je, da se bo postopek sčasoma izboljšal zaradi nadaljnega napredka tehnologije, kar bo na koncu kar najbolj povečalo koristi od uporabe tehnologije videopovezave pri pridobivanju dokazov v tujini.

¹⁹ R. A. Williams (*op. cit.* opomba 1), str. 21. Za razpravo o učinku tehnologije videopovezave na ocenjevanje verodostojnosti priče glej tudi opombo 42.

²⁰ M. Dunn in R. Norwick, *Report of a Survey of Videoconferencing in the Courts of Appeals* (Poročilo o raziskavi uporabe videokonferenc na pritožbenih sodiščih), Federal Judicial Center (zvezni center za pravosodje), 2006, str. 13, na voljo na naslovu: < <https://www.fjc.gov/sites/default/files/2012/VidConCA.pdf> > (zadnji vpogled 4. marca 2020).

²¹ Projekt Handshake (*op. cit.* opomba 15), str. 26 in 27. Pojem neposrednosti je splošno načelo procesnega prava v številnih državah, zlasti v Evropi, in vključuje zamisel, da je treba priče zaslišati v izvirni, ne izpeljani obliki (tj. neposredno v časovnem in fizičnem smislu). Za podrobnejšo razpravo o načelu neposrednosti in njegovem razmerju z uporabo videopovezave glej na primer T. Ivanc, *Theoretical Background of Using Information Technology in Evidence Taking* (Teoretično ozadje uporabe informacijske tehnologije pri pridobivanju dokazov), v V. Rijavec in drugi (ur.), *Dimensions of Evidence in European Civil Procedure* (Razsežnosti dokazov v evropskem civilnem postopku), Nizozemska, Kluwer Law International, 2016, str. 265–300; V. Harsági, *Evidence, Information Technology and Principles of Civil Procedure – The Hungarian Perspective* (Dokazi, informacijska tehnologija in načela civilnega postopka – madžarski vidik), v C. H. van Rhee in A. Uzelac (ur.), *Evidence in Contemporary Civil Procedure* (Dokazi v sodobnem civilnem postopku), Cambridge, Intersentia, 2015, str. 137–154.

²² Federal Court of Australia (zvezno sodišče v Avstraliji) (*op. cit.* opomba 15), str. 2.

**O TEH
SMERNICAH**

15. Glavni poudarek teh smernic je na uporabi tehnologije videopovezave na podlagi konvencije o pridobivanju dokazov. Poleg tega predstavljajo izkušnje, pridobljene iz splošnega razvoja dogodkov na nacionalni in mednarodni ravni na tem področju, vključno s sklicevanji na notranje pravo in druge mednarodne sporazume, kadar je to primerno.
16. Področje uporabe teh smernic je načeloma omejeno na uporabo videopovezave pri pričanju kot dokaznem sredstvu, kar je vrsta pridobivanja dokazov, za katero je tehnologija videopovezave najbolj primerna in ki jo jurisdikcije pogosteje uporabljajo ali zahtevajo. Videopovezava se odvisno od veljavnega prava lahko uporabi tudi za druga dokazna sredstva, ne le za izpovedbo, vendar se zdi, da je njena uporaba v ta namen bolj omejena²³.
17. Poleg tega je treba opozoriti, da so nekatere države respondentke poročale o zakonskih določbah, ki pridobivanje dokazov prek videopovezave omejujejo na izpovedbo prič ali stranke²⁴. Druge države respondentke so izrazile zaskrbljenost glede težav, povezanih s pridobivanjem listinskih dokazov prek videopovezave²⁵. Zato so te smernice še naprej osredotočene na pridobivanje dokazov iz izpovedbe prič ali izvedencev v tujini²⁶.
18. Poleg tega področje uporabe konvencije o pridobivanju dokazov zajema le civilne in gospodarske zadeve (za več informacij o tem izrazu glej glosar), čeprav so nekateri logistični vidiki in praktični preudarki v teh smernicah morda splošneje pomembni za uporabo tehnologije videopovezave. V evropskem okviru je bilo tudi ugotovljeno, da „se [videopovezava] v veliki večini primerov čezmejno uporablja za civilne in gospodarske zadeve, izpovedbe prič in druge vrste pridobivanja dokazov“²⁷. Kot take so smernice omejene na okvir civilnih in gospodarskih zadev in ne obravnavajo podrobneje čezmejnega pridobivanja dokazov v kazenskih postopkih.
19. Smernice so sestavljene na naslednji način:
 - Del A** obravnava začetek uporabe videopovezave, vključno z uvodnimi preudarki, in pojasnjuje načine, kako je mogoče videopovezavo uporabiti na podlagi Konvencije, pri čemer so v ospredju predvsem pravni vidiki.
 - Del B** se nanaša na pripravo in izvedbo zaslišanj, za katera je uporabljena videopovezava, vključno s pravnimi in praktičnimi preudarki.
 - Del C** se ukvarja s tehničnimi in varnostnimi vidiki.

²³ Nekatere države nimajo omejitev glede vrste dokazov, ki jih je mogoče pridobiti prek videopovezave, in lahko tako to tehnologijo uporabijo tudi za pridobivanje listinskih ali drugih dokazov. Glej na primer povzetek odgovorov (*op. cit.* opomba 4), vprašanja (b) in (d) dela IV.

²⁴ Glej na primer odgovor Francije na vprašanje (b) dela IV vprašalnika o profilu države (*op. cit.* opomba 12).

²⁵ Glej na primer odgovor Hrvaške na vprašanje (d) dela IV vprašalnika o profilu države (*op. cit.* opomba 12).

²⁶ Kot je navedeno v glosarju, za izraz „priča“ za namene teh smernic velja, da vključuje obe stranki v postopku in tretje stranke, ki naj bi bile zaslišane. Vendar je treba opozoriti, da so v nekaterih pogodbenicah, kot so Združene države Amerike, „sodišča izkazala večjo nenaklonjenost temu, da bi dovolila izpovedbo prek [videopovezave][...], kadar je bila oddaljena priča tudi stranka v postopku“; M. Davies (*op. cit.* opomba 15), str. 211.

²⁷ Rezultati projekta Handshake, ki ga je izvedel Evropski svet, kažejo, da ta večina lahko doseže tudi 80–90 % zadev, kadar je uporabljena videopovezava: Projekt Handshake (*op. cit.* opomba 15), str. 15.

Kjer je primerno, so pred vsakim razdelkom navedene predlagane **dobre prakse**, ki so upoštevne za zadevni razdelek ali podrazdelek. Te dobre prakse se pojavijo v obarvanih okvirih in so oštevilčene drugače kot odstavki. Zbrane so tudi v **Prilogi I**. **Priloga II** vsebuje pojasnjevalne sheme o tem, kako je videopovezavo mogoče uporabiti na podlagi Konvencije (v primerih posrednega in neposrednega pridobivanja dokazov), **Priloga III** pa zagotavlja številne ponazoritvene vsebinske primere.

Preostale **priloge** vključujejo druge pomembne informacije, kot so novi neobvezni obrazec, ki posebej obravnava vprašanja videopovezave in naj bi se uporabljal kot priloga k priporočenemu vzorčnemu obrazcu za zaprosila (**Priloga IV**), celotno besedilo konvencije o pridobivanju dokazov (**Priloga V**) ter zadevne sklepe in priporočila posebne komisije (**Priloga VI**).

20. V celotnih smernicah se sklicuje na posamezne **profile držav** za vsako pogodbenico. Zaradi razlik v pravu, praksah in postopkih po pogodbenicah, kar zadeva uporabo videopovezave pri pridobivanju dokazov²⁸, je skupina strokovnjakov ugotovila, da so bili taki profili držav potrebni zaradi zagotovitve bolj ciljnih smernic, ki jih je lažje posodabljeni. Profili držav tako vsebujejo dodatne informacije glede uporabe videopovezave na podlagi konvencije o pridobivanju dokazov, ki so edinstvene za posamezno pogodbenico, vključno z upoštevno zakonodajo, pravili in predpisi, koristnimi povezavami in kontaktnimi podatki. Te so dostopne prek razdelka Evidence Section (razdelek za pridobivanje dokazov) na spletišču HCCH.
21. Namen teh smernic je dopolniti 3. izdajo **Praktičnega priročnika o izvajanju konvencije o pridobivanju dokazov** (v nadaljnjem besedilu: Priročnik o pridobivanju dokazov),²⁹ ki vsebuje prilogo, posvečeno uporabi videopovezave (Priloga 6). Priročnik o pridobivanju dokazov je celovit vodnik, ki vsebuje informacije glede širšega izvajanja Konvencije, vključno s sodno prakso in razlago, ki se nanaša na Konvencijo v celoti, ne le na uporabo tehnologije videopovezave. Več informacij o nakupu izvodov Priročnika o pridobivanju dokazov je na voljo v razdelku Evidence Section (razdelek za pridobivanje dokazov) in v razdelku Publications Section (razdelek za publikacije) na spletišču HCCH: < www.hcch.net >.

²⁸ Prav tam, str. 20.

²⁹ Stalni urad HCCH, *Practical Handbook on the Operation of the Evidence Convention* (Praktični priročnik o izvajanju konvencije o pridobivanju dokazov), 3. izdaja, Haag, 2016. Glej tudi glosar.

KRATICE

ADSL	asimetrični digitalni naročniški vod
AES	napredni standard šifriranja
AIR	pravna poročila za vso Indijo (Indija)
ATR	Avstralsko-azijska davčna poročila (Avstralija)
Bankr. E.D.N.Y.	U.S. Bankruptcy Court for the Eastern District of New York (stečajno sodišče za vzhodno okrožje New Yorka (Združene države Amerike))
BCSC	Supreme Court of British Columbia (vrhovno sodišče Britanske Kolumbije (Kanada))
CCBE	Svet odvetniških združenj Evrope
Kodek	kodirnik-dekodirnik
D. Conn.	U.S. District Court for the District of Connecticut (okrožno sodišče za okrožje Connecticuta (Združene države Amerike))
D.D.C.	U.S. District Court for the District of Columbia (okrožno sodišče za okrožje Kolumbije (Združene države Amerike))
EK	Evropska komisija
EU	Evropska unija
EWHC (Ch)	High Court of England and Wales (Chancery Division) (višje sodišče Anglije in Walesa (premoženjski oddelek) (Združeno kraljestvo))
EWHC (QB)	High Court of England and Wales (Queen's Bench Division) (višje sodišče Anglije in Walesa (oddelek Queen's Bench) (Združeno kraljestvo))
FCA	Federal Court of Australia (zvezno sodišče Avstralije)
FCR	poročila zveznega sodišča (Avstralija)
Fed. R. Civ. P.	Federal Rules on Civil Procedure (zvezna pravila o civilnem postopku) (Združene države Amerike)
Fed. R. Evid. Serv.	Federal Rules of Evidence Service (zvezna pravila o vročanju dokazil) (Združene države Amerike)
HD	visoka ločljivost
HKEC	hongkonške elektronske navedbe (Ljudska republika Kitajska)
HKLRD	hongkonška pravna poročila in pregled (Ljudska republika Kitajska)
PUO Hongkong	Posebno upravno območje Hongkong (Ljudska republika Kitajska)
IberRed	Iberoameriška mreža za mednarodno pravno sodelovanje
IBA	Mednarodno odvetniško združenje
ID	identifikacijski dokument
IP	internetni protokol
ISDN	digitalno omrežje z integriranimi storitvami
ITU-T	Mednarodna telekomunikacijska zveza

LawAsia	Pravno združenje za Azijo in Pacifik
PUO Macao	Posebno upravno območje Macao (Ljudska republika Kitajska)
MCU	večtočkovna kontrolna enota
ONSC	Supreme Court of Ontario (vrhovno sodišče Ontaria (Kanada))
ONCJ	Ontario Court of Justice (sodišče v Ontariu (Kanada))
Res/D/N/DC	Reservations/Declarations/Notifications/Depositary Communications (pridržki/izjave/uradna obvestila/obvestila depozitarja)
SIP	protokol za vzpostavitev seje
SD	standardna definicija
S.D.N.Y.	U.S. District Court for the Southern District of New York (okrožno sodišče za južno okrožje New Yorka (Združene države Amerike))
ZDA	Združene države Amerike
W.D. Tenn.	U.S. District Court for the Western District of Tennessee (okrožno sodišče za zahodno okrožje Tennesseeja (Združene države Amerike))
WXGA	široko razširjeno grafično polje

GLOSAR

Osrednji organ

Organ, ki ga imenuje pogodbenica v skladu s prvim odstavkom 2. člena.

I. poglavje

Določbe Konvencije, ki obravnavajo sistem zaprosil. I. poglavje zajema 1. do 14. člen Konvencije.

II. poglavje

Določbe Konvencije, ki obravnavajo pridobivanje dokazov s strani konzulov in komisarjev. II. poglavje zajema 15. do 22. člen Konvencije. V skladu s 33. členom Konvencije lahko država pogodbenica v celoti ali delno izključi uporabo II. poglavja. Za ogled izjav ali pridržkov določene pogodbenice glej **preglednico stanja** za konvencijo o pridobivanju dokazov v stolpcu Res/D/N/DC.

Civilne ali gospodarske zadeve

Izraz, ki se uporablja za razmejitev stvarnega področja uporabe Konvencije. Izraz „civilne in gospodarske zadeve“ se razlaga *široko* in *avtonomno* ter se dosledno uporablja v konvencijah o pridobivanju dokazov in vročanju.

Kodek

Kodek (skrajšana različica kodirnika-dekodirnika) je naprava, ki zvočni in slikovni signal na eni lokaciji stisne v digitalni signal, ki se prenese na drugo lokacijo, preden se spet pretvori nazaj v berljiv zvočni in slikovni format³⁰.

Komisar

Za namene II. poglavja je to oseba, katere naloga je pridobivati dokaze (glej zlasti 17. člen).

Sklepi in priporočila

Sklepi in priporočila s sestankov HCCH. V teh smernicah se večina sklicevanj nanaša na sklepe in priporočila posebne komisije glede praktičnega izvajanja konvencije o pridobivanju dokazov, skupaj z letnico zadevnega sestanka (npr. sklepi in priporočila sestanka posebne komisije leta 2014 so sklepi in priporočila, ki so bili sprejeti na sestanku posebne komisije leta 2014). Vsi zadevni sklepi in priporočila posebne komisije so navedeni še v **Prilogi VI** in so na voljo v razdelku Evidence Section (razdelek o pridobivanju dokazov) na spletišču HCCH: < www.hcch.net >. Sklicuje se tudi na sklepe in priporočila drugih sestankov HCCH, kot so letni sestanki Sveta za splošne zadeve in politiko.

Konzul

Za namene II. poglavja se izraz „konzul“ uporablja za poimenovanje konzularnih predstavnikov in diplomatskih uradnikov.

³⁰ M. Dunn in R. Norwick (*op. cit.* opomba 20), str. 2. M. E. Gruen in C. R. Williams (*op. cit.* opomba 14), str. 5.

Konzularni predstavnik

Za namene II. poglavja je to oseba, katere naloga je pridobivati dokaze (glej zlasti 15. in 16. člen). Zaradi praktičnosti se izraz „konzul“ v teh smernicah uporablja za poimenovanje konzularnih predstavnikov in diplomatskih uradnikov.

Profil države

Odgovor na *vprašalnik o profilu države*, ki ga je stalni urad poslal pogodbenicam leta 2017, da bi dopolnil bolj splošne informacije iz teh smernic. Vsi posamezni profili držav in zbir vseh odgovorov (povzetek odgovorov) so na voljo prek razdelka Evidence Section (razdelek o pridobivanju dokazov) na spletišču HCCH: < www.hcch.net >. Sklicevanja na vprašanje se v teh smernicah nanašajo na vprašanja v vprašalniku o profilu države.

Neposredno pridobivanje dokazov

Postopek pridobivanja dokazov, s katerim organ države prosi, pred katerim poteka postopek, neposredno zasliši pričo ali izvedenca. Glej tudi: *Posredno pridobivanje dokazov, razlika med neposrednim in posrednim pridobivanjem dokazov je obravnavana v oddelku A1.2, pojasnjevalne sheme so vključene v Prilogo II.*

Uredba EU o pridobivanju dokazov

Uredba o pridobivanju dokazov v civilnih ali gospodarskih zadevah, ta uredba velja med državami članicami Evropske unije (EU) (z izjemo Danske)³¹. Njen polni naslov je *Uredba Sveta (ES) št. 1206/2001 z dne 28. maja 2001 o sodelovanju med sodišči držav članic pri pridobivanju dokazov v civilnih ali gospodarskih zadevah*³².

Konvencija o pridobivanju dokazov (ali Konvencija)

Mednarodna pogodba, pripravljena in sprejeta pod okriljem HCCH, katere polni naslov je *Konvencija z dne 18. marca 1970 o pridobivanju dokazov v civilnih ali gospodarskih zadevah v tujini*. Celotno besedilo Konvencije je v **Prilogi V**, na voljo je tudi v razdelku Evidence Section (razdelek o pridobivanju dokazov) na spletišču HCCH: < www.hcch.net >.

Priročnik o pridobivanju dokazov

Publikacija HCCH, katere polni naslov je *Praktični priročnik o izvajanju konvencije o pridobivanju dokazov*. Priročnik o pridobivanju dokazov ponuja podrobna pojasnila raznih vidikov splošnega izvajanja konvencije o pridobivanju dokazov in verodostojne komentarje o glavnih vprašanjih, ki se pojavljajo v praksi. Tako bi bilo treba te smernice obravnavati kot dopolnilo k Priročniku o pridobivanju dokazov. Če ni navedeno drugače, se sklicevanja na Priročnik o pridobivanju dokazov v teh smernicah nanašajo na 3. izdajo priročnika, objavljeno leta 2016. Informacije o nakupu priročnika so na voljo v razdelku Evidence Section (razdelek o pridobivanju dokazov) na spletišču HCCH:

³¹ Uredba EU o pridobivanju dokazov Združeno kraljestvo še naprej zavezuje do 31. decembra 2020, in sicer v skladu s sporazumom o izstopu, ki je bil podpisan med Združenim kraljestvom in Evropsko unijo in je začel veljati 1. februarja 2020.

³² Celotno besedilo uredbe je dostopno v podatkovni zbirki EUR-Lex in je na voljo na naslovu: < <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/sl/ALL/?uri=CELEX:32001R1206> > (zadnji vpogled 4. marca 2020).

< www.hcch.net >.

Razdelek o pridobivanju dokazov

Razdelek spletišča HCCH, namenjen konvenciji o pridobivanju dokazov. Do razdelka Evidence Section (razdelek o pridobivanju dokazov) je mogoče dostopati prek povezave na spletišču HCCH < www.hcch.net >.

Obrazložitev poročila

Poročilo, ki ga je pripravil Philip W. Amram, opisuje pa ozadje konvencije o pridobivanju dokazov in pripravljeno delo zanjo ter vsebuje komentarje glede njenega besedila po posameznih členih. Polno besedilo obrazložitvenega poročila je v Prilogi 3 **Priročnika o pridobivanju dokazov** in je na voljo v razdelku Evidence Section (razdelek o pridobivanju dokazov) na spletišču HCCH: < www.hcch.net >. Obrazložitev poročila je bilo najprej objavljeno v *Actes et documents de la Onzième session (Akti in dokumenti enajstega zasedanja)* (1968), Tome IV (zvezek IV), *Obtention des preuves à l'étranger* (Pridobivanje dokazov v tujini) (str. 202–216).

Projekt Handshake

Projekt, ki ga je med letoma 2014 in 2017 izvajala strokovna skupina za videokonference pri delovni skupini za e-pravo (e-pravosodje) pri Svetu Evropske unije, katerega polno ime je bilo *Pobuda za izboljšanje čezmejnih videokonferenc z več vidikov*³³. Navedena cilja projekta sta bila „spodbujanje praktične uporabe ter izmenjava dobre prakse in strokovnega znanja glede organizacijskih, tehničnih in pravnih vidikov čezmejnih videokonferenc, da se pomaga izboljšati splošno delovanje sistemov e-pravosodja v državah članicah in na evropski ravni“³⁴.

Izidi in priporočila projekta so bili uporabljeni pri oblikovanju osnutka teh smernic, zlasti kar zadeva praktične in tehnične vidike. To je bilo večinoma zaradi obsežnih preskusov videopovezav, ki so bili izvedeni med državami članicami Evropske unije.

Zaslišanje

Za namene teh smernic se izraz „zaslišanje“ uporablja pri sklicevanju na katero koli zasliševanje priče, od katere naj bi se pridobili dokazi, bodisi kot del postopka na sodišču bodisi izvedeno zunaj sodišča. Glej tudi izraze „priča“, „konzul“ in „komisar“.

Posredno pridobivanje dokazov

Postopek pridobivanja dokazov, s katerim organ zaprosene države, na ozemlju katere je priča ali izvedenec, zasliši pričo ali izvedenca. Glej tudi: *Neposredno pridobivanje dokazov, razlika med neposrednim in posrednim pridobivanjem dokazov je obravnavana v oddelku A1.2, pojasnjevalne sheme so vključene v Prilogo II.*

³³ Dokumentacija in izidi projekta (.zip datoteka) *Pobuda za izboljšanje čezmejnih videokonferenc z več vidikov* so na voljo na naslovu: < https://beta.e-justice.europa.eu/69/EN/general_information > (zadnji vpogled 4. marca 2020).

³⁴ Projekt Handshake (op. cit. opomba 15), str. 2.

Digitalno omrežje z integriranimi storitvami (ISDN)

Mednarodna telekomunikacijska zveza je ISDN opredelila kot tip „[omrežja, ki zagotavlja ali podpira raznovrstne telekomunikacijske storitve], ki omogoča digitalne povezave med uporabniškimi mrežnimi vmesniki“³⁵.

Mednarodna telekomunikacijska zveza – Sektor za standardizacijo telekomunikacij (ITU-T)

Sektor Mednarodne telekomunikacijske zveze, ki je odgovoren za „[zbiranje] strokovnjakov z vsega sveta zaradi razvoja mednarodnih standardov, znanih kot Priporočila ITU-T, ki delujejo kot opredeljeni elementi v svetovni infrastrukturi informacijskih in komunikacijskih tehnologij“³⁶.

Omrežje internetnih protokolov (IP)

Mednarodna telekomunikacijska zveza je omrežje IP opredelila kot tip „omrežja, v katerem se IP uporablja kot slojni protokol“³⁷.

Sodni organ

Izraz „sodni organ“ se v Konvenciji uporablja za opis: (a) organa, ki izdaja zaprosila (prvi odstavek 1. člena), in (b) organa, ki izvršuje zaprosila (prvi odstavek 9. člena).

Zaprosilo

Za namene I. poglavja je to sredstvo, s katerim se zaprosi za pridobitev dokazov ali izvedbo nekega drugega dejanja sodnega postopka. V teh smernicah „zaprosilo“ (brez velikih začetnic) pomeni sredstvo med drugimi instrumenti (npr. konvencija HCCH o civilnem postopku iz leta 1954) ali notranje pravo za pridobivanje dokazov ali izvedbo drugega dejanja sodnega postopka (splošno znano kot zaprosilo za ugotavljanje dejstev ali manj pogosto kot pooblastilo za ugotavljanje dejstev).

Vzorčni obrazec

Vzorčni obrazec zaprosila, ki ga je priporočila posebna komisija. Različici vzorčnega obrazca, ki ju je mogoče izpolniti v angleščini in francoščini, sta na voljo v razdelku Evidence Section (razdelek o pridobivanju dokazov) na spletišču HCCH: < www.hcch.net >. Izvod vzorčnega obrazca z navodili za izpolnjevanje je na voljo tudi v Prilogi 4 Priročnika o pridobivanju dokazov.

Diagram praktičnih informacij

Diagram za zadevno pogodbenico, ki je na voljo v razdelku Evidence Section (razdelek o pridobivanju

³⁵ Mednarodna telekomunikacijska zveza, I.112: Vocabulary of terms for ISDNs (Slovar izrazov za ISDN), 1993, str. 6, na voljo na naslovu < <https://www.itu.int/rec/T-REC-I.112-199303-I> > (zadnji vpogled 4. marca 2020). Za več informacij o ITU-T glej tudi opombo 36 v nadaljevanju.

³⁶ Za več informacij o ITU-T glej: < <https://www.itu.int/en/ITU-T/about/Pages/default.aspx> > (zadnji vpogled 4. marca 2020).

³⁷ Mednarodna telekomunikacijska zveza, Y.1001: IP framework – A framework for convergence of telecommunications network and IP network technologies (Okvir IP – Okvir za konvergenco telekomunikacijskega omrežja in omrežnih tehnologij IP), 2000, str. 3, na voljo na naslovu: < <https://www.itu.int/rec/T-REC-Y.1001-200011-I> > (zadnji vpogled 4. marca 2020).

dokazov) na spletišču HCCH (< www.hcch.net >) pod Central and other Authorities (osrednji in drugi organi), ki vsebuje informacije o praktičnem izvajanju Konvencije za zadevno pogodbenico.

Zaprošeni organ

Za namene I. poglavja je to organ, ki izvrši zaprosilo. Konvencija predvideva, da je zaprošeni organ sodni organ zaprosene države, ki je pristojen za izvrševanje zaprosil na podlagi notranjega prava.

Zaprošena država

Za namene I. poglavja je to pogodbenica, na katero je ali bo naslovljeno zaprosilo.

Organ prosilec

Za namene I. poglavja je to organ, ki izda zaprosilo. Konvencija predvideva, da je organ prosilec sodni organ države prosilke, ki je pristojen za izdajanje zaprosil na podlagi njenega notranjega prava.

Država prosilka

Za namene I. poglavja je to pogodbenica, v kateri je bilo ali bo izdano zaprosilo.

Država respondentka

Pogodbenica Konvencije, ki je predložila odgovor na *vprašalnik o profilu države*, ki ga je leta 2017 poslal Stalni urad. Vsi posamezni profili držav in zbir vseh odgovorov (povzetek odgovorov) so na voljo prek razdelka Evidence Section (razdelek o pridobivanju dokazov) na spletišču HCCH: < www.hcch.net >.

Država pošiljateljica

V teh smernicah se ta izraz uporablja izključno v okviru njegovega pomena iz *Dunajske konvencije z dne 24. aprila 1963 o konzularnih odnosih* (v nadaljnjem besedilu: Dunajska konvencija o konzularnih odnosih), nanaša pa se na državo, ki pošlje diplomatskega ali konzularnega uradnika, da v tujini zastopa njene interese.

Posebna komisija

Posebne komisije oblikuje HCCH, sklicuje pa jih generalni sekretar, njihova naloga je, da razvijajo nove konvencije HCCH in se pogajajo o njih ali pregledujejo praktično izvajanje konvencij HCCH. V teh smernicah se posebna komisija nanaša na posebno komisijo, ki se redno sestaja, da pregleduje praktično izvajanje konvencije o pridobivanju dokazov.

Država izvršitve

Za namene II. poglavja je to pogodbenica, na ozemlju katere se pridobivajo ali se bodo pridobivali dokazi.

Država prosilka

Za namene II. poglavja je to pogodbenica, na ozemlju katere se začne postopek in v pomoč kateri se pridobivajo ali bodo pridobljeni dokazi. Kadar dokaze pridobiva konzul, je država prosilka tudi država, ki jo konzul zastopa. *Glej tudi: „država pošiljateljica“.*

Preglednica stanja

Posodobljen seznam pogodbenic, ki ga vzdržuje stalni urad na podlagi informacij, prejetih od depozitarja. Preglednica stanja je na voljo v razdelku Evidence Section (razdelek o pridobivanju dokazov) na spletišču HCCH (< www.hcch.net >), skupaj s pojasnili, kako jo brati in razlagati.

Preglednica stanja vključuje pomembne informacije v zvezi z vsako pogodbenico, vključno z naslednjimi:

- a) datum začetka veljavnosti Konvencije za zadevno pogodbenico;
- b) način, kako se je pridružila Konvenciji (npr. podpis ali ratifikacija, pristop ali nasledstvo);
- c) za pogodbenice, ki so se pridružile s pristopom, ali so druge pogodbenice sprejele pristop;
- d) morebitna podaljšanja uporabe Konvencije;
- e) organi, ki jih je imenovala na podlagi Konvencije (npr. osrednji organi), in
- f) morebitni pridržki, obvestila ali druge izjave, ki jih je predložila na podlagi Konvencije.

Za več informacij o zgornjih vidikih glej Priročnik o pridobivanju dokazov³⁸.

Tehnologija videopovezave (znana tudi kot videokonferenčna tehnologija)

Tehnologija, ki dvema ali več lokacijam omogoča sočasno interakcijo z dvosmernim prenosom slike in zvoka. Opozoriti je treba, da za namene teh smernic izraz „videopovezava“ zajema razne uporabljene tehnologije, da se omogoči videokonferenca, navzočnost na daljavo ali katera koli druga oblika videonavzočnosti.

*Za več informacij o izrazu „videopovezava“ glej zgornji razdelek **Kaj je videopovezava?**.*

Videokonferenčni most (znan tudi kot večtočkovna kontrolna enota ali prehod)

Kombinacija programske in strojne opreme, ki ustvarja virtualno sobo za srečanja ter s povezavo krajev in po potrebi izvajanjem pretvorb deluje kot most (npr. pretvarjanje signala omrežja, protokolov kodek ali ločljivosti zvočnega ali videoposnetka).

³⁸

Op. cit. opomba 29.

Za več informacij o izrazu „videokonferenčni most“ glej tudi oddelek C2.

Priča

Za namene teh smernic izraz „priča“ vključuje obe stranki v postopku in tretje stranke, ki naj bi se jih zaslišalo.

DEL A

**ZAČETEK
UPORABE
VIDEOPOVEZAVE**

- A1 UVODNI PREUDARKI
- A2 UPORABA VIDEOPOVEZAVE NA PODLAGI I. POGLAVJA
- A3 UPORABA VIDEOPOVEZAVE NA PODLAGI II. POGLAVJA

A1 UVODNI PREUDARKI

22. Kot je bilo navedeno v uvodu, sodobne tehnologije, kot je videopovezava, v konvenciji o pridobivanju dokazov niso posebej omenjene, vendar že dolgo velja, da je uporaba tehnologije, ki pripomore k učinkovitemu izvajanju Konvencije, dovoljena in dejansko spodbujena.³⁹ Uporaba videopovezave je dopustna pri izvrševanju zaprosila na podlagi I. poglavja in pri izvrševanju zaprosila na podlagi II. poglavja Konvencije. Videopovezava se lahko uporablja predvsem:

- za olajšanje navzočnosti in/ali udeležbe strank v postopku, njihovih zastopnikov in sodnega osebja pri pridobivanju dokazov ali
- za olajšanje dejanskega pridobivanja dokazov (neposrednega in posrednega).

*Za podrobnejše informacije o posebnih načinih uporabe videopovezave na podlagi posameznega poglavja Konvencije glej oddelka **A2** (I. poglavje) in **A3** (II. poglavje) v nadaljevanju.*

23. Glavni cilj vsake uporabe videopovezave bi vedno morala biti zagotovitev, da se zaslišanje lahko izvede na način, ki je čim bližje tistemu, ki bi bil uporabljen v primeru zaslišanja v dejanski sodni dvorani.⁴⁰ Da bi to dosegli, bi morala biti uporaba videopovezave v določenem primeru torej predmet preudarkov o pravičnosti⁴¹, kot jih določi sodišče, ter praktičnih in tehničnih preudarkov.

24. Preudarki o pravičnosti lahko vključujejo oceno učinka videopovezave na verodostojnost priče⁴²,

³⁹ Glej Sklepe in priporočila št. 4 sestanka posebne komisije leta 2003, Sklepe in priporočila št. 55 sestanka posebne komisije leta 2009 ter Sklepe in priporočila št. 20 sestanka posebne komisije leta 2014.

⁴⁰ Priročnik o uporabi videokonferenc v čezmejnih sodnih postopkih (*op. cit.* opomba 16), str. 15–17. Federal Court of Australia (zvezno sodišče v Avstraliji) (*op. cit.* opomba 15), str. 9; N. Vilela Ferreira in drugi, *Council Regulation (EC) št. 1206/2001: Article 17° and the video conferencing as a way of obtaining direct evidence in civil and commercial matters* (Uredba Sveta (ES) št. 1206/2001: člen 17 in videokonferenca kot način pridobivanja neposrednih dokazov v civilnih in gospodarskih zadevah), Lizbona, *Centro de Estudos Judiciários* (Center za pravosodne študije), 2010, str. 14.

⁴¹ Interes pravice je za sodišča vodilno načelo, ko odločajo, ali naj dovolijo uporabo videopovezave pri pridobivanju dokazov. Na primer, sodišča v Združenem kraljestvu so sprejela koncept, da lahko videopovezava pomaga pri sledenju prevladujočemu cilju v civilnem postopku, da sodišča sprejmejo ukrepe za doseganje pravice. Glej na primer sodbo High Court of Justice Queens Bench Division (oddelek Queens Bench pri višjem sodišču) v zadevi *Rowland v. Bock* (2002) EWHC 692 (QB).

⁴² V sodni praksi ni opredeljeno, koliko lahko videopovezava ovira oceno verodostojnosti priče. Tako to ostaja pomemben preudarek za sodišča in tiste, ki se želijo opreti na tehnologijo. Sodišča v številnih državah članicah so glede videopovezave menila, da ni pomembno vplivala na oceno verodostojnosti. Glej na primer zadeve *Rand International Leisure Products, LLC*, št. 10-71497-ast, 2010 WL 2507634, v *4 (Bankr. E.D.N.Y., 16. junij 2010) (stečajno sodišče za vzhodno okrožje New Yorka (Združene države Amerike)), v kateri je bil ugotovljen le omejeno opazen učinek tehnologije videopovezave na zmožnost opazovanja vedenja priče in na navzkrižno zaslišanje; *Skysun Light Industry (Hong Kong) Co Ltd v. Swift Resources Ltd* [2017] HKEC 1239 (Court of First Instance (sodišče prve stopnje), PUO Hongkong), v kateri je bilo ugotovljeno, da čeprav so morda nekatere omejitve, pri uporabi videopovezave za zaslišanje priče ni nič inherentno nepravičnega; *State of Maharashtra v. Dr Praful B Desai* AIR 2003 SC 2053 (Supreme Court of India (vrhovno sodišče Indije)), v kateri je prevladalo mnenje, da je verodostojnost mogoče ustrezno oceniti, kadar tehnologija učinkovito deluje. Podobno stališče so imela tudi sodišča v državah, ki

ker je tisti, ki ugotavlja dejstva, slabše zmožen oceniti vedenje priče ali neobstoj resnosti, ki se ugotavlja z dejansko navzočnostjo v sodni dvorani. Vendar, kot je navedeno zgoraj, je te pomisleke v času tehnološkega napredka, večje uporabe opreme in posledično boljšega poznavanja njene uporabe mogoče premagati ali zmanjšati⁴³. Kadar je uporabljena videopovezava, je lahko oslABLJena tudi dokazna moč izpovedbe, odvisno od tega, ali so upoštevne kazenske določbe (npr. glede krive izpovedbe ali razžalitve) izvršljive v kraju, iz katerega se od priče pridobivajo dokazi⁴⁴. Praktični preudarki lahko upoštevajo tudi organizacijo dostopa do opreme za videopovezavo ali stroške najema in uporabe opreme za videopovezavo. Tehnični preudarki lahko segajo od posebnih operativnih vidikov povezave, kot je zagotavljanje zadostne pasovne širine in ustreznih omrežnih nastavitev, do dejanske kakovosti prenosa slike in zvoka.

25. Vendar nobenega od teh preudarkov ni mogoče obravnavati ločeno. Za uspešno uporabo videopovezave je potreben celosten pristop, ki zagotavlja dopolnjevanje pravnih, praktičnih in tehničnih preudarkov.⁴⁵ Če bi predvidevali, da je mogoče tradicionalne sodne prakse in postopke zares uporabiti enako kot postopke, v katerih je uporabljena videopovezava, bi močno podcenjevali trenutne omejitve tehnologije⁴⁶. Potrebne bodo večje ali manjše prilagoditve, da se „upoštevajo omejitve, ki jih prinašata uporabljena tehnologija in spremenjeno okolje, ustvarjeno s to tehnologijo in geografsko ločenostjo udeležencev“⁴⁷. O pravnih, praktičnih in tehničnih preudarkih kot takih se razpravlja v celotnih smernicah.

A1.1 Pravna podlaga

26. Na začetku je pomembno navesti, da so na splošno tri pravne podlage, na katerih je mogoče zaprositi za pridobivanje dokazov z videopovezavo:

- na podlagi notranjega prava, glej točko 27 in naslednje,
- na podlagi drugih instrumentov, glej točko 31 in naslednje,
- na podlagi konvencije o pridobivanju dokazov, glej točko 34 in naslednje.

niso pogodbenice konvencije o pridobivanju dokazov, kot je Kanada: glej na primer sodbo Supreme Court of British Columbia (vrhovno sodišče v Britanski Kolumbiji) v zadevi *Slaughter v. Sluys*, 2010 BCSC 1576 in sodbo Supreme Court of Ontario (vrhovno sodišče Ontario) v zadevi *Chandra v. Canadian Broadcasting Corporation*, 2016 ONSC 5385; *Paiva v. Corpening* (2012) ONCJ 88; *Davies v. Clarington*, 2011 ONSC 4540. Učinek tehnologije videopovezave na oceno verodostojnosti priče kljub temu ostaja sporno vprašanje in sodišča v drugih državah so bila s pohvalo bolj previdna. V zvezi s tem glej opombo 55.

⁴³ Nekateri komentatorji so menili, da bo vprašanje „zmanjšanih osebnih interakcij“ verjetno precej manj pomembno, ko se bodo uporabniki in udeleženci „navadili na ta način interakcije“: M. Dunn in R. Norwick (*op. cit.* opomba 20), str. 16 in 17, N. Vilela Ferreira in drugi (*op. cit.* opomba 40), str. 17 in 18.

⁴⁴ M. Davies (*op. cit.* opomba 15), str. 225. Glej tudi oddelka **A2.9** (I. poglavje) in **A3.8** (II. poglavje).

⁴⁵ E. Rowden in drugi, *Gateways to Justice: Design and Operational Guidelines for Remote Participation in Court Proceedings* (Vrata do sodišča: zasnova in operativne smernice za udeležbo v sodnih postopkih na daljavo), University of Western Sydney (univerza v zahodnem Sydneyju), 2013, str. 6, 10 in 19. To poročilo podrobno navaja ugotovitve in priporočila triletnega projekta Australian Research Council Linkage Project (projekt povezovanja avstralskega raziskovalnega sveta): Vrata do sodišča: izboljšanje slikovno podprte komunikacije za udeležence v sodnih postopkih. Projekt je vključeval izčrpen pregled literature in zakonodaje, dejanske obiske na kraju samem ter na pol strukturirane pogovore v nadzorovanih okoljih, namenjene oceni raznih dejavnikov in vplivov.

⁴⁶ Federal Court of Australia (zvezno sodišče v Avstraliji) (*op. cit.* opomba 15), str. 8.

⁴⁷ Prav tam, str. 7, točka 3.15.

a. Uporaba videopovezave na podlagi notranjega prava

- 1 Določba 27. člena Konvencije ne preprečuje, da bi se pri pridobivanju dokazov prek videopovezave notranje pravo uporabljalo pod manj omejevalnimi pogoji.
- 2 Prvič, organi morajo preveriti, ali je pridobivanje dokazov prek videopovezave dovoljeno na podlagi notranjega prava kraja, kjer poteka postopek.
- 3 Drugič, organi morajo preveriti, ali pridobivanje dokazov prek videopovezave ni v nasprotju z notranjim pravom kraja pridobivanja dokazov, vključno z veljavnimi akti o blokiranju⁴⁸ ali kazensko zakonodajo.

Glej **profil države** ustrezne pogodbenice.

27. Med državami članicami, ki uporabljajo videopovezavo za čezmejno izpovedbo priče, se lahko pravne podlage za tako uporabo v skladu z nacionalnim pravom razlikujejo. Nekatere države so svoje zakone spremenile, da omogočijo pridobivanje dokazov prek videopovezave v domačih in/ali mednarodnih zadevah.⁴⁹ Druge države pa v zvezi s tem nimajo nobenih posebnih določb in

⁴⁸ Akti o blokiranju kaznujejo iskanje in/ali sporočanje dokazov brez predhodnega dovoljenja pogodbenice, v kateri so dokazi, zaradi česar se pridobivanje dokazov izvede s sredstvi na podlagi konvencije o zbiranju dokazov ali drugimi veljavnimi instrumenti. Sankcije za kršenje teh določb segajo od denarne do zaporne kazni. Za podrobno razpravo o uporabi aktov o blokiranju glej Priročnik o pridobivanju dokazov (*op. cit.* opomba 29), točka 26 in naslednje.

⁴⁹ Glej na primer odgovore na vprašanja (a) in (b) dela II vprašalnika o profilu države (*op. cit.* opomba 12), odgovore Avstralije (vključno z npr. *aktom Novega Južnega Walesa iz leta 1998 o dokaznih sredstvih (zvočne in zvočno-vizualne povezave)*, ki olajšuje pridobivanje dokazov in zagovore po zvočnih in zvočno-vizualnih povezavah v zvezi s postopkom na sodišču v državi Novi Južni Wales); Brazilije (resolucija nacionalnega sveta za pravosodje št. 105/2010 določa pravila o tem, kako izvajati in dokumentirati zaslišanja prek videopovezave; zakon 11.419/2006 o elektronskem sodnem postopku; členi 236, 385, 453, 461 in 937 novega zakonika o civilnem postopku opredeljujejo uporabo videokonferenc); Kitajske (PUO Hongkong) (sklepa 39 in 70 pravilnika višjega sodišča (pogl. 4A) in del VIII odloka o dokaznih sredstvih (pogl. 8) opredeljujejo izpovedbo priče s televizijsko povezavo v živo); Češke (pričakuje se, da bo kmalu uzakonjena nova sprememba zakonika o civilnem postopku, ki bo uvedla nova posebna pravila glede videopovezave); Estonije (člen 350(2) zakonika o civilnem postopku); Finske (zakonik o sodnem postopku 4/1734 opredeljuje pridobivanje dokazov z videopovezavo v notranjih zadevah); Nemčije (člen 128a zakonika o civilnem postopku o zaslišanju strank, prič in izvedencev ob uporabi prenosa slike in zvoka); Madžarske (akt III zakonika o civilnem postopku in odlok ministrstva za pravosodje št. 3/2016 (II.22) o uporabi telekomunikacijskega omrežja zaprtega kroga v civilnem postopku za namene sojenja in zaslišanja oseb); Izraela (člen 13 odloka o dokaznih sredstvih iz leta 1971 sodišču omogoča odreditev, da se zaslišanje priče zaradi pravičnosti izvede zunaj Izraela); Republike Koreje (členi 327-2, 339-3, 340 in 341 *zakona o civilnem postopku* in člena 95-2 in 103-2 *pravilnika o izvajanju zakona o civilnem postopku*, ki opredeljuje pridobivanje dokazov prek videopovezave, če sodišče meni, da je to primerno, in *zakon o posebnih primerih v zvezi z videosojenji* (zakon št. 5004 z dne 6. decembra 1995)); Latvije (člen 703 *zakona o civilnem postopku* in notranja pravila, ki jih je izdalo ministrstvo za pravosodje št. 1-2/14 o najemu videokonferenčne opreme in postopkih za uporabo v sodnih postopkih, določajo pridobivanje dokazov prek videopovezave ter pravila glede tolmačenja in identifikacije

je pridobivanje dokazov prek videopovezave lahko dovoljeno v skladu s splošnimi pravili za pridobivanje dokazov ali drugim nacionalnim pravom, čeprav večinoma za domače zadeve⁵⁰.

28. Ena pogodbenica je sprejela zakonodajo, ki dopušča neposredno pridobivanje dokazov prek videopovezave v skladu s I. poglavjem konvencije o pridobivanju dokazov, ker meni, da Konvencija te možnosti ne določa.⁵¹

Za več informacij o razlikovanju med neposrednim in posrednim pridobivanjem dokazov glej oddelek A1.2 in Prilogo II.

29. Kljub čedalje pogostejši uporabi videopovezave v sodnih postopkih po svetu ima pogodbenica, na ozemlju katere je priča, kljub vsemu lahko pomisleke glede svoje suverenosti, saj se izpovedba dejansko pridobi na njenem ozemlju za tuji sodni postopek⁵². Tako je treba v nekaterih primerih za zaslišanje prek videopovezave pridobiti dovoljenje zadevne pogodbenice, kar je postopek, ki ga je mogoče olajšati z izvajanjem pogodb o pravosodnem sodelovanju⁵³. Nekatere pogodbenice nimajo nobenega ugovora zoper uporabo videopovezave pri zaslišanju priče na svojem ozemlju in menijo, da je to dovoljeno s členom 27 Konvencije⁵⁴.

udeleženih oseb); Poljske (členi 235-2, 1131-6 in 1135(2)-4 zakonika o civilnem postopku, uredba ministra za pravosodje o napravah in tehničnih sredstvih za omogočitev pridobivanja dokazov na daljavo v civilnih postopkih in uredba ministra za pravosodje o podrobnih ukrepih sodišča v zadevah, ki spadajo na področje uporabe mednarodnih civilnih in kazenskih postopkov v mednarodnih odnosih); Portugalske (členi 456, 486, 502 in 520 zakonika o civilnem postopku urejajo pridobivanje dokazov od izvedencev, prič in strank v videokonferenci); Singapurja (člen 4(1) zakona o dokaznih sredstvih (civilni postopki v drugih jurisdikcijah), poglavje 98, revidirani zakoni Singapurja, ki višjemu sodišču omogoča, da izda odlok za zagotovitev pridobivanja dokazov v Singapurju, kakor se mu zdi primerno, vključno z uporabo videopovezave); Slovenije (člen 114a zakona o pravdnem postopku določa pridobivanje dokazov prek videokonference, če stranki s tem soglašata); Združenih držav Amerike člen 1782(a) naslova 28 zakonika ZDA določa, da lahko okrožno sodišče ZDA priči odredi, da mora pričati, s čimer pomaga v tujem postopku, čeprav je malo verjetno, da bo sodišče ZDA pričo prisililo k neposredni predložitvi dokazov prek videopovezave za tuje sodišče; ta določba prostovoljnim pričam, ki so v Združenih državah Amerike, ne preprečuje, da bi tujemu sodišču neposredno predložile dokaze prek videopovezave (glej člen 1782(b) naslova 28 zakonika ZDA). Za več informacij glej povzetek odgovorov (*op. cit.* opomba 4) na vprašanje (a) iz dela II. Poleg tega so naslednje države sprejele sodna pravila, ki obravnavajo uporabo videopovezave pri domačih in mednarodnih zadevah: Argentina (Acordada 20/13 z dne 2. julija 2013 – listina št. 2267/13 vrhovnega sodišča, ki dovoljuje uporabo videopovezave, kadar udeležba na zaslišanju za pričo ali izvedensko pričo ne bi bila primerna ali kadar se priča ali izvedenec zaslišanja ne more udeležiti, ter določa pravila za uporabo videopovezave); Urugvaj (Acordada 7784 z dne 10. decembra 2013 vrhovnega sodišča priznava pomen uporabe videopovezave in določa posebna pravila o tem, kako pridobivati dokaze s takimi sredstvi).

⁵⁰ Glej na primer odgovore Bolgarije, Kitajske (PUO Macao), Hrvaške, Norveške in Venezuele na vprašanji (a) in (b) dela II vprašalnika o profilu države (*op. cit.* opomba 12).

⁵¹ Francija (sklep št. 2017-892 z dne 6. maja 2017 uvaža možnost neposredne izvršitve zaprosila na podlagi I. poglavja konvencije o pridobivanju dokazov prek videopovezave, če so izpolnjeni zadevni pogoji).

⁵² Glej tudi točko 66 v nadaljevanju.

⁵³ Pomembno je omeniti, da je dovoljenje zadevne/-ih države/držav morda potrebno tudi takrat, kadar se pri zaslišanju videopovezava ne uporablja, kot je to na podlagi II. poglavja konvencije o pridobivanju dokazov (glej oddelek A3.2).

⁵⁴ Glej na primer odgovore na vprašanji (a) dela II vprašalnika o profilu države (*op. cit.* opomba 12), odgovore Združenih držav Amerike (člen 1782(b) naslova 28 zakonika ZDA, glej *zgornjo* opombo 49) in Združenega kraljestva (*Evidence (Proceedings in Other Jurisdictions) Act 1975* (zakon o dokaznih sredstvih (postopki v drugih jurisdikcijah)), razdelka 1 in 2 v zvezi z uporabo pomoči, vključno z zaslišanjem priče, brano v povezavi s pravilom civilnega postopka 32.3, ki omogoča uporabo videopovezave).

30. Ne glede na to, ali se dovoljenje zahteva ali ne, so lahko dodatne omejitve posebej za uporabo videopovezave, zato je pomembno upoštevati ustrezno zakonodajo, sodno prakso, predpise ali protokole, ki veljajo v zadevni pogodbenici.⁵⁵ Na primer, za uporabo videopovezave pri pridobivanju dokazov je morda treba pridobiti odločbo sodišča.⁵⁶ Pri nekaterih pogodbenicah je za uporabo videopovezave potrebno soglasje strank v postopku.⁵⁷

⁵⁵ Kljub vsem prednostim tehnologije se pristopi v zvezi z uporabo videopovezave med pogodbenicami (in včasih celo med jurisdikcijami iste pogodbenice) precej razlikujejo. Na primer, v Kitajski (PUO Hongkong) je pritožbeno sodišče v zadevi *Raj Kumar Mahajan v. HCL Technologies (Hong Kong) Ltd* 5 HKLRD 119 izjavilo, da je videopovezava kot dokazno sredstvo „prej izjema kot pravilo“. V Združenih državah Amerike točka 43(a) zveznih pravil pravnega postopka dovoljuje izpovedbo v živo na sojenju na javni obravnavi, kadar za to v domači pravdi obstaja „dober razlog v prepričljivih okoliščinah“. Sodišča ZDA so ugotovila, da je bil ta standard dosežen v številnih primerih. Glej na primer sodbo District Court of Tennessee (okrožno sodišče v Tennesseeju) v zadevi *DynaSteel Corp. v. Durr Systems, Inc.*, št. 2:08-cv-02091-V, 2009 WL 10664458, v *1 (W.D. Tenn., 26. junij 2009) (v kateri je bil „dober razlog“ ugotovljen, ko je bila priča, ki ni bila stranka v postopku, zunaj pristojnosti sodišča za izdajo sodnega poziva na sojenju brez porote); sodbo District Court of the District of Columbia (okrožno sodišče za okrožje Kolumbije) v zadevi *U.S. v. Philip Morris USA, Inc.*, št. CIV.A. 99-2496 (GK), 2004 WL 3253681, v *1 (D.D.C., 30. avgust 2004) (ki dovoljuje videopovezavo zaradi logističnih težav, saj bi morale priče priti iz Avstralije v Združene države Amerike, skupaj z zastopniki); sodbo District Court of Connecticut (okrožno sodišče za okrožje Connecticuta) v zadevi *Sawant v. Ramsey*, št. 3:07-cv-980 (VLB), 2012 WL 1605450, v *3 (D. Conn., 8. maj 2012) (ki ugotavlja, da je nezmožnost potovanja priče zaradi zdravstvenih razlogov dober razlog in prepričljiva okoliščina). Poleg tega je izpovedbo na sojenju prek videopovezave mogoče dovoliti le, če so bila vzpostavljena ustrezna jamstva. To na primer vključuje dovoljenje sodišču in zagovornikoma obeh strank, da izprašajo in zaslišijo pričo prek videopovezave, ter ustreznega uradnika, da opravi zapisego. Glej na primer *DynaSteel Corporation v. Durr Systems, Inc. in Sawant v. Ramsey* (navedeno zgoraj); v zadevi *Rand International Leisure Products, LLC (op. cit. opomba 42)* (pogojevanje pridobivanja dokazov prek videopovezave z več praktičnimi in tehničnimi zahtevami). To je drugače od pričanja prostovoljne priče prek videopovezave, ki se uporabi v tuji pravdi, saj je tako pričanje izpovedba zunaj sodišča. Taka pričanja so neoporečna in ne kršijo prava Združenih držav Amerike ter jih tako lahko zasebno uredijo tuji organi in prostovoljne priče v Združenih državah Amerike (glej Office of International Judicial Assistance of the U.S. (OIIA) (urad ZDA za mednarodno pravno pomoč). Ministrstvo za pravosodje, *OIIA Evidence and Service Guidance* (Smernice OIIA za dokazna sredstva in vročanje) (11. junij 2018), na voljo na naslovu: < <https://www.justice.gov/civil/evidence-requests> > (zadnji vpogled 4. marca 2020). Sodišča v Avstraliji so sprejela dva pristopa pri proučitvi, ali naj odobrijo uporabo videopovezave za pridobitev izpovedbe priče, pri čemer je na koncu najpomembnejše „kaj bo najboljša za izvajanje sodne oblasti [...] [ob hkratnem] [...] ohranjanju pravice med strankama“. *Kirby v. Centro Properties* [2012] FCA 60. Prvi pristop je bil razvit, ker so mnogi sodniki sprejeli tehnologijo videopovezave zaradi praktičnosti, tako da bo videopovezava dovoljena, razen če ni prepričljivega argumenta za odklonitev. V zadevi *Tetra Pak Marketing Pty Ltd v. Musashi Pty Ltd* [2000] FCA 1261 je bila izvedenski priči, ki je predstavila znanstvene in morebiti sporne dokaze, dovoljena zglasitev prek videopovezave, saj je bilo treba po mnenju sodišča to videopovezavo dovoliti, „ker v obravnavani zadevi ni bilo nekega pomembnega zadržka zoper njeno uporabo“. Nasprotno je bil v drugih primerih privzet previdnejši pristop, saj je bilo breme dejavnega dokazovanja dobrega razloga za uporabo videopovezave na tožeči stranki. V zadevi *Campaign Master (UK) v. Forty Two International Pty Ltd* (št. 3) (2009) 181 FCR 152 je sodišče zavrnilo uporabo videopovezave, saj priča ni navedla nobenega razloga za neudeležbo in je pričanje postalo ključno. Odobritev je bila zavrnjena tudi v zadevi *Stuke v. ROST Capital Group Pty Ltd* [2012] FCA 1097, saj je bilo pričevanje priče zelo sporno in je bilo potrebno tolmačenje. Pravne omejitve glede uporabe videopovezave lahko določajo še, da je treba videopovezavo preprečiti, kadar razpoložljive zmogljivosti ne ustrezajo zahtevanim tehničnim specifikacijam: glej na primer Avstralija, *Evidence (Miscellaneous Provisions) Act 1958* (zakon o dokaznih sredstvih (razne določbe) iz leta 1958) (Vic) s 42G, ki določa minimalne tehnične zahteve, ki morajo biti izpolnjene, preden lahko sodišče priči odredi pričanje prek videopovezave. Za več informacij o tehničnih in varnostnih vidikih glej **del C**.

⁵⁶ Glej povzetek odgovorov (*op. cit. opomba 4*), vprašnji (a) in (b) dela II.

⁵⁷ Prav tam, vprašanje (e) dela IV: le malo držav respondentk je poročalo, da je za pridobivanje dokazov prek videopovezave potrebno soglasje strank.

b. Uporaba videopovezave na podlagi drugih instrumentov

- 4 Ker Konvencija ne odstopa od drugih instrumentov (32. člen), morajo organi preveriti, ali lahko v neki zadevi prevladajo drugi dvostranski ali večstranski instrumenti.

Glej **profil države** in/ali **diagram praktičnih informacij** ustrezne pogodbenice.

31. Kar nekaj instrumentov na dvostranski, regionalni in večstranski ravni izrecno določa uporabo videopovezave pri pridobivanju dokazov v primerih pravosodnega sodelovanja (tj. kadar organi v kraju, kjer poteka postopek, zaprosijo organe v kraju, kjer je priča, za pomoč pri pridobivanju teh dokazov).
32. Med najbolj znanimi primeri takih instrumentov so:
 - *Uredba Sveta (ES) št. 1206/2001 z dne 28. maja 2001 o sodelovanju med sodišči držav članic pri pridobivanju dokazov v civilnih ali gospodarskih zadevah* (uredba EU o pridobivanju dokazov)⁵⁸;
 - *Iberoameriška konvencija iz leta 2010 o uporabi videokonferenc pri mednarodnem sodelovanju med pravosodnimi sistemi in njen dodatni protokol iz leta 2010 o stroških, uporabi jezikov in prenosu zaprosil*⁵⁹;
 - *Dogovor iz leta 2008 med vlado Avstralije in vlado Nove Zelandije o transtasmanskih sodnih postopkih in regulativnem izvrševanju*.⁶⁰
33. V takih instrumentih je uporaba videopovezave običajno bodisi preprosto prepoznana kot morebitno sredstvo za pridobivanje dokazov⁶¹ bodisi urejena bolj zavezujoče⁶². Kot je navedeno zgoraj, je pomembno, da konvencija o pridobivanju dokazov na podlagi člena 32 ne odstopa od

⁵⁸ Člen 10(4) in člen 17(4). Uredba EU o pridobivanju dokazov se uporablja v vseh državah članicah EU (razen na Danskem). Za še en evropski primer sklicevanja na uporabo videopovezave pri pridobivanju dokazov, čeprav v okviru bolj omejenega področja uporabe zadeve, glej na primer *Uredbo (ES) št. 861/2007 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. julija 2007 o uvedbi evropskega postopka v sporih majhne vrednosti*, člen 9(1).

⁵⁹ Člen 3(1) (v nadaljnjem besedilu: iberoameriška konvencija iz leta 2010 o uporabi videokonferenc). V času priprave besedila sta ta konvencija in njen dodatni protokol veljala med Kostariko, Dominikansko republiko, Ekvadorjem, Mehiko, Paragvajem in Španijo.

⁶⁰ Člen 11 (v nadaljnjem besedilu: transtasmanski dogovor iz leta 2008), njegovo polno besedilo je na voljo na naslovu: < <http://www.austlii.edu.au/au/other/dfat/treaties/ATS/2013/32.html> > (zadnji vpogled 4. marca 2020). Obe državi sta uzakonili svojo izvedbeno zakonodajo: *Trans-Tasman Proceedings Act 2010* (Cth) (zakon o transtasmanskih sodnih postopkih iz leta 2010) (Avstralija); *Trans-Tasman Proceedings Act 2010* (zakon o transtasmanskih sodnih postopkih iz leta 2010) (Nova Zelandija).

⁶¹ Glej na primer člen 3(1) iberoameriške konvencije o uporabi videokonferenc in člen 11(1) transtasmanskega dogovora iz leta 2008.

⁶² Člen 17(4) uredbe EU o pridobivanju dokazov.

drugih konvencij, ki se uporabljajo med pogodbenicami⁶³.

c. Uporaba videopovezave na podlagi konvencije o pridobivanju dokazov

- 5 Niti vsebina niti oblika Konvencije ne pomeni ovire za uporabo novih tehnologij, njihova uporaba pa lahko koristi izvajanju Konvencije⁶⁴.
- 6 Pogodbenice se ne strinjajo glede tega, ali je značaj Konvencije obvezen (tj. ali se mora uporabljati pri vsakem pridobivanju dokazov v tujini, tj. osebno ali prek videopovezave). Posebna komisija je ne glede na ta različna stališča priporočila, naj dajo pogodbenice pri pridobivanju dokazov v tujini prednost Konvenciji (načelo prve izbire)⁶⁵.
- 7 Uporaba Konvencije ali drugih veljavnih sporazumov je na splošno skladna z določbami aktov o blokiranju⁶⁶.

34. Posebna komisija je pridobivanje dokazov v tujini prek videopovezave obravnavala na sestankih leta 2009 in 2014. Ugotovila je, da bi videopovezavo lahko uporabljali kot pomoč pri pridobivanju dokazov na podlagi Konvencije, kot je navedeno v nadaljevanju:

⁶³ Kar zadeva uredbo EU o pridobivanju dokazov in kot je navedeno v Priročniku o pridobivanju dokazov (*op. cit.* opomba 29), točka 435, „uredba v strogem pomenu besede ne spada pod pravilo ‚sprostitve poti‘ iz člena 32 konvencije o pridobivanju dokazov. Vendar uredba kot zadeva evropskega prava prevlada nad konvencijo o pridobivanju dokazov v odnosih med državami članicami EU, ki so njene podpisnice [omeniti je treba tudi, da Konvencije niso podpisale vse države članice EU], vendar samo v zvezi z zadevami, za katere se uporablja uredba (člen 21(1) uredbe)“.

⁶⁴ Glej Sklepe in priporočila št. 4 sestanka posebne komisije leta 2003. Glej tudi Sklepe in priporočila št. 55 sestanka posebne komisije leta 2009 in št. 20 sestanka posebne komisije leta 2014.

⁶⁵ Za poglobljeno razpravo o tem načelu in njegovi zgodovini glej Priročnik o zbiranju dokazov (*op. cit.* opomba 29), točke 19–25.

⁶⁶ Glej zgoraj opombo 48. Nekatere pogodbenice so uzakonile akte o blokiranju, da bi preprečile pridobivanje dokazov na njihovem ozemlju za uporabo v tujih postopkih, ki ni na podlagi konvencije o pridobivanju dokazov (ali na podlagi katere druge veljavne pogodbe). Nedaven primer bi verjetno lahko bila Uredba (EU) št. 2016/679 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. aprila 2016 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov ter o razveljavitvi Direktive 95/46/ES (Splošna uredba o varstvu podatkov), glej zlasti člen 48, ki določa, da se „[s]odba sodišča in odločba upravnega organa tretje države, ki od upravljavca ali obdelovalca zahteva prenos ali razkritje osebnih podatkov, [...] lahko prizna ali izvrši na kateri koli način le, če temelji na mednarodnem sporazumu, kot je pogodba o medsebojni pravni pomoči, sklenjenem med tretjo državo prosilko in Unijo ali državo članico [...]“.

	Stanje	Členi konvencije
I. poglavje	Navzočnost in sodelovanje pri izvrševanju zaprosila Kadar so stranke v postopku, njihovi zastopniki in/ali sodno osebje organa prosilca v državi prosilke in želijo biti prek videopovezave navzoči pri izpovedbi in/ali sodelovati pri zaslišanju priče. Videopovezava vzpostavljena med: • lokacijo v državi prosilke (npr. v prostorih organa prosilca) in • lokacijo, kjer se izvršuje zaprosilo (npr. sodno dvorano v zaproseni državi). Pristojni organ v zaproseni državi (tj. zaproseni organ) izvede zaslišanje po načinih in postopkih v skladu s pravom zaprosene države, ob upoštevanju kakršnega koli posebnega načina ali postopka, za katerega je zaprosila država prosilka⁶⁷. <i>Za več informacij o izvrševanju zaprosila ob uporabi videopovezave glej oddelek A2.1. Za več informacij o navzočnosti (in morebitni udeležbi) strank, njihovih zastopnikov in/ali zlasti sodnega osebja prek videopovezave na podlagi I. poglavja glej oddelek A2.5.</i>	I. poglavje (7., 8. in 9. člen)

67

Posebna komisija za praktično izvajanje haaških konvencij o vročanju, pridobivanju dokazov in dostopu do pravnega varstva na sestanku leta 2014 ni posebej obravnavala neposrednega pridobivanja dokazov na podlagi I. poglavja konvencije o pridobivanju dokazov, tj. kadar organ prosilec zaprosi, naj zaslišanje izvede sodnik države prosilke kot poseben postopek. To je drugače od primera, kadar sodnik izvede zaslišanje kot imenovani komisar na podlagi II. poglavja.

	Stanje	Členi konvencije
II. poglavje	Izpovedba, ki jo pridobi konzul ali komisar⁶⁸ Kadar konzul, ki zastopa državo izvora (tj. državo prosilko) in izvršuje svoje funkcije v državi izvršitve, ali ustrezno imenovani komisar uporabi videopovezavo za pridobitev izpovedbe osebe, ki je v državi izvršitve. Videopovezava vzpostavljena med: • lokacijo, kjer je konzul (npr. veleposlaništvom ali konzulatom v državi izvršitve) ali kjer deluje komisar (npr. sodno dvorano v državi prosilki), in • lokacijo priče v državi izvršitve (npr. uradom ali sodno dvorano). Konzul ali komisar izvede zaslišanje v skladu s svojim pravom in postopki, razen če to prepoveduje pravo države izvršitve. Član sodnega osebja sodišča države prosilke (ali druga ustrezno imenovana oseba), ki deluje kot komisar v skladu s 17. členom, ki je v eni pogodbenici, lahko prek videopovezave zasliši osebo, ki je v drugi pogodbenici. <i>Za več informacij o izvrševanju zaprosila na podlagi II. poglavja, ki vključuje videopovezavo, glej oddelek A3.1 in naslednje. Za več informacij o navzočnosti (in morebitni udeležbi) strank, njihovih zastopnikov in/ali zlasti sodnega osebja prek videopovezave na podlagi II. poglavja glej oddelek A3.4.</i>	II. poglavje (15., 16., 17. in 21. člen)
Druge pogodbe, notranje pravo ali praksa	Drugi načini pridobivanja dokazov (glej oddelek A1.1) Pogodbenica lahko na podlagi notranjega prava ali prakse dovoli načine pridobivanja dokazov, ki so drugačni od predvidenih v konvenciji o pridobivanju dokazov. Konvencija o pridobivanju dokazov ne odstopa od drugih konvencij, ki vsebujejo določbe o pridobivanju dokazov v tujini.	Odstavek (c) 27. člena in 32. člen

68

Država pogodbenica lahko na podlagi 33. člena Konvencije v celoti ali delno izključi uporabo II. poglavja. Za ogled izjav ali pridrzkov določene pogodbenice glej preglednico stanja za konvencijo o pridobivanju dokazov v stolpcu Res/D/N/DC.

35. Kot je navedeno zgoraj, si Konvencija prizadeva delovati skladno z drugimi instrumenti in notranjim pravom, ki določajo ugodnejša in manj omejevalna pravila mednarodnega pravosodnega sodelovanja pri pridobivanju dokazov, vključno z uporabo videopovezave za zaslišanje priče v tujini. Zato Konvencija ne odstopa od uporabe dvostranskih, regionalnih ali večstranskih instrumentov (32. člen), kot je uredba EU o pridobivanju dokazov, iberoameriška konvencija o uporabi videokonferenc in njen dodatni protokol iz leta 2010 ali transtasmanski dogovor iz leta 2008, oziroma pogodbenici ne preprečuje, da z notranjim pravom ali prakso (odstavek (c) 27. člena) dovoli pridobivanje dokazov prek videopovezave na lastnem ozemlju.

A1.2 Neposredno pridobivanje dokazov v primerjavi s posrednim pridobivanjem dokazov

- 8 Pogodbenice niso enotnega mnenja glede tega, ali je neposredno pridobivanje dokazov dovoljeno na podlagi I. poglavja Konvencije. Organi morajo pred vložitvijo zaprosila za ta namen preveriti, ali je v kraju, kjer so dokazi, dovoljeno neposredno pridobivanje dokazov.

Glej **profil države** ustrezne pogodbenice.

- 9 Komisar lahko na podlagi II. poglavja Konvencije pridobiva dokaze v državi prosilke ali državi izvršitve, odvisno od pogojev, določenih v izdanem dovoljenju. Organi morajo preveriti, ali je država izvršitve izrazila pridržek v skladu z 18. členom Konvencije.

Za ogled izjav ali pridržkov določene pogodbenice glej **preglednico stanja** za konvencijo o pridobivanju dokazov v stolpcu Res/D/N/DC.

- 10 Konzul lahko na podlagi II. poglavja Konvencije pridobiva dokaze prek videopovezave od prič ali izvedencev, ki so na oddaljeni lokaciji v državi izvršitve, odvisno od pogojev, določenih v izdanem dovoljenju. Organi morajo preveriti, ali je to v zadevni pogodbenici mogoče.
- 11 Stranke in zastopniki so lahko navzoči prek videopovezave ne glede na to, ali se dokazi pridobivajo neposredno ali posredno.

36. Zaradi vse večje uporabe videopovezave in nezapletenosti pridobivanja dokazov v tujini sta se v zvezi s pridobivanjem dokazov v tujini pojavili dve praksi. Dokazi se lahko pridobivajo neposredno ali posredno, odvisno od organa, ki pridobiva dokaze⁶⁹. Razlika ni samo pomenska, temveč prinaša tudi pomembne posledice v praksi.
37. Uporaba videopovezave za zaslišanje prič v tujini je v obstoječih instrumentih na splošno opredeljena na dva načina, neposredno in posredno:
- a. organ, pred katerim poteka postopek (ali član sodnega osebja tega organa oziroma zastopnik), zasliši pričo prek videopovezave z dovoljenjem in ob pomoči organa države, na ozemlju katere je priča – v tem smislu se dokazi prek videopovezave pridobijo neposredno⁷⁰ in
 - b. organ države, na ozemlju katere je priča, zasliši pričo in sodišču države prosilke (ter strankam in ali njihovim zastopnikom) dovoli, da so prek videopovezave navzoči in/ali sodelujejo pri zaslišanju (vendar ga ne izvajajo) – v tem smislu se dokazi prek videopovezave pridobijo posredno.⁷¹
38. Kot je navedeno zgoraj, konvencija o pridobivanju dokazov razumljivo ne omenja videopovezave ali možnosti neposrednega pridobivanja dokazov na podlagi I. poglavja, saj je bila zasnovana v času, ko sta bila računalniška tehnologija in svetovni letalski promet še v zgodnjih fazah razvoja in se je praviloma uporabljalo posredno pridobivanje dokazov. Poleg tega njeni avtorji niso mogli predvideti, da bi na podlagi II. poglavja dokaze prek videopovezave sčasoma lahko pridobivali komisarji, ki so dejansko v državi prosilke.
39. V zvezi s tem se poraja vprašanje, ali konvencija o pridobivanju dokazov dopušča neposredno pridobivanje dokazov na podlagi I. poglavja. Neposredno pridobivanje dokazov je resda dovoljeno na podlagi II. poglavja, vprašljivo pa je, ali bi bilo dovoljeno na podlagi I. poglavja Konvencije. Iz stroge razlage 1. člena konvencije o pridobivanju dokazov bi se zdelo, da I. poglavje ne dovoljuje neposrednega pridobivanja dokazov, saj se posebej sklicuje na zaprosilo za pridobitev dokazov, ki ga sodni organ ene pogodbenice pošlje pristojnemu organu druge pogodbenice. Posledica je, da nekatere pogodbenice dovoljujejo neposredno pridobivanje dokazov na podlagi I. poglavja, druge pa menijo, da so njegove določbe pravna ovira in da potemtakem neposredno pridobivanje dokazov presega področje uporabe I. poglavja Konvencije.
40. Iz profilov držav je mogoče razbrati, da so mnenja držav respondentk o tem, ali se smejo dokazi pridobivati neposredno prek videopovezave na podlagi I. poglavja Konvencije, skoraj enakomerno razdeljena. V zvezi s tem ni nobenega jasnega trenda. Treba pa je omeniti, da bi po mnenju mnogih evropskih držav ter Južne Afrike in Izraela neposredno pridobivanje dokazov prek videopovezave na podlagi I. poglavja lahko bilo mogoče, pri čemer pa latinskoameriške in azijske države ter Združene države Amerike menijo ravno nasprotno⁷².

⁶⁹ Za nadaljnjo razpravo o razlikovanju med neposrednim in posrednim pridobivanjem dokazov glej med drugimi instrumenti Priročnik o uporabi videokonferenc v čezmejnih sodnih postopkih (*op. cit.* opomba 16), str. 6, 9 in 10.

⁷⁰ Ta pristop je sprejet v iberoameriški konvenciji o uporabi videokonferenc (zlasti v členu 5) in v členu 17(4) uredbe EU o pridobivanju dokazov.

⁷¹ Uredba EU o pridobivanju dokazov, členi 10–12.

⁷² Glej na primer odgovore na vprašanje (b) dela V vprašalnika o profilu države (*op. cit.* opomba 12). Države respondentke, ki menijo, da je dokaze mogoče pridobiti neposredno prek videopovezave na podlagi I. poglavja Konvencije, so Ciper, Estonija, Finska, Francija, Grčija, Izrael, Južna Afrika, Kitajska (PUO Hongkong), Malta, Poljska, Portugalska, Romunija, Singapur, Slovenija, Švedska, Združeno kraljestvo (Anglija in Wales).

41. Kot je bilo navedeno zgoraj v oddelku A1.1(b) glede uporabe videopovezave na podlagi notranjega prava, je ena pogodbenica sprejela zakonodajo, ki dopušča neposredno pridobivanje dokazov prek videopovezave na podlagi I. poglavja konvencije o pridobivanju dokazov, ker meni, da Konvencija te možnosti ne določa⁷³.
42. Na podlagi II. poglavja pričó ali izvedenca zasliši komisar, ki ga običajno imenuje država prosilka. V takih primerih velja, da so dokazi pridobljeni neposredno. Kot je navedeno zgoraj, se je posebna komisija strinjala, da lahko komisar pridobi dokaze prek videopovezave bodisi iz države prosilke bodisi iz države izvršitve.
43. Poleg tega bi se v zvezi z diplomatskimi in konzularnimi misijami lahko zgodilo (npr. kadar gre za geografsko obsežna območja), da bi lahko konzul uporabil videopovezavo za zaslišanje pričé, ki je na (oddaljeni) lokaciji, vendar še vedno v državi izvršitve.
44. Spodnja tabela ponazarja možnosti glede pridobivanja dokazov na podlagi konvencije o pridobivanju dokazov:

	Praksa	Členi konvencije
I. poglavje	Posredno pridobivanje dokazov (neposredno pridobivanje dokazov na podlagi drugega odstavka 9. člena je na voljo samo v nekaterih pogodbenicah)	I. poglavje (prvi in drugi odstavki 9. člena)
II. poglavje	Neposredno pridobivanje dokazov Komisarji lahko pridobivajo dokaze prek videopovezave iz države prosilke ali države izvršitve. Konzuli bodo po naravi svoje funkcije v državi izvršitve, kjer bodo dokaze pridobivali prek videopovezave.	II. poglavje (15., 16. in 17. člen)
Notranje pravo ali praksa	Neposredno in posredno pridobivanje dokazov	Odstavka (b) in (c) 27. člena in 32. člen

45. Kot je navedeno zgoraj, se za I. poglavje konvencije o pridobivanju dokazov zdi, da ne dopušča neposrednega pridobivanja dokazov, vendar je trenutni trend v zdajšnjih instrumentih o videopovezavi tak, da se pridobivanje dokazov dopusti v skladu z določbami, ki so podobne I. poglavju (verjetno zaradi večje učinkovitosti), če so zagotovljena posebna *pravna jamstva*. Taka

Države respondentke, ki menijo, da dokazov ni mogoče pridobiti neposredno prek videopovezave na podlagi I. poglavja Konvencije, so Belorusija, Brazilija, Češka, Hrvaška, Kitajska (PUO Macao), Latvija, Litva, Madžarska, Mehika, Nemčija, Republika Koreja, Švica, Venezuela, Združene države Amerike.

⁷³ Francija (sklep št. 2017-892 z dne 6. maja 2017) (*op. cit.* opomba 51).

pravna jamstva so med drugim:⁷⁴

- zaprosilo je pripravljeno v pisni obliki, vsebuje vse potrebne informacije in pristojni organ ga sprejme;
- zaprosilo spada na področje uporabe ustrezne pogodbe;
- zaprosilo je tehnično izvedljivo;
- zaprosilo ni v nasprotju z nacionalnim pravom ali temeljnimi pravnimi načeli vključenih pogodbenic;
- pridobivanje dokazov se izvede na prostovoljni podlagi, brez potrebe po prisilnih ukrepih.

46. Poleg tega je Evropska unija znova poudarila, da videokonferenčna tehnologija vsaj med njenimi državami članicami zagotavlja „najučinkovitejši“⁷⁵ način neposrednega pridobivanja dokazov. Ena država respondentka je v profilu države sporočila, da je neposredno pridobivanje dokazov prek videopovezave zelo pogosto, pravzaprav se uporablja praviloma, tako v domačih kot v mednarodnih zadevah⁷⁶. Ni pa znano, kako pogosto se neposredno pridobivanje dokazov v praksi dejansko uporablja v drugih pogodbenicah na podlagi enega od obeh poglavij konvencije o pridobivanju dokazov⁷⁷.

A1.3 Pravne omejitve pri pridobivanju dokazov

- 12 Pridobivanje dokazov prek videopovezave je običajno omejeno na zaslišanje priče ali izvedenca.
- 13 Za zaslišanje priče, opravljeno prek videopovezave, običajno veljajo enake pravne omejitve, kot če bi bilo pridobivanje dokazov osebno. Organi morajo v notranjem pravu zadevne pogodbenice preveriti, ali veljajo kakšne dodatne omejitve.
- 14 Organom se priporoča, naj zagotavljajo informacije o omejitvah v svoji domači zakonodaji v zvezi z uporabo videopovezave pri pridobivanju dokazov (npr. s poročanjem o takih določbah v svojem profilu države).

Glej **profil države** ustrezne pogodbenice.

47. Za pridobivanje dokazov na podlagi konvencije o pridobivanju dokazov se lahko uporablja več pravnih omejitev:

⁷⁴ Člen 3 iberoameriške konvencije o uporabi videokonferenc ter člen 17(2) in (5) uredbe EU o pridobivanju dokazov.

⁷⁵ Evropska pravosodna mreža v civilnih in gospodarskih zadevah (*op. cit.* opomba 5), str. 6.

⁷⁶ Glej odgovor Portugalske na vprašanje (b) dela II vprašalnika o profilu države (*op. cit.* opomba 12).

⁷⁷ Glej povzetek odgovorov (*op. cit.* opomba 4), vprašanje (b) dela V in vprašanje (e) dela VI.

- na podlagi I. poglavja mora biti zahteva za poseben način ali postopek (kot je uporaba videopovezave) upoštevana, razen če je nezdružljiva z notranjim pravom zaprosene države ali je ni mogoče izvesti. Poleg tega je morda potrebno predhodno dovoljenje za odobritev navzočnosti sodnega osebja države prosilke, ne glede na to, ali gre za dejansko navzočnost ali navzočnost prek videopovezave.
 - na podlagi II. poglavja je morda potrebno dovoljenje za pridobivanje dokazov s strani konzula ali komisarja, ne glede na to, ali naj bi bilo pridobivanje dokazov izvedeno prek videopovezave.
48. Konvencija resda zagotavlja jasne smernice o uporabi prisilnih ukrepov in prisile (kar je obravnavano v oddelku **A2** za I. poglavje in oddelku **A3** za II. poglavje), vendar lahko za nekatere pogodbenice ti prisilni ukrepi sežejo le do prisilitve priče k pričanju, ne pa posebej k pričanju prek videopovezave.
49. Če je bilo poročano o teh vrstah omejitev, jih je mogoče najti v profilu države zadevne pogodbenice. Nekateri posebni primeri vključujejo druge instrumente ali sporazume, ki odstopajo od konvencije o pridobivanju dokazov v zvezi z uporabo videopovezave (glej tudi 28. člen in 32. člen), kakršnimi koli časovnimi omejitvami ali zahtevami glede obvestila, ki veljajo za uporabo videopovezave, in kakršnimi koli omejitvami o pridobivanju dokazov, kadar je uporabljena videopovezava⁷⁸.
50. Države respondentke za pridobivanje dokazov prek videopovezave na splošno uporabljajo enake omejitve, kot bi jih, če bi bili dokazi pridobljeni osebno. Kar zadeva osebe, ki so lahko zaslišane prek videopovezave, so te običajno omejene na priče (tj. izraz priča, ki se razume v širšem pomenu, glej glosar). Druge omejitve vključujejo: starost (oseba je mlajša od 18 let), invalide, sorodnike do tretjega kolena, zakonce ali partnerje, zmožnost priče, da govori v imenu organizacije ali agencije, itd.⁷⁹
51. Kar zadeva lokacijo, kjer je dokaze mogoče pridobiti prek videopovezave, je treba opozoriti, da je ta v večini držav respondentk bodisi v sodni dvorani bodisi v prostorih veleposlaništva ali konzulata, odvisno od poglavja Konvencije, na katerega se sklicuje⁸⁰. Poleg tega, kot je navedeno v oddelkih **B1** in **B4**, so v profilih držav mnoge države respondentke navedle, da mora biti lokacija v sobi za zaslišanje v stavbi sodnega organa⁸¹ in, v nekaterih primerih, da je to lahko celo posebna namenska soba v stavbi sodišča⁸².

*Za več informacij o teh vprašanjih glej oddelke **A2** (I. poglavje) in **A3** (II. poglavje) ter **B4** v nadaljevanju.*

⁷⁸ Take omejitve se lahko nanašajo na vrsto dokazov, ki jih je mogoče pridobiti prek videopovezave, osebe, ki jih je mogoče zaslišati prek videopovezave, lokacije, na katerih se lahko pridobivajo dokazi, kadar je uporabljena videopovezava, ali na vprašanje, kako ravnati z dokazi, pridobljenimi prek videopovezave. Glej npr. povzetek odgovorov (prav tam) na vprašanji (b) in (d) dela IV.

⁷⁹ Glej povzetek odgovorov (prav tam) na vprašanje (d) dela IV.

⁸⁰ Glej povzetek odgovorov (prav tam) na vprašanje (f) dela IV.

⁸¹ Glej odgovore Avstralije (večina držav), Belorusije, Bolgarije, Cipra, Finske, Francije, Grčije, Južne Afrike in Singapurja (soba za zaslišanje mora biti v sodni dvorani vrhovnega sodišča, (le) če naj bi bil pri pridobivanju dokazov navzoč singapurski sodni uradnik) na vprašanje (e) dela III vprašalnika o profilu države (*op. cit.* opomba 12).

⁸² Glej npr. odgovore Kitajske (PUO Hongkong – Technology Court (tehnološko sodišče), ki je pri High Court (višje sodišče)) in Malte (vendar je videopovezavo mogoče vzpostaviti tudi v večini sodnih dvoran, tako da se uporabi prenosljiva oprema za videopovezavo) na vprašanje (e) dela III vprašalnika o profilu države (prav tam).

A2 UPORABA VIDEOPOVEZAVE NA PODLAGI I. POGLAVJA

A2.1 Zaposila

- 15 Zaposila se lahko izvršujejo prek videopovezave v skladu s prvim in drugim odstavkom 9. člena Konvencije.
- 16 V prvem odstavku 9. člena je določen privzeti način ali postopek za pridobivanje dokazov na primer od priče ali izvedenca, ki je na (oddaljeni) lokaciji na ozemlju zaprosenega organa.
- 17 Odločitev za pridobivanje dokazov prek videopovezave kot poseben način ali postopek na podlagi drugega odstavka 9. člena lahko vpliva na stroške, vključno v zvezi z zmožnostjo zahtevanja povračila.

*Za več informacij o stroških glej oddelka **A2.11** (I. poglavje) in **A3.10** (II. poglavje).*

- 52. Sodni organ države prosilke v skladu s I. poglavjem izda zaprosilo, s katerim osrednji organ zaprosene države zaprosi za pridobivanje dokazov prek ustreznega sodnega organa, tj. posredno pridobivanje dokazov.
- 53. Pristojni sodni organ zaprosene države (tj. zaproseni organ) nato izvede zaslišanje po načinih in postopkih na podlagi prava zaprosene države (kar lahko vključuje uporabo videopovezave) v skladu s prvim odstavkom 9. člena Konvencije. Namesto tega lahko organ prosilec želi zaprositi za vzpostavitev videopovezave kot posebnega načina ali postopka (drugi odstavek 9. člena). Zaproseni organ mora torej izpolniti zahtevo, razen če vzpostavitev videopovezave ni združljiva z notranjim pravom zaprosene države ali njena izvedba ni mogoča zaradi njene notranje prakse in postopka ali praktičnih težav⁸³.
- 54. Običajna zahteva za videopovezavo na podlagi I. poglavja bi torej nastala, kadar želijo biti pri izpovedbi prek videopovezave navzoči stranki v postopku, njihovi zastopniki in/ali sodno osebje organa prosilca s sedežem v državi prosilke. Nato se vzpostavi videopovezava med lokacijo v

⁸³ Glede stroškov glej prvi in drugi odstavek 14. člena konvencije o pridobivanju dokazov:

„Izvrševanje zaprosila ni razlog za povračila kakršnih koli pristojbin ali stroškov.

Zaprosena država pa ima pravico od države prosilke zahtevati povračilo honorarjev strokovnjakov in tolmačem in stroškov, nastalih z uporabo posebnega postopka, ki ga je zahtevala država prosilka v skladu z drugim odstavkom 9. člena. [...]“

Glede praktičnih težav je bilo ugotovljeno, da člen 10(4) uredbe EU o pridobivanju dokazov zadevnim sodiščem omogoča, da se strinjajo z zagotovitvijo ustrezne tehnične opreme, če zaproseno sodišče samo, tega ne more storiti. Glej: Torres, M., Cross-Border Litigation: „Video-taking“ of evidence within EU Member States, *Dispute Resolution International*, št. 12(1), 2018, str. 76.

državi prosilki (npr. prostori organa prosilca) in lokacijo, kjer se izvršuje zaprosilo (npr. sodišče v zaproseni državi), ali pa se obe lokaciji povežeta prek virtualne sejne sobe. Vzpostavitev videopovezave je odvisna od dovoljenja zaprosenega organa ter razpoložljivosti opreme in tehnične podpore.

55. Manj pogosto pa se lahko pojavi alternativni scenarij (npr. v primeru geografsko obsežnih območij), po katerem je priča ali izvedenec v zaproseni državi, vendar na lokaciji, ki se razlikuje (je oddaljena) od lokacije sodnega organa, pristojnega za pridobivanje dokazov. Pristojni organ v zaproseni državi želi morda zaslišati pričo/izvedenca prek videopovezave v skladu s svojim notranjim pravom. Sicer lahko organ prosilec, če to ni predvideno, zaprosi za vzpostavitev videopovezave kot poseben način ali postopek zaradi lažjega pridobivanja dokazov in zmanjšanja stroškov, ki jih ima zaprosena država pri izvrševanju zaprosila. Če želijo biti navzoče tudi stranke v postopku, njihovi zastopniki in/ali sodno osebje organa prosilca, je morda treba v večtočkovno videopovezavo vključiti tretjo lokacijo, kar pa je odvisno od zgoraj navedenih zahtev.
56. Možnost pridobivanja dokazov neposredno prek videopovezave na podlagi I. poglavja (npr. pri čemer se kot mehanizem za to uporabi drugi odstavek 9. člena Konvencije) je sporna, saj nekatere pogodbenice dovoljujejo to obliko pridobivanja dokazov, druge pa jo zavračajo. Ob pripravi tega dokumenta med pogodbenicami Konvencije v vsakem primeru skoraj ni bilo prakse v tem pogledu.

*Za več informacij o razlikovanju med neposrednim in posrednim pridobivanjem dokazov glej oddelek **A1.2** in **Prilogo II**.*

*Za več informacij o različnih situacijah, ki se lahko pojavijo v praksi, glej poglavje **Praktični primeri** v **Prilogi III**.*

57. Glede na navedeno se zdi, da se tehnologija videopovezave uporablja predvsem na podlagi I. poglavja, da se omogočita navzočnost in sodelovanje strank v postopku, njihovih zastopnikov in/ali sodnega osebja pri izvrševanju zaprosila. Uporablja pa se lahko tudi za posredno pridobivanje dokazov, ko je priča ali izvedenec na oddaljeni lokaciji v zaproseni državi, čeprav je to manj pogosto.

A2.2 Vsebina, oblika in pošiljanje zaprosila

18

Dovoljenje za izvedbo videopovezave se lahko zahteva v zaprosilu ali pozneje z neformalnimi komunikacijski sredstvi. Vseeno je to priporočljivo navesti v zaprosilu. Pred uradno vložitvijo zaprosila je priporočljivo še, da se vzpostavi stik z osrednjim organom zaprosene države, ki potrdi, ali je uporaba videopovezave mogoča.

- 19 Organom se priporoča, naj za zaprosila uporabljajo vzorčni obrazec ter, če je to mogoče in primerno, elektronska sredstva, da se pospeši pošiljanje zaprosil in/ali poizvedb⁸⁴.

58. Upoštevati je treba, da je videopovezava zgolj sredstvo za izvršitev zaprosila. Zato je treba najprej izpolniti formalne zahteve iz zaprosila, preden je mogoče ukrepati v zvezi s katerim koli vidikom zahteve za uporabo videopovezave.
59. Organu prosilcu se priporoča, naj za zaprosila uporablja vzorčni obrazec, ki je na voljo v razdelku Evidence Section (razdelek o pridobivanju dokazov) na spletišču HCCH. V zaprosilu je treba poleg standardnih podobnosti o obravnavani zadevi in zahtevanih dokazih opredeliti zahteve za videopovezavo, vključno s tem, ali so na voljo in/ali potrebni dodatna pomoč, oprema ali prostori (npr. kamera za dokumente, da se olajša prenos dokumentov v realnem času med lokacijami), po potrebi skupaj z ustreznimi tehničnimi podrobnosti.
60. Zaposilo lahko vsebuje zahtevo po uporabi posebnega načina ali postopka (drugi odstavek 9. člena Konvencije). Če se zahteva kot posebni način ali postopek, je treba informacije o uporabi videopovezave vključiti v točko 13 vzorčnega obrazca.
61. Poleg tega je treba točki 14 in 15 vzorčnega obrazca izpolniti z ustreznimi informacijami, če želijo biti pri izpovedbi (osebno ali prek videopovezave) navzoči stranki v postopku, njihovi zastopniki in/ali sodno osebje organa prosilca, ki so v državi prosilke. To je še toliko pomembnejše, če nameravajo biti navzoči prek videopovezave, glej oddelek **A2.5**.
62. Ne glede na to, ali se zahteva poseben način ali postopek, je priporočljivo, da organi prosilci k vzorčnemu obrazcu vključijo neobvezni, posebni obrazec za videopovezavo, da pospešijo obravnavanje zahtevkov za videopovezavo in se izognejo tehničnim težavam. Ta neobvezni obrazec je vključen v **Prilogo IV** teh smernic in vsebuje naslednje podatke:
- tehnične parametre naprave za videopovezavo: blagovno znamko, vrsto končne točke krmilne enote ali večtočkovne krmilne enote, vrsto omrežja, naslov in/ali ime gostitelja, uporabljeno vrsto šifriranja (glej tudi **del C**);
 - popolne kontaktne podatke tehnika (glej **oddelek B3**).

*Za več informacij o vidikih, ki jih je treba upoštevati pri pripravi in izvedbi zaslisanj prek videopovezave, glej **del B**.*

63. Zaposilo mora biti bodisi v jeziku organa, zaprosenega za njegovo izvršitev (ali pa mu mora biti priložen prevod v ta jezik), bodisi v angleščini ali francoščini (razen če je zaprosena država izrazila pridržek v skladu s 33. členom Konvencije).

⁸⁴

Za več informacij o obliki zaprosila, vključno z vzorčnim obrazcem, glej Priročnik o pridobivanju dokazov (*op. cit.*, opomba 29), točka 142 in naslednje.

64. Posebna komisija je na srečanju leta 2014 spodbujala organe k elektronskemu pošiljanju in prejemanju zaprosil, da bi se omogočilo hitro izvrševanje, kot se zahteva v tretjem odstavku 9. člena Konvencije⁸⁵.

A2.3 Odgovori na zaprosila

20

Osrednji organi morajo organom prosilcem in/ali deležnikom nemudoma potrditi prejem zaprosila ter odgovoriti na njihove poizvedbe (tudi o uporabi videopovezave).

65. Čeprav ni vzorčnega obrazca za potrditev prejema zaprosila, posebna komisija odobrava prakse, v katerih osrednji organi nemudoma potrdijo prejem zaprosila in nemudoma odgovorijo na poizvedbe o stanju izvršitve ter vzdržujejo dobro komunikacijo, tudi po e-pošti⁸⁶.
66. Nemudoma potrjen prejem in poslan odgovor na poizvedbe o stanju sta seveda le dva primera tega, kar se šteje za dobre komunikacijske prakse. Spodbujati bi bilo treba tudi učinkovito in po potrebi neposredno komunikacijo med organom prosilcem in ustreznim organom v zaproseni državi (običajno osrednji organ), saj lahko olajša in v mnogih primerih pospeši postopek izvrševanja, kadar so potrebna pojasnila zaradi razlik v pravnih terminologijah in uporabi med jurisdikcijami.⁸⁷
67. Ne glede na izid se organom zaprosene države priporoča, naj čim prej sprejmejo odločitev v zvezi s prejetimi zaprosili.⁸⁸
68. Pri odgovarjanju na zaprosilo v zvezi z uporabo videopovezave je zaproseni organ tisti, ki mora določiti čas in kraj ter pojasniti ustrezne pogoje za videopovezavo. Ti morajo biti po možnosti določeni v posvetovanju z organom prosilcem, ko so dokončno oblikovani, pa jih je treba temu organu pravočasno sporočiti.

Za več informacij o vidikih, ki jih je treba upoštevati pri pripravi in izvedbi zaslišanj prek videopovezave, glej del B.

⁸⁵ Sklepi in priporočila št. 39 sestanka posebne komisije leta 2014.

⁸⁶ Prav tam, Sklepi in priporočila št. 9 in 10.

⁸⁷ Sklepi in priporočila št. 44 sestanka posebne komisije leta 2009 in št. 9 sestanka posebne komisije leta 2014. V evropskem okviru glej tudi projekt Handshake, D1b Recommended step-by-step protocol for cross-border videoconferencing in judicial use-cases (Priporočeni postopni protokol D1b za čezmejno uporabo videokonferenc v sodnih zadevah), str. 16 in 17.

⁸⁸ Čeprav v konvenciji o pridobivanju dokazov ni določen časovni okvir, Evropska unija v okviru uredbe EU o pridobivanju dokazov kot idealni časovni okvir za sprejetje odločitve priporoča enega do dva tedna (in največ 30 dni). Glej projekt Handshake (prav tam), str. 14 in 16.

A2.4 Uradno obveščanje ali vabljenje prič/izvedencev in drugih udeležencev

21 Postopek uradnega obveščanja ali vabljenja prič se lahko razlikuje glede na to, ali je pridobivanje dokazov neposredno ali posredno. V postopkih na podlagi I. poglavja je običajno zaprosena država tista, ki priči ali izvedencu vroči vabilo ali jo/ga pozove na sodišče.

22 Če in kadar se zahteva neposredno pridobivanje dokazov, je priporočljivo, da organi prosilci pred vložitvijo zaprosila zagotovijo, da so priče pripravljene pričati prek videopovezave.

69. V postopkih na podlagi I. poglavja, ki vključujejo uporabo videopovezave, je zaproseni organ v skladu z 9. členom odgovoren za poziv priče ali izvedenca v skladu z lastnim pravom in postopki.
70. Iz profilov držav se zdi, da večina držav respondentk nima posebnih pravil, ki bi se uporabljala, kadar je priča ali izvedenec uradno obveščena/obveščen ali pozvana/pozvan k pričanju prek videopovezave v nasprotju z osebnim pričanjem⁸⁹. To je običajno pri posrednem pridobivanju dokazov, tj. kadar dokaze pridobiva zaprosena država.
71. Na podlagi navedenega ena pogodbenica zahteva, da priča soglaša s pričanjem prek videopovezave, ta zahteva pa je navedena v sodni odločbi, ki je vročena priči⁹⁰. V drugi pogodbenici je priči ali izvedencu poziv vročen z navadnim pismom, razen če zaproseno sodišče določi, da je treba uporabiti posebno vrsto storitve⁹¹.
72. Omeniti je treba, da se lahko v pogodbenicah uporabljajo različna pravila, kadar je dovoljeno *neposredno* pridobivanje dokazov na podlagi I. poglavja. V takih primerih je za vročitev vabila ali poziva odgovorna država prosilka (in ne zaprosena država)⁹². Poleg tega so druge države respondentke ugotovile, da njihova sodišča priče ne morejo prisiliti k neposrednemu pričanju pred tujim sodiščem prek videopovezave (glej tudi oddelek **A2.6** v nadaljevanju o prisilnih ukrepih in prisili)⁹³.

⁸⁹ Glej na primer odgovore Belorusije, Bolgarije, Cipra, Češke, Estonije, Finske, Hrvaške, Izraela, Južne Afrike, Latvije, Litve, Madžarske, Malte, Norveške, Poljske, Romunije, Singapurja, Slovenije in Švedske na vprašanje (h) dela IV vprašalnika o profilu države (*op. cit.* opomba 12).

⁹⁰ Glej odgovor Združenega kraljestva (Anglija in Wales) na vprašanje (h) dela IV vprašalnika o profilu države (prav tam).

⁹¹ Glej odgovor Nemčije na vprašanje (h) dela IV vprašalnika o profilu države (prav tam).

⁹² Glej npr. odgovor Francije na vprašanje (h) dela IV vprašalnika o profilu države (prav tam).

⁹³ Glej npr. odgovore Avstralije (ena država), Švice in Združenih držav Amerike na vprašanje (h) dela IV vprašalnika o profilu države (prav tam).

A2.5 Navzočnost in sodelovanje pri izvrševanju zaprosila

a. Navzočnost strank in/ali njihovih zastopnikov (7. člen)

- 23 Navzočnost strank in zastopnikov *prek videopovezave* je odvisna od dovoljenja ali posebnega načina ali postopka na podlagi drugega odstavka 9. člena Konvencije.
- 24 Organi prosilci morajo v zaprosilu (v točkah 13 in 14 vzorčnega obrazca) navesti, ali se zahteva navzočnost strank in zastopnikov prek videopovezave in ali bo potrebno navzkrižno zaslišanje.
- 25 Dejavno sodelovanje strank in njihovih zastopnikov pri zaslišanju prek videopovezave (tj. ne zgolj navzočnost) je določeno v notranjem pravu zaprosene države. Notranje pravo lahko zaprosenemu sodišču za vsak primer posebej dovoli, da v tem smislu uveljavi diskrecijsko pravico.

- 73. V Konvenciji je določeno, da morajo biti stranke v postopku v državi prosilke in njihovi zastopniki navzoči pri izvrševanju zaprosila.
- 74. Če želijo biti stranke v postopku in/ali njihovi zastopniki navzoči pri izvrševanju zaprosila prek videopovezave, mora organ prosilec to navesti v točkah 13 in 14 vzorčnega obrazca zaprosila. Čeprav je navzočnost strank in/ali njihovih zastopnikov pri izvrševanju zaprosila na podlagi 7. člena Konvencije pravica, v to pravico ni nujno zajeta tudi zahteva, da mora zaproseni organ za omogočanje te navzočnosti vzpostaviti videopovezavo. Skladno s tem je vzpostavitev videopovezave za omogočanje te navzočnosti odvisna bodisi od dovoljenja ustreznega organa bodisi od posebnega načina ali postopka, zahtevanega v skladu z drugim odstavkom 9. člena. V zadnjem primeru mora zaproseni organ izpolniti zahtevo, razen če to ne bi bilo združljivo z notranjim pravom zaprosene države ali če to preprosto ni mogoče zaradi pomanjkanja opreme ali prostorov.

Za več informacij o opremi, prostorih in tehnični podpori glej **oddelke B3, B4 in C**.

75. Večina držav respondentk je v profilih držav poročala o uporabi enakih pravil za navzočnost strank in njihovih zastopnikov, ne glede na to, ali so dejansko na eni lokaciji ali navzoči prek videopovezave⁹⁴. Dejavno sodelovanje strank in njihovih zastopnikov pri zaslišanju prek videopovezave (tj. ne zgolj navzočnost) je v tem primeru določeno v notranjem pravu zaprosene države. V nekaterih državah respondentkah je dovoljenje za dejavno sodelovanje odvisno od presoje in navodil predsedujočega uradnika, pristojnega za izvrševanje v skladu z notranjim pravom⁹⁵. V teh okoliščinah zato predsedujoči uradnik za vsak primer posebej določi obseg, v katerem lahko sodelujejo stranke in njihovi zastopniki pri zaslišanju prek videopovezave.
76. Poleg tega je treba opozoriti, da večina držav respondentk dovoli, da zastopniki, ki so v državi prosilke, pričo ali izvedenca navzkrižno zaslišijo prek videopovezave⁹⁶. Vendar nekatere od njih zahtevajo, da je navzkrižno zaslišanje prek videopovezave posebej navedeno v vprašanju⁹⁷ in da so vprašanja zastavljena posredno prek pravosodnega organa⁹⁸. Nekatere jurisdikcije ne dovolijo, da bi zastopniki države prosilke izvedli navzkrižno zaslišanje, jurisdikcija v eni državi respondentki pa je navedla, da se navzkrižno zaslišanje lahko dovoli, če ima delavec v pravni stroki dovoljenje za opravljanje dejavnosti tudi na njenem ozemlju (tj. zaproseni državi)⁹⁹.

b. Navzočnost članov sodnega osebja (8. člen)

26 Preveriti je treba, ali je zaprosena država dala izjavo v skladu z 8. členom Konvencije.

*Za ogled izjav ali pridržkov določene pogodbenice glej **preglednico stanja** za konvencijo o pridobivanju dokazov v stolpcu Res/D/N/DC.*

⁹⁴ Glej odgovore Belorusije, Brazilije, Cipra, Češke, Estonije, Finske, Francije, Grčije, Izraela, Južne Afrike, Kitajske (PUO Hongkong), Kitajske (PUO Macao), Latvije, Litve, Malte, Mehike, Nemčije, Poljske, Portugalske, Romunije, Singapurja, Slovenije, Švedske, Venezuele in Združenega kraljestva (Anglija in Wales) na vprašanje (e) dela V vprašalnika o profilu države (prav tam).

⁹⁵ Glej npr. odgovore Avstralije (dve državi), Brazilije, Francije in Izraela na vprašanje (e) dela V vprašalnika o profilu države (prav tam).

⁹⁶ Glej odgovore Brazilije, Cipra, Estonije, Finske, Francije, Grčije, Izraela, Južne Afrike, Kitajske (PUO Hongkong), Latvije, Litve, Madžarske, Malte, Portugalske, Republike Koreje, Romunije, Singapurja, Slovenije, Venezuele in Združenega kraljestva (Anglija in Wales) na vprašanje (f) dela V vprašalnika o profilu države (prav tam).

⁹⁷ Glej na primer odgovor Francije na vprašanje (f) dela V vprašalnika o profilu države (prav tam).

⁹⁸ Glej na primer odgovor Brazilije na vprašanje (f) dela V vprašalnika o profilu države (prav tam).

⁹⁹ Odgovor Avstralije (Queensland) na vprašanje (f) dela V vprašalnika o profilu države (prav tam).

- 27 Če izjave ni, je navzočnost sodnega osebja vseeno mogoča v skladu z notranjim pravom ali prakso zaprosilne države.
- 28 Ko želijo organi prosilci od zaprosilne države pridobiti dovoljenje, morajo jasno poudariti, da bo pri videopovezavi navzoče sodno osebje, in navesti ustrezne tehnične specifikacije njihove opreme za videopovezavo.
- 29 Dejavno sodelovanje sodnega osebja v zaslišanju prek videopovezave (tj. ne zgolj navzočnost) je določeno v notranjem pravu zaprosilne države. Notranje pravo lahko zaprosilnemu sodišču za vsak primer posebej dovoli, da v tem smislu uveljavi diskrecijsko pravico.

77. Ali bo lahko sodno osebje države prosilke navzoče pri izvrševanju zaprosila ali ne, tudi prek videopovezave, je odvisno od tega, ali je zaprosilna država dala izjavo iz 8. člena Konvencije, ki dovoljuje tako sodelovanje. Če je bila taka izjava dana, se lahko zahteva predhodno dovoljenje imenovanega pristojnega organa.

*Za ogled izjav ali pridržkov določene pogodbenice glej **preglednico stanja** za konvencijo o pridobivanju dokazov v stolpcu Res/D/N/DC.*

78. Če zaprosilna država ni dala izjave iz 8. člena, je pomembno opozoriti, da je v skladu z notranjim pravom ali prakso zaprosilne države navzočnost sodnega osebja vseeno mogoča. Poleg tega se lahko dve ali več pogodbenic strinjajo z bolj svobodnim sistemom navzočnosti sodnega osebja pri izvrševanju zaprosila (točka (c) 28. člena – čeprav se je ta določba v praksi redko, če sploh uporabljala).
79. Čeprav je sodno osebje lahko navzoče, je njegovo dejansko dejavno sodelovanje na zaslišanju druga zadeva. Kot je navedeno v 8. členu, se lahko zahteva predhodno dovoljenje pristojnega organa, v nekaterih primerih pa je sodelovanje sodnega osebja države prosilke lahko odvisno od veljavnega poslovnika sodišča in nadzora predsedujočega uradnika¹⁰⁰.

100

Glej na primer odgovore Avstralije (dve državi), Brazilije in Francije na vprašanje (g) dela V vprašalnika o profilu države (prav tam).

A2.6 Prisilni ukrepi in prisila

30 V nasprotju z običajnimi zaprosili za pravno pomoč priče običajno ni mogoče prisiliti posebej k pričanju z uporabo videopovezave.

80. V okviru prisilnih ukrepov in prisile je pomembno opozoriti, da je morda treba razlikovati med tem, da je priča ali izvedenec prisiljena/prisiljen k pričanju pred sodiščem in da je priča ali izvedenec prisiljena/prisiljen k pričanju z uporabo posebnega medija (tj. prek videopovezave). Zato je glede na obseg sredstev prisile, ki jih ima zaproseni organ po svojem notranjem pravu na voljo, povsem mogoče, da je priča ali izvedenec morda prisiljena/prisiljen k pričanju na sodišču, ne pa k uporabi videopovezave pri tem pričanju.
81. Zaprošeni organ mora v skladu s I. poglavjem konvencije o pridobivanju dokazov uporabiti enaka sredstva prisile na podlagi notranjega prava, kot bi jih v notranjih postopkih (10. člen). Vendar lahko priča uveljavlja pravico do odklonitve pričanja po pravu zaprosene države (točka (a) prvega odstavka 11. člena) ali države prosilke (točka (b) prvega odstavka 11. člena) ali, če je tako določeno v deklaraciji zaprosene države, pravu tretje države (drugi odstavek 11. člena).
82. Iz profilov držav je razvidno, da se je polovica držav respondentk sklicevala na notranje predpise, ki dovoljujejo, da se pričo ali izvedenca prisili, da nastopa pred sodiščem, to pa so storile večinoma v smislu I. poglavja¹⁰¹. Vendar ni jasno, ali bi bilo mogoče pričo, ko je že pred sodiščem, prisiliti k pričanju prek videopovezave.
83. Nasprotno pa je druga polovica držav respondentk navedla, da priče ali izvedenca ni mogoče prisiliti k uporabi videopovezave pri pričanju¹⁰². Dve državi respondentki sta sporočili zlasti, da v njunem notranjem pravu ni predvidena uporaba prisile, da bi se pričo prisililo k pričanju prek videopovezave¹⁰³. Še ena država respondentka je navedla, da je pridobivanje dokazov prek videopovezave odvisno od pogoja, da priča ni prisiljena k pričanju prek videopovezave¹⁰⁴.
84. Ena država respondentka je pojasnila še, da mora priča *v primeru* neposrednega pridobivanja dokazov na podlagi I. poglavja (kot je omenjeno v oddelku **A1.2** zgoraj) pričati prostovoljno, saj prisila v takih primerih ni na voljo, niti za to, da bi bila priča prisiljena k navzočnosti na obravnavi¹⁰⁵.

¹⁰¹ Odgovori Avstralije (tri države), Cipra, Češke, Izraela, Kitajske (PUO Hongkong), Kitajske (PUO Macao), Litve, Madžarske, Mehike, Norveške, Poljske, Republike Koreje, Romunije in Singapurja na vprašanje (g) dela IV vprašalnika o profilu države. Nekatere od teh držav respondentk so v odgovorih na vprašanje (h) dela IV vprašalnika o profilu države (prav tam) zagotovile tudi informacije o prisili.

¹⁰² Odgovori Avstralije (dve državi), Belorusije, Estonije, Francije, Grčije, Hrvaške, Južne Afrike, Malte, Nemčije, Portugalske, Slovenije, Venezuele, Združenega kraljestva (Anglija in Wales) in Združenih držav Amerike na vprašanje (g) dela IV vprašalnika o profilu države (prav tam).

¹⁰³ Odgovora Hrvaške in Slovenije na vprašanje (g) dela IV vprašalnika o profilu države (prav tam).

¹⁰⁴ Odgovor Združenega kraljestva (Anglija in Wales) na vprašanje (e) in (g) dela IV vprašalnika o profilu države (prav tam).

¹⁰⁵ Odgovor Francije na vprašanje (g) dela IV vprašalnika o profilu države (prav tam), ki se sklicuje na člen 747-1 francoskega zakonika o civilnem postopku.

A2.7 Prisega/izjava

- 31 Podajanje priseg ali izjav se lahko razlikuje glede na to, ali je pridobivanje dokazov neposredno ali posredno. Na podlagi drugega odstavka 9. člena Konvencije se lahko zahteva posebna oblika prisega ali izjave.
- 32 Da bi se zagotovila dopustnost katerega koli predloženega dokaza, morajo organi preveriti ustrezne zahteve notranjega prava zaprosene države, države prosilke ali obeh.

- 85. Kot je navedeno zgoraj, se pri izvrševanju zaprosila za neposredno pridobivanje dokazov na podlagi I. poglavja konvencije o pridobivanju dokazov, pri katerem se uporablja videopovezava, uporablja pravo zaprosene države (prvi odstavek 9. člena), vključno s podajanjem priseg ali izjav. Vendar lahko organ prosilec zahteva posebno obliko prisega ali izjave (točka (h) 3. člena) kot posebni način ali postopek (drugi odstavek 9. člena). Tudi zaproseni organ lahko priči pojasni način podajanja prisega ali izjave.
- 86. Če pa se, nasprotno, dokazi pridobivajo neposredno na podlagi I. poglavja (kot je omenjeno v oddelku **A1.2** zgoraj in če to dovoljuje zaprosena država), je običajno država prosilka tista, ki poda prisego ali izjavo¹⁰⁶. Vendar morajo uporabniki upoštevati, da se lahko podajanje tujih priseg in izjav šteje za kršitev suverenosti zaprosene države¹⁰⁷. Od ustreznega pristojnega organa je treba zahtevati pojasnila o tej točki.

Za več informacij o prisegah in izjavah glej **profil države** ustrezne pogodbenice.

¹⁰⁶ Odgovor Portugalske na vprašanji (a) in (b) dela II vprašalnika o profilu države (prav tam).

¹⁰⁷ Po navedbah zveznega urada Švice za pravosodje na primer „[a]kt tujega sodnika ali osebe, ki jo ta imenuje, kot je dovoljeno v skladu s sistemom običajnega prava, ali zastopnikov strank, ki pridejo v Švico začeti sodne postopke, vedno pomeni uradni akt, ki se lahko izvaja le v skladu s pravili v zvezi s pravno pomočjo. Neizpolnitev tega se šteje za kršitev švicarske suverenosti, ne glede na to, ali so osebe, na katere vplivajo ti sodni postopki, pripravljene sodelovati“. *Guidelines on International Judicial Assistance in Civil Matters*, 3. izdaja, Bern, januar 2013, str. 20, na voljo na naslovu: < <http://www.rhf.admin.ch> > (zadnji vpogled 4. marca 2020). Glej tudi M. Davies (*op. cit.* opomba 15), str. 217 in 218.

A2.8 Identifikacija priče ali izvedenca in drugih udeležencev

- 33 Identifikacija priče ali izvedenca se lahko razlikuje glede na pravni sistem.
- 34 Morda so potrebni strožji postopki, če mora država prosilka identificirati pričo ali izvedenca, pri čemer upošteva uporabo tehnologije videopovezave v postopku ter razdaljo med organom prosilcem in pričo.

- 87. Priča ali izvedenec bi morala/moral običajno, podobno kot v sodnih postopkih, v katerih se dokazi pridobivajo osebno, pokazati veljavni identifikacijski dokument (ID) zaradi identifikacije v postopkih prek videopovezave¹⁰⁸. V nekaterih pravnih sistemih zadostuje prisega ali izjava, kot je bila podana.¹⁰⁹ Te postopke je treba v skladu s prvim odstavkom 9. člena Konvencije določiti v notranjem pravu zaprosene države, razen če se zahteva drugače s posebnim načinom ali postopkom iz drugega odstavka 9. člena.
- 88. V primeru posrednega pridobivanja dokazov je zaprosena država tista, ki opravi identifikacijo priče. Nasprotno pa lahko v primeru neposrednega pridobivanja dokazov prek videopovezave identifikacijo priče opravi zaprosena država in/ali država prosilka. Vendar so lahko v zadnjem primeru potrebni strožji postopki za preverjanje identifikacije priče/izvedenca. V praksi je to primerno izvesti tako, da se od priče ali izvedenca zahteva, naj sodnemu uradniku države prosilke prek videokamere pokaže svojo osebno izkaznico. V ta namen se lahko uporabi tudi kamera za dokumente¹¹⁰.
- 89. Poleg tega bo verjetno treba ustrezno preveriti identifikacijo vseh drugih udeležencev v postopku, ki so navzoči bodisi dejansko bodisi prek videopovezave. Znova je treba poudariti, da je to odvisno od zahtev prava zaprosene države, razen če se preverjanje zahteva kot poseben način ali postopek. Tako so udeleženci sami odgovorni za to, da so zmožni spoštovati vse ustrezne predpise ali postopke, ki so v zaproseni državi vzpostavljeni v zvezi z identifikacijo.¹¹¹

¹⁰⁸ Glej na primer odgovore Belorusije, Cipra, Češke, Francije, Izraela, Južne Afrike, Kitajske (PUO Hongkong), Litve, Madžarske, Malte, Mehike, Nemčije, Norveške, Poljske, Portugalske, Republike Koreje, Singapurja, Slovenije in Venezuele na vprašanje (j) dela VII vprašalnika o profilu države (*op. cit.* opomba 12).

¹⁰⁹ Glej na primer odgovore Avstralije (dve državi), Hrvaške, Romunije in Združenega kraljestva (Anglija in Wales) na vprašanje (j) dela VII vprašalnika o profilu države (prav tam). V Indiji je Karnataka High Court (višje sodišče v Karnataki) v zadevi *Twentieth Century Fox Film Corporation v. NRI Film Production Associates Ltd* AIR 2003 SC KANT 148 zahtevalo dodatno dokumentacijo za identifikacijo priče v obliki „zaprisežene pisne izjave o identifikaciji“ (identification affidavit).

¹¹⁰ Odgovor Madžarske na vprašanje (h) in (j) dela VII vprašalnika o profilu države (prav tam).

¹¹¹ Glej projekt Handshake (*op. cit.* opomba 87), str. 18.

A2.9 Kazenske določbe

- 35 Pričanje prek videopovezave je po naravi običajno prostovoljno, čeprav se lahko kriva izpovedba in razžalitev sodišča kaznujeta.
- 36 V nekaterih primerih lahko delovanje kazenskih določb obeh (ali več) udeleženih pravnih sistemov povzroči prekrivanje pristojnosti ali vrzel v pristojnosti.

- 90. Avtorji Konvencije so zavestno izključili vse sklice na kazenske zadeve v povezavi s pridobivanjem dokazov, zlasti *razžalitev sodišča* (tj. odklonitev pričanja ali motenje postopka) in *krivo izpovedbo* (tj. lažno pričanje). Avtorji so hkrati opozorili, da se lahko pri teh zadevah prekrivajo pristojnosti države prosilke in zaprosene države, pri čemer se za osebo, ki priča, uporabljajo kazenske določbe obeh držav.¹¹²
- 91. Priča na primer običajno priseže ali da izjavo na podlagi predpisov zaprosene države. Skladno s tem so v tej državi proti njej uvedene civilne sankcije ali se začne kazenski pregon. Če se uporablja posebna prisega ali izjava s posebnim načinom ali postopkom in priča stori kaznivo dejanje krive izpovedbe ali razžalitve sodišča, je treba proučiti, ali je mogoče pričo kaznovati ali proti njej začeti kazenski pregon v skladu s predpisi države prosilke. Poleg tega je mogoče, da ne veljajo kazenske določbe niti zaprosene države niti države prosilke ali da nobena od njiju nima pristojnosti za začetek kazenskega pregona zoper zadevno pričo, s čimer nastane pravna praznina.
- 92. V konvenciji o pridobivanju dokazov ni obravnavano reševanje morebitnega prekrivanja uporabe različnih kazenskih določb ali vrzeli v pristojnosti med njimi. To je prepuščeno dogovorom med državami (npr. v skladu s sporazumi o medsebojni pravni pomoči v kazenskih zadevah)¹¹³, notranjemu pravu¹¹⁴ ali splošnim načelom mednarodnega javnega prava. Zato je priporočljivo, da je priča ali izvedenec pred obravnavo ustrezno obveščena/obveščen o posledicah lažnega ali zavajajočega pričanja¹¹⁵.

¹¹² Glej točki 256 in 257 obrazložitvenega poročila.

¹¹³ Glej na primer *Konvencijo z dne 29. maja 2000 o medsebojni pravni pomoči v kazenskih zadevah med državami članicami Evropske unije*, UL C 197, str. 1, člen 10(8). Glej tudi člen 61 *Trans-Tasman Proceedings Act 2010* (Cth) (zakon o transtasmanskih sodnih postopkih iz leta 2010), ki je ustrezna avstralska zakonodaja, s katero se izvaja transtasmanski dogovor iz leta 2008 (*op. cit.* opomba 60). S to določbo je dodeljena pristojnost v primeru razžalitve za osebe v Avstraliji, ki na daljavo nastopajo v postopkih pred novozelandskim sodiščem.

¹¹⁴ V zakonodaji nekaterih držav v Avstraliji se na primer posebej obravnava prekrivanje pristojnosti, ki izhaja iz uporabe tehnologije videopovezave pri pridobivanju dokazov. Glej na primer člen 42W *Evidence (Miscellaneous Provisions) Act 1958* (zakon o dokaznih sredstvih (razne določbe) (iz leta 1958) (Victoria) in člen 5C *Evidence (Audio and Audio Visual Links 1998* (zakon o dokaznih sredstvih (zvočne in zvočno-vizualne povezave) iz leta 1998) (New South Wales).

¹¹⁵ Projekt Handshake (*loc. cit.* opomba 111). Glej tudi odgovore Avstralije (ena država), Češke in Venezuele na vprašanje (d) dela V vprašalnika o profilu države (*op. cit.* opomba 12). Nekatera sodišča so se v praksi pragmatično odločila, da preprosto ne upoštevajo dokaznih sredstev ali jim ne verjamejo, če ne morejo kaznovati priče, ki je pri pričanju prek videopovezave storila kaznivo dejanje razžalitve. Glej na primer zadevo *State of Maharashtra v. Dr Praful B Desai*, AIR 2003 SC KANT 148 Supreme Court of India (vrhovnega sodišča v Indiji).

A2.10 Privilegiji in drugi zaščitni ukrepi

- 37 Priča ali izvedenec se lahko sklicuje na privilegije iz 11. člena Konvencije.
- 38 Pridobivanje dokazov z uporabo videopovezave ostaja v številnih primerih prostovoljno, zato priča ali izvedenec ni obvezana/obvezan, da pri pričanju posebej uporablja videopovezavo, in lahko to odkloni, ne da bi se morala/moral sklicevati na privilegij ali dolžnost.

93. Kadar je priča prisiljena pričati prek videopovezave ali obstaja dejstvo ali sporočilo, ki ga priča ali izvedenec, ki prostovoljno priča, ne more razkriti, se lahko sklicuje na privilegij ali dolžnost na podlagi 11. člena Konvencije, če je to predvideno po:
- (1) pravu zaprosene države (točka (a) prvega odstavka 11. člena);
 - (2) pravu države prosilke, če je privilegij ali dolžnost naveden v zapisilu ali pa jo je na zahtevo zaprosenega organa drugače potrdil organ prosilec (točka (b) prvega odstavka 11. člena) ali
 - (3) pravu tretje države, kar je odvisno od pogojev (drugi odstavek 11. člena).
94. Čeprav se lahko na privilegije običajno sklicuje, kot bi se sklicevalo na bolj tradicionalna zaprosila Konvencije pri pridobivanju dokazov, ima lahko uporaba videopovezave za posledico kompleksnejše zaščitne ukrepe. Ti bi lahko med drugim vključevali zaščitne ukrepe za zagotavljanje varnosti priče ali izvedenca na drugi lokaciji¹¹⁶, pravico do pravnega zastopnika in zmožnost zaupnega posvetovanja z njim¹¹⁷, pravico do povračila potnih stroškov ali stroškov za prenočišče in nadomestila izgubljenega zaslužka¹¹⁸ ter zagotavljanje storitev tolmačenja. Številne od teh zadev je mogoče obravnavati pri dogovarjanju o videopovezavi.

*Za več informacij o vidikih, ki jih je treba upoštevati pri pripravi in izvedbi zaslišanj prek videopovezave, glej **del B**.*

¹¹⁶ Vključno z na primer zagotavljanjem, da priča ali izvedenec „ne dobi navodil od drugih udeležencev“: projekt Handshake (prav tam).

¹¹⁷ V nekaterih pravnih sistemih ni treba, da bi priči pri pridobivanju dokazov pomagal odvetnik. Glej odgovora Malte in Mehike na vprašanje (d) dela V vprašalnika o profilu države (*op. cit.* opomba 12).

¹¹⁸ Glej 26. člen konvencije o pridobivanju dokazov. Glej tudi odgovora Romunije in Slovenije na vprašanje (d) dela V vprašalnika o profilu države (prav tam).

A2.11 Stroški

- 39 Če se pri izvrševanju zaprosila uporablja videopovezava, lahko nastanejo stroški na podlagi drugega odstavka 14. člena.
- 40 Preden se pri izvrševanju zaprosila zahteva uporaba videopovezave, je treba preveriti, ali lahko nastanejo stroški v državi prosilke in zaproseni državi ter kdo je odgovoren za njihovo kritje.

*Glej **profil države** ustrezne pogodbenice.*

95. Glede na to, da so lahko stroški, povezani s trenutnimi tehnologijami za videopovezavo, visoki¹¹⁹, je vprašanje stroškov morda občutljivejše v okviru uporabe videopovezave, kot je v okviru Konvencije.
96. Zaprošeni organ na splošno izvrši zaprosilo brez povračila kakršnih koli pristojbin ali stroškov (prvi odstavek 14. člena). Stranke, njihovi zastopniki in/ali člani sodnega osebja organa prosilca krijejo lastne stroške za navzočnost pri izvrševanju.
97. Če se videopovezava zahteva kot poseben način ali postopek na podlagi drugega odstavka 9. člena, lahko zaproseni organ zahteva povrnitev stroškov, nastalih zaradi uporabe videopovezave, vključno s stroški prenosa in najema opreme in tehnične podpore (drugi odstavek 14. člena).
98. Prosilci morajo upoštevati še, da lahko organ v zaproseni državi, tudi če uporaba videopovezave ni izrecno zahtevana kot poseben način ali postopek iz 9. člena, vseeno meni, da gre za tako zahtevo, in zato zahteva povrnitev vsaj nekaterih stroškov.
99. Drugi stroški, povezani s pridobivanjem dokazov prek videopovezave na podlagi I. poglavja, lahko zajemajo: pristojbine za rezervacijo in urno postavko za uporabo opreme za videopovezavo, komunikacijske stroške, kot so uporaba interneta ali telefona, plačilo tehnikov in zunanjih ponudnikov storitev videopovezave, stroške tolmačenja, sodne stroške (vključno s stroški najema sodne dvorane z opremo za videopovezavo in uporabo sodnega uradnika za vročitev sodnih pozivov) in plače osebja (npr. plačilo nadur, če videopovezava poteka zunaj delovnega časa)¹²⁰. Nekatere države respondentke so poročale, da za uporabo videopovezave zaračunavajo pavšalno pristojbino¹²¹, druge pa stroške zaračunavajo za vsak primer posebej, odvisno od okoliščin in virov¹²², ki bi bili potrebni za tako uporabo.

¹¹⁹ R. A. Williams (*op. cit.* opomba 1), str. 21.

¹²⁰ Glej povzetek odgovora (*op. cit.* opomba 4), vprašanje (m) dela VII vprašalnika.

¹²¹ Glej na primer odgovore Avstralije (ena država), Madžarske (za videopovezavo zunaj Budimpešte) in Malte na vprašanje (m) dela VII vprašalnika o profilu države (*op. cit.* opomba 12).

¹²² Glej na primer odgovor Brazilije na vprašanje (m) dela VII vprašalnika o profilu države (prav tam).

100. Čeprav je Konvencija povsem jasna glede stroškov na splošno, ne obravnava natančnega načina njihove povrnitve. Praksa kaže, da je za kritje stroškov, ki nastanejo zaradi uporabe videopovezave na podlagi I. poglavja (vključno s tolmačenjem), običajno odgovoren organ prosilec in da je priporočeni način plačila z elektronskim nakazilom¹²³.

¹²³ Glej povzetek odgovorov (*op. cit.* opomba 4), vprašanja (n), (o) in (p) dela VII.

A3 UPORABA VIDEOPOVEZAVE NA PODLAGI II. POGLAVJA

A3.1 Konzuli in komisarji

- 41 Poudariti je treba, da lahko pogodbenice na podlagi izjave iz 33. člena izključijo uporabo celotnega ali dela II. poglavja. Organi morajo preveriti, ali je ustrezna pogodbenica dala tako izjavo.¹²⁴

*Za ogled izjav ali pridržkov določene pogodbenice glej **preglednico stanja** za konvencijo o pridobivanju dokazov v stolpcu Res/D/N/DC.*

- 42 Najpogostejši scenarij na podlagi II. poglavja je, da je komisar v državi prosilki in pridobiva dokaze prek videopovezave v državi izvršitve.
- 43 Stranke, njihovi zastopniki in/ali sodno osebje v državi prosilki so lahko, kadar je praktično mogoče, med tem, ko komisar ali konzul pridobiva dokaze, navzoči prek videopovezave in/ali sodelujejo pri zaslišanju priče. Taka navzočnost in sodelovanje bosta dovoljena, razen če nista združljiva s pravom države izvršitve in bi bila kljub temu odvisna od pogojev, določenih ob izdaji dovoljenja.

101. V skladu z II. poglavjem lahko konzul ali oseba, ki je za ta namen ustrezno imenovana kot komisar, na podlagi soglasja države izvršitve pridobiva dokaze v državi izvršitve, tj. neposredno pridobivanje dokazov.
102. Prvi (in najpogostejši) scenarij je, ko je videopovezava vzpostavljena med krajem v državi prosilki, kjer je komisar, in krajem pričanja v državi izvršitve. Posebna komisija je to možnost izrecno priznala, pri čemer je navedla, da 17. člen članu sodnega osebja sodišča v državi prosilki (ali drugi ustrezno imenovani osebi), ki je v eni pogodbenici, ne preprečuje, da bi prek videopovezave zaslišal osebo, ki je v drugi pogodbenici¹²⁵.
103. Drugi alternativni scenariji lahko med drugim zajemajo primere (npr. v primeru geografsko obsežnih območij), v katerih bi lahko konzul ali komisar uporabil videopovezavo za zaslišanje

¹²⁴ V skladu s tretjim odstavkom 33. člena Konvencije lahko „druga država, ki jo ta pridržek prizadene“ (npr. država izvršitve prek države prosilke), uporabi načelo vzajemnosti. Zato je priporočljivo preveriti, ali sta ustrezni določbi iz II. poglavja nasprotovali država prosilka in država izvršitve.

¹²⁵ Sklepi in priporočila št. 20 sestanka posebne komisije leta 2014.

priče na (oddaljeni) lokaciji, ki pa je vseeno še vedno v državi izvršitve. V nekaterih redkih primerih je lahko predviden drug (čeprav malo verjeten) scenarij, v katerem konzul ali komisar ni niti v državi prosilke niti v državi izvršitve, ampak v tretji državi, njegova naloga pa je pridobivanje dokazov od priče ali izvedenca, ki je dejansko v državi izvršitve (npr. kadar je diplomatsko predstavništvo države prosilke, akreditirano v državi izvršitve, v tretji državi, glej odstavek 104). Konzul ali komisar bi moral v večini takih primerov predvidoma pripotovati, da bi pridobil dokaze, v nekaterih primerih pa bi se lahko dokazi pridobili prek videopovezave.

104. Tak primer bi bil teoretično mogoč v primeru konzula, saj lahko ta v skladu s 15. členom pridobiva dokaze „na ozemlju druge države in na območju, na katerem opravlja svoje naloge“. Če se razlaga v povezavi s 7. členom *Dunajske konvencije o konzularnih odnosih*, ki dovoljuje, da se konzularne naloge opravljajo s konzulata v drugi državi, se torej zdi, da se s tem dovoljuje možnost, v okviru katere lahko konzul pridobiva dokaze prek videopovezave s konzulata svoje države pošiljateljice, ki nima sedeža v državi izvršitve, ampak v drugi pogodbenici konvencije o pridobivanju dokazov¹²⁶.
105. Videopovezava se lahko uporabi tudi za poenostavitev navzočnosti in sodelovanja strank ali zastopnikov in sodnega osebja, ki so, medtem ko konzul ali komisar pridobiva dokaze v državi izvršitve, v državi prosilke. Taka navzočnost ali sodelovanje bo brez izjave države izvršitve, da dovoljenje ni potrebno, odvisna/-o od pogojev, določenih ob izdaji dovoljenja.

Za več informacij o udeležbi, navzočnosti in sodelovanju glej oddelek A3.4.

*Za več informacij o različnih situacijah, ki se lahko pojavijo v praksi, glej poglavje **Praktični primeri** v Prilogi III.*

106. V skladu s Konvencijo morajo biti izpolnjeni številni pogoji, da lahko konzul ali komisar pričo ali izvedenca zasliši prek videopovezave. Država izvršitve (v skladu s 33. členom) ne sme izključiti uporabe ustreznega/-ih člena/-ov II. poglavja. Poleg tega mora biti oseba bodisi konzul, ki ga akreditira država izvršitve (prva odstavka 15. in 16. člena), bodisi pravilno imenovana kot komisar (prvi odstavek 17. člena). Kadar se zahteva predhodno dovoljenje, mora konzul ali komisar spoštovati vse pogoje, ki jih je pristojni organ določil ob izdaji dovoljenja.
107. Komisarja običajno imenuje sodišče države prosilke, lahko pa tudi organ države izvršitve, kar je odvisno od ustreznih pravnih določb. Vendar v Konvenciji ni opredeljeno, da mora država izvršitve določiti pogoje, po katerih država prosilka imenuje komisarja. Obstajajo tudi posebne zahteve v zvezi z dovoljenjem države izvršitve, ki so podrobno navedene v oddelku A3.2. Nazadnje, uporaba videopovezave mora biti izrecno ali neizrecno določena po pravu države prosilke in ne sme biti prepovedana po pravu države izvršitve (točka (d) 21. člena).
108. Zaslišanje priče ali izvedenca na podlagi II. poglavja poteka v skladu s pravom in postopkom države prosilke, razen če to prepoveduje država izvršitve. V pridobivanje dokazov na podlagi II. poglavja niso (nujno) vključeni organi države izvršitve (razen za izdajo zahtevanih dovoljenj ali zagotavljanje pomoči pri pridobivanju dokazov s prisilo), zato je lahko v takih primerih komisar

¹²⁶

V 7. členu *Dunajske konvencije z dne 24. aprila 1963 o konzularnih odnosih* je navedeno: „Država pošiljateljica lahko, potem ko uradno obvesti zadevne države, pooblasti konzulat, odprt v neki državi, da prevzame opravljanje konzularnih nalog v drugi državi, razen če katera od zadevnih držav temu izrecno nasprotuje.“

odgovoren, da poskrbi za videopovezavo na obeh lokacijah. Kljub temu so nekatere pogodbenice z izjavo določile pogoje, po katerih konzuli ali komisarji pridobivajo dokaze, pri čemer so zahtevale, da morajo imeti organi države izvršitve več nadzora nad pridobivanjem dokazov.¹²⁷

*Za več informacij o vidikih, ki jih je treba upoštevati pri pripravi in izvedbi zaslišanj prek videopovezave, glej **del B**.*

A3.2 Potreba za pridobitev dovoljenja države izvršitve

44 V skladu s 15. členom Konvencije se dovoljenje *ne* zahteva, razen če je pogodbenica dala izjavo. Organi morajo preveriti, ali je država izvršitve dala izjavo v skladu s tem členom¹²⁸.

45 V skladu s 16. in 17. členom Konvencije se dovoljenje zahteva, razen če je pogodbenica dala izjavo, da se lahko pridobivanje dokazov izvaja brez predhodnega dovoljenja. Organi morajo preveriti, ali je država izvršitve dala izjavo v skladu s temi členi¹²⁹.

*Za ogled izjav ali pridržkov določene pogodbenice glej **preglednico stanja** za konvencijo o pridobivanju dokazov v stolpcu Res/D/N/DC.*

46 V zahtevi za dovoljenje je treba navesti, da bo pridobivanje dokazov potekalo prek videokonference in ali je potrebna posebna pomoč države izvršitve. Za to se lahko uporabi vzorčni obrazec.

47 Konzuli in komisarji morajo izpolnjevati pogoje, ki jih določi država izvršitve ob izdaji dovoljenja.

109. Konzul lahko v skladu s 15. členom konvencije o pridobivanju dokazov brez prisile zasliši pričo ali izvedenca, ki je državljan države, ki jo ta konzul zastopa (država pošiljateljica), ko dokaze pridobiva konzul, ki deluje na območju, na katerem opravlja svoje naloge. Da konzul to stori,

¹²⁷ Glej na primer izjavi Francije in Nemčije, na voljo v razdelku Evidence Section (razdelek o pridobivanju dokazov) na spletišču HCCH pod Updated list of Contracting Parties (Posodobljen seznam pogodbenic).

¹²⁸ Glej tudi zgoraj opombo 124 v zvezi z načelom vzajemnosti.

¹²⁹ Prav tam.

mora v skladu z drugim odstavkom 15. člena dobiti dovoljenje države izvršitve, vendar le, če je ta pogodbenica dala izjavo v zvezi s tem. Kadar pridobiva dokaze od državljana katere koli druge države, se uporablja 16. člen.

110. Konzul (v skladu s 16. členom) ali oseba, ki je pravilno imenovana za komisarja (v skladu s 17. členom), lahko brez prisile pridobiva dokaze le, če je pristojni organ, ki ga imenuje država izvršitve, to dovolil na splošno ali za posamezno zadevo (točki (a) prvih odstavkov 16. in 17. člena). To velja, razen če zadevna država izvršitve izjavi, da lahko pridobivanje dokazov poteka brez njenega predhodnega dovoljenja (druga odstavka 16. in 17. člena). Konzul ali komisar mora spoštovati tudi pogoje, ki jih je pristojni organ določil v dovoljenju (točki (b) prvih odstavkov 16. in 17. člena).
111. Kot je navedeno v Priročniku o pridobivanju dokazov, v Konvenciji ni opredeljeno, kdo zaprosi za dovoljenje, dovoljenje je v praksi pogosto vloženo pri sodišču države prosilke ali na ambasadi ali konzulatu države prosilke¹³⁰. Čeprav ni vzorčnega obrazca prošnje za dovoljenje iz II. poglavja (saj je to zadeva države izvršitve), so nekateri izvedenci menili, da se lahko pri prošnji za dovoljenje za pridobivanje dokazov na podlagi II. poglavja uporabi vzorčni obrazec za zaprosila iz I. poglavja. V takem primeru je treba vzorčni obrazec ustrezno prilagoditi¹³¹. Pomembno je, da je treba v zahtevi za dovoljenje navesti, da bo pridobivanje dokazov potekalo prek videopovezave in ali je potrebna posebna pomoč države izvršitve.

Za več informacij o vrstah možne pomoči, vključno s preskušanjem opreme pred obravnavo in rezervacijo ustreznih prostorov, glej del B, skupaj s profilom države ustrezne pogodbenice.

112. Kot je bilo navedeno zgoraj, mora konzul ali komisar v primerih, ko se zahteva predhodno dovoljenje, spoštovati vse pogoje, ki jih je pristojni organ določil ob izdaji dovoljenja, vključno z zahtevami glede vsebine in oblike. Država izvršitve lahko na primer zahteva, da se videopovezava pripravi na določen način, kar je pogoj za izdajo dovoljenja (npr. da jo organizira določena oseba, da je uporabljena določena lokacija, določena oprema ali tehnična podpora ali da je navzoče določeno osebje, kot je uradnik države izvršitve).

A3.3 Uradno obveščanje priče

48 Poleg zahtev iz točk (b) in (c) 21. člena Konvencije je pomembno, da konzul ali komisar uradno obvesti pričo o tem, da bo pridobivanje dokazov potekalo prek videopovezave.

113. Konzul ali komisar po pridobitvi potrebnih dovoljenj pisno uradno obvesti pričo ter od nje zahteva, da priča ob določenem času in na določenem kraju.

¹³⁰ Priročnik o pridobivanju dokazov (*op. cit.* opomba 29), točka 380.

¹³¹ Prav tam, Priloga 4, Guidelines for completing the Model Form (Smernice za izpolnjevanje vzorčnega obrazca).

114. Poleg obveščanja priče o pridobivanju dokazov prek videopovezave in morebitni navzočnosti strank, zastopnikov ali sodnega osebja prek videopovezave velja v zvezi s tako zahtevo:
- (1) da mora biti sestavljena v jeziku države izvršitve ali pa ji mora biti priložen prevod v ta jezik, razen če je prejemnik državljan države prosilke (točka (b) 21. člena), in
 - (2) da je prejemnik obveščen o tem, da ima lahko pravnega zastopnika, in če država izvršitve ni dala izjave, predvidene v 18. členu, da je treba prejemnika obvestiti, da se ni dolžan zglasiti ali predložiti dokazov (točka c 21. člena).
115. Kot je navedeno v Priročniku o pridobivanju dokazov, s pričo v praksi pogosto stik vzpostavi stranka, ki si želi pridobiti dokaze pred udeležbo ali imenovanjem konzula ali komisarja, da ugotovi, ali je priča pripravljena pričati¹³². V takih primerih je izjemno pomembno, da se priča zaveda, da bo pridobivanje dokazov potekalo prek videopovezave.

¹³²

Prav tam, točka 388.

A3.4 Udeležba, navzočnost in sodelovanje strank, njihovih zastopnikov in/ali članov sodnega osebja

- 49 V nasprotju s pravom države izvršitve je treba pri navzočnosti in dejavnem sodelovanju strank, njihovih zastopnikov in sodnega osebja prek videopovezave upoštevati enaka pravila kot pri osebnem pridobivanju dokazov v državi prosilke.
- 50 Za komisarja je lahko imenovan član sodnega osebja sodišča države prosilke, da prek videopovezave zasliši pričo, ki je v državi izvršitve, zaslišanje pa lahko opravi v skladu z notranjim pravom države prosilke.

- 116. Konzul ali komisar mora opraviti zaslišanje priče prek videopovezave v skladu s pravom države prosilke in 21. členom Konvencije. Kadar se zahteva predhodno dovoljenje, se morajo spoštovati vsi pogoji, ki jih je določila država izvršitve ob njegovi izdaji, vključno s tistimi, ki so na primer povezani s prisotnostjo predstavnikov pristojnega organa države izvršitve. Poleg tega je lahko v notranjem pravu ali postopku določeno, da ima priča pravico do svetovalca ali pravnega zastopnika.
- 117. Dejavno sodelovanje strank, njihovih zastopnikov in/ali sodnega osebja je v nasprotju s I. poglavjem odvisno od prava države prosilke, če ni nezdružljivo s pravom države izvršitve, in pogojev, ki jih država izvršitve določi ob izdaji dovoljenja. Stranke in njihovi zastopniki morajo imeti zlasti, kadar je bil za komisarja imenovan predsedujoči uradnik sodišča države prosilke (ali druga pravilno imenovana oseba), da prek videopovezave zasliši osebo, ki je v državi izvršitve, možnost sodelovanja, kot če bi se zaslišanje izvajalo osebno v državi prosilke (razen če bi pogoji, ki jih določi država izvršitve, to možnost ovirali ali omejili).
- 118. Praksa pogodbenic, ki ureja način, kako diplomatski in konzularni predstavniki pridobivajo dokaze, zlasti glede možnosti sodelovanja strank, njihovih pravnih zastopnikov in sodnega osebja pri tem pridobivanju, se razlikuje. Za vsaj eno pogodbenico sta pomembna navzočnost in dejavno sodelovanje pravnih zastopnikov med tem, ko konzuli pridobivajo dokaze, saj je pravni zastopnik tisti, ki v prisotnosti konzula poda izpovedbo, v nekaterih primerih pa lahko konzula celo prosi za svoj izostanek.¹³³ V takih primerih so glavne naloge konzula preverjanje identitete in zaprisega priče in/ali pomoč pri pričanju, tako da se po potrebi dogovori s tolmači in stenografi.

¹³³ B. Ristau, *International Judicial Assistance (Civil and Commercial)*, Washington, D.C., International Law Institute, Georgetown University Law Center, zv. I, del V, revizija 2000, str. 326.

A3.5 Prisilni ukrepi in prisila

- 51 Priča ali izvedenec ni prisiljena/prisiljen k pričanju, razen če je država izvršitve dala izjavo v skladu z 18. členom, pristojni organ pa je odobril prošnjo za pomoč pri pridobivanju dokazov s prisilo. Organi morajo preveriti, ali je država izvršitve dala tako izjavo.

*Za ogled izjav ali pridržkov določene pogodbenice glej **preglednico stanja** za konvencijo o pridobivanju dokazov v stolpcu Res/D/N/DC.*

- 52 Tudi če organ pogodbenice pričo prisili k pričanju, ni nujno, da jo bo lahko prisilil, da pri tem pričanju *uporabi videopovezavo*.

119. Na podlagi II. poglavja Konvencije ni dovoljeno, da bi konzuli ali komisarji osebo prisilili k pričanju. Namesto tega 18. člen pogodbenici dovoljuje, da lahko izjavi, da lahko konzul ali komisar, pooblaščen za pridobivanje dokazov, pristojni organ (kot ga imenuje pogodbenica) zaprosi za ustrezno pomoč pri pridobivanju dokazov s prisilo, kar je odvisno od pogojev, ki jih lahko vsebuje izjava. Zato priča ali izvedenec v skladu z II. poglavjem ni prisiljena/prisiljen k pričanju, razen če je država izvršitve dala tako izjavo in odobrila zahtevek za pomoč pri pridobivanju dokazov s prisilo (točka (c) 21. člena). Iz profilov držav respondentk je razvidno, da jih približno 25 % dovoljuje uporabo tega mehanizma.
120. Kot je bilo navedeno v okviru I. poglavja (glej oddelek **A2.6**), je treba v nekaterih primerih razlikovati med tem, da je priča ali izvedenec prisiljena/prisiljen k pričanju in da je priča ali izvedenec prisiljena/prisiljen k pričanju posebej prek videopovezave. Poleg tega je iz profilov držav razvidno, da je nekaj držav respondentk, ki uporabljajo 18. člen, navedlo, da mora biti pridobivanje dokazov prek videopovezave na podlagi II. poglavja prostovoljno¹³⁴.
121. Opozoriti je treba tudi na to, da v skladu z 22. členom dejstvo, da se dokazi niso mogli pridobiti po postopkih iz II. poglavja, ne preprečuje in ne bi smelo vplivati na poznejše pošiljanje zaprosila za pridobivanje dokazov na podlagi I. poglavja.

¹³⁴

Odgovora Združenega kraljestva (Anglija in Wales) in Združenih držav Amerike na vprašanje (g) dela IV vprašalnika o profilu države (*op. cit.* opomba 12). Združene države Amerike so dodale še, da je v okviru predloga iz člena 1782(a) naslova 28 zakonika ZDA, s katerim se od okrožnega sodišča ZDA zahteva, naj izda odločbo, da se pričo prisili k pričanju, s čimer pomaga v tujem postopku, navedeno, „da je malo verjetno, da bo sodišče ZDA pričo prisililo k neposrednemu pričanju prek videopovezave za tuje sodišče“.

A3.6 Prisega/izjava

- 53 Konzul ali komisar je pooblaščen, da lahko v skladu s pravom države prosilke sprejme na zapisnik izjavo pod prisego ali s potrdilom, pod pogojem, da tak način ni nezdružljiv s pravom države ali v nasprotju s katerim koli dovoljenjem, ki ga je izdala država prosilka (točki (a) in (d) 21. člena).
- 54 Prisega ali izjave, ki jih podajo konzuli ali komisarji, imajo lahko glede na nacionalne in mednarodne instrumente v državi izvršitve ekstrateritorialne učinke.

- 122. Pomen podajanja prisega ali izjave se ne bi smel podcenjevati¹³⁵. Vendar je pridobivanje dokazov na podlagi II. poglavja običajno brez uporabe prisile, opozoriti pa je treba tudi, da v nekaterih pravnih sistemih priče ni mogoče prisiliti k temu, da priseže ali potrdi resnico svoje izjave¹³⁶. Kljub temu lahko odsotnost prisega ali izjave negativno vpliva na dokazno moč pridobljenih dokazov.
- 123. Konzul ali komisar je v postopku v skladu z II. poglavjem pooblaščen, da opravi prisego ali sprejme izjavo, če to ni nezdružljivo s pravom države ali v nasprotju s katerim koli dovoljenjem, ki ga je izdala država prosilka (točki (a) in (d) 21. člena). Pojavi se več morebitnih vprašanj, na primer: ali mora prisego opraviti ali izjavo sprejeti konzul ali komisar¹³⁷; ali mora biti prisega ali izjava podana tam, kjer je priča; ali mora prisego opraviti ali izjavo sprejeti pristojna oseba države izvršitve (čeprav je to malo verjetno)¹³⁸ in ali je v zakonu določeno, da mora biti opravljena v skladu s pravom države prosilke ali pravom države izvršitve¹³⁹.
- 124. Če konzul pri pridobivanju dokazov na podlagi II. poglavja uporablja videopovezavo, opravi prisego ali sprejme izjavo v skladu z notranjim pravom države pošiljateljice (tj. države, ki jo zastopa) in v nekaterih primerih le znotraj veleposlaništva, ki ga zastopa¹⁴⁰. Konzul lahko na primer opravi prisego priče, med tem ko so prek videopovezave navzoči stranke, njihovi zastopniki in sodno osebje, če tako določa pravo države pošiljateljice. Pri pridobivanju dokazov, ki ga izvaja konzul, je treba opozoriti, da to domnevno poteka v državi izvršitve, saj ta konzul tam opravlja svoje naloge.
- 125. V primeru komisarja pa je lahko prek videopovezave opravljena prisega ali sprejeta izjava države

¹³⁵ Glej na primer razpravo Supreme Court of India (vrhovno sodišče v Indiji) o pošiljanju konzula, da opravi prisego v zadevi *State of Maharashtra v. Dr Praful B Desai*, AIR 2003 SC KANT 148. Sodišče je navzočnost predstavnika pri pričanju razumelo kot zaščitni ukrep, ki je zagotavljal, da priča ni dobila navodil, ni bila poučena niti ni prejela nasveta.

¹³⁶ Odgovor Švice na vprašanje (d) dela VI vprašalnika o profilu države (*op. cit.* opomba 12).

¹³⁷ Večina držav respondentk je (kadar se uporablja II. poglavje) izrazila naklonjenost tej možnosti, če izpolnjuje predpise države prosilke in je v skladu s točkama (a) in (d) 21. člena Konvencije. Glej na primer odgovore Avstralije, Francije, Litve, Nemčije, Venezuele in Združenega kraljestva (Anglija in Wales) na vprašanje (d) dela VI vprašalnika o profilu države (prav tam).

¹³⁸ Glej na primer odgovor Švice na vprašanje (d) dela VI vprašalnika o profilu države (prav tam).

¹³⁹ R. A. Williams (*op. cit.* opomba 1), str. 20. Glej tudi povzetek odgovorov (*op. cit.* opomba 4), vprašanje (i) dela VI.

¹⁴⁰ Glej npr. člen 4221 naslova 22 zakonika ZDA.

prosilke (priča torej zapriseže ali potrdi izjavo v državi izvršitve)¹⁴¹, če je komisar po pravu države prosilke pooblaščen za to.

A3.7 Identifikacija priče ali izvedenca in drugih udeležencev

55 Konzul ali komisar je odgovoren za identifikacijo priče ali izvedenca v skladu s pravom države prosilke, razen če to ni združljivo s pravom države izvršitve ali pogoji, povezanimi z njenim dovoljenjem.

126. V nasprotju s I. poglavjem konvencije o pridobivanju dokazov je pravo, ki se uporablja za postopke identifikacije priče ali izvedenca na podlagi II. poglavja, pravo države prosilke¹⁴². Seveda pod pogojem, da taki postopki niso prepovedani s pravom države izvršitve (točka (d) 21. člena Konvencije) ter da so izpolnjeni pogoji, ki jih ob izdaji dovoljenja določi država izvršitve (točki (b) prvih odstavkov 16. ali 17. člena).
127. Glede na to, da zaslišanje opravi konzul ali komisar, iz tega logično izhaja, da eden ali drugi tudi uradno identificira pričo. Iz profilov držav je razvidno, da je najpogostejši postopek v državah respondentkah, ki uporabljajo II. poglavje, preverjanje osebnih dokumentov priče ali izvedenca (v nasprotju s podajanjem prisega ali izjave v zvezi z njeno ali njegovo identiteto)¹⁴³. V nekaterih primerih so zaradi uporabe tehnologije videopovezave v sodnem postopku morda potrebni strožji postopki kot v običajnem sodnem postopku, v katerem je prisotnost osebna, čeprav v profilih držav o tem ne poročajo posebej.
128. Najverjetneje bo treba ustrezno preveriti tudi identiteto vseh drugih udeležencev v postopku, ki so navzoči bodisi dejansko bodisi prek videopovezave. Znova je treba poudariti, da je to odvisno od zahtev prava države prosilke, razen če to ni združljivo s pravom države izvršitve ali pogoji, povezanimi z njenim dovoljenjem.

¹⁴¹ Analogen čezmejni primer izhaja iz transtasmanskega dogovora iz leta 2008, čeprav ni skladen z določbami konvencije o pridobivanju dokazov (*op. cit.* opomba 60), v katerem avstralska izvedbena zakonodaja določa, da se za oddaljeno navzočnost iz Avstralije, kadar gre za postopek na Novi Zelandiji, kraj oddaljene navzočnosti v Avstraliji „šteje kot del sodišča [Nove Zelandije]“. Zakonodaja izrecno dovoljuje še, da lahko novozelandsko sodišče (v skladu z avstralskim pravom) opravi prisego ali sprejme izjavo osebe, ki oddaljeno priča (iz Avstralije). Glej člena 59 in 62 *Trans-Tasman Proceedings Act 2010* (Cth) (zakon o transtasmanskih sodnih postopkih iz leta 2010 (Cth)). V nekaterih primerih je treba prisego opraviti v državi izvršitve, ne tam, kjer je komisar. Glej na primer D. Epstein, J. Snyder in C. S. Baldwin IV, *International Litigation: A Guide to Jurisdiction, Practice, and Strategy*, četrta izdaja, Leiden/Boston, Martinus Nijhoff Publishers, 2010, točka 10.24, v katerem se razpravlja o pričanju na daljavo, pri čemer je treba navesti, da se je pravilo 30(b)(4) zveznih predpisov o civilnih postopkih (Federal Rules of Civil Procedure) Združenih držav Amerike vsaj enkrat razlagalo, kot da je treba prisego opraviti na lokaciji priče. Glej tudi pravilo 30(b)(4) *Depositions by Oral Examination, by Remote Means* (Pričanje z ustnim preverjanjem na daljavo), v katerem je navedeno: „Stranki lahko določita – ali sodišče na predlog odredi –, da pričanje poteka po telefonu ali z drugimi sredstvi na daljavo. Za namen tega pravila in pravil 28(a), 37(a)(2) in 37(b)(1) se pričanje opravi v kraju, kjer priča odgovarja na vprašanja.“

¹⁴² Odgovora Nemčije in Venezuele na vprašanje (r) dela VII vprašalnika o profilu države (*op. cit.* opomba 12).

¹⁴³ Glej na primer odgovore Bolgarije, Estonije, Južne Afrike in Združenega kraljestva (Anglija in Wales) na vprašanje (r) dela VII vprašalnika o profilu države (prav tam).

A3.8 Kazenske določbe

56 Morebitna prekrivajoča se uporaba različnih kazenskih določb ali vrzeli glede pristojnosti med njimi je urejena/so urejene z domačimi in/ali mednarodnimi instrumenti ter katerimi koli ureditvami, ki se uporabljajo.

129. Kot je omenjeno v oddelku **A2.9** (v okviru I. poglavja), so se avtorji Konvencije v povezavi s pridobivanjem dokazov zavestno odločili za izključitev vseh sklicev na kazenske zadeve (kot je razžalitev sodišča ali kriva izpovedba), hkrati pa so priznali možnost, da se lahko v zvezi s takimi zadevami pristojnosti prekrivajo.
130. Ker je pridobivanje dokazov neposredno, konzul ali komisar na podlagi II. poglavja Konvencije običajno vodi postopke po lastnem pravu (tj. pravu države pošiljateljice za konzula ali pravu države prosilke), če to ni v nasprotju s pravom države izvršitve, kot je določeno v točki (d) 21. člena ali pogojih, določenih ob izdaji dovoljenja (točka (a) 21. člena). Kot velja zlasti v majhnem številu držav respondentk, lahko dovoljenje, ki ga izda država izvršitve, vsebuje zahtevo, da mora biti v sodnem pozivu jasno navedeno, da nenavzočnost priče ne more biti predmet kazenskega pregona v državi izvršitve¹⁴⁴.
131. Kadar komisar, ki je v državi izvršitve, pridobiva dokaze prek videopovezave od priče ali izvedenca, ki je v državi prosilke, je mogoče kot primer navesti, da se lahko pri zaslišanju priče ali izvedenca prek videopovezave za krivo izpovedbo in razžalitev sodišča uporablja pravo obeh držav – prosilke in izvršitve. Zato je lahko proti priči ali izvedencu morda uvedenih več kazenskih pregonov. Nasprotno pa je mogoče tudi, da se ne uporablja niti pravo države prosilke niti pravo države izvršitve ali da nobeno pravo nima učinkovite pristojnosti za kazenski pregon priče ali izvedenca, obtoženega kaznivega dejanja krive izpovedbe ali razžalitve sodišča¹⁴⁵.
132. Tako prekrivanje pristojnosti bi lahko bilo mogoče tudi, kadar konzul pridobiva dokaze na podlagi II. poglavja. V takih primerih konzul opravi prisego po pravu države prosilke, ki ima lahko posebno ekstrateritorialno uporabo¹⁴⁶ v tem, da se šteje, da ima prisega ali izjava v vseh pogledih enak učinek, kot če bi bila podana ali sprejeta na ozemlju države prosilke¹⁴⁷. To lahko sproži vprašanja glede kazenskega pregona in izvrševanja, saj bi nadaljnje sankcije za krivo izpovedbo učinkovale

¹⁴⁴ Glej na primer izjavi Francije in Luksemburga, na voljo v razdelku Evidence Section (razdelek o pridobivanju dokazov) na spletišču HCCH (glej pot, navedeno v opombi 127).

¹⁴⁵ To je razvidno iz profilov držav (glej povzetek odgovorov (*op. cit.* opomba 4) vprašanje (j) dela VI. Države respondentke se, glede na to, ali krivo izpovedbo pri pridobivanju dokazov prek videopovezave na podlagi II. poglavja ureja pravo države prosilke ali pravo države izvršitve, ločijo v dve skoraj enaki skupini.

¹⁴⁶ To možnost priznava Nemčija tudi v zvezi z dokaznim in kazenskim pravom, glej odgovor Nemčije na vprašanje (d) dela VI vprašalnika o profilu države (*op. cit.* opomba 12).

¹⁴⁷ Glej npr. člen 4221 naslova 22 zakonika ZDA: „[...] Vsaka taka prisega, izjava, zaprisežena izjava, pričanje in notarski akt, ki ga poda, izda pod prisego, potrdi, sprejme, naredi ali stori tak uradnik ali se to stori pred njim, ko ga lastnoročno podpiše in poleg podpisa pritisne svoj žig, je v vseh pogledih enako veljaven ter ima enako veljavnost in učinek v Združenih državah, kot če bi to podala, dala pod prisego, potrdila, sprejela, naredila ali storila v Združenih državah druga oseba ali se to stori pred to osebo, ki je pravilno pooblaščen in pristojna za to [...]“.

le v državi prosilki¹⁴⁸.

133. Po mnenju nekaterih komentatorjev bi lahko imelo to pomanjkanje regulativne jasnosti resne posledice, vključno z morebitnim zmanjšanjem dokazne moči celotnega pričanja, s čimer se pod vprašaj postavlja učinkovitost katere koli prisege ali izjave¹⁴⁹. V primeru krive izpovedbe se pojavlja dvojno vprašanje: prvič, v državi prosilki – ali lahko izjava, podana v tujini, pomeni krivo izpovedbo, in, drugič, v državi izvršitve – ali lahko izjava, podana pred tujim sodiščem, konzulom ali komisarjem, pomeni krivo izpovedbo¹⁵⁰. V primeru razžalitve so nekateri komentatorji predlagali, da bi razžalitev sodišča verjetno obravnavalo pravo države sodišča, pred katerim poteka postopek, glede na „virtualno prisotnost“ priče ali izvedenca v sodni dvorani¹⁵¹.
134. Če se pričanje prek videopovezave z vidika pravne uporabnosti primerja s pričanjem, na katerem je priča dejansko prisotna, je ključno, da se take negotovosti rešijo. Vendar se v konvenciji o pridobivanju dokazov ne obravnava reševanje morebitnega prekrivanja uporabe različnih kazenskih določb ali vrzeli v pristojnosti med njimi. To je prepuščeno notranjemu pravu, dogovorom med državami (npr. v skladu s sporazumi o medsebojni pravni pomoči v kazenskih zadevah) ali splošnim načelom mednarodnega javnega prava.

Za več informacij o zadevah, povezanih s krivo izpovedbo in razžalitvijo sodišča iz I. poglavja, glej tudi oddelek A2.9.

A3.9 Privilegiji in drugi zaščitni ukrepi

- 57 V 21. členu Konvencije je določenih več jamstev za priče, vključno z načinom pridobivanja dokazov, jezikom, v katerem mora biti sestavljeno zaprosilo za pričo, in informacijami, ki jih mora tako zaprosilo vsebovati.

135. V 21. členu je poleg razširitve privilegijev iz 11. člena Konvencije določenih več zaščitnih ukrepov

¹⁴⁸ Prav tam, člen 4221: „[...] Če oseba naklepno in nepošteno stori kaznivo dejanje krive izpovedbe ali priskrbi sredstva osebi za storitev takega dejanja v vsaki taki prisegi, izjavi, zapriseženi izjavi ali pričanju v smislu in pomenu zakona, ki ga kongres sprejme takrat ali v nadaljevanju, je lahko storilec takega kaznivega dejanja obtožen, je proti njemu začel postopek, mu je sojeno, je obsojen ali obravnavan v katerem koli okrožju Združenih držav v vseh vidikih enako kot, če bi bilo tako dejanje storjeno v Združenih državah, pred uradnikom, ki je tam pravilno pooblaščen za opravljanje ali sprejemanje take prisege, izjave, zaprisežene izjave ali pričanja, ter bo zato zanj veljala enaka kazen ali diskvalifikacija, ki je ali bi bila predpisana za vsako tako kaznivo dejanje [...]“

¹⁴⁹ Glej npr. M. Davies (*op. cit.* opomba 15), str. 206, 229 (glej na splošno str. 221–227 o krivi izpovedbi in str. 228–232 o razžalitvi sodišča).

¹⁵⁰ Prav tam, str. 221 in 222.

¹⁵¹ Prav tam, str. 228. R. A. Williams (*op. cit.* opomba 1), str. 19. Pojma razžalitve, kot ga poznajo države z anglosaškim pravnim sistemom, v pravnih sistemih nekaterih pogodbenic morda ni mogoče izvesti v celoti. Glej odgovor Nemčije na vprašanje (d) dela VI vprašalnika o profilu države (*op. cit.* opomba 12).

za osebo, ki je pozvana k pričanju prek videopovezave na podlagi II. poglavja. Najprej, vrste dokazov, ki se lahko pridobivajo, so omejene na tiste dokaze, „ki niso združljivi s pravom države, v kateri se dokazi pridobivajo, ali niso v nasprotju z [izdanim] dovoljenjem [...]“ (točka (a) 21. člena). Kot je omenjeno v oddelku **A3.6**, je podajanje prisega ali izjave enako omejeno z istim členom. Poleg tega je v skladu s točko (d) 21. člena način pridobivanja dokazov tisti, ki je predviden po pravu države prosilke, kar pa je podobno odvisno od morebitne nezdržljivosti s pravom države izvršitve.

136. V točki (b) 21. člena je uveden zaščitni ukrep, povezan z jezikom, saj se zahteva, da mora biti vabilo (tj. poziv) morebitni priči sestavljeno v jeziku države izvršitve ali pa mu je priložen prevod v ta jezik. Edina izjema od te zahteve je, če je morebitna priča državljanka države prosilke (pri čemer se predvideva, da razume jezik države prosilke).
137. V točki (c) 21. člena se zahteva še, da vabilo morebitno pričo seznanja tudi s pravico do pravnega zastopnika (kot je določeno v 20. členu Konvencije) in vsaki pogodbenici, ki ni dala izjave, predvidene v 18. členu, s prisilnimi sredstvi (glej oddelek **A3.5**), da se priča „ni dolžna zglasiti ali predložiti dokazov“.
138. Nazadnje, v točki (e) 21. člena so navedeni zaščitni ukrepi dodatno dopolnjeni, pri čemer določajo, da se lahko tudi morebitna priča pri zavrnitvi pričanja sklicuje na iste privilegije in dolžnosti iz 11. člena za I. poglavje.

*Za več informacij o privilegijih in dolžnostih, na katere se je mogoče sklicevati na podlagi I. poglavja, glej oddelek **A2.10**.*

A3.10 Stroški

58

Zaradi uporabe videopovezave lahko nastanejo dodatni stroški. V pravu države prosilke je določeno, ali bodo te stroške nosile stranke.

*Glej **profil države** ustrezne pogodbenice.*

139. Čeprav Konvencija ne obravnava izrecno vprašanja stroškov za zaprosila na podlagi II. poglavja, so številni možni scenariji in v vsakem bi lahko nastali dodatni stroški zaradi uporabe videopovezave pri pridobivanju dokazov.
140. Kot je navedeno v Priročniku o pridobivanju dokazov, je mogoč sklop stroškov, ki lahko nastanejo, vključno s taksami za storitve konzula ali komisarja, plačilom tolmačev ali stenografov

ter povezanimi potnimi in nastanitvenimi stroški¹⁵². Zaradi uporabe videopovezave lahko nastanejo dodatni stroški, ki izhajajo iz najema lokacije za izvedbo videopovezave, stroškov zaposlenih ali najema tehnične podpore¹⁵³. Na podlagi prava države prosilke je določeno, ali morajo take stroški nositi stranke. Stroške na splošno nosi stranka, ki zahteva pridobitev dokazov¹⁵⁴.

141. V primeru konzulov se lahko v pravu države pošiljateljice (tj. države prosilke) zahteva pobiranje taks za udeležbo pri pridobivanju dokazov¹⁵⁵, stroški za komisarje pa so pogosto določeni v notranjem pravu ali opredeljeni v poslovniku komisije¹⁵⁶. Če je potrebno predhodno dovoljenje, lahko država izvršitve zahteva povrnitev določenih stroškov, nastalih zaradi udeležbe in/ali pomoči države izvršitve, kot pogoj za izdajo dovoljenja (npr. stroški, povezani z uporabo prostorov, kadar se bo uporabljala posebna lokacija, kot je sodna dvorana, ali drugi upravni stroški)¹⁵⁷. Poleg tega lahko države izvršitve zahteva povrnitev stroškov, če konzulu ali komisarju zagotavlja pomoč pri pridobivanju dokazov s prisilo¹⁵⁸.

Za več informacij o uporabi prisile na podlagi II. poglavja glej oddelek A3.5.

142. Od komisarjev se v praksi pričakuje, da bodo uredili vse potrebno za pridobivanje dokazov. Kadar se uporablja videopovezava, lahko to zajema iskanje lokacije za zaslišanje priče, rezervacijo opreme za videopovezavo in iskanje potrebne tehnične podpore¹⁵⁹. Kadar je zaradi okoliščin morda potrebna pomoč države izvršitve (npr. da bi se izpolnili pogoji, ki spremljajo izdano dovoljenje), se organom svetuje, naj zagotovijo pomoč pri urejanju pridobivanja dokazov prek videopovezave, kjer je to mogoče in ustrezno.

¹⁵² Priročnik o pridobivanju dokazov (*op. cit.* opomba 29), točka 403 in naslednje.

¹⁵³ Odgovora Bolgarije in Litve na vprašanje (w) dela VII vprašalnika o profilu države (*op. cit.* opomba 12).

¹⁵⁴ Priročnik o pridobivanju dokazov (*op. cit.* opomba 29), točka 405.

¹⁵⁵ V Združenih državah Amerike je taksna tarifa za konzularne storitve določena v členu 22.1 naslova 22 kodeksa zveznih predpisov (v tej tarifi so določene takse za storitve pravosodne pomoči v okvirih, ki so zajeti v Konvencijo, in okvirih, ki niso zajeti v Konvencijo). V Avstraliji so takse za konzularne storitve, vključno s „podajanjem prisega ali sprejemanjem izjave“, določene v *predpisih o konzularnih taksah* iz leta 2018.

¹⁵⁶ V Združenem kraljestvu (Angliji) so takse komisarjev (znanih kot examiners of the court (dvorni preiskovalci)) določene v navodilih za prakso 34B.

¹⁵⁷ Odgovor Švice na vprašanje (w) dela VII vprašalnika o profilu države (*op. cit.* opomba 12).

¹⁵⁸ Ta scenarij se proučuje v obrazložitenem poročilu, točka 163.

¹⁵⁹ Priročnik o pridobivanju dokazov (*op. cit.* opomba 29), točka 26 in naslednje Priloge 6 „Priročnika o uporabi videopovezav“.

DEL B

**PRIPRAVA IN
IZVEDBA
ZASLIŠANJ Z
UPORABO
VIDEOPOVEZAVE**

- B1 OBRAVNAVANJE MOREBITNIH PRAKTIČNIH OVIR
- B2 ČASOVNO NAČRTOVANJE IN PRESKUŠANJE
- B3 TEHNIČNA PODPORA IN USPOSABLJANJE
- B4 REZERVACIJA USTREZNIH PROSTOROV
- B5 UPORABA TOLMAČENJA
- B6 SNEMANJE, PISANJE ZAPISNIKA IN PREGLED
- B7 OKOLJE, RAZPOREDITEV IN PROTOKOLI

- 59 Kjer je to mogoče, se organom svetuje, naj objavijo (po možnosti na spletu) splošne praktične informacije in/ali smernice, ki bodo pomagale tistim, ki se pripravljajo na vložitev ali izvršitev zaprosila z uporabo videopovezave. Kjer je to mogoče, so organi pozvani, naj take informacije posredujejo stalnemu uradu za objavo na spletišču HCCH. Podrobnejše in bolj občutljive informacije se lahko zadevnim strankam dajo na voljo na zahtevo.
- 60 Vsi udeleženci pri pripravi in izvedbi videopovezave so odgovorni za ohranjanje učinkovite komunikacije.

143. Kot je bilo prej navedeno, se uporaba tehnologije videopovezave pri pridobivanju dokazov v tujini ne more obravnavati le s povsem pravnega vidika, temveč je potreben celosten, interdisciplinaren pristop (glej oddelek **A1**).
144. V celoviti študiji, pred kratkim izvedeni v eni pogodbenici, je bilo ugotovljeno, da so rezultati in učinkovitost videopovezave pri olajšanju izvajanja sodne oblasti neločljivo povezani z opravljanjem storitev in praktičnim izvajanjem, saj je njihov namen le poudariti pomen načina zasnove, delovanja in uporabe sistemov videopovezav¹⁶⁰. Poleg tega lahko zakoni določajo različne praktične in tehnične vidike ali vplivajo nanje, kot se bo razpravljalo v **delih B in C**.
145. Da bi pri pripravi zaprosil pomagali tistim, ki želijo uporabljati videopovezavo, se osrednjim organom priporoča, naj objavijo splošne informacije o organizacijskih zahtevah, sistemih za rezervacijo, opremi in tehničnih zmogljivostih in/ali kontaktne podatke posameznika ali oddelka, pristojnega za izvršitev zaprosila za pridobivanje dokazov, ki vključuje videopovezavo, ter jih posredujejo ustreznim organom. Osrednjim in drugim organom se priporoča, naj, če jih še nimajo, oblikujejo ciljne smernice in protokole, ki opisujejo postopke in jasno določajo pristojnosti, povezane s: časovnim načrtovanjem in rezervacijo ustreznih prostorov; izvedbo preskusov in vzdrževanja; vzpostavitev, nadzorom in končanjem videopovezave ter poznejšim zbiranjem povratnih informacij.¹⁶¹ Nekateri organi se lahko, da bi čim bolj zmanjšali tveganje za vdor v varno informacijsko infrastrukturo ali drugačno grožnjo zanjo, odločijo, da posebne in občutljive informacije izmenjujejo na zahtevo, če se zadevnemu državnemu organu to zdi nujno ali ustrezno.
146. Druge koristne informacije, o katerih objavi bi bilo treba razmisliti, lahko na primer zajemajo glavne jezike sporazumevanja udeleženega osebja, navedbo posebnih kontaktnih oseb za tehnične nasvete in odpravljanje težav ali, splošneje, navedbo, ali lahko organi v državi prosilki zagotovijo organizacijsko pomoč ali pomoč v kraju sodnega postopka pri vložitvi zaprosila na podlagi II. poglavja. Veliko teh informacij je bilo danih na voljo v posameznih profilih držav za pogodbenice.
147. Ne glede na praktične in postopkovne informacije, ki so že na voljo, ostaja komunikacija ključni vidik na vseh stopnjah postopka: pred in med zaslišanjem prek videopovezave ter po njem. Ključno je zlasti, da se jasno opredelita vloga in pravni položaj vsakega udeleženca, zlasti v korist

¹⁶⁰ Za celotno razpravo o tej študiji, ki je bila izvedena v Avstraliji, glej E. Rowden in drugi (*op. cit.* opomba 45), str. 10.

¹⁶¹ Priročnik o uporabi videokonferenc v čezmejnih sodnih postopkih (*op. cit.* opomba 16), str. 14.

priče¹⁶².

¹⁶²Glej projekt Handshake (*op. cit.* opomba 15), str. 36.

B1 Obravnavanje morebitnih praktičnih ovir

61

Osebe, ki se pripravljajo na vložitev zahteve za videopovezavo, bi se morale pri ustreznem organu pozanimati, ali ni praktičnih ovir ali omejitev, da bi se izvršila zahteva za uporabo videopovezave pri pridobivanju dokazov (zlasti na podlagi II. poglavja).

Glej **profil države** ustrezne pogodbenice.

148. Iz profilov držav je razvidno, da so najosnovnejše praktične težave nastale v okviru II. poglavja Konvencije.
149. Praktične ovire iz I. poglavja vključujejo zlasti nerazpoložljivost videokonferenčne opreme in sredstev za podporo¹⁶³, kakovost prenosa in združljivost sistemov¹⁶⁴ ter časovne razlike med državo prosilko in zaproseno državo¹⁶⁵. Vendar je večina držav respondentk navedla, da niso naletele na praktične ovire¹⁶⁶.
150. Praktične ovire iz II. poglavja so bolj raznolike in zapletene. V nasprotju s I. poglavjem Konvencije (v katerem je kraj pridobivanja dokazov običajno sodišče) se lahko kraj pridobivanja dokazov na podlagi II. poglavja razlikuje glede na člen, na katerega se sklicuje, pri čemer je treba upoštevati, da je lahko ta naloga zaupana bodisi diplomatskemu ali konzularnemu predstavništvu (15. in 16. člen) bodisi komisarju (17. člen). Zaradi številnih diplomatskih in konzularnih predstavništev, ki imajo različne vire (npr. dostop do internetne povezave in njena hitrost) in zmogljivosti (npr. videokonferenčna oprema), je zlasti težje določiti njihovo razpoložljivost pri pridobivanju dokazov na podlagi II. poglavja.
151. Proučiti je treba dejstvo, da mora biti kraj, kjer se bodo pridobivali dokazi prek videopovezave na podlagi II. poglavja, dostopen in dobro opremljen, imeti mora dovolj strokovnjakov IT in informacijske podpore na daljavo ter mora po potrebi izpolnjevati pogoje, določene v dovoljenju, ki ga je izdal pristojni organ države izvršitve, in upoštevati morebitne varnostne pomisleke v državi prosilki.
152. Glede tega, kako diplomatski uradniki ali konzularni predstavniki pridobivajo dokaze, je treba opozoriti, da vse države respondentke ne dovoljujejo, da bi v njihovih ustreznih diplomatskih in konzularnih predstavništvih kot pomoč pri pridobivanju dokazov na podlagi II. poglavja Konvencije uporabljali videopovezavo.

¹⁶³ Odgovori Avstralije, Bolgarije, Grčije, Hrvaške (v zvezi z nekaterimi organi), Madžarske, Švice in Venezuele na vprašanje (i) dela VII vprašalnika o profilu države (*op. cit.* opomba 12).

¹⁶⁴ Odgovora Nemčije in Poljske na vprašanje (i) dela VII vprašalnika o profilu države (prav tam).

¹⁶⁵ Odgovori Avstralije, Francije in Nemčije na vprašanje (i) dela VII vprašalnika o profilu države (prav tam).

¹⁶⁶ Odgovori Brazilije, Cipra, Češke, Estonije, Finske, Hrvaške, Izraela, Južne Afrike, Kitajske (PUO Hongkong), Latvije, Litve, Malte, Norveške, Portugalske, Republike Koreje, Romunije, Singapurja, Slovenije, Švedske in Združenega kraljestva (Anglija in Wales) na vprašanje (i) dela VII vprašalnika o profilu države (prav tam).

153. Države respondentke, ki *niso* nasprotovale ustreznemu členu II. poglavja, vendar *ne* dovoljujejo, da bi se v njihovih diplomatskih in konzularnih predstavništvih videopovezava uporabljala kot pomoč pri pridobivanju dokazov na podlagi II. poglavja (ali to dovoljujejo le v izjemnih okoliščinah), so navedle naslednje razloge: nezmožnost ali pomanjkanje zmogljivosti organov ali diplomatskih in konzularnih predstavništev, da bi zagotavljali/-a pomoč pri pridobivanju dokazov prek videopovezave¹⁶⁷, pomanjkanje tehnične opreme na diplomatskih in konzularnih predstavništvih¹⁶⁸, pomanjkanje prakse ali predpisov ali nesodelovanje diplomatskih in konzularnih predstavništev pri tej temi¹⁶⁹, nezmožnost konzularne službe za obravnavo poslanih zaprosil¹⁷⁰ ter varnostni pomisleki¹⁷¹.
154. Dve državi respondentki sta navedi, da je običajni postopek napotitev vložnika ali strank h komercialnim ponudnikom storitev, kot so konferenčni centri¹⁷², pri čemer je ena od njiju opozorila, da se je treba o takih ureditvah dogovoriti zasebno in ne vključujejo osrednjega organa¹⁷³.
155. Države respondentke, ki *niso* nasprotovale ustreznemu členu II. poglavja in ki *dovoljujejo*, da bi se v njihovih diplomatskih in konzularnih predstavništvih videopovezava uporabljala kot pomoč pri pridobivanju dokazov na podlagi II. poglavja, so navedle nekatere od naslednjih praktičnih težav: omejena razpoložljivost videokonferenčne opreme¹⁷⁴ ali primerne sobe na diplomatskem ali konzularnem predstavništvu¹⁷⁵ in potreba po varnostnih preverjanjih, ki jih opravi diplomatsko predstavništvo, da ugotovi, ali oseba, ki jo je treba zaslišati, pomeni fizično ali varnostno grožnjo¹⁷⁶. Nekatere države respondentke so navedle, da so naletele na praktične ovire pri uporabi videopovezave na podlagi II. poglavja, niso pa pojasnile, katere so te bile¹⁷⁷.
156. Ena država respondentka je navedla še, da je v večini njenih diplomatskih in konzularnih predstavništev videokonferenčna oprema nameščena v varovanih območjih, kamor je dovoljeno le uradnikom. Vendar je navedla tudi, da bi bila ena možnost uporaba aplikacije Skype, ter pojasnila, da bo v prihodnje videokonferenčna oprema morda na voljo tudi na javnih območjih diplomatskih in konzularnih predstavništev¹⁷⁸.
157. Kadar dokaze pridobiva komisar, kraj ne bi smel povzročati veliko težav, saj lahko izbere ustrezní kraj in se torej lahko odloči za konferenčni center ali hotel z ustreznimi zmogljivostmi in osebjem. Vendar mora lokacija po potrebi izpolnjevati pogoje, določene v dovoljenju, ki ga je izdal pristojni organ države izvršitve.
158. V zvezi s tem je treba opozoriti, da nekatere države respondentke pridobivanje dokazov na

¹⁶⁷ Odgovor Avstralije na vprašanje (q) dela VII in odgovor Švice na vprašanji (q) in (t) dela VII vprašalnika o profilu države (prav tam).

¹⁶⁸ Odgovora Grčije in Slovenije na vprašanje (q) dela VII vprašalnika o profilu države (prav tam).

¹⁶⁹ Odgovora Finske in Izraela na vprašanje (q) dela VII vprašalnika o profilu države (prav tam).

¹⁷⁰ Odgovor Poljske na vprašanje (q) dela VII vprašalnika o profilu države (prav tam).

¹⁷¹ Odgovor Združenih držav Amerike na vprašanje (u) dela VII vprašalnika o profilu države (prav tam).

¹⁷² Odgovora Združenega kraljestva (Anglija in Wales) (in da je zato pridobivanje dokazov prek videopovezave na diplomatskih predstavništvih uporabljeno le v izjemnih okoliščinah) in Združenih držav Amerike na vprašanje (t) dela VII vprašalnika o profilu države (prav tam).

¹⁷³ Odgovor Združenih držav Amerike na vprašanje (b) dela I vprašalnika o profilu države (prav tam).

¹⁷⁴ Odgovor Francije na vprašanje (q) dela VII vprašalnika o profilu države (prav tam).

¹⁷⁵ Odgovor Bolgarije na vprašanje (u) dela VII vprašalnika o profilu države (prav tam).

¹⁷⁶ Odgovor Združenega kraljestva (Anglija in Wales) na vprašanje (d) dela IV vprašalnika o profilu države (prav tam).

¹⁷⁷ Odgovora Češke in Južne Afrike na vprašanje (q) dela VII vprašalnika o profilu države (prav tam).

¹⁷⁸ Odgovor Estonije na vprašanje (q) dela VII vprašalnika o profilu države (prav tam).

podlagi določenih členov II. poglavja pogojujejo z javno dostopno lokacijo ali sobo¹⁷⁹, tj. pogoj, ki ga ni mogoče izpolniti, če se uporabljajo omejena območja diplomatskih in konzularnih predstavništev (ali zasebna hotelska soba v primeru komisarja).

Za več informacij o kraju, s katerega bo potekalo pridobivanje dokazov, glej oddelek B4.

¹⁷⁹

Glej izjave Francije, na voljo v razdelku Evidence Section (razdelek o pridobivanju dokazov) na spletišču HCCH (glej pot, navedeno v opombi 127).

B2 Časovno načrtovanje in preskušanje

62 Pri časovnem načrtovanju zaslišanja, pri katerem se bo uporabljala videopovezava, se organom priporoča, naj upoštevajo razlike v časovnih pasovih in posledice dela zunaj rednega delovnega časa, kot so morebiti višji stroški in omejena razpoložljivost podpornega osebja.

63 Organom se priporoča še, naj pred zaslišanjem preskusijo povezavo in opremo redno vzdržujejo.

159. Organ prosilec in zaproseni organ se morata medsebojno posvetovati glede časovnega načrtovanja in predhodnega preskušanja¹⁸⁰. Osebe, ki organizirajo videopovezavo, morajo razmisliti o takih vidikih, kot so razpoložljivost udeležencev, prostorov in opreme, ki se bodo uporabili, ter navzočnost osebja ali tretje osebe za zagotavljanje tehnične podpore. Priporočljivo je, da organi vodijo osrednji register prostorov, opreme ter ustreznega podpornega osebja, da olajšajo postopek proučevanja, kateri prostori so na voljo v fazi časovnega načrtovanja¹⁸¹.
160. Pri določanju časa dneva za postopek prek videopovezave je treba pri potrjevanju dogovorov upoštevati in določiti vse razlike v časovnih pasovih med kraji vseh udeleženih strank.¹⁸² Poleg tega je treba pri časovnem načrtovanju predhodnega preskušanja in zaslišanja prek videopovezave za pridobivanje dokazov upoštevati, da se lahko zaradi dela zunaj rednega delovnega časa povišajo stroški.
161. Pri izdelavi rezervacij in spreminjanju njihovega datuma in časa, pridobivanju potrebnih dovoljenj od danega organa in pridobivanju soglasij strank ali drugih udeležencev lahko zelo koristi tudi racionalizacija postopkov. Organom se priporoča, naj to omogočijo z uporabo varnih spletnih orodij.¹⁸³
162. Opremo in delovne parametre na vseh krajih bi bilo treba redno preskušati, zlasti pred zaslišanjem prek videopovezave, da se preverita povezljivost in pravilno delovanje opreme¹⁸⁴. To je treba storiti pravočasno, da imajo tehniki dovolj časa za potrebne prilagoditve¹⁸⁵. Ne glede na

¹⁸⁰ Priročnik o uporabi videokonferenc v čezmejnih sodnih postopkih (*op. cit.* opomba 16), str. 10.

¹⁸¹ E. Rowden in drugi (*op. cit.* opomba 45), str. 52.

¹⁸² V tem pogledu lahko pomaga, če se ustrezni čas navede kot lokalni čas in koordinirani univerzalni čas (UTC) ter se pri tem upoštevajo morebitne prilagoditve poletnega časa. Priročnik o uporabi videokonferenc v čezmejnih sodnih postopkih (*op. cit.* opomba 16), str. 17; Federal Court of Australia (zvezno sodišče v Avstraliji) (*op. cit.* opomba 15), str. 3.

¹⁸³ E. Rowden in drugi (*op. cit.* opomba 45), str. 52 in 53.

¹⁸⁴ Glej na primer sodbo v zadevi *London Borough of Islington v. M, R (ki ga zastopa skrbnik)* [2017] EWHC 364 (Fam), v kateri je High Court of Justice of England and Wales (Family Division) (United Kingdom) (visoko sodišče Anglije in Walesa (oddelek za družinsko sodstvo) (Združeno kraljestvo) poudarilo pomen preskušanja opreme za videopovezavo pred zaslišanjem. Federal Court of Australia (zvezno sodišče v Avstraliji) (*op. cit.* opomba 15), str. 7. Na primer Test Plan (načrt preskušanja), glej oddelek D2.2 Test Plan projekta Handshake, str. 8 in 9.

¹⁸⁵ E. Rowden in drugi (*op. cit.* opomba 45), str. 55. Glej tudi Federal Court of Australia (zvezno sodišče v Avstraliji) (*op. cit.* opomba 15), str. 7, ki je „ob ustreznem času pred zaslišanjem“ priporočilo testno povezavo in po potrebi dodaten preskus nekaj ur pred zaslišanjem.

to, ali se med preskušanjem opravijo prilagoditve ali ne, se nazadnje predsedujoči uradnik odloči, ali se zaslišanje lahko izvede oziroma ali so potrebne dodatne spremembe ali podpora¹⁸⁶.

163. V praksi je večina držav respondentk v profilih držav navedla, da imajo vzpostavljene postopke, s katerimi preskusijo povezavo videopovezave¹⁸⁷, zlasti pred zaslišanjem, običajno pa to opravi tehnično osebje ali ponudnik storitve. Poleg tega se po poročanju večine držav respondentk, ki so poročale, da nimajo vzpostavljenega formalnega postopka, preskušanje kljub temu izvede ali se pred zaslišanjem zagotovi tehnična podpora, vendar se to običajno določi za vsak primer posebej¹⁸⁸.

¹⁸⁶ E. Rowden in drugi (*op. cit.* opomba 45), str. 55.

¹⁸⁷ Odgovori Avstralije (večina držav), Belorusije, Bosne in Hercegovine, Bolgarije, Brazilije, Cipra, Češke, Estonije, Finske, Francije, Izraela, Južne Afrike, Kitajske (PUO Hongkong), Latvije, Litve, Madžarske, Malte, Nemčije, Portugalske, Republike Koreje, Romunije, Singapurja, Slovenije, Venezuele in Združenega kraljestva (Anglija in Wales) na vprašanje (d) dela III vprašalnika o profilu države (*op. cit.* opomba 12).

¹⁸⁸ Odgovori Mehike, Norveške in Poljske na vprašanje (d) dela III vprašalnika o profilu države (prav tam).

B3 Tehnična podpora in usposabljanje

- 64 Organom se po potrebi priporoča, naj zagotovijo potrebne kontaktne podatke, da bi imel vsak udeleženec zaslišanja prek videopovezave dostop do ustrezne tehnične podpore.

*Glej **profil države** ustrezne pogodbenice ali uporabo neobvezne priloge k **vzorčnemu obrazcu** za pridobivanje dokazov prek videopovezave iz **Priloge IV**.*

- 65 Priporočljivo je, da se vsem članom osebja, ki so lahko vključeni v nadzor ali upravljanje opreme za videopovezavo, zagotovi vsaj osnovna raven usposabljanja.

164. Pri postopkih prek videopovezave je poglavitna učinkovita tehnična podpora, zato je izjemno pomembno, da je v organiziranje zaslišanja, med katerim se bo uporabila videopovezava, čim prej vključeno osebje za tehnično podporo.
165. Pri postopkih na podlagi I. poglavja mora organ prosilec običajno poskrbeti, da se na lokalnem kraju zagotovi zadostna tehnična podpora, zaproseni organ pa ima enako odgovornost na oddaljenem kraju. Pri postopkih na podlagi II. poglavja je za izvedbo takih ureditev na obeh krajih običajno pristojen konzul ali komisar. Te odgovornosti so lahko porazdeljene nekoliko drugače glede na to, katera od štirih glavnih vrst povezave se uporablja, npr. ali tretja oseba zagotavlja videokonferenčni most.

*Za več informacij o teh vrstah povezave, vključno z uporabo videokonferenčnega mostu, glej oddelek **C2**.*

166. Na kraju samem na obeh lokacijah morajo biti (ali v primeru uporabe storitve mosta biti vsaj na razpolago prek tretje osebe) ustrezni upravljavci in podporno osebje za upravljanje opreme in odzivanje na morebitne nastale tehnične težave. Tudi za druge, kot so pravno osebje in tolmači, ki bodo morda morali upravljati tehnologijo (tudi če samo slučajno), je priporočljivo usposabljanje na področju odpravljanja težav in veljavnega postopka vzdrževanja opreme¹⁸⁹.

¹⁸⁹

Priročnik o uporabi videokonferenc v čezmejnih sodnih postopkih (*loc. cit.* opomba 16).

Za več informacij o drugih tehničnih in varnostnih vidikih glej del C.

167. Ob upoštevanju velikih razlik v strukturi pravosodnih sistemov in posledičnih težav pri določanju pravilne kontaktne osebe bi bilo morda koristno objaviti (npr. v profilu države ali na nacionalnih spletiščih) posebne tehnične kontaktne točke pri osrednjem organu (I. poglavje) ali druge tehnične kontaktne osebe, ki lahko pomagajo konzulu ali komisarju (II. poglavje).¹⁹⁰ Tem kontaktnim točkam se priporoča še, naj vzdržujejo redno medsebojno komunikacijo, čeprav se ne nanaša na posebne zadeve ali zaslišanje, da bi si izmenjale dobre prakse. To lahko sčasoma pripomore k večji učinkovitosti, manjšim stroškom in nadaljnjemu olajšanju uporabe tehnologije iz Konvencije.

¹⁹⁰ Glej vprašanja (b) in (c) v delu I ter (d) in (e) v delu II vprašalnika o profilu države (*op. cit.* opomba 12). Glej tudi poglavje D3 Recommendations on the practical application of technical standards for cross-border videoconferencing (D3 Priporočila o uporabi tehničnih standardov pri čezmejnih videokonferencah v praksi) projekta Handshake, str. 23.

B4 Rezervacija ustreznih prostorov

- 66 Organi morajo potrditi vse zahteve ali omejitve v zvezi s prostori, ki jih je treba rezervirati, kot je vrsta sobe za zaslišanje (npr. sodna dvorana, konferenčna soba) ali lokacija te sobe (npr. v stavbi sodišča, na diplomatskem ali konzularnem predstavništvu, v hotelu).

Glej oddelek **B1** in **A1.3** ter **profil države** ustrezne pogodbenice.

- 67 Organi morajo preveriti, ali je treba prostore rezervirati vnaprej, in priporoča se jim, naj za olajšanje postopka rezervacije uporabljajo spletna orodja.

168. Prostore je treba rezervirati na lokalnem in oddaljenem kraju. Kot je bilo že navedeno, sta pri postopkih na podlagi I. poglavja za pripravo ustreznih lokacij za videopovezavo pristojna zaproseni organ in organ prosilec, pri postopkih na podlagi II. poglavja pa je za ureditev priprav na obeh lokacijah običajno pristojen konzul ali komisar.
169. Kot se lahko razlikujejo kraji, npr. sodna dvorana, konferenčna soba ali poseben prostor za videokonference, se lahko razlikujejo tudi praktične zahteve, npr. oprema za uporabo dokumentov in/ali materialnih dokazov (glej oddelek **B4.1**) ali postopki za zagotavljanje zaupne komunikacije med pričo/izvedencem in njenim/njegovim pravnim zastopnikom (glej oddelek **B4.2**). Obstajajo tudi pravne in/ali praktične omejitve glede vrste lokacije ali kraja, ki se lahko uporablja za pridobivanje dokazov prek videopovezave (glej tudi oddelek **A1.3**). Številne države respondentke so v profilih držav na primer navedle, da je lahko lokacija za pridobivanje dokazov s praktičnega vidika katera koli soba za zaslišanje, dokler je v stavbi sodišča¹⁹¹. Dve državi respondentki sta navedli, da je v ustrezni stavbi sodišča na voljo posebna namenska soba, ki jo je treba uporabljati¹⁹². Druga država respondentka je poročala, da mora biti soba za zaslišanje za običajno pričo na sodišču, v primeru pričanja izvedene priče pa se lahko uporabi tudi drug kraj (zunaj sodišča)¹⁹³. Še ena druga država respondentka je navedla, da je lahko lokacija bodisi na sodišču ali v objektu drugega organa, dokler gre za ločeno sobo¹⁹⁴.
170. Druge države respondentke so širše navedle, da zahteve izhajajo bodisi iz veljavnega notranjega

¹⁹¹ Glej na primer odgovore Avstralije (večina držav), Belorusije, Bolgarije, Cipra, Finske, Francije, Grčije, Južne Afrike in Singapurja (pridobivanje dokazov mora to potekati v sodni dvorani vrhovnega sodišča, če pri njem pomaga singapurski sodni uradnik) na vprašanje (e) dela III vprašalnika o profilu države (*op. cit.* opomba 12).

¹⁹² Glej na primer odgovora Kitajske (PUO Hongkong) in Malte na vprašanje (e) dela III vprašalnika o profilu države (prav tam).

¹⁹³ Odgovor Republike Koreje na vprašanje (e) dela III vprašalnika o profilu države (prav tam).

¹⁹⁴ Odgovor Madžarske na vprašanje (e) dela III vprašalnika o profilu države (prav tam).

prava ali mednarodnih sporazumov¹⁹⁵, še ena druga pa je poročala, da lahko dodatne zahteve po potrebi naloži predsedujoči uradnik¹⁹⁶. Osebe, ki vložijo zaprosilo, morajo kot take skrbno razmisliti o opremljenosti in prostorih, ki so na voljo, da se izpolnijo posebne potrebe.¹⁹⁷

171. Čeprav vsake vrste zaslišanja ne bo mogoče opraviti v sodni dvorani z enako razporeditvijo, je kljub temu treba razmisliti o nekaterih splošnih vidikih, da bi bili rezervirani ustrezni prostori. Na primer uporaba lokacije, kjer je čim manj motenj ali prekinitev, ter potreba po varni in varovani čakalnici za priče ali izvedence (po potrebi z vhodom, ki je ločen od javnega ali glavnega vhoda)¹⁹⁸.
172. Zato je nujna komunikacija med zadevnim osebjem (zlasti tehničnim osebjem), da se zagotovi, da so na voljo in po potrebi rezervirani ustrezni prostori. Nekateri organi imajo lahko za prostore tudi namenski sistem rezervacij, zato je priporočljivo preveriti informacije v profilu držav ustrezne pogodbenice.

B4.1 Uporaba dokumentov in materialnih dokazov

68

Če se bodo uporabljali dokumenti ali materialni dokazi, je treba pred ali med zaslišanjem določiti ustrezen medij za njihovo uradno izmenjavo in predstavitev ter se o njem dogovoriti.

Glej oddelek **C2.6** in **profil države** ustrezne pogodbenice.

173. Predstavitev dokumentov ali materialnih dokazov ureja pravo zaprosjene države (I. poglavje) ali pravo države prosilke (II. poglavje). V skladu s pravom, ki se uporablja, se morata stranki pred zaslišanjem poskušati dogovoriti o tem, kateri dokumenti ali materialni dokazi bodo potrebni, ter določiti rok za sodno prepoznavo materialnih dokazov (npr. več dni pred zaslišanjem), da zbereta sveženj ustreznih dokumentov, ki bodo dani na voljo na obeh krajih pred zaslišanjem¹⁹⁹. Dokumenti se lahko dajo na voljo tudi prek skupne shrambe elektronskih dokumentov.²⁰⁰ Kolikor je to mogoče, bi bilo treba pred zaslišanjem tudi tolmačem zagotoviti dokumente in/ali materialne dokaze, na katere se bo sklicevalo med postopkom.²⁰¹
174. Kadar je to dovoljeno v skladu s pravom, ki se uporablja, se je morda treba dogovoriti o predložitvi dodatnih dokumentov ali materialnih dokazov med zaslišanjem. Vse take dokumente

¹⁹⁵ Odgovora Švedske in Venezuele na vprašanje (e) dela III vprašalnika o profilu države (prav tam).

¹⁹⁶ Odgovor Slovenije na vprašanje (e) dela III vprašalnika o profilu države (prav tam).

¹⁹⁷ Federal Court of Australia (zvezno sodišče v Avstraliji) (*op. cit.* opomba 15), str. 2.

¹⁹⁸ E. Rowden in drugi (*op. cit.* opomba 45), str. 56, 62 in 63.

¹⁹⁹ Glej na primer zadevo *Federal Commissioner of Taxation v. Grbich* (1993) 25 ATR 516, v kateri je Federal Court of Australia (zvezno sodišče v Avstraliji) navedlo, da se „postopkovne ovire pri izvedbi veljavnega zaslišanja na sodišču“ odpravijo tako, da je priči pred zaslišanjem zagotovljen sveženj dokumentov.

²⁰⁰ Priročnik o uporabi videokonferenc v čezmejnih sodnih postopkih (*op. cit.* opomba 16), str. 21.

²⁰¹ Glej projekt Handshake (*op. cit.* opomba 15), str. 40.

ali materialne dokaze mora po potrebi predstaviti sodni uradnik ali katera druga nepristranska oseba²⁰². To se lahko opravi s kamero za dokumente²⁰³ z digitalno funkcijo skupne rabe zaslona ali drugimi sredstvi, kot je s telefaksom, ki so morda potrebna, da se omogočijo zasebni pogovori med pričo in njenim odvetnikom glede dokumenta ali materialnega dokaza.²⁰⁴ Dve državi respondentki sta v profilih držav poročali, da lahko predsedujoči uradnik, kolikor je potrebno, dovoli kamere za dokumente ali jih dejansko zahteva²⁰⁵.

B4.2 Zasebni pogovori

69

Lahko so priporočljive ali potrebne dodatne (zasebne) komunikacijske poti, če na primer stranka/priča in njen pravni zastopnik sodelujeta na različnih lokacijah.

175. V nekaterih primerih je morda potrebno zaupno posvetovanje, na primer med pričo in njenim pravnim zastopnikom ali med pravnimi zastopnikom in zasliševalcem ali sodnim osebjem²⁰⁶. Čeprav bi bilo bolje, da bi lahko bil ob stranki odvetnik²⁰⁷, morajo biti, kadar ti udeleženci niso na isti lokaciji, na voljo sredstva (npr. varna telefonska linija, prenosni telefoni ali ločena videokonferenčna oprema), ki omogočajo zasebni pogovor, ne da bi drugi slišali pogovor. Poleg tega je treba med tem posvetovanjem izklopiti mikrofone in v nekaterih primerih kamere, povezane z glavno videopovezavo.
176. Ta dodatna komunikacijska linija se lahko uporabi tudi v primeru težav s kakovostjo povezave ali drugih tehničnih težav ali iz drugega razloga za prekinitev zaslišanja (npr. bolezen)²⁰⁸. Podobno bi se lahko uporabljala za omogočanje zaupne komunikacije z oddaljenim udeležencem pred dejanskim zaslišanjem in po njem (npr. za poučitev udeleženca in razpravljanje o protokolih ali dajanje končnih navodil)²⁰⁹.

²⁰² Projekt Handshake (*loc. cit.* opomba 111).

²⁰³ Glej na primer United Kingdom Ministry of Justice, *Practice Direction 32 – Evidence*, Annex 3 Video Conferencing Guidance, str. 18: če se bo uporabljala kamera za dokumente, morata stranki upravljavca nadzorne plošče obvestiti o številu in velikosti dokumentov ali predmetov (na voljo na naslednjem naslovu: < https://www.justice.gov.uk/courts/procedure-rules/civil/rules/part32/pd_part32 > (zadnji vpogled 4. marca 2020)).

²⁰⁴ Priročnik o uporabi videokonferenc v čezmejnih sodnih postopkih (*loc. cit.* opomba 16); projekt Handshake (*op. cit.* Opomba 190), str. 20.

²⁰⁵ Glej npr. odgovora Madžarske in Slovenije na vprašanje (e) dela III vprašalnika o profilu države (*op. cit.* opomba 12).

²⁰⁶ Priročnik o uporabi videokonferenc v čezmejnih sodnih postopkih (*op. cit.* opomba 16), str. 15.

²⁰⁷ Projekt Handshake (*loc. cit.* opomba 111). Opozoriti je treba, da se v nekaterih pravnih sistemih ne zahteva, da bi prič pri pridobivanju dokazov pomagal odvetnik, glej zgoraj opombo 117.

²⁰⁸ E. Rowden in drugi (*op. cit.* opomba 45), str. 63.

²⁰⁹ Prav tam, str. 56.

B4.3 Posebni primeri

70

V posebnih okoliščinah so morda potrebni dodatni udeleženci ali dodatni varnostni ali zaščitni ukrepi, zlasti v primeru ranljivih prič.

177. Možni so posebni primeri, v katerih so upravičeni dodatni premisleki, in sicer zaradi narave zaslišanja ali razmerja osebe, ki bo zaslišana, do drugih udeležencev. Čeprav je to pogostejše v kazenskih postopkih²¹⁰, se lahko vseeno nanaša na postopke v civilnih in gospodarskih zadevah. Primeri zajemajo zadeve, v katerih se dokazi pridobivajo od ranljivih oseb, kot so otroci, starejše osebe ali duševno in telesno prizadete osebe ali invalidi. V takih primerih lahko tehnologija videopovezave pomeni precejšnjo korist, saj lahko priče pričajo brez stresa, neprijetnosti, zadrege ali ustrahovanja, ki lahko izhaja iz dejanske prisotnosti v sodni dvorani²¹¹.
178. V takih težavnih okoliščinah je morda treba proučiti dodatne vidike in po potrebi opraviti prilagoditve za lažje pridobivanje dokazov. Morda je treba v skladu s pravom, ki se uporablja, spremeniti tudi dejanski postopek, na primer da priča poda izpovedbo predsedujočemu uradniku v odsotnosti strank ali da je na razpolago psiholog ali podoben izvedenec, ki pomaga opazovati pričo²¹².

²¹⁰ Glej projekt Handshake (*op. cit.* opomba 15), str. 21.

²¹¹ Priročnik o uporabi videokonferenc v čezmejnih sodnih postopkih (*loc. cit.* opomba 16). Poleg tega je treba opozoriti, da je High Court of Justice (England and Wales) (višje sodišče (Anglija in Wales)) v Združenem kraljestvu ugotovilo, da se po njegovem mnenju morebitne pomanjkljivosti videopovezave (npr. omejitve pri osebni verodostojnosti) ne poslabšajo dodatno zgolj zaradi uporabe tehnologije v zvezi z ranljivimi pričami ali osebami, ki potrebujejo tolmačenje: *Kimathi & Ors v. Foreign and Commonwealth Office* [2015] EWHC 3684 (QB).

²¹² Glej projekt Handshake (*op. cit.* opomba 15), str. 35.

B5 Uporaba tolmačenja

- 71 Glede na zahtevno naravo okolja videopovezave je po možnosti priporočljivo zaposliti le ustrezno strokovno usposobljene in izkušene tolmače.
- 72 Udeleženci se morajo ob upoštevanju zahtev notranjega prava in navodil sodišča odločiti, ali se bo uporabljalo konsekutivno ali simultano tolmačenje (v okviru videopovezave se običajno priporoča prvo) in na kateri lokaciji bo tolmač (po možnosti na istem kraju kot priča).

- 179. Če tolmačenje potrebuje priča ali izvedenec, morajo osebe, ki organizirajo videopovezavo, razmisliti o strokovni usposobljenosti, usposabljanju in izkušnjah tolmača v posebnem okviru uporabe tehnologije videopovezave ter izvedbi zaslišanja²¹³. Številne pogodbenice imajo sistem za registracijo strokovno usposobljenih in zapriseženih tolmačev in prevajalcev²¹⁴.
- 180. Pri pridobivanju dokazov se običajno uporablja konsekutivno tolmačenje, ki je najustreznejše tudi, če sta tolmač in priča ali izvedenec na dveh lokacijah, predvsem ker se tako olajšajo pojasnila ali posredovanje, zlasti predsedujočega uradnika²¹⁵. Za simultano tolmačenje, ki je zahtevnejše, sta potrebna kabina in posebna oprema, vključuje pa lahko celo dva tolmača, ki se izmenjujeta²¹⁶.
- 181. Vnaprej bi bilo treba razmisliti tudi o lokaciji tolmačev, navzočih pri zaslišanju, in sicer ali bo tolmač na oddaljenem kraju, kjer je priča, ali na glavnem kraju²¹⁷. Tolmač, ki bo pomagal priči, bo na podlagi I. poglavja na splošno v zaproseni državi, saj se zaprosilo izvrši v skladu z načini in postopki te države (razen če se zahteva poseben način ali postopek). Kadar komisar dokaze pridobiva prek videopovezave, je lahko tolmač v državi prosilke ali državi izvršitve. Opozoriti je treba, da se lahko v nekaterih primerih zaradi zagotovitve visokokakovostnih storitev tolmačenja imenuje tolmača, ki ni niti v državi prosilke niti v državi izvršitve, ampak v tretji državi.
- 182. Če bo tolmač na oddaljenem kraju (tj. skupaj z osebo, ki priča), je treba preveriti tamkajšnje tehnične ureditve, vključno z akustiko in kakovostjo zvoka, za zagotovitev, da se lahko tolmačenje razume. Če je tolmač na glavnem kraju in torej ni skupaj s pričo, je ohranjanje visokokakovostnega prenosa še pomembnejše. Čeprav mora biti kakovost videoposnetka, pri čemer se upošteva sposobnost tolmačev, da se na podlagi premikanja ustnic, izrazov in druge nebesedne komunikacije izognejo dvoumnostim in zagotovijo natančnejše tolmačenje²¹⁸. Ne glede na to, ali

²¹³ Federal Court of Australia (zvezno sodišče v Avstraliji) (*op. cit.* opomba 15), str. 3. Glej tudi sodbo v zadevi *Stuke v. ROST Capital Group Pty Ltd* (*op. cit.* opomba 55), v kateri je Federal Court of Australia (zvezno sodišče v Avstraliji) oklevalo pri tem, da bi dovolilo uporabo videopovezave za pridobivanje dokazov od priče, ki je potrebovala tolmačenje, kjer se je dokaz nanašal na sporno ali ključno vprašanje dejstva.

²¹⁴ Za več informacij glej profil države ustrezne pogodbenice.

²¹⁵ Priročnik o uporabi videokonferenc v čezmejnih sodnih postopkih (*op. cit.* opomba 16), str. 11.

²¹⁶ Prav tam.

²¹⁷ Federal Court of Australia (zvezno sodišče v Avstraliji) (*op. cit.* opomba 15), str. 3.

²¹⁸ Priročnik o uporabi videokonferenc v čezmejnih sodnih postopkih (*op. cit.* opomba 16), str. 12.

je tolmač v glavni sodni dvorani, skupaj s pričo na oddaljenem kraju ali na kaki tretji lokaciji, mu mora biti vedno omogočeno, da jasno vidi od spredaj vse oddaljene udeležence, ki bodo govorili²¹⁹.

²¹⁹ Glej projekt Handshake (*op. cit.* opomba 15), str. 37.

B6 Snemanje, pisanje zapisnika in pregled

- 73** Udeleženci morajo potrditi način snemanja postopka, pri čemer je treba opozoriti, da je slikovno snemanje, kjer je to mogoče in dovoljeno, morda bolj zaželeno od zapisnika v pisni obliki. Organi morajo zagotoviti, da sta nadaljnja obdelava in shranjevanje vsakega ustvarjenega posnetka ali zapisnika varna.

Glej **profil države** ustrezne pogodbenice.

- 74** Zagotoviti je treba potrebne ureditve za snemalno opremo in/ali navzočnost stenografa ali sodnega poročevalca na zaslišanju.
- 75** Organi morajo zagotoviti, da je prenos v živo prek videopovezave varen in po možnosti šifriran.

Za več o šifriranju glej oddelek **C2.4**.

- 76** Udeležencem se po potrebi priporoča, naj zadevnim organom poročajo o vseh praktičnih vprašanjih ali izzivih. Organom se podobno priporoča, naj bodo proaktivni pri pridobivanju povratnih informacij, da bi še izboljšali zagotavljanje storitev prek videopovezave.

183. Kadar se pri pridobivanju dokazov uporablja tehnologija videopovezave, nekateri organi in udeleženci raje snemajo postopek prek videa, namesto da bi se zanašali na tradicionalne tehnike zapisovanja²²⁰. Tako ni presenetljivo, da je morda potrebna zmogljivost za snemanje²²¹, kar je treba upoštevati pri organiziranju videopovezave. Nekateri države respondentke se kljub temu še naprej zanašajo na zapisnike in štejejo zvočno ali slikovno snemanje pričanja za poseben način ali postopek (za zaprosila iz I. poglavja), ki bi ga moral odobriti sodni uradnik zaprosene države

²²⁰ Odgovori Češke, Kitajske (PUO Macao) (z nekaj izjemami, npr. v primeru priznanja podpisnika izjave bi se moralo pričanje v pisni obliki skrajšati), Litve in Norveške na vprašanje (f) dela VII vprašalnika o profilu države (*op. cit.* opomba 12). Glej tudi R. A. Williams (*op. cit.* opomba 1), str. 22.

²²¹ E. Rowden in drugi (*op. cit.* opomba 45), str. 118.

za vsak primer posebej²²².

184. Zaprošeni organ bo za postopke na podlagi I. poglavja pri določanju načina snemanja zaslišanja upošteval svoje pravo. Pravosodni organ lahko zahteva tudi, da se zaslišanje snema po posebnem načinu ali postopku na podlagi drugega odstavka 9. člena Konvencije. Kadar je taka zahteva odobrena, je organ prosilec pristojen, da po potrebi zagotovi snemalno opremo.
185. Za postopke na podlagi II. poglavja se lahko snemanje običajno uporablja v skladu s postopki v državi prosilke, razen če je po pravu države izvršitve prepovedano ali drugače odvisno od pogojev, ki jih določi ta država. V nekaterih državah respondentkah lahko stranke prosto zvočno ali slikovno snemajo pričanje na podlagi tega poglavja, če si priskrbijo sredstva za to²²³. Na glavnem kraju je navzoč sodni poročevalec, da piše zapisnik postopka, sedeti mora tako, da jasno vidi in sliši vse osebe, vključene v videopovezavo.
186. Pri izvrševanju zaprosila na podlagi I. in II. poglavja je pomembno razmisliti o ustreznih pravilih in postopkih v zvezi z ustvarjenim posnetkom ali zapisnikom. Ključno je, da je dejanski prenos v živo varen (glej **del D** v nadaljevanju), zelo pomembna pa sta tudi naknadna varna obdelava in shranjevanje vsakega ustvarjenega posnetka ali zapisnika²²⁴. Organi morajo razmisliti še, kako kakršno koli dokumentacijo ali druge materialne dokaze vključiti v končni posnetek ali zapisnik ali narediti, da so del posnetka ali zapisnika²²⁵. Za take posnetke ali zapisnike se pogosto uporabljajo enaka pravila in postopki kot za posnetke in zapisnike, pri katerih se ne uporablja videopovezava²²⁶. V drugih primerih lahko veljajo posebne zahteve za snemanje ali pisanje zapisnika zaslišanja prek videopovezave, vključno z obdelavo in shranjevanjem posnetka ali zapisnika²²⁷.
187. Zaradi prenosa tehnične opreme čez mejo lahko nastanejo stroški in težave pri carinjenju v državi izvršitve, če niso bila pridobljena vsa potrebna dovoljenja²²⁸. Z zadevno državo se je treba posvetovati, ali dovoljuje vstop take opreme na svoje ozemlje. Skladno s tem je morda tudi priporočljivo najeti tehnično opremo v državi izvršitve.
188. Ambasade in konzulati na splošno ne smejo zagotavljati storitev stenografov ali tolmačev ali ponujati opreme za zvočno ali slikovno snemanje. Pogodbenica prosilka mora vnaprej poskrbeti

²²² Odgovori Francije, Malte, Nemčije in Republike Koreje na vprašanje (f) dela VII vprašalnika o profilu države (*op. cit.* opomba 12).

²²³ Odgovor Združenih držav Amerike in Združenega kraljestva (Anglija in Wales) na vprašanje (g) dela VII vprašalnika o profilu države (prav tam).

²²⁴ Sodišče v Indiji je oblikovalo smernice, da bi se ohranile primerne varnostne ureditve pri obdelavi in shranjevanju posnetkov. Glej na primer High Court of Delhi (višje sodišče v Delhiju), *Delhi High Court Rules* (Pravila višjega sodišča v Delhiju) iz leta 2018, Dodatek B Guidelines for the Conduct of Court Proceedings between Courts and Remote Sites (Smernice o vodenju sodnih postopkov med sodišči in oddaljenimi kraji), 6.9: „Šifrirana glavna kopija z zgoščeno vrednostjo se zadrži na sodišču kot del zapisnika. Druga kopija se shrani tudi na drugi varni lokaciji kot [varnostna kopija] za nujni primer. Stranke v skladu z veljavnimi pravili prejmejo prepis pričanja, ki ga je posnelo sodišče. Stranka lahko na zahtevo vidi glavno kopijo [zvočno-slikovnega] snemanja, zadržanega na sodišču, o čemer odloči sodišče v skladu s spodbujanjem interesa pravice.“

²²⁵ Projekt Handshake (*op. cit.* opomba 87), str. 19.

²²⁶ Priročnik o uporabi videokonferenc v čezmejnih sodnih postopkih (*loc. cit.* opomba 16).

²²⁷ Nekatere države imajo vzpostavljene postopke za obdelavo in shranjevanje posnetkov pričanja. Glej odgovore Hrvaške, Litve, Slovenije, Švedske in Združenega kraljestva (Anglija in Wales) na vprašanje (f) in (g) dela VII vprašalnika o profilu države (*op. cit.* opomba 12). V eni državi sodišče samodejno snema zvok pričanja v skladu s svojim zakonikom o civilnem postopku (glej odgovor Portugalske na vprašanje (g) dela VII vprašalnika o profilu države (prav tam).

²²⁸ D. Epstein in drugi (*op. cit.* opomba 141), točka 10.25.

za vse potrebne ureditve²²⁹.

*Za več informacij o stroških glej oddelka **A2.11** (I. poglavje) in **A3.10** (II. poglavje).*

189. Poleg tega mehanizmi in postopki, vzpostavljeni v zvezi s snemanjem in pisanjem zapisnikov, ne bi smeli biti omejeni le na bistveno vsebino pridobivanja dokazov. Poleg splošnih podatkov o uporabi videopovezave s strani tega določenega organa ali posebne jurisdikcije bi bilo treba poročati tudi o praktičnih vidikih, zlasti vseh vprašanih ali izzivih. Tako se lahko na podlagi dejanskih izkušenj in priporočil izvedejo redne prilagoditve operativnih vidikov²³⁰.
190. Zato je zelo koristno, če organi vodijo natančno evidenco uporabe ter zagotavljajo ustrezen in dostopen mehanizem za zbiranje povratnih informacij od udeležencev v zaslišanju prek videopovezave, da bi se pregledali različni vidiki postopka, vključno s tehnologijo, uporabljenimi prostori, protokoli pred zaslišanjem in po njem ter splošno oceno izkušenj, s čimer si nazadnje prizadevajo za boljšo dodelitev virov in učinkovitejšo izvedbo postopkov, ki vključujejo videopovezavo²³¹.

²²⁹ B. Ristau (*op. cit.* opomba 133), str. 328. Poleg tega je lahko koristno, da se organizira varnostno kopiranje posnetka, kar je učinkovita zaščita prek kakršnim koli poslabšanjem kakovosti zvoka ali slike med prenosom. Glej na primer United Kingdom Ministry of Justice, *Practice Direction 32 – Evidence* (*op. cit.* opomba 203), str. 15.

²³⁰ M. E. Gruen in C. R. Williams (*op. cit.* opomba 14), str. 25.

²³¹ E. Rowden in drugi (*op. cit.* opomba 45), str. 77.

B7 Okolje, razporeditev in protokoli

- 77 Pogoje v vseh sobah ali prostorih, ki jih je treba povezati med zaslišanjem, bi bilo treba optimizirati za uporabo videopovezave, vključno z velikostjo sobe in prostorsko ureditvijo, dostopom do nje, akustiko in razsvetljavo.
- 78 Razporeditev opreme mora posnemati osebno zaslišanje, pri čemer je treba zagotoviti dovolj kamer in mikrofонов, da bi bilo vsakega udeleženca mogoče videti in slišati brez večjih težav ali motenj.

191. Uporabljene sobe ali prostori lahko precej vplivajo na način izvedbe zaslišanja in nazadnje na učinkovitost postopka. Izkušnja predložitve dokazov prek videopovezave z oddaljene lokacije se lahko za pričo precej razlikuje od izkušnje pričanja na sodišču, saj je morda težko pustvariti potrebno vzdušje²³². Kljub temu je treba prostor na oddaljeni lokaciji med pridobivanjem dokazov v vseh pogledih obravnavati tudi kot podaljšek sodne dvorane²³³.
192. V okviru projekta Gateways to Justice²³⁴ v Avstraliji, ki je izhajal iz pojma podaljška sodne dvorane, so bila oblikovana številna priporočila o okolju, razporeditvi opreme in protokolih, saj se nanašajo na videopovezavo. Projekt je vseboval priporočilo, da mora predsedujoči uradnik zaradi ohranitve zahtevanega formalnega vzdušja poskrbeti, da bi bile osebe na oddaljeni lokaciji obveščene o pričakovanjih glede ustreznega vedenja²³⁵.
193. Glede na te pomisleke o vzdušju in vedenju so fizične sobe pogosto tako pomembne kot uporabljena tehnologija. Zato mora biti prostorska ureditev sobe na oddaljeni lokaciji taka, da bi spodbujala občutek sodelovanja v običajnem okolju sodne dvorane²³⁶. V projektu Gateways to Justice je bilo priporočeno še, da morajo sodišča in drugi ponudniki prostorov, da bi se dosegli optimalni pogoji ter če to dopuščajo viri in zmogljivosti, sprejeti pristop, ki vključuje tehnične vidike arhitekture in fizičnega okolja, ter zlasti, da:
 - mora biti soba za zaslišanje na obeh krajih dovolj velika za namestitev vseh udeležencev in po potrebi navzočih članov javnosti;
 - se upoštevajo dodatni dejavniki zasnove, kot so ustrezna osvetlitev in okras, ustrezna akustika, nadzorovana temperatura ter razporeditev udeležencev in opreme, ter
 - se upošteva preoblikovanje, preureditev ali vsaj prilagoditev prostora, ne glede na to, ali

²³² Federal Court of Australia (zvezno sodišče v Avstraliji) je na primer v zadevi *Campaign Master (UK) Ltd v. Forty Two International Pty Ltd (No. 3)* (2009) 181 FCR 152 izrazilo pomisleke glede tega, da uporaba tehnologije videopovezave odvrta pozornost od nekaterih pomembnih učinkov, povezanih s pričanjem v sodni dvorani, pri čemer je poudarilo, da se priča manj zaveda „formalnosti dogodka in svojih obveznosti“.

²³³ Glej na primer člen 59 *Trans-Tasman Proceedings Act 2010* (Cth) (zakon o transtasmanskih sodnih postopkih iz leta 2010 (Cth)), kot je bilo omenjeno v opombi 141.

²³⁴ Glej zgoraj navedbo v opombi 45.

²³⁵ E. Rowden in drugi (*op. cit.* opomba 45), str. 63 in 64.

²³⁶ Priročnik o uporabi videokonferenc v čezmejnih sodnih postopkih (*op. cit.* opomba 16), str. 18.

se je pri zasnovi sob upoštevala uporaba videopovezave²³⁷.

194. Izkušnje kažejo, da so zahteve za osvetlitev prostorov, ki se bodo uporabljali za videopovezavo, z vidika zasnove ene od najtežavnejših. Tako je predvsem zato, ker je treba v prostorih na vsaki lokaciji, vključeni v videopovezavo, združiti obe jakosti osvetlitve, in sicer svetlejšo osvetlitev na posebnih območjih, da so v celoti vidni obrazne poteze in izrazi udeležencev, in nekoliko temnejšo osvetlitev preostalega okolja, da ne ovira pogleda na zaslone, ki prikazujejo druge povezane lokacije²³⁸. Organizatorji morajo tako razmisliti o neposredni osvetlitvi obrazov vseh udeležencev na vseh lokacijah in poleg tega zagotoviti normalno osvetlitev v vsaki sobi brez odsevov, senc ali bleščanja²³⁹.
195. Z vidika akustike morajo osebe, pristojne za prostor z videopovezavo, zagotoviti, da je prostor zasnovan tako, da je vdor hrupa in motenj čim manjši, ter da je zvok omejen na prostor zaradi zaupnosti in varstva osebnih podatkov²⁴⁰. Da bi se čim bolj povečala razumljivost povedanega med zaslišanjem, bi bilo treba proučiti tudi dejavnike, kot so čas povratnega zvoka, vpijanje in razpršitev zvoka²⁴¹.
196. Udeleženci morajo biti v sobi razvrščeni tako, da so med govorjenjem obrnjeni proti kameri, kar je nujno za spodbujanje dobre komunikacije. Tako se lažje določita število potrebnih kamer in njihova namestitvev²⁴². Če se ne uporablja sodna dvorana, bo moral posameznik, ki vodi zaslišanje, določiti sedežni red udeležencev. Če je navzoč tolmač, mora biti postavljen tako, da jasno vidi premikanje obraza in ustnic oseb, ki govorijo.
197. Kot je navedeno v oddelku **A1** in omenjeno v nadaljevanju v oddelku **C1** (*Ustreznost opreme*), je glavni cilj zaslišanja prek videopovezave poskrbeti, da je okolje čim bolj podobno osebnemu zaslišanju, kar je posebej pomembno pri razmisleku o razporeditvi opreme. Ena država respondentka se je v profilu držav posebej sklicevala na dejstvo, da je treba udeležencem omogočiti, da „[...] jasno vidijo, slišijo in razumejo dogajanje v sodni dvorani in sobi, kjer je zaslišana oseba,“ poudarila je tudi potrebo, da morajo vsi udeleženci imeti pogled na celotno sobo in dobro videti podrobnosti medsebojne komunikacije, tudi „govorno [komunikacijo], govorico telesa, ustrezne izraze na obrazih [in] geste“²⁴³. Zato morajo biti kamere nameščene tako, da bi lahko bila oseba, ki govori, neposredno nasproti kamere in bi vzdrževala očesni stik²⁴⁴, kar je pomembno pri proučevanju vedenja in verodostojnosti govorca²⁴⁵.
198. Enako pomembno je, da je ustrezno število primerno velikih video monitorjev nameščenih tako, da vsi udeleženci na enem kraju lahko vidijo govorca na drugem kraju pod podobnim zornim kotom in na podobni razdalji. Udeležencem mora biti omogočeno, da vidijo pričo ali izvedenca, posamezniku pa, da vidi, kdo postavlja vprašanja in podaja pripombe na pričanje. Predstave in pogledi so zelo pomembni, da dobijo udeleženci ustrezen občutek prisotnosti, obenem pa se

²³⁷ E. Rowden in drugi (*op. cit.* opomba 45), str. 53, 57, vi.

²³⁸ J. R. Benya, *Lighting for Teleconferencing Spaces*, Lutron Electronics, Inc., 1998, citirano v M. E. Gruen in C. R. Williams (*op. cit.* opomba 14), str. 16.

²³⁹ Projekt Handshake (*op. cit.* opomba 190), str. 22. E. Rowden in drugi (*op. cit.* opomba 45), str. 122 in 123.

²⁴⁰ M. E. Gruen in C. R. Williams (*op. cit.* opomba 14), str. 18.

²⁴¹ Projekt Handshake (*op. cit.* opomba 190), str. 21 in 22.

²⁴² M. E. Gruen in C. R. Williams (*op. cit.* opomba 14), str. 12.

²⁴³ Odgovor Litve na vprašanje (e) dela III vprašalnika o profilu države (*op. cit.* opomba 12).

²⁴⁴ E. Rowden in drugi (*op. cit.* opomba 45), str. 120.

²⁴⁵ Za razpravo o učinku tehnologije videopovezave na ocenjevanje verodostojnosti priče glej tudi opombo 42 zgoraj.

zagotovi objektivnost s prikazom enakega izreza različnih udeležencev na zaslonu ²⁴⁶. Nameščenih mora biti tudi dovolj mikrofонов, da se govorniki jasno slišijo in da je čim manj motenj zvoka ²⁴⁷.

199. Čeprav so uporabljeni prostori in okolje izjemno pomembni, so lahko potrebni posebni protokoli ali navodila predsedujočega uradnika, vključno glede vhodov in izhodov, namestitve in upravljanja opreme ter vrstnega reda govorcev in sedežnega reda ²⁴⁸.

B7.1 Upravljanje kamer ali nadzor zvoka

79

Priporočljiv je uporabniku prijazen vmesnik, ki omogoča preprosto upravljanje opreme, po možnosti tako, da to lahko stori predsedujoči uradnik.

200. V idealnem primeru mora imeti predsedujoči uradnik, ki je na glavnem kraju, med postopkom popoln nadzor nad opremo ²⁴⁹, pri čemer bi mu po potrebi pomagalo osebje za tehnično podporo, na primer za želeno prilagoditev kamer ali glasnosti mikrofонов, s čimer se nazadnje zagotovi, da je mogoče vsako osebo, ki govori na vsakem kraju, jasno videti in slišati. Po možnosti se priporoča uporaba sledilne kamere, ki se lahko usmeri v osebo, ki govori, ter druga kamera, ki omogoča pregled nad sobo za zaslišanje z nasprotnega konca.
201. V dobro predsedujočega uradnika, ki ima končni nadzor nad video- ali avdiosistemom med zaslišanjem, je priporočljivo, da je upravljanje čim bolj uporabniku prijazno in omejeno na osnovne potrebne možnosti ²⁵⁰. Ker so na voljo različni pogledi kamer in različne nastavitve zvoka, je bolje, da se sklop teh možnosti nastavi v sistem kot standardna konfiguracija pred zaslišanjem ²⁵¹.

Za več informacij o tehničnih zahtevah glede video- in audio posnetkov glej oddelka C2.5 in C2.6.

²⁴⁶ Priročnik o uporabi videokonferenc v čezmejnih sodnih postopkih (*op. cit.* opomba 16), str. 19 in 21.

²⁴⁷ E. Rowden in drugi (*op. cit.* opomba 45), str. 118.

²⁴⁸ Federal Court of Australia (zvezno sodišče v Avstraliji) (*op. cit.* opomba 15), str. 8.

²⁴⁹ Prav tam.

²⁵⁰ Priročnik o uporabi videokonferenc v čezmejnih sodnih postopkih (*loc. cit.* opomba 16).

²⁵¹ E. Rowden in drugi (*op. cit.* opomba 45), str. 57.

B7.2 Protokol govora

- 80 Organi lahko razmislijo o protokolu govora za udeležence med zaslišanjem, zlasti če se bo uporabilo tolmačenje, da bi bilo čim manj prekinitev zaradi morebitnih zamud pri povezavi.

202. Ker je videopovezava v primerjavi z običajnim osebnim zaslišanjem zapletenejša, so morda potrebni dodatni protokoli, da lahko dejansko zaslihanje poteka gladko. Če ni formalnega protokola, mora predsedujoči uradnik opozoriti udeležence o vidikih, o katerih je treba dodatno razmisliti zaradi spremenjenih pogojev pri videopovezavi.
203. Pri uporabi tehnologije videopovezave je običajno kratka zakasnitev med prejemom slike in spremljajočim zvokom in to kljub najboljši trenutno razpoložljivi tehnologiji²⁵². To je posledica ločenega prenosa zvočnega signala in videosignala, kar povzroči zanke in motnje²⁵³. Udeležence je na to koristno opozoriti pred začetkom zaslihanja, da bi čim manj govorili drug čez drugega. Predsedujoči uradnik lahko na začetku postopka pojasni postopek prekinitve druge stranke ali ugovora na vprašanja med zaslišanjem. Udeležence je treba opozoriti, da morajo govoriti neposredno v mikrofonsko²⁵⁴.
204. Ti vidiki so izjemno pomembni, če je navzoč tolmač, saj bodo morda potrebne dodatne prekinitve zaradi zastavljanja vprašanj ali zahtevanja pojasnil, in v tem primeru je posebej koristno, da predsedujoči uradnik uskladi vrstni red, v katerem bodo osebe govorile²⁵⁵. Pri tolmačenju se morajo udeleženci zavedati, da so pomembni ustrezno hiter govor, razločna izgovarjava in to, da govorijo neposredno v mikrofonsko, poleg tega naj se izražajo jasno, v besedišču naj bo čim manj žargonskih, pogovornih ali drugih izrazov, ki se lahko s prevodom izgubijo²⁵⁶.

B7.3 Protokol v primeru komunikacijskih motenj

- 81 Vsi udeleženci se morajo seznaniti s postopki za opozarjanje predsedujočega uradnika na tehnične težave med zaslišanjem in kontaktnimi podatki osebja za tehnično podporo, vključno po potrebi s storitvijo premostitve tretje osebe.

205. Med zaslišanjem morajo biti tehniki prisotni ali na voljo vsaj na poziv ter biti na voljo za reševanje

²⁵² Priročnik o uporabi videokonferenc v čezmejnih sodnih postopkih (*loc. cit.* opomba 16).

²⁵³ M. Dunn in R. Norwick (*op. cit.* opomba 20), str. 2.

²⁵⁴ Federal Court of Australia (zvezno sodišče v Avstraliji) (*op. cit.* opomba 15), str. 8.

²⁵⁵ Priročnik o uporabi videokonferenc v čezmejnih sodnih postopkih (*op. cit.* opomba 16), str. 11 in 12.

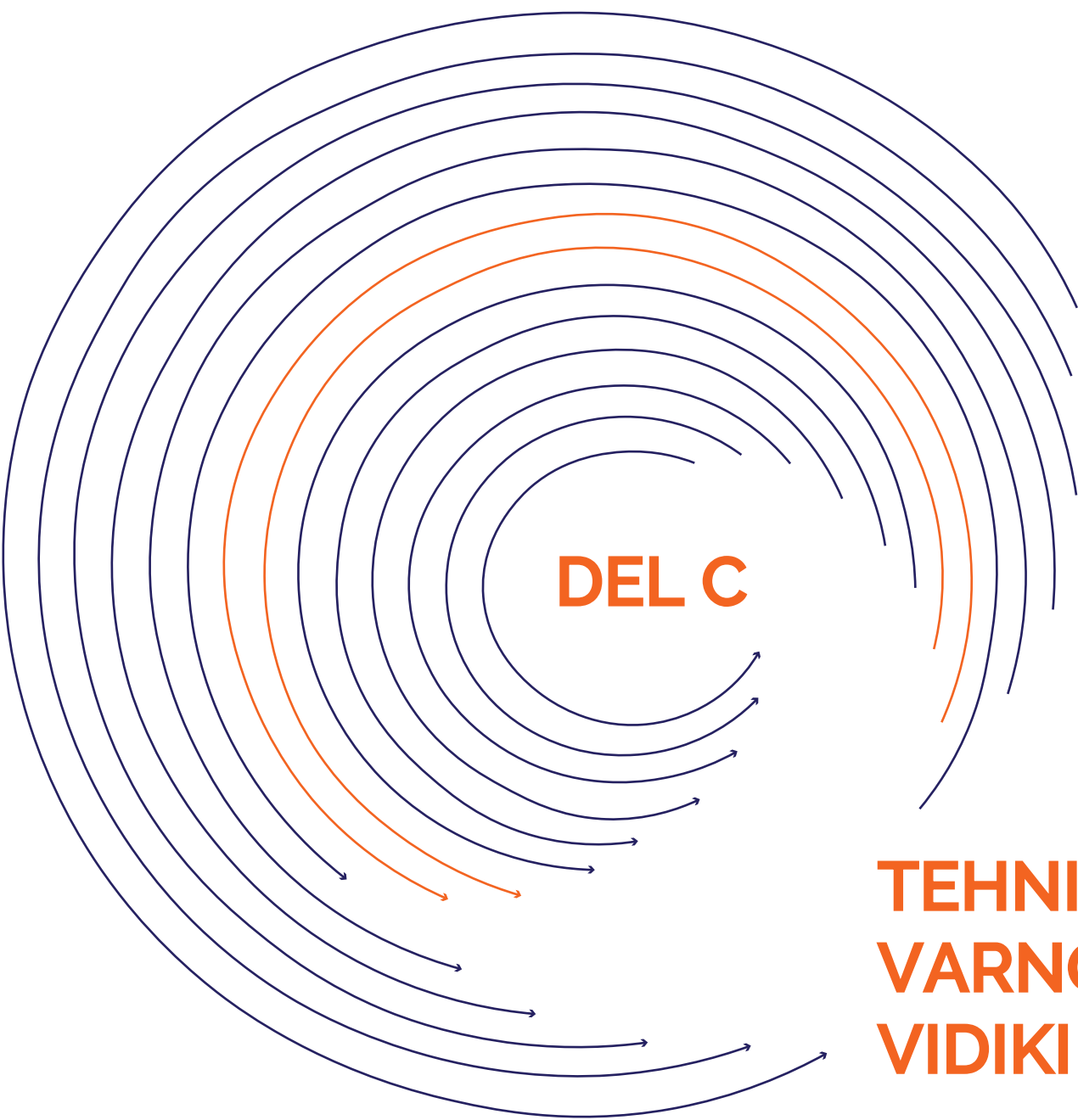
²⁵⁶ Projekt Handshake (*loc. cit.* opomba 15).

tehničnih težav, ko se pojavijo. Od vrste povezave je odvisno, ali mora biti osebje na primer prisotno na glavnem in oddaljenem kraju ali dosegljivo prek storitve premostitve tretje osebe, če se ta storitev uporablja. Tehnikom in udeležencem mora biti tudi omogočeno, da pokličejo službo za pomoč za zunanjo tehnično podporo, če potrebujejo dodatno pomoč.

206. Čeprav je pomembno, da so take možnosti vzpostavljene vnaprej, morajo biti udeleženci poučeni tudi o ustreznem protokolu za poročanje o tehničnih težavah predsedujočemu uradniku v kateri koli fazi zaslišanja in morajo biti pozorni na vse take zadeve.²⁵⁷
207. Če je zaslišanje prekinjeno zaradi komunikacijskih motenj med krajema in teh motenj ni mogoče takoj odpraviti, mora imeti predsedujoči uradnik pristojnost, da odloči, ali se bo seja videopovezave končala in izvedla kdaj pozneje, razen če je v pravu, v skladu s katerim poteka postopek, določeno drugače²⁵⁸.

²⁵⁷ Federal Court of Australia (zvezno sodišče v Avstraliji) (*op. cit.* opomba 15), str. 8. E. Rowden in drugi (*op. cit.* opomba 45), str. 71.

²⁵⁸ Sodišče lahko pri odobritvi privoljenja ali sodne odločbe, ki dovoljuje uporabo videopovezave v postopku, na primer določi protokol za primer komunikacijskih motenj, kot je bilo navedeno v zadnji določbi sodne odločbe United States District Court for the District of Connecticut (okrožno sodišče Združenih držav Amerike za okrožje Connecticut) v zadevi *Sawant v. Ramsey* (*op. cit.* opomba 55).

DEL C

**TEHNIČNI IN
VARNOSTNI
VIDIKI**

- C1 USTREZNOST OPREME
- C2 MINIMALNI TEHNIČNI STANDARDI

208. Tehnologija napreduje precej hitreje kot pravo ter tako ustvarja razlike, ki poglobljajo težave glede združljivosti med sistemi v okviru sodobnega pravosodnega sodelovanja. V nekaterih delih sveta je tehnološki razvoj že več kot desetletje spreminjal naše sodne dvorane in sisteme upravljanja zadev, projekt Handshake pa je dokazal, da so določene evropske države zmožne celo povsem virtualizirati postopke na podlagi svojega nacionalnega civilnega zakonika²⁵⁹.
209. V tem delu smernic se obravnavajo številni konvencionalni vidiki, povezani s premislekom o tehnologiji in varnosti v okviru čezmejne uporabe videopovezave. Zaradi hitre narave tehnološkega razvoja se ne sme šteti za izčrpnega, vendar je bil na datum objave točen. Organe in uporabnike se spodbuja, da čim bolj sledijo takemu razvoju, da bi ohranjali visoko kakovostno infrastrukturo. Svet Evropske unije je priporočil, naj se v primeru uporabe nove opreme ali tehnologij najprej izvede pilotni program, in če je ta uspešen, naj izvajanje poteka po ločenih stopnjah ali fazah²⁶⁰.

²⁵⁹ M. Davies (*op. cit.* opomba 15), str. 205; Glej projekt Handshake (*op. cit.* opomba 15), str. 22.

²⁶⁰ Priročnik o uporabi videokonferenc v čezmejnih sodnih postopkih (*op. cit.* opomba 16), str. 13.

C1 Ustreznost opreme

- 82 Organom se priporoča, naj uporabljajo opremo najboljše razpoložljive kakovosti, da bi se čim bolj posnemalo osebno zaslišanje.
- 83 Osebjem, pristojno za pripravo ureditev, mora poznati tehnološke zmogljivosti in naprave, vključno z lokacijami, ki so opremljene s potrebno tehnologijo.

- 210. Z uporabo tehnologije videopovezave je zagotovo mogoče temeljito spremeniti način pridobivanja dokazov, zlasti v čezmejnih primerih, in to precej bolj, kot bi bilo to kadar koli mogoče s telefonsko in zvočno tehnologijo. Prek videopovezave je namreč mogoče ne le slišati ustno pričanje z oddaljene lokacije, temveč tudi proučiti ključne vidike nebesedne komunikacije, vključno z govorico telesa in izrazi na obrazu²⁶¹.
- 211. Kot je bilo navedeno zgoraj (oddelek A1), je glavni cilj zaslišanja prek videopovezave čim bolj posnemati osebno zaslišanje. Iz tega izhaja, da je velika uporabnost videopovezave podcenjena, če se oprema uporablja brez primerne standarda, najpomembnejše prednosti se izgubijo in omejitve so še večje²⁶².
- 212. V profilih držav je nekaj držav respondentk poročalo, da se dejansko zahteva, da sta video- in avdiooprema dovolj kakovostni, da lahko predsedujoči uradnik jasno vidi in sliši osebo prek videopovezave, zlasti ko je ta oseba priča²⁶³.
- 213. Poleg zagotavljanja, da je oprema ustrezne kakovosti, morajo odgovorni zagotoviti še, da ima osebje v vsaki fazi postopka ustrezno znanje o vzpostavljeni tehnološki infrastrukturi²⁶⁴. Osebe, ki pregledujejo zaprosila, se morajo morda povezati z drugim osebjem, da določijo, ali je mogoče zahtevo za videopovezavo izvesti v praksi, pri čemer je treba upoštevati prostore in infrastrukturo, ki so na voljo pri zadevnem organu ali v zadevni regiji. S tem znanjem bo upravno ali pravno osebje precej lažje izbralo in dodelilo ustrezne prostore, poleg tega se bo izboljšalo sodelovanje med organi, zlasti ko mora tehnično osebje opredeliti interoperabilnost sistemov.

Za več o tehnični podpori in usposabljanju osebja glej oddelek B3.

²⁶¹ M. E. Gruen in C. R. Williams (*op. cit.* opomba 14), str. 4.

²⁶² Pomanjkljiva ali okvarjena tehnologija škoduje sodišču in strankam v postopku. Glej na primer zadevo *Stuke v. ROST Capital Group Pty Ltd* (*op. cit.* opomba 55), v kateri je Federal Court of Australia (zvezno sodišče v Avstraliji) razpravljalo o nezmožnosti določitve, „ali je za zamudo pri odgovoru na bistveno vprašanje krivo izmikanje ali negotovost priče ali zgolj težave pri prenosu“.

²⁶³ Glej na primer odgovore Avstralije, Finske, Izraela, Madžarske in Poljske na vprašanje (e) dela III vprašalnika o profilu države (*op. cit.* opomba 12).

²⁶⁴ Projekt Handshake (*loc. cit.* opomba 190).

214. Na splošno je oprema za videopovezavo bodisi nameščena na lokaciji (tj. nameščena) bodisi primerna za prevoz na različne lokacije (tj. je prenosna). Nameščena oprema ima običajno več funkcij, prenosna pa je stroškovno bolj učinkovita rešitev, zlasti za lokacije, na katerih se videopovezava ne uporablja pogosto.

C1.1 Uporaba licenčne programske opreme

84

Korist uporabe licenčne programske opreme je predvsem v tem, da je na voljo tehnična podpora, praksa organov pa potrjuje, da prednostno uporabljajo prav to.

215. V profilih držav je večina držav respondentk navedla, da so uporabile licenčno programsko opremo, ki zagotavlja podporo za tehnične in varnostne zadeve pri pridobivanju dokazov prek videopovezave²⁶⁵. Nekatere od uporabljene licenčne programske opreme, ki jo uporabljajo države respondentke, so infrastruktura Cisco (vključno s Cisco Jabber)²⁶⁶, Lifesize²⁶⁷, Polycom²⁶⁸, Skype for Business²⁶⁹, Sony IPELA Video Communication System²⁷⁰, Tandberg²⁷¹, Telkom²⁷² in Vidyo conference²⁷³. Ena država respondentka je navedla, da uporablja brezplačno programsko opremo²⁷⁴.
216. Poleg tega se lahko uporablja različna programska oprema glede na naravno zahteve, saj se udeleženi organi in lokacije razlikujejo glede na to, ali gre za zahtevo na podlagi I. ali II. poglavja. Ena država respondentka je na primer navedla, da čeprav običajno ne uporablja licenčne programske opreme na podlagi I. poglavja, jo lahko včasih uporablja na podlagi II. poglavja²⁷⁵.

²⁶⁵ Tj. 23 držav respondentk. Glej odgovore Belorusije, Bolgarije, Bosne in Hercegovine, Cipra, Češke, Finske, Francije, Hrvaške, Izraela, Južne Afrike, Kitajske (PUO Hongkong), Latvije, Litve, Madžarske, Malte, Nemčije, Norveške, Poljske, Portugalske, Republike Koreje, Romunije, Singapurja in Švedske na vprašanje (a) dela III vprašalnika o profilu države (*op. cit.* opomba 12).

²⁶⁶ Glej npr. odgovore Avstralije (ena država), Bosne in Hercegovine, Nemčije (nekaj dežel), Norveške in Švedske na vprašanji (a) in (b) dela III vprašalnika o profilu države (prav tam).

²⁶⁷ Odgovora Belorusije in Nemčije (nekaj dežel) na vprašanje (a) dela III vprašalnika o profilu države (prav tam).

²⁶⁸ Odgovori Avstralije (ena država), Češke, Malte, Nemčije (nekaj dežel) in Singapurja na vprašanji (a) in (b) dela III vprašalnika o profilu države (prav tam).

²⁶⁹ Odgovor Izraela na vprašanje (a) dela III vprašalnika o profilu države (prav tam).

²⁷⁰ Odgovor Nemčije (nekaj dežel) na vprašanje (b) dela III vprašalnika o profilu države (prav tam).

²⁷¹ Prav tam.

²⁷² Odgovor Južne Afrike na vprašanje (a) dela III vprašalnika o profilu države (prav tam).

²⁷³ Odgovor Republike Koreje na vprašanje (a) dela III vprašalnika o profilu države (prav tam).

²⁷⁴ Odgovor Venezuele na vprašanje (a) dela III vprašalnika o profilu države (prav tam) (v katerem je navedeno, da Venezuela uporablja programsko opremo Apache Openmeetings, izdaja različice 3.0.6).

²⁷⁵ Odgovor Združenega kraljestva (Anglija in Wales) na vprašanje (a) dela III vprašalnika o profilu države (prav tam).

C1.2 Uporaba komercialnih ponudnikov storitev

- 85 Tisti, ki želijo pri pridobivanju dokazov uporabljati tehnologijo videopovezave, morajo preveriti, ali zadevni organi držav dovoljujejo rabo splošno dostopnih komercialnih ponudnikov storitev.
- 86 Če se pri pridobivanju dokazov spodbuja raba komercialnih ponudnikov storitev, se udeležencem in organom priporoča, naj zagotovijo, da so vzpostavljeni ustrezni varnostni ukrepi.

- 217. Glede na vse večjo uporabo javno dostopnih programskih aplikacij za neposredno sporočanje, ki omogočajo zvočni in slikovni prenos v realnem času, se je pojavilo vprašanje, ali se lahko za pridobivanje dokazov prek videopovezave uporablja komercialni ponudnik storitev (kot je Skype) in ali zagotavlja zadostno raven varnosti prenosa.
- 218. Medtem ko so nekatere države respondentke v profilih držav poročale, da pri pridobivanju dokazov prek videopovezave uporabljajo komercialne ponudnike storitev, kot sta Skype²⁷⁶ in Skype for Business²⁷⁷ ali Polycm RealPresence (Mobile ali Desktop) (za mobilne naprave ali namizne računalnike)²⁷⁸, druge to dovoljujejo le izjemoma in le na zahtevo sodišča države prosilke²⁷⁹. Številne države respondentke tega ne dovolijo v nobenih okoliščinah²⁸⁰.
- 219. Ena država respondentka je navedla, da bi bilo pridobivanje dokazov prek komercialnega ponudnika storitev mogoče, ko bo lahko varno omrežje sodišč sprejelo povezave IP (saj so za zdaj dovoljeni le vhodni klici v omrežju ISDN), čeprav bo to prepuščeno presoji sodnika za vsak primer posebej²⁸¹.
- 220. Nekateri od pomislekov, ki so jih izrazile države respondentke glede uporabe komercialnih ponudnikov storitev, so: prednost ima varna povezava, vzpostavljena posamezno med organom prosilcem in zaprosenim organom²⁸²; komercialni ponudnik storitev lahko shrani vsebino videopovezave, čemur se je treba izogibati²⁸³; Skype ali drugi komercialni ponudniki storitev niso vključeni v videokonferenčno infrastrukturo zadevnih organov²⁸⁴.

²⁷⁶ Odgovori Avstralije (ena država), Brazilije, Izraela, Malte in Mehike na vprašanje (c) dela III vprašalnika o profilu države (prav tam).

²⁷⁷ Odgovora Izraela in Portugalske na vprašanji (a) in (c) dela III vprašalnika o profilu države (prav tam). Portugalska je v svojem odgovoru navedla, da se, kadar je pridobivanje dokazov mogoče opraviti prek komercialnih ponudnikov storitev, priporoča uporaba aplikacije Skype zaradi njene združljivosti z aplikacijo Skype for Business.

²⁷⁸ Odgovor Singapurja na vprašanje (c) dela III vprašalnika o profilu države (prav tam).

²⁷⁹ Odgovora Finske in Poljske na vprašanje (c) dela III vprašalnika o profilu države (prav tam).

²⁸⁰ Odgovori Avstralije (dve državi), Belorusije, Bolgarije, Bosne in Hercegovine, Cipra, Češke, Estonije, Grčije, Hrvaške, Kitajske (PUO Hongkong), Latvije, Madžarske, Nemčije, Norveške, Slovenije, Švedske in Švice na vprašanje (c) dela III vprašalnika o profilu države (prav tam).

²⁸¹ Odgovor Združenega kraljestva (Anglija in Wales) na vprašanje (c) dela III vprašalnika o profilu države (prav tam). Za razpravo o IP in ISDN (oboje je vrsta omrežja) glej oddelek C2.2.

²⁸² Odgovor Poljske na vprašanje (c) dela III vprašalnika o profilu države (prav tam).

²⁸³ Odgovor Kitajske (PUO Hongkong) na vprašanje (c) dela III vprašalnika o profilu države (prav tam).

²⁸⁴ Odgovor Latvije na vprašanje (c) dela III vprašalnika o profilu države (prav tam).

C2 Minimalni tehnični standardi

- 87 Tehnične standarde v katerem koli sistemu videopovezave je treba obravnavati celostno, da bi vsaka komponenta podpirala učinkovito delovanje sistema.
- 88 Organom se priporoča, naj izmed glavnih načinov vzpostavitve videopovezave proučijo uporabo videokonferenčnega mosta ali večtočkovne krmilne enote (MCU), ki je vgrajena v sistem ali se zagotavlja s storitvijo tretje osebe, da se zmanjšajo pomisleki glede interoperabilnosti, zlasti v primeru vzpostavitve čezmejne povezave.

- 221. Čeprav je seveda pomembno, da so komponente najvišje možne kakovosti kot pri vsaki vrsti tehnološke infrastrukture, je lahko tehnologija, ki omogoča videopovezavo, le tako dobra kot njen najšibkejši člen. Zato je pri določanju potrebne kakovosti in standardov posamezne komponente potreben celosten pristop.
- 222. V izhodišču je treba opozoriti na štiri glavne načine za vzpostavitev videopovezave, in sicer: neposredno med sistemi, prek videokonferenčnega mostu, z razširitvijo iz glavne sodne dvorane na oddaljeno točko ali, nasprotno, s priključitvijo iz oddaljene točke v glavno sodno dvorano. Vsaka ima svoje prednosti, uporaba pa je odvisna zlasti od vrst sistemov in zmogljivosti na vsakem vključenem kraju.
- 223. Za vzpostavitev učinkovite, neposredne videopovezave mora biti oprema na vsaki lokaciji interoperabilna (npr. vrsta omrežja in protokoli kodekov)²⁸⁵. Za zagotovitev tega mora uporabljena oprema po potrebi izpolnjevati priznane industrijske standarde, zlasti tiste, ki jih priporoča Mednarodna telekomunikacijska zveza – Sektor za standardizacijo telekomunikacij (ITU-T).²⁸⁶ Prednost te neposredne vrste klica od točke do točke je ohranitev funkcije in celotnega spektra zmogljivosti sistemov, kot je uporaba več kamer in/ali zaslonov.
- 224. Če oprema ni interoperabilna, so kraji povezani z uporabo različnih omrežij ali nezdružljivih protokolov ali pa se morata povezati več kot dva kraja in morda uporabiti storitev premostitve²⁸⁷. Kot je navedeno v glosarju, je videokonferenčni most (včasih imenovan preprosto most, znan tudi kot večtočkovna kontrolna enota ali prehod) kombinacija programske in strojne opreme, ki ustvarja virtualno sobo za srečanja ter s povezavo krajev in po potrebi izvajanjem pretvorb deluje kot most (npr. pretvarjanje signala omrežja, protokolov kodek ali ločljivosti video/zvočnega posnetka)²⁸⁸. Most je lahko bodisi vgrajen v infrastrukturo videopovezave na zadevnem kraju

²⁸⁵ Glej na primer oddelka **C2.1** in **C2.2**.

²⁸⁶ Standardi ITU-T so izdani kot „priporočila“ in so dostopni na seznamu Recommendations by series (Priporočila po serijah), na voljo na spletnem naslovu: < <https://www.itu.int/ITU-T/recommendations/index.aspx>? > (zadnji vpogled 4. marca 2020).

²⁸⁷ Oddelek D2.1 Overall Test Report projekta Handshake, str. 18 in 19.

²⁸⁸ Pomembno je opozoriti, da most omogoča učinkovito prekodiranje, saj bodo osebe prek videokonferenčnega mostu povezane „z največjo hitrostjo in najboljšo možno kakovostjo, ki jo lahko podpre njihov sistem“ (zato imajo

bodisi ga zagotovi tretja oseba, ki lahko ponuja tudi dodatne storitve, kot sta odhodno klicanje do krajev ter spremljanje povezave in splošne kakovosti. Nekateri organi imajo most raje vgrajen v lastno infrastrukturo, da bi se izognili morebitnim varnostnim vprašanjem, ki nastanejo, če bi storitev premostitve zagotavljala tretja oseba. Ne glede na način upravljanja te premostitve je najpomembneje, da je enota MCU konfigurirana tako, da ustrezno obdeluje dohodne in odhodne klice, kadar to omogočajo varnostne prakse ali protokoli. Priporoča se na primer, da je enota MCU konfigurirana tako, da omogoča neposredno odhodno klicanje do tuje končne točke in da, podobno, omogoča dohodno klicanje iz tujih končnih točk²⁸⁹. Tako se je mogoče izogniti situaciji, ko organi obeh enot MCU dovoljujejo le dohodne klice, kar dejansko ustvarja zastoj, saj enota MCU ne more vzpostaviti povezave²⁹⁰.

225. Zadnji dve možnosti delujeta podobno, tretja možnost pa deluje tako, da se sistem videopovezave sodne dvorane razširi na oddaljeni kraj prek oddaljene povezave, vgrajena aplikacija na oddaljenem kraju pa pokliče vgrajeni kodek glavne sodne dvorane. Vendar mora sodna dvorana za to ne le podpirati omrežne povezave IP, temveč biti tudi priključena v internet, zaradi česar imajo lahko nekateri organi varnostne pomisleke.
226. Pri četrti možnosti pa se, nasprotno, videopovezava vzpostavi s priključitvijo oddaljenega kraja v sistem videopovezave glavne sodne dvorane, vendar zgolj kot pomožni vhod, tako se lahko oddaljeni kraj poveže ter hkrati ohranja varno omejen in ločen od sistema videopovezave glavne sodne dvorane.
227. Ne glede na uporabljeno tehnološko rešitev so priporočeni naslednji minimalni tehnični standardi za zagotovitev dovolj kakovostne povezave, ki bo osebam, ki oddaljeno sodelujejo, v primerjavi z osebno prisotnimi osebami nazadnje olajšala zagotavljanje dostopa do sodnega varstva.

C2.1 Kodek

89 Kodeki morajo biti usklajeni z ustreznimi industrijskimi standardi, tako da omogočajo najmanj sočasni prenos zvoka in slike.

228. Kodek, ki je opredeljen v glosarju, je ključna komponenta sistema videopovezave in mora biti združljiv z ostalimi komponentami sistema. Sistemi videopovezav imajo običajno video in zvočni kodek ter podatkovni ali besedilni kodek.

lahko udeleženci različne ravni kakovosti slike in zvoka). Če učinkovito prekodiranje ni zagotovljeno, bo most vzpostavil povezave pri najmanjšem skupnem imenovalcu (tj. najpočasnejša povezava). Za več informacij glej Polycom, White Paper, *An Introduction to the Basics of Video Conferencing* 2013, na voljo na spletnem naslovu: < <http://www.polycom.com/content/dam/polycom/common/documents/whitepapers/intro-video-conferencing-wp-engb.pdf> > (zadnji vpogled 4. marca 2020).

²⁸⁹ Projekt Handshake (*op. cit.* opomba 190), str. 24.

²⁹⁰ Preskusi, opravljeni v okviru projekta Handshake, so tudi pokazali, da se lahko, če obe končni točki pri klicu prek videopovezave odhodno kliče iz enote MCU, pojavijo težave, kot je zankanje ali prekinitev povezave. Glej projekt Handshake (prav tam), str. 17 in 18.

229. Iz profilov držav je razvidno, da so na voljo številni raznovrstni kodeki²⁹¹. Večina držav respondentk je navedla, da njihovi organi uporabljajo kodeke podjetja Cisco (vključno s kodeki podjetja Cisco Tandberg) ali Polycom²⁹². Druge uporabljene kodeke, kot poročajo države respondentke, proizvajajo proizvajalci, kot so Aethra²⁹³, Avaya²⁹⁴, AVer²⁹⁵, Google²⁹⁶, Huawei²⁹⁷, LifeSize²⁹⁸, Openmeetings²⁹⁹, Sony³⁰⁰ in Vidyo.³⁰¹
230. Ne glede na to, kateri proizvajalec je izbran, morajo kodeki, ki se bodo uporabljali, izpolnjevati standarde ITU-T ali enakovredne standarde. Standardi ITU-T za videokodeke so opredeljeni v priporočilih H.261, H.263, H.264 in H.265³⁰². Standardi ITU-T za zvočne kodeke so opisani v priporočilih G.711, G.719, G.722, G.722.1, G.723.1, G.728 in G.729³⁰³. Drugi uporabljeni zvočni kodeki v državah respondentkah so AAC-LD³⁰⁴, SPEEX³⁰⁵, HWA-LD³⁰⁶, Siren³⁰⁷ in ASAO³⁰⁸. Standard za podatkovni kodek (npr. za prenos podnapisov ali besedila prek videopovezave) zajema priporočilo T.120³⁰⁹.

²⁹¹ Glej povzetek odgovorov (*op. cit.* opomba 4), na vprašanje (b) dela III.

²⁹² Za kodeke podjetja Cisco (in/ali Cisco Tandberg) glej odgovore Avstralije (ena država), Belorusije (določena sodišča), Bolgarije, Bosne in Hercegovine, Francije, Kitajske (PUO Hongkong), Latvije, Nemčije (nekateri lokacije), Norveške in Švedske na vprašanje (b) dela III vprašalnika o profilu države (*op. cit.* opomba 12). Za kodeke podjetja Polycom glej odgovore Avstralije (ena država), Češke, Estonije, Finske, Madžarske, Malte, Nemčije (nekateri lokacije), Singapurja, Slovenije in Združenega kraljestva (Anglije in Wales) na vprašanje (b) dela III vprašalnika o profilu države (prav tam).

²⁹³ Odgovora Cipra in Romunije (glej Prilogo II) na vprašanje (b) dela III vprašalnika o profilu države (prav tam).

²⁹⁴ Odgovor Kitajske (PUO Hongkong) na vprašanje (b) dela III vprašalnika o profilu države (prav tam).

²⁹⁵ Odgovor Bolgarije na vprašanje (b) dela III vprašalnika o profilu države (prav tam).

²⁹⁶ Odgovor Venezuele na vprašanje (b) dela III vprašalnika o profilu države (prav tam).

²⁹⁷ Odgovor Litve na vprašanje (b) dela III vprašalnika o profilu države (prav tam).

²⁹⁸ Odgovora Belorusije (določena sodišča) in Nemčije (nekateri lokacije) na vprašanje (b) dela III vprašalnika o profilu države (prav tam).

²⁹⁹ Odgovor Venezuele na vprašanje (b) dela III vprašalnika o profilu države (prav tam).

³⁰⁰ Odgovora Hrvaške in Nemčije (nekateri lokacije) na vprašanje (b) dela III vprašalnika o profilu države (prav tam).

³⁰¹ Odgovor Republike Koreje na vprašanje (b) dela III vprašalnika o profilu države (prav tam).

³⁰² Glej seznam Recommendations by series (Priporočila po serijah) (*op. cit.* opomba 286), serija H.

³⁰³ Prav tam, serija G.

³⁰⁴ Odgovori Bosne in Hercegovine, Litve, Romunije in Švedske na vprašanje (b) dela III vprašalnika o profilu države (*op. cit.* opomba 12).

³⁰⁵ Odgovor Republike Koreje na vprašanje (b) dela III vprašalnika o profilu države (prav tam).

³⁰⁶ Odgovor Litve na vprašanje (b) dela III vprašalnika o profilu države (prav tam).

³⁰⁷ Odgovor Singapurja na vprašanje (b) dela III vprašalnika o profilu države (prav tam).

³⁰⁸ Odgovor Venezuele na vprašanje (b) dela III vprašalnika o profilu države (prav tam) (ta posebni kodek je znan tudi kot Nellymoser).

³⁰⁹ Glej seznam Recommendations by series (Priporočila po serijah) (*op. cit.* opomba 286), serija T.

C2.2 Omrežja

- 90 Priporočljivo je uporabljati omrežje IP, omrežje ISDN (če je na voljo)³¹⁰ pa je namenjeno izključno za rezervo ali primer nepredvidenih dogodkov.
- 91 Organom se priporoča, naj omrežje po možnosti opremijo z večtočkovnimi zmogljivostmi.

- 231. Najpogostejše rabljeni omrežji za prenos prek videopovezave sta digitalno omrežje z integriranimi storitvami (ISDN) in internetni protokol (IP)³¹¹. Omrežje ISDN, ki je bilo sprva sprejemljiv način za videopovezavo, zagotavlja digitalno komunikacijo prek telefonske linije. Omrežje IP, ki pa, nasprotno, za prenos uporablja internet, je postalo prevladujoče omrežje za videokonference, saj običajno zagotavlja večjo pasovno širino, ki omogoča boljšo kakovost slike in zvoka³¹².
- 232. Večina držav respondentk je v profilih držav navedla, da za omogočanje videopovezave uporabljajo povezavi IP in ISDN³¹³. Nekatere države respondentke so poročale, da uporabljajo samo omrežje IP³¹⁴.
- 233. V primeru omrežja ISDN ni enega svetovnega standarda, ampak se uporabljajo različne oblike tehnologije. Vendar videokonferenčni sistemi, ki uporabljajo omrežje ISDN, samodejno pretvarjajo v skupni standard, vzpostavljen v priporočilu H.320 ITU-T, ki je vsesplošno priporočilo za prenos slike in zvoka prek omrežja ISDN³¹⁵. Pri omrežju IP pa pretvarjanje ni potrebno, saj je standard svetovno usklajen z internetnimi komunikacijami. Zveza ITU-T je razglasila priporočilo v zvezi s tem, tj. H.323, ki je standard, ki ga uporabljajo številne države respondentke³¹⁶. Seja za vzpostavitev protokola (Session Initiation Protocol – SIP) je alternativni standard IP, tudi tega

³¹⁰ V prihodnjih letih bo omrežje ISDN v velikem delu Evrope postopno ukinjeno. Nekatere države članice EU so že končale selitev z omrežja ISDN na omrežja, ki temeljijo na IP, druge pa naj bi selitev končale predvidoma najpozneje do leta 2025. Glej Electronic Communications Committee (ECC) of the European Conference of Postal and Telecommunications Administrations (CEPT), *ECC Report 265: Migration from PSTN/ISDN to IP-based networks and regulatory aspects* (Odbor za elektronske komunikacije Evropske konference poštne in telekomunikacijskih uprav, Poročilo 265 ECC: Selitev z omrežja PSTN/ISDN na omrežja, ki temeljijo na IP, in regulativni vidiki), 2017, na voljo na spletnem naslovu:

< <https://docdb.cept.org/download/754b9fdf-e4c5/ECCRep265.pdf> > (zadnji vpogled 4. marca 2020).

³¹¹ M. E. Gruen in C. R. Williams (*op. cit.* opomba 14), str. 6 in 7. Glej tudi glosar.

³¹² Projekt Handshake (*op. cit.* opomba 190), str. 18.

³¹³ Odgovori Avstralije (nekateri države so poročale, da imajo samo omrežje ISDN ali samo omrežje IP), Brazilije, Cipra, Francije (v postopku prehoda z omrežja ISDN na omrežje IP, pri čemer je dokončano že približno 75 %), Hrvaške, Kitajske (PUO Hongkong), Latvije, Litve, Nemčije, Norveške, Poljske, Portugalske, Republike Koreje (ki za povezavo s ponudnikom storitve uporablja asimetrični digitalni naročniški vod (ADSL)), Singapurja, Slovenije, Švedske in Združenega kraljestva (Anglija in Wales) na vprašanje (b) dela III vprašalnika o profilu države (*op. cit.* opomba 12).

³¹⁴ Odgovori Belorusije, Bolgarije, Bosne in Hercegovine, Češke (omrežje ISDN uporablja za preskušanje), Estonije, Finske, Izraela, Madžarske, Malte in Venezuele na vprašanje (b) dela III vprašalnika o profilu države (prav tam).

³¹⁵ Glej seznam Recommendations by series (Priporočila po serijah) (*op. cit.* opomba 286), serija H.

³¹⁶ Odgovori Bosne in Hercegovine, Cipra, Češke, Finske, Francije, Izraela, Kitajske (PUO Hongkong), Madžarske, Malte, Nemčije (nekateri lokacije), Portugalske, Singapurja in Slovenije na vprašanje (b) dela III vprašalnika o profilu države (*op. cit.* opomba 12).

uporabljajo v številnih državah respondentkah³¹⁷.

234. Rezultati projekta Handshake poudarjajo več drugih pomembnih vidikov, povezanih z omrežnimi parametri. Prvič, programsko opremo Gatekeeper bi bilo treba po možnosti vgraditi v videokonferenčni sistem, da bi upravljala omrežje (vključno s predpono in klicanjem) in njeno medsebojno delovanje s požarnim zidom³¹⁸. Drugič, če oprema ni interoperabilna ali povezana z različnimi omrežji (tj. omrežje ISDN s povezavami IP), je treba morda uporabiti videokonferenčno premostitveno storitev (kot je omejeno zgoraj v odstavku 224)³¹⁹. Tretjič, tak most se lahko uporablja tudi za usklajevanje uporabe videopovezave, ki vključuje tri ali več ločenih končnih točk ali upravljanje več klicev prek videopovezave hkrati³²⁰. Večina držav respondentk je v profilih držav navedla, da je v sistemih njihovih organov mogoče uporabiti večtočkovne povezave³²¹.

C2.3 Pasovna širina

- 92 Organom se priporoča, naj svojim omrežjem zagotovijo največjo možno zmogljivost pasovne širine.
- 93 Glede na omrežje je priporočena pasovna širina trenutno najmanj 1,5–2 megabita na sekundo za omrežja IP (ali vsaj 384 kilobitov na sekundo za omrežja ISDN).

235. Zagotavljanje zadostne pasovne širine je ena najpomembnejših in po možnosti ena najdražjih sestavin zagotavljanja storitve videopovezave. Kodeki lahko zagotovijo ustrezno kakovost slike in zvoka le z zadostno pasovno širino. Sisteme videopovezav je treba zasnovati s tem v mislih, tako da se zagotovi največja možna zmogljivost pasovne širine, tudi če bo pasovna širina v praksi pozneje morda omejena z omrežjem ali zmogljivostmi pasovne širine interneta³²². Podobno je treba celo pri sistemih z največjo zmogljivostjo pasovne širine upoštevati zanesljivost in zmogljivost omrežne povezave, saj lahko že najmanjša prekinitve ali neskladnost ovira sposobnost sistema za zagotavljanje najboljših možnih storitev. S poskusi, opravljenimi med projektom Handshake, se je na primer potrdilo, da je zmogljivost pasovne širine povezave ISDN

³¹⁷ Odgovori Bosne in Hercegovine, Češke, Finske, Francije, Izraela, Kitajske (PUO Hongkong), Malte, Nemčije (nekateri lokacije), Portugalske (v razvoju) in Švedske na vprašanje (b) dela III vprašalnika o profilu države (prav tam).

³¹⁸ Projekt Handshake (*op. cit.* opomba 190), str. 25.

³¹⁹ Prav tam. Glej tudi odgovor Združenega kraljestva (Anglija in Wales) (ki uporablja varno omrežje s premostitveno povezavo) na vprašanje (b) dela III vprašalnika o profilu države (*op. cit.* opomba 12).

³²⁰ Projekt Handshake (*op. cit.* opomba 190), str. 17. Glej na primer odgovore Latvije, Norveške, Portugalske in Švedske na vprašanje (b) dela III vprašalnika o profilu države (prav tam), ki se posebej sklicujejo na MCU.

³²¹ Odgovori Avstralije (dve državi), Belorusije, Bosne in Hercegovine, Brazilije (v večini primerov), Češke, Estonije, Finske, Francije (prek premostitvene storitve ministrstva za pravosodje), Izraela, Kitajske (PUO Hongkong), Latvije, Litve (do 46 udeležencev), Madžarske, Malte, Nemčije (nekateri lokacije), Norveške, Poljske (ne na vseh sodiščih), Portugalske, Republike Koreje (do 100 udeležencev), Romunije, Singapurja, Slovenije (do 20 udeležencev), Švedske (do 5 udeležencev na enoto ali več prek MCU) in Venezuele na vprašanje (b) dela III vprašalnika o profilu države (prav tam).

³²² E. Rowden in drugi (*op. cit.* opomba 45), str. 121. Federal Court of Australia (zvezno sodišče v Avstraliji) (*op. cit.* opomba 15), str. 2.

mного manjša (tj. s počasnejšo hitrostjo prenosa, običajno okrog 384 kilobitov na sekundo) kot pri omrežni povezavi IP (tj. običajno najmanj 1,5 megabitov na sekundo)³²³, zaradi česar morajo taki sistemi ostati sekundarna ali rezervna rešitev.

236. Večina sodobne videokonferenčne opreme omogoča prenose visoke ločljivosti (HD) (običajno z ločljivostjo 720–1080 črt), zahtevana pasovna dolžina za tak prenos za en klic od točke do točke je najmanj 1,2–1,5 megabita na sekundo³²⁴. Iz tega logično izhaja, kot sta ugotovila Gruen in Williams, da je za večtočkovne klice potrebna večja pasovna širina, pridobljena predvsem s pomnožitvijo pasovne širine z vsaj številom potrebnih točk (npr. 5 megabitov na sekundo za štiritočkovno povezavo)³²⁵. V sklepih projekta Handshake je podobno priporočeno, da mora biti pasovna širina katerega koli sistema videopovezave dovolj velika, da bi podprla največje število potrebnih sej, ki se bodo ponujale hkrati med obdobji največje obremenitve.³²⁶ Opozoriti je treba, da se lahko ti pomisleki deloma ublažijo z uporabo videokonferenčnega mosta (kot je bilo omenjeno zgoraj v odstavku 224), čeprav mora imeti most zadostno pasovno širino.
237. Države respondentke so v profilih držav poročale o različnih razponih morebitnih pasovnih širin ali hitrosti prenosa, celo pri dveh glavnih vrstah omrežne povezave³²⁷. Številne države respondentke so poročale o največji zmogljivosti 2 megabitov na sekundo ali več³²⁸, največja sporočena zmogljivost pasovne širine pa je bila 8 megabitov na sekundo (za povezavo IP)³²⁹. Kot je bilo navedeno, je glavna determinanta vrsta omrežja, ki se uporablja, saj omrežne povezave IP običajno dopuščajo precej večjo zmogljivost pasovne širine.

C2.4 Šifriranje

- 94 Priporočljivo je šifriranje signalov na industrijske standarde, široko uporabo tega pa potrjuje praksa organov.
- 95 Če se uporablja šifriranje, mora biti nastavljeno na samodejno ali najboljši možen način, da se zmanjšajo težave glede združljivosti z drugimi vrstami šifriranja.

³²³ Projekt Handshake (*op. cit.* opomba 190), str. 19.

³²⁴ M. E. Gruen in C. R. Williams (*op. cit.* opomba 14), str. 8 in 9. Glej tudi odgovore Bolgarije, Estonije, Francije, Kitajske (PUO Hongkong), Latvije, Madžarske, Malte, Nemčije, Norveške, Poljske, Portugalske in Slovenije na vprašanje (b) dela III vprašalnika o profilu države (*op. cit.* opomba 12), ki so vse poročale o tem, da imajo bodisi zmogljivosti visoke ločljivosti (HD) bodisi *oboje* zmogljivosti visoke in standardne ločljivosti (HD/SD). Glej tudi odgovora Belorusije in Hrvaške, ki sta poročali, da imata samo zmogljivosti standardne ločljivosti (SD), na vprašanje (b) dela III vprašalnika o profilu države (prav tam).

³²⁵ M. E. Gruen in C. R. Williams (*op. cit.* opomba 14), str. 9.

³²⁶ V projektu se je za povezave IP priporočalo še dodatno varovalo znotraj zagotovljene prednostne pasovne širine (tj. najmanjša pasovna širina plus 20 %). Projekt Handshake (*loc. cit.* opomba 323).

³²⁷ Glej na splošno povzetek odgovorov (*op. cit.* opomba 4), vprašanje (b) dela III.

³²⁸ Glej na primer odgovore Belorusije, Bosne in Hercegovine, Češke, Francije, Kitajske (PUO Hongkong), Litve, Madžarske, Malte, Poljske in Portugalske na vprašanje (b) dela III vprašalnika o profilu države (*op. cit.* opomba 12).

³²⁹ Odgovor Litve na vprašanje (b) dela III vprašalnika o profilu države (prav tam).

238. Čeprav se zdi, da je to običajno pomembneje v kazenskih zadevah, je treba pred nezakonitim prestrežanjem s strani tretjih oseb zavarovati tudi čezmejne video prenose v civilnih in gospodarskih zadevah ter pri tem uporabiti sredstva, sorazmerna z občutljivostjo zadeve³³⁰. Tveganje nezakonitega dostopa do prenosa se lahko zmanjša z uporabo požarnega zidu in/ali omrežja ISDN, čeprav imajo povezave IP že nekaj časa prednost pred ISDN³³¹.
239. Ne glede na to, katero omrežje se uporabi, se je v projektu Handshake ugotovilo, da se močno priporočajo dodatna sredstva za zmanjšanje nedovoljenega dostopa, kot je šifriranje dejanskih signalov, ki se prenašajo³³². Večina držav respondentk je v profilih držav poročala, da uporablja neko obliko dodatne zaščite ali šifriranje³³³. Vrsta šifriranja, o kateri so države respondentke najpogosteje poročale, je bil napredni standard šifriranja (AES)³³⁴, ki jo uporablja približno polovica držav respondentk³³⁵. Drugi načini šifriranja so odvisni od vrste uporabljenega omrežja in sistema, vendar so na splošno skladni s standardom ITU-T v priporočilu H.235³³⁶.
240. Poleg tega je za zmanjšanje težav glede združljivosti, ki jih povzroča uporaba različnih načinov šifriranja, priporočeno, da se na napravi izbere nastavitev šifriranja samodejno ali najboljši možen način³³⁷. Glede na uporabljeno omrežje se bosta morala organ prosilec in zaproseni organ morda celo dogovoriti o posebnem načinu šifriranja (npr. v primeru omrežja IP).

C2.5 Zvok (mikrofoni in zvočniki)

- 96 Organom se priporoča, naj za povečanje kakovosti zvoka uporabljene opreme za videopovezavo namestijo dodatni zvočni sistem.
- 97 Priporočljivo je, da je soba za zaslišanje opremljena z dovolj mikrofoni in zvočniki, ki so na voljo vsem udeležencem.

³³⁰ Glej projekt Handshake (*op. cit.* opomba 15), str. 19.

³³¹ Glej npr. M. Reid, Multimedia conferencing over ISDN and IP Networks using ITU-T H-series recommendations: architecture, control and coordination, *Computer Networks*, zvezek 31, 1999, str. 234.

³³² Glej projekt Handshake (*loc. cit.* opomba 323).

³³³ Tj. 22 držav respondentk. Glej odgovore Belorusije, Bolgarije, Bosne in Hercegovine, Cipra, Češke, Estonije, Finske, Francije, Hrvaške, Izraela, Kitajske (PUO Hongkong), Latvije, Litve, Madžarske, Malte, Nemčije (nekateri lokacije), Norveške, Poljske, Portugalske, Republike Koreje, Romunije, Slovenije in Švedske na vprašanje (b) dela III vprašalnika o profilu države (*op. cit.* opomba 12).

³³⁴ Glej na primer United States National Institute of Standards and Technology (NIST), Announcing the Advanced Encryption Standard (AES), *Federal Information Processing Standards Publication*, zv. 197, 2001.

³³⁵ Odgovori Belorusije, Bosne in Hercegovine, Češke, Estonije, Finske, Francije, Kitajske (PUO Hongkong), Litve, Nemčije (nekateri lokacije), Norveške, Poljske, Republike Koreje, Romunije, Slovenije in Švedske na vprašanje (b) dela III vprašalnika o profilu države (*op. cit.* opomba 12).

³³⁶ Glej seznam Recommendations by series (Priporočila po serijah) (*op. cit.* opomba 286), serija H. Glej odgovore Litve (H.235), Portugalske (H.235) in Romunije (H.233, H.234, H.235) na vprašanje (b) dela III vprašalnika o profilu države (*op. cit.* opomba 12).

³³⁷ Projekt Handshake (*loc. cit.* opomba 204).

241. V sobi za zaslišanje bi običajno moral biti zvočni sistem, ki je povezan z opremo za videopovezavo, vključno z nastavljivo glasnostjo, in ki ima dovolj zvočnikov za jasno oddajanje zvoka po celotni sobi (tj. da se ne zanaša samo na zvočnike, običajno nameščene na slikovnem zaslonu)³³⁸. Mikrofone na lokaciji je treba, kolikor je to mogoče, zagotoviti vsakemu udeležencu v sobi, ki govori, vendar morajo biti nameščeni tako, da so motnje ali ovire čim manjše³³⁹.
242. Pri izbiri ustreznega zvočnega sistema je treba upoštevati pet ključnih vidikov, kot je v obsežni raziskavi ugotovila ena pogodbenica, in sicer: razumljivost, nevtralnost zvoka, ojačevanje (brez povratne zveze), lokalizacija vira zvoka in zvočno udobje³⁴⁰.

C2.6 Video (kamere in zasloni)

- 98 Kamere morajo biti kar najbolj opremljene s funkcijami za pomikanje, nagibanje in povečevanje oziroma pomanjševanje.
- 99 Priporočljivo je, da lahko kamere in zasloni oddajajo videosignal v visoki ločljivosti (720p), s čimer se podpira ločljivost najmanj 1280 x 720 slikovnih pik.
- 100 Udeležencem in organom se priporoča, naj pred zaslišanjem preverijo dodatne zahteve (kot je pogled na celotno sobo, zmogljivosti deljenega zaslona ali kamere za dokumente).

243. Glede zmogljivosti kamere se, kot je bilo navedeno zgoraj (oddelek **B7.1**), priporočajo različni pogledi, vključno s pogledom povečave ali širokokotnim pogledom, ki sta vnaprej nastavljena, če je to na voljo³⁴¹. Iz izkušenj v Evropski uniji je razvidno, da morajo imeti kamere po možnosti zahtevane funkcije za pomik, nagib in povečavo ali pomanjšavo, pri čemer je treba upoštevati potrebo po ohranitvi sorazmernega zaslona ter možnost, da lahko predsedujoči uradnik zahteva več možnosti ali pogledov kot drugi udeleženci³⁴².
244. Kot so navedli nekateri komentatorji, bi bilo treba ob upoštevanju posebnega pomena, pripisanega zmožnosti predsedujočega uradnika za oceno vedenja in odtenkov v postopkih prek videopovezave³⁴³, kamere in zaslone opremiti tako, da bi podpirali najvišjo možno ločljivost. Nedavni preskusi v Evropski uniji so pokazali, da so priporočeni parametri za visoko ločljivost najmanj 720p z ločljivostjo 1280 x 720 slikovnih pik in frekvenco slik 25–30 slik na sekundo³⁴⁴.

³³⁸ M. E. Gruen in C. R. Williams (*op. cit.* opomba 14), str. 12.

³³⁹ E. Rowden in drugi (*op. cit.* opomba 45), str. 118. Glej tudi odgovor Madžarske na vprašanje (b) dela III vprašalnika o profilu države (*op. cit.* opomba 12), v katerem je navedla, da sta na voljo dva mikrofona na set za videopovezavo.

³⁴⁰ Za celotno razpravo o tej študiji, ki je bila izvedena v Avstraliji, glej E. Rowden in drugi (*op. cit.* opomba 45), str. 117.

³⁴¹ Prav tam, str. 58.

³⁴² Priročnik o uporabi videokonferenc v čezmejnih sodnih postopkih (*op. cit.* opomba 16), str. 18 in 19. Glej tudi odgovor Nemčije na vprašanje (e) dela III vprašalnika o profilu države (*op. cit.* opomba 12); E. Rowden in drugi (*op. cit.* opomba 45), str. 120 in 121.

³⁴³ Glej npr. R. A. Williams (*op. cit.* opomba 1), str. 21.

³⁴⁴ Projekt Handshake (*loc. cit.* opomba 323).

Novejši standard, vzpostavljen za visoko učinkovito kodiranje videa, v skladu s priporočilom H.265 ITU-T podpira ločljivosti do 8 192 x 4 320 slikovnih pik (kar zajema 4K in 8K)³⁴⁵, vendar je zmožnost videokonferenčnega sistema za uporabo ultra visoke ločljivosti precej odvisna od razpoložljive pasovne širine (glej tudi oddelek **C2.3**)³⁴⁶.

245. Optimalna velikost zaslona bo odvisna od dejavnikov, kot sta, kakšna je velikost sobe za zaslišanje in ali je zaslon razdeljen ali celozaslonski. Na splošno je zaželeno, da je slika čim bližje naravne velikosti, zaradi česar je posameznik jasno viden³⁴⁷. Ločljivost zaslonov mora ustrezati najmanj standardu Wide Extended Graphics Array (WXGA).³⁴⁸
246. Za zaslišanje bo glede na zahteve predsedujočega uradnika, strank, osebe, ki bo zaslišana, ali drugih zainteresiranih oseb morda treba uporabiti zaslone z zmogljivostjo razdeljenega zaslona. Velika večina držav respondentk je v profilih držav poročala o zmogljivosti razdeljenega ali večslikovnega zaslona, ki omogoča več videokanalov v enem samem prenosu prek videopovezave³⁴⁹. Prikaz dveh (ali več slik) je omogočen s standardom, vzpostavljenim s priporočilom ITU-T H.239³⁵⁰.
247. Mnoge države respondentke so v profilu države navedle, da morajo imeti uporabljene kamere tako zmogljivost, da zajamejo pogled celotne sobe ali vseh udeležencev, zlasti predsedujočega uradnika in oseb, vidnih prek videopovezave³⁵¹. Ena država respondentka je poročala tudi, da se kamera med zaslišanjem ne sme premikati in da mora biti čas stalno prikazan na zaslonu³⁵².
248. Kot je navedeno v oddelku **B4.1**, je v nekaterih primerih morda potrebna ali zaželeno kamera za dokumente ali druga zmogljivost za predstavitev ali skupno rabo zaslona, da se omogoči prikaz dokumentov ali materialnih dokazov. V takih primerih morajo stranke, ki se zanašajo na te zmogljivosti ogleda med postopki, opravljenimi prek videopovezave, pri zaprosenem organu vnaprej opraviti ustrezne poizvedbe v zvezi s tem.

³⁴⁵ Glej seznam Recommendations by series (Priporočila po serijah) (*op. cit.* opomba 286), serija H.

³⁴⁶ Projekt Handshake (*op. cit.* opomba 190), str. 27.

³⁴⁷ M. E. Gruen in C. R. Williams (*op. cit.* opomba 14), str. 12.

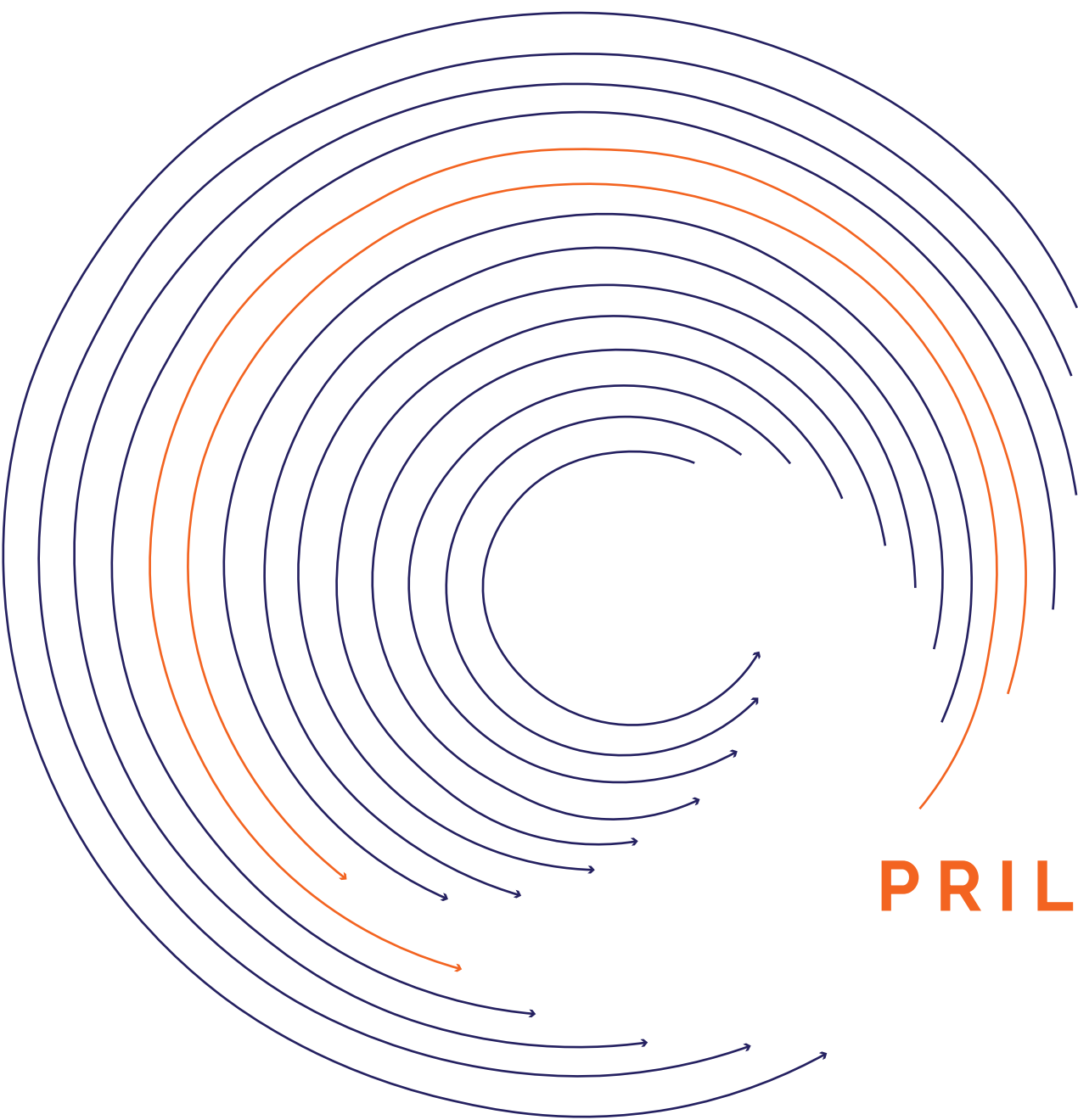
³⁴⁸ Priročnik o uporabi videokonferenc v čezmejnih sodnih postopkih (*op. cit.* opomba 16), str. 19.

³⁴⁹ Glej odgovore Avstralije (večina držav), Belorusije, Bolgarije, Bosne in Hercegovine, Brazilije (v večini primerov), Cipra, Češke, Estonije, Finske, Francije, Hrvaške, Izraela, Kitajske (PUO Hongkong) (le na eni lokaciji), Latvije (zmogljivost do 16-slikovnega zaslona), Litve, Madžarske, Malte, Nemčije (nekatero lokacije), Norveške (odvisno od opreme), Portugalske, Republike Koreje (zmogljivost do 8-slikovnega zaslona), Romunije, Singapurja, Slovenije, Švedske in Venezuele na vprašanje (b) dela III vprašalnika o profilu države (*op. cit.* opomba 12).

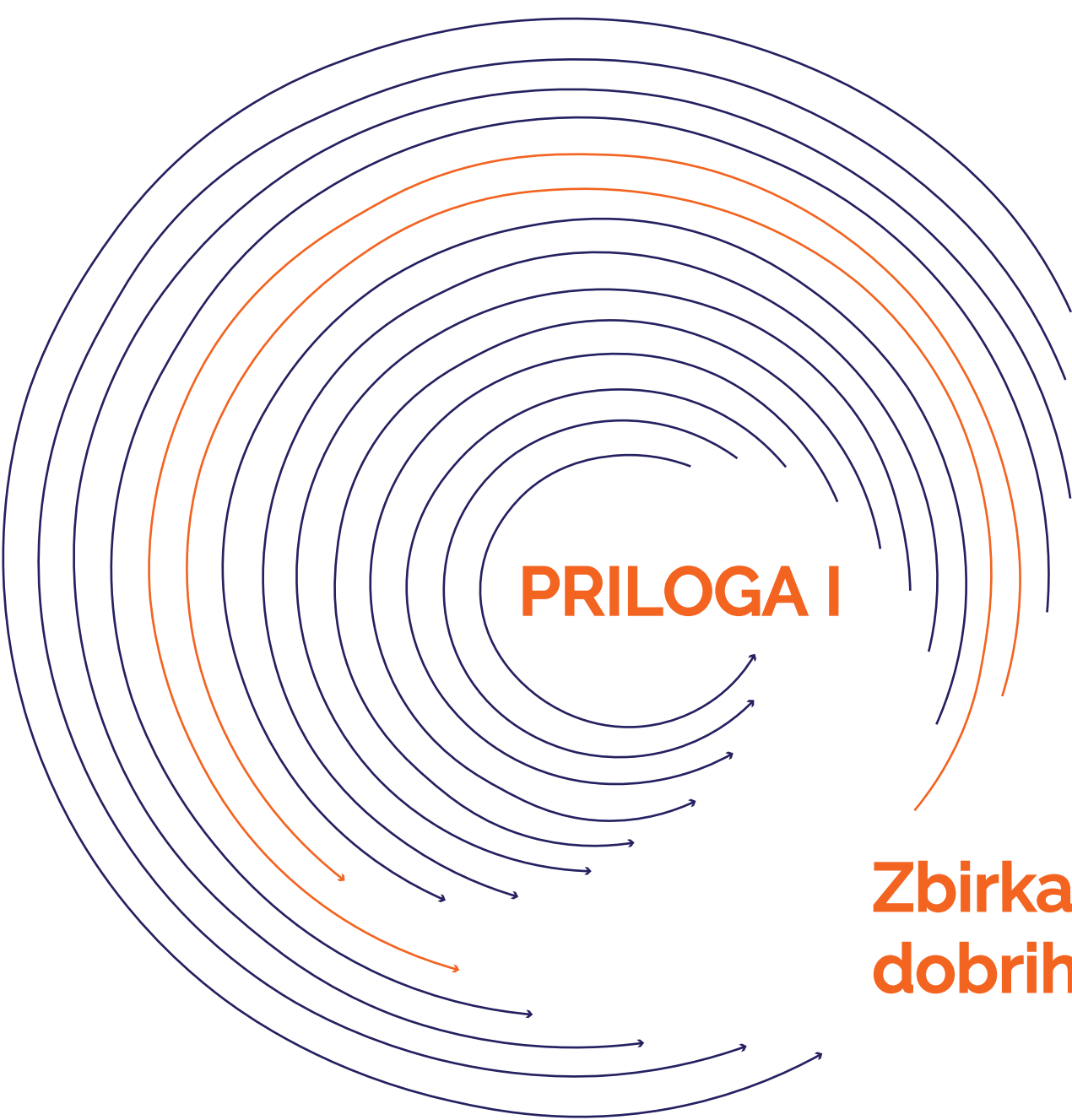
³⁵⁰ Glej seznam Recommendations by series (Priporočila po serijah) (*op. cit.* opomba 286), serija H.

³⁵¹ Glej npr. odgovore Avstralije, Finske, Madžarske, Nemčije, Portugalske in Združenega kraljestva (Anglija in Wales) na vprašanje (e) dela III vprašalnika o profilu države (*op. cit.* opomba 12).

³⁵² Glej odgovor Madžarske na vprašanje (e) dela III vprašalnika o profilu države (prav tam).

PRILOGE

PRILOGA I

**Zbirka
dobrih praks**

DEL A ZAČETEK UPORABE VIDEOPOVEZAVE

A1 UVODNI PREUDARKI

A1.1 Pravna podlaga

a. Uporaba videopovezave na podlagi notranjega prava

- 1 Določba 27. člena Konvencije ne preprečuje, da bi se pri pridobivanju dokazov prek videopovezave notranje pravo uporabljalo pod manj omejevalnimi pogoji.
- 2 Prvič, organi morajo preveriti, ali je pridobivanje dokazov prek videopovezave dovoljeno na podlagi notranjega prava kraja, kjer poteka postopek.
- 3 Drugič, organi morajo preveriti, ali pridobivanje dokazov prek videopovezave ni v nasprotju z notranjim pravom kraja pridobivanja dokazov, vključno z veljavnimi akti o blokiranju ali kazensko zakonodajo.

b. Uporaba videopovezave na podlagi drugih instrumentov

- 4 Ker Konvencija ne odstopa od drugih instrumentov (32. člen), morajo organi preveriti, ali lahko v določeni zadevi prevladajo drugi dvostranski ali večstranski instrumenti.

c. Uporaba videopovezave na podlagi konvencije o pridobivanju dokazov

- 5 Niti vsebina niti oblika Konvencije ne pomeni ovire za uporabo novih tehnologij, njihova uporaba pa lahko koristi izvajanju Konvencije.
- 6 Pogodbenice se ne strinjajo glede tega, ali je značaj Konvencije obvezen (tj. ali se mora uporabljati pri vsakem pridobivanju dokazov v tujini, tj. osebnem ali prek videopovezave). Posebna komisija je ne glede na ta različna stališča priporočila, naj dajo pogodbenice pri pridobivanju dokazov v tujini prednost Konvenciji (načelo prve izbire).
- 7 Uporaba Konvencije ali drugih veljavnih sporazumov je na splošno skladna z določbami aktov o blokiranju.

A1.2 Neposredno pridobivanje dokazov v primerjavi s posrednim pridobivanjem dokazov

- 8 Pogodbenice niso enotnega mnenja glede tega, ali je neposredno pridobivanje dokazov dovoljeno na podlagi I. poglavja Konvencije. Organi morajo pred vložitvijo zaprosila za ta namen preveriti, ali je v kraju, kjer so dokazi, dovoljeno neposredno pridobivanje dokazov.
- 9 Komisar lahko na podlagi II. poglavja Konvencije pridobiva dokaze v državi prosilki ali državi izvršitve, odvisno od pogojev, določenih v izdanem dovoljenju. Organi morajo preveriti, ali je država izvršitve izrazila pridržek v skladu z 18. členom Konvencije.
- 10 Konzul lahko na podlagi II. poglavja Konvencije pridobiva dokaze prek videopovezave od prič ali izvedencev, ki so na oddaljeni lokaciji v državi izvršitve, odvisno od pogojev, določenih v izdanem dovoljenju. Organi morajo preveriti, ali je v ustrezni pogodbenici to mogoče.
- 11 Stranke in zastopniki so lahko navzoči prek videopovezave ne glede na to, ali se dokazi pridobivajo neposredno ali posredno.

A1.3 Pravne omejitve pri pridobivanju dokazov

- 12 Pridobivanje dokazov prek videopovezave je običajno omejeno na zaslišanje priče ali izvedenca.
- 13 Za zaslišanje priče, opravljeno prek videopovezave, običajno veljajo enake pravne omejitve, kot če bi bilo pridobivanje dokazov osebno. Organi morajo v notranjem pravu ustrezne pogodbenice preveriti, ali so uvedene kakšne dodatne omejitve.
- 14 Organom se priporoča, naj zagotavljajo informacije o omejitvah v svoji domači zakonodaji v zvezi z uporabo videopovezave pri pridobivanju dokazov (npr. s poročanjem o takih določbah v svojem profilu države).

A2 UPORABA VIDEOPOVEZAVE NA PODLAGI I. POGlavJA

A2.1 Zaposila

- 15 Zaposila se lahko izvršujejo prek videopovezave v skladu s prvim in drugim odstavkom 9. člena Konvencije.
- 16 V prvem odstavku 9. člena je določen privzeti način ali postopek za pridobivanje dokazov na primer od priče ali izvedenca, ki je na (oddaljeni) lokaciji na ozemlju zaprosenega organa.
- 17 Odločitev za pridobivanje dokazov prek videopovezave kot poseben način ali postopek na podlagi drugega odstavka 9. člena lahko vpliva na stroške, vključno v zvezi z zmožnostjo zahtevanja povračila.

A2.2 Vsebina, oblika in pošiljanje zaposila

- 18 Dovoljenje za izvedbo videopovezave se lahko zahteva v zaprosilu ali pozneje z neformalnimi komunikacijski sredstvi. Vseeno je to priporočljivo navesti v zaprosilu. Pred uradno vložitevjo zaposila je priporočljivo še, da se vzpostavi stik z osrednjim organom zaprosene države, ki potrdi, ali je uporaba videopovezave mogoča.
- 19 Organom se priporoča, naj za zaposila uporabljajo vzorčni obrazec ter, če je to mogoče in primerno, elektronska sredstva, da se pospeši pošiljanje zaprosil in/ali poizvedb.

A2.3 Odgovori na zaposila

- 20 Osrednji organi morajo organom prosilcem in/ali deležnikom nemudoma potrditi prejem zaposila ter odgovoriti na njihove poizvedbe (tudi o uporabi videopovezave).

A2.4 Uradno obveščanje ali vabljenje prič ali izvedencev in drugih udeležencev

- 21 Postopek uradnega obveščanja ali vabljenja prič se lahko razlikuje glede na to, ali je pridobivanje dokazov neposredno ali posredno. V postopkih na podlagi I. poglavja je običajno zaprosena država tista, ki prič ali izvedencu vroči vabilo ali jo/ga pozove na sodišče.
- 22 Če in kadar se zahteva neposredno pridobivanje dokazov, je priporočljivo, da organi prosilci pred vložitevjo zaposila zagotovijo, da so priče pripravljene pričati prek videopovezave.

A2.5 Navzočnost in sodelovanje pri izvrševanju zaprosila**a. Navzočnost strank in/ali njihovih zastopnikov (7. člen)**

- 23 Navzočnost strank in zastopnikov *prek videopovezave* je odvisna od dovoljenja ali posebnega načina ali postopka na podlagi drugega odstavka 9. člena Konvencije.
- 24 Organi prosilci morajo v zaprosilu (v točkah 13 in 14 vzorčnega obrazca) navesti, ali se zahteva navzočnost strank in zastopnikov *prek videopovezave* in ali bo potrebno navzkrižno zaslišanje.
- 25 Dejavno sodelovanje strank in njihovih zastopnikov pri zaslišanju *prek videopovezave* (tj. ne zgolj navzočnost) je določeno v notranjem pravu zaprošene države. Notranje pravo lahko zaprošenemu sodišču za vsak primer posebej dovoli, da v tem smislu uveljavi diskrecijsko pravico.

b. Navzočnost članov sodnega osebja (8. člen)

- 26 Preveriti je treba, ali je zaprošena država dala izjavo v skladu z 8. členom Konvencije.
- 27 Če izjave ni, je navzočnost sodnega osebja vseeno mogoča v skladu z notranjim pravom ali prakso zaprošene države.
- 28 Ko želijo organi prosilci od zaprošene države pridobiti dovoljenje, morajo jasno poudariti, da bo pri *videopovezavi* navzoče sodno osebje, in navesti ustrezne tehnične specifikacije njihove opreme za *videopovezavo*.
- 29 Dejavno sodelovanje sodnega osebja v zaslišanju *prek videopovezave* (tj. ne zgolj navzočnost) je določeno v notranjem pravu zaprošene države. Notranje pravo lahko zaprošenemu sodišču za vsak primer posebej dovoli, da v tem smislu uveljavi diskrecijsko pravico.

A2.6 Prisilni ukrepi in prisila

- 30 V nasprotju z običajnimi zaprosili za pravno pomoč priče običajno ni mogoče prisiliti posebej k pričanju z uporabo *videopovezave*.

A2.7 Prisega ali izjava

- 31 Podajanje priseg ali izjav se lahko razlikuje glede na to, ali je pridobivanje dokazov neposredno ali posredno. Na podlagi drugega odstavka 9. člena Konvencije se lahko zahteva posebna oblika prisega ali izjave.
- 32 Da bi se zagotovila dopustnost katerega koli predloženega dokaza, morajo organi preveriti ustrezne zahteve notranjega prava zaprošene države, države prosilke ali obeh.

A2.8 Identifikacija priče ali izvedenca in drugih udeležencev

- 33 Identifikacija priče ali izvedenca se lahko razlikuje glede na pravni sistem.
- 34 Morda so potrebni strožji postopki, če mora država prosilka identificirati pričo ali izvedenca, pri čemer upošteva uporabo tehnologije *videopovezave* v postopku ter razdaljo med organom prosilcem in pričo.

A2.9 Kazenske določbe

- 35 Pričanje prek videopovezave je po naravi običajno prostovoljno, čeprav se lahko kriva izpovedba in razžalitev sodišča kaznujeta.
- 36 V nekaterih primerih lahko delovanje kazenskih določb obeh (ali več) udeleženi pravnih sistemov povzroči prekrivanje pristojnosti ali vrzel v pristojnosti.

A2.10 Privilegiji in drugi zaščitni ukrepi

- 37 Priča ali izvedenec se lahko sklicuje na privilegije iz 11. člena Konvencije.
- 38 Pridobivanje dokazov z uporabo videopovezave ostaja v številnih primerih prostovoljno, zato priča ali izvedenec ni obvezana/obvezan, da pri pričanju posebej uporablja videopovezavo, in lahko to odkloni, ne da bi se morala/moral sklicevati na privilegij ali dolžnost.

A2.11 Stroški

- 39 Če se pri izvrševanju zaprosila uporablja videopovezava, lahko nastanejo stroški na podlagi drugega odstavka 14. člena.
- 40 Preden se pri izvrševanju zaprosila zahteva uporaba videopovezave, je treba preveriti, ali lahko nastanejo stroški v državi prosilke in zaproseni državi ter kdo je odgovoren za njihovo kritje.

A3 UPORABA VIDEOPOVEZAVE NA PODLAGI II. POGLAVJA

A3.1 Konzuli in komisariji

- 41 Poudariti je treba, da lahko pogodbenice na podlagi izjave iz 33. člena izključijo uporabo celotnega ali dela II. poglavja. Organi morajo preveriti, ali je ustrezna pogodbenica dala tako izjavo.
- 42 Najpogostejši scenarij na podlagi II. poglavja je, da je komisar v državi prosilke in pridobiva dokaze prek videopovezave v državi izvršitve.
- 43 Stranke, njihovi zastopniki in/ali sodno osebje v državi prosilke so lahko, kadar je praktično mogoče, med tem, ko komisar ali konzul pridobiva dokaze, navzoči prek videopovezave in/ali sodelujejo pri zaslišanju priče. Taka navzočnost in sodelovanje bosta dovoljena, razen če nista združljiva s pravom države izvršitve in bi bila kljub temu odvisna od pogojev, določenih ob izdaji dovoljenja.

A3.2 Potreba za pridobitev dovoljenja države izvršitve

- 44 V skladu s 15. členom Konvencije se dovoljenje *ne* zahteva, razen če je pogodbenica dala izjavo. Organi morajo preveriti, ali je država izvršitve dala izjavo v skladu s tem členom.
- 45 V skladu s 16. in 17. členom Konvencije se dovoljenje zahteva, razen če je pogodbenica dala izjavo, da se lahko pridobivanje dokazov izvaja brez predhodnega dovoljenja. Organi morajo preveriti, ali je država izvršitve dala izjavo v skladu s temi členi.
- 46 V zahtevi za dovoljenje je treba navesti, da bo pridobivanje dokazov potekalo prek

videokonference in ali je potrebna posebna pomoč države izvršitve. Za to se lahko uporabi vzorčni obrazec.

- 47 Konzuli in komisarji morajo izpolnjevati pogoje, ki jih določi država izvršitve ob izdaji dovoljenja.

A3.3 Uradno obveščanje priče

- 48 Poleg zahtev iz točk (b) in (c) 21. člena Konvencije je pomembno, da konzul ali komisar uradno obvesti pričo o tem, da bo pridobivanje dokazov potekalo prek videopovezave.

A3.4 Udeležba, navzočnost in sodelovanje strank, njihovih zastopnikov in/ali članov sodnega osebja

- 49 V nasprotju s pravom države izvršitve je treba pri navzočnosti in dejavnem sodelovanju strank, njihovih zastopnikov in sodnega osebja prek videopovezave upoštevati enaka pravila kot pri osebnem pridobivanju dokazov v državi prosilke.

- 50 Za komisarja je lahko imenovan član sodnega osebja sodišča države prosilke, da prek videopovezave zasliši pričo, ki je v državi izvršitve, zaslišanje pa lahko opravi v skladu z notranjim pravom države prosilke.

A3.5 Prisilni ukrepi in prisila

- 51 Priča ali izvedenec ni prisiljena/prisiljen k pričanju, razen če je država izvršitve dala izjavo v skladu z 18. členom, pristojni organ pa je odobril prošnjo za pomoč pri pridobivanju dokazov s prisilo. Organi morajo preveriti, ali je država izvršitve dala tako izjavo.

- 52 Tudi če organ pogodbenice pričo prisili k pričanju, ni nujno, da jo bo lahko prisilil, da pri tem pričanju uporabi videopovezavo.

A3.6 Prisega/izjava

- 53 Konzul ali komisar je pooblaščen, da lahko v skladu s pravom države prosilke sprejme na zapisnik izjavo pod prisego ali s potrdilom, pod pogojem, da tak način ni nezdržljiv s pravom države ali v nasprotju s katerim koli dovoljenjem, ki ga je izdala država prosilka (točki (a) in (d) 21. člena).

- 54 Prisega ali izjave, ki jih podajo konzuli ali komisarji, imajo lahko glede na nacionalne in mednarodne instrumente v državi izvršitve ekstrateritorialne učinke.

A3.7 Identifikacija priče ali izvedenca in drugih udeležencev

- 55 Konzul ali komisar je odgovoren za identifikacijo priče ali izvedenca v skladu s pravom države prosilke, razen če to ni združljivo s pravom države izvršitve ali pogoji, povezanimi z njenim dovoljenjem.

A3.8 Kazenske določbe

- 56 Morebitna prekrivajoča se uporaba različnih kazenskih določb ali vrzeli glede

pristojnosti med njimi je urejena/so urejene z domačimi in/ali mednarodnimi instrumenti ter katerimi koli ureditvami, ki se uporabljajo.

A3.9 Privilegiji in drugi zaščitni ukrepi

- 57 V 21. členu Konvencije je določenih več jamstev za priče, vključno z načinom pridobivanja dokazov, jezikom, v katerem mora biti sestavljeno zaprosilo za pričo, in informacijami, ki jih mora tako zaprosilo vsebovati.

A3.10 Stroški

- 58 Zaradi uporabe videopovezave lahko nastanejo dodatni stroški. V pravu države prosilke je določeno, ali bodo te stroške nosile stranke.

DEL B PRIPRAVA IN IZVEDBA ZASLIŠANJ Z UPORABO VIDEOPOVEZAVE

- 59 Kjer je to mogoče, se organom svetuje, naj objavijo (po možnosti na spletu) splošne praktične informacije in/ali smernice, ki bodo pomagale tistim, ki se pripravljajo na vložitev ali izvršitev zaprosila z uporabo videopovezave. Kjer je to mogoče, so organi pozvani, naj take informacije posredujejo stalnemu uradu za objavo na spletišču HCCH. Podrobnejše in bolj občutljive informacije se lahko zadevnim strankam dajo na voljo na zahtevo.
- 60 Vsi udeleženci pri pripravi in izvedbi videopovezave so odgovorni za ohranjanje učinkovite komunikacije.

B1 Obravnavanje morebitnih praktičnih ovir

- 61 Osebe, ki se pripravljajo na vložitev zahteve za videopovezavo, bi se morale pri ustreznem organu pozanimati, ali ni praktičnih ovir ali omejitev, da bi se izvršila zahteva za uporabo videopovezave pri pridobivanju dokazov (zlasti na podlagi II. poglavja).

B2 Časovno načrtovanje in preskušanje

- 62 Pri časovnem načrtovanju zaslišanja, pri katerem se bo uporabljala videopovezava, se organom priporoča, naj upoštevajo razlike v časovnih pasovih in posledice dela zunaj rednega delovnega časa, kot so morebiti višji stroški in omejena razpoložljivost podpornega osebja.
- 63 Organom se priporoča še, naj pred zaslišanjem preskusijo povezavo in opremo redno vzdržujejo.

B3 Tehnična podpora in usposabljanje

- 64 Organom se po potrebi priporoča, naj zagotovijo potrebne kontaktne podatke, da bi imel vsak udeleženec zaslišanja prek videopovezave dostop do ustrezne tehnične podpore.
- 65 Priporočljivo je, da se vsem članom osebja, ki so lahko vključeni v nadzor ali upravljanje

opreme za videopovezavo, zagotovi vsaj osnovna raven usposabljanja.

B4 Rezervacija ustreznih prostorov

- 66 Organi morajo potrditi vse zahteve ali omejitve v zvezi s prostori, ki jih je treba rezervirati, kot je vrsta sobe za zaslišanje (npr. sodna dvorana, konferenčna soba) ali lokacija te sobe (npr. v stavbi sodišča, na diplomatskem ali konzularnem predstavništvu, v hotelu).
- 67 Organi morajo preveriti, ali je treba prostore rezervirati vnaprej, in priporoča se jim, naj za olajšanje postopka rezervacije uporabljajo spletna orodja.

B4.1 Uporaba dokumentov in materialnih dokazov

- 68 Če se bodo uporabljali dokumenti ali materialni dokazi, je treba pred ali med zaslišanjem določiti ustrezen medij za njihovo uradno izmenjavo in predstavitev ter se o njem dogovoriti.

B4.2 Zasebni pogovori

- 69 Lahko so priporočljive ali potrebne dodatne (zasebne) komunikacijske poti, če na primer stranka/priča in njen pravni zastopnik sodelujeta na različnih lokacijah.

B4.3 Posebni primeri

- 70 V posebnih okoliščinah so morda potrebni dodatni udeleženci ali dodatni varnostni ali zaščitni ukrepi, zlasti v primeru ranljivih prič.

B5 Uporaba tolmačenja

- 71 Glede na zahtevno naravo okolja videopovezave je po možnosti priporočljivo zaposliti le ustrezno strokovno usposobljene in izkušene tolmače.
- 72 Udeleženci se morajo ob upoštevanju zahtev notranjega prava in navodil sodišča odločiti, ali se bo uporabljalo konsektivno ali simultano tolmačenje (v okviru videopovezave se običajno priporoča prvo) in na kateri lokaciji bo tolmač (po možnosti na istem kraju kot priča).

B6 Snemanje, pisanje zapisnika in pregled

- 73 Udeleženci morajo potrditi način snemanja postopka, pri čemer je treba opozoriti, da je slikovno snemanje, kjer je to mogoče in dovoljeno, morda bolj zaželeno od zapisnika v pisni obliki. Organi morajo zagotoviti, da sta nadaljnja obdelava in shranjevanje vsakega ustvarjenega posnetka ali zapisnika varna.
- 74 Zagotoviti je treba potrebne ureditve za snemalno opremo in/ali navzočnost stenografa ali sodnega poročevalca na zaslišanju.
- 75 Organi morajo zagotoviti, da je prenos v živo prek videopovezave varen in po možnosti šifriran.
- 76 Udeležencem se po potrebi priporoča, naj zadevnim organom poročajo o vseh praktičnih vprašanjih ali izzivih. Organom se podobno priporoča, naj bodo proaktivni

pri pridobivanju povratnih informacij, da bi še izboljšali zagotavljanje storitev prek videopovezave.

B7 Okolje, razporeditev in protokoli

77 Pogoje v vseh sobah ali prostorih, ki jih je treba povezati med zaslišanjem, bi bilo treba optimizirati za uporabo videopovezave, vključno z velikostjo sobe in prostorsko ureditvijo, dostopom do nje, akustiko in razsvetljava.

78 Razporeditev opreme mora posnemati osebno zaslišanje, pri čemer je treba zagotoviti dovolj kamer in mikrofonov, da bi bilo vsakega udeleženca mogoče videti in slišati brez večjih težav ali motenj.

B7.1 Upravljanje kamer ali nadzor zvoka

79 Priporočljiv je uporabniku prijazen vmesnik, ki omogoča preprosto upravljanje opreme, po možnosti tako, da to lahko stori predsedujoči uradnik.

B7.2 Protokol govora

80 Organi lahko razmislijo o protokolu govora za udeležence med zaslišanjem, zlasti če se bo uporabilo tolmačenje, da bi bilo čim manj prekinitev zaradi morebitnih zamud pri povezavi.

B7.3 Protokol v primeru komunikacijskih motenj

81 Vsi udeleženci se morajo seznaniti s postopki za opozarjanje predsedujočega uradnika na tehnične težave med zaslišanjem in kontaktnimi podatki osebja za tehnično podporo, vključno po potrebi s storitvijo premostitve tretje osebe.

DEL C TEHNIČNI IN VARNOSTNI VIDIKI

C1 Ustreznost opreme

82 Organom se priporoča, naj uporabljajo opremo najboljše razpoložljive kakovosti, da bi se čim bolj posnemalo osebno zaslišanje.

83 Osebje, pristojno za pripravo ureditev, mora poznati tehnološke zmogljivosti in naprave, vključno z lokacijami, ki so opremljene s potrebno tehnologijo.

C1.1 Uporaba licenčne programske opreme

84 Korist uporabe licenčne programske opreme je predvsem v tem, da je na voljo tehnična podpora, praksa organov pa potrjuje, da prednostno uporabljajo prav to.

C1.2 Uporaba komercialnih ponudnikov storitev

- 85 Tisti, ki želijo pri pridobivanju dokazov uporabljati tehnologijo videopovezave, morajo preveriti, ali zadevni organi držav dovoljujejo rabo splošno dostopnih komercialnih ponudnikov storitev.
- 86 Če se pri pridobivanju dokazov spodbuja raba komercialnih ponudnikov storitev, se udeležencem in organom priporoča, naj zagotovijo, da so vzpostavljeni ustrezni varnostni ukrepi.

C2 Minimalni tehnični standardi

- 87 Tehnične standarde v katerem koli sistemu videopovezave je treba obravnavati celostno, da bi vsaka komponenta podpirala učinkovito delovanje sistema.
- 88 Organom se priporoča, naj izmed glavnih načinov vzpostavitve videopovezave proučijo uporabo videokonferenčnega mosta ali večtočkovne krmilne enote (MCU), ki je vgrajena v sistem ali se zagotavlja s storitvijo tretje osebe, da se zmanjšajo pomisleki glede interoperabilnosti, zlasti v primeru vzpostavitve čezmejne povezave.

C2.1 Kodek

- 89 Kodeki morajo biti usklajeni z ustreznimi industrijskimi standardi, tako da omogočajo najmanj sočasni prenos zvoka in slike.

C2.2 Omrežja

- 90 Priporočljivo je uporabljati omrežje IP, omrežje ISDN (če je na voljo) pa je namenjeno izključno za rezervo ali primer nepredvidenih dogodkov.
- 91 Organom se priporoča, naj omrežje po možnosti opremijo z večtočkovnimi zmogljivostmi.

C2.3 Pasovna širina

- 92 Organom se priporoča, naj svojim omrežjem zagotovijo največjo možno zmogljivost pasovne širine.
- 93 Glede na omrežje je priporočena pasovna širina trenutno najmanj 1,5–2 megabita na sekundo za omrežja IP (ali vsaj 384 kilobitov na sekundo za omrežja ISDN).

C2.4 Šifriranje

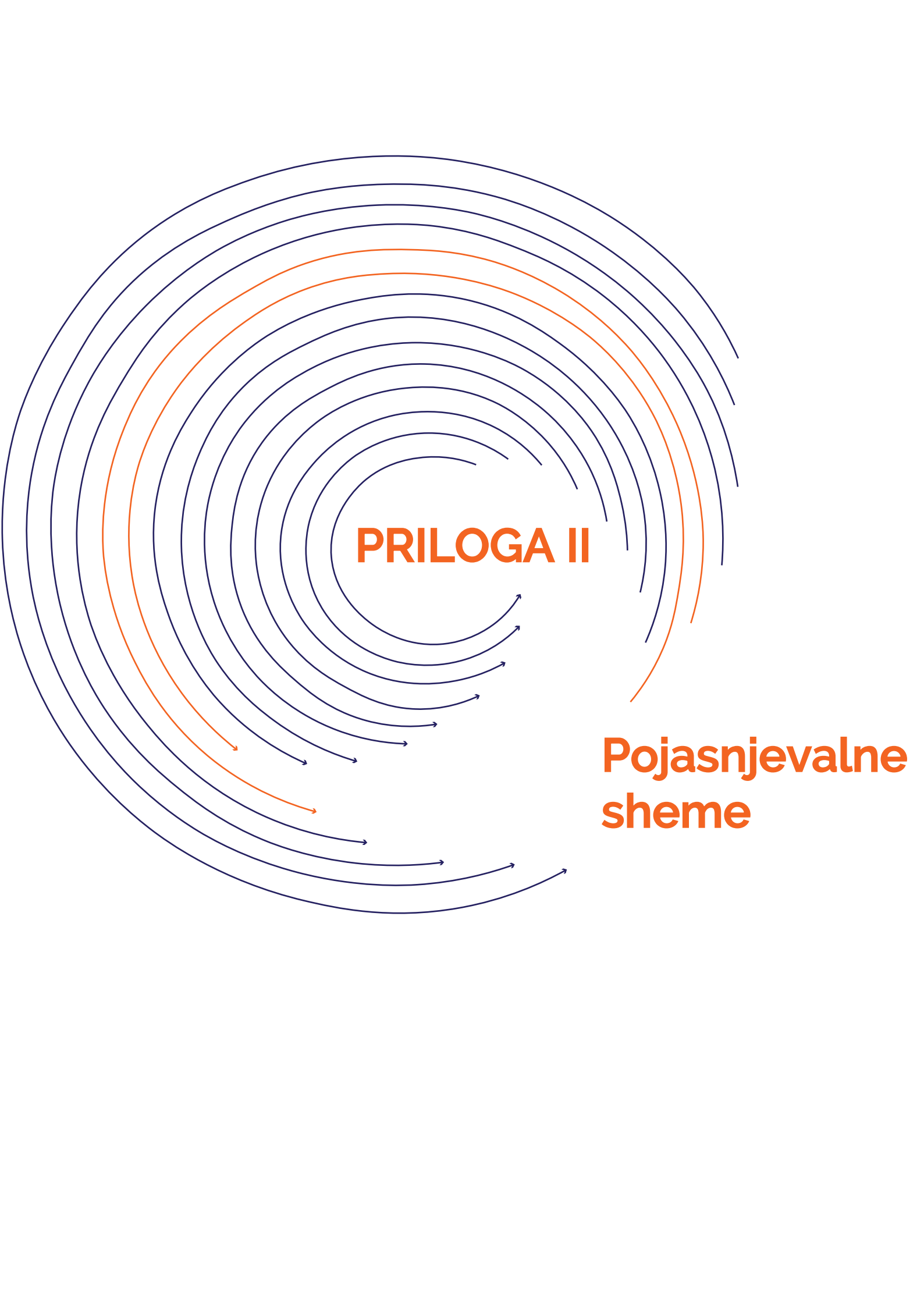
- 94 Priporočljivo je šifriranje signalov na industrijske standarde, široko uporabo tega pa potrjuje praksa organov.
- 95 Če se uporablja šifriranje, mora biti nastavljeno na samodejno ali najboljši možen način, da se zmanjšajo težave glede združljivosti z drugimi vrstami šifriranja.

C2.5 Zvok (mikrofoni in zvočniki)

- 96 Organom se priporoča, naj za povečanje kakovosti zvoka uporabljene opreme za videopovezavo namestijo dodatni zvočni sistem.
- 97 Priporočljivo je, da je soba za zaslišanje opremljena z dovolj mikrofoni in zvočniki, ki so na voljo vsem udeležencem.

C2.6 Video (kamere in zasloni)

- 98 Kamere morajo biti kar najboljše opremljene s funkcijami za pomikanje, nagibanje in povečevanje oziroma pomanjševanje.
- 99 Priporočljivo je, da lahko kamere in zasloni oddajajo videosignal v visoki ločljivosti (720p), s čimer se podpira ločljivost najmanj 1280 x 720 slikovnih pik.
- 100 Udeležencem in organom se priporoča, naj pred zaslišanjem preverijo dodatne zahteve (kot je pogled na celotno sobo, zmogljivosti deljenega zaslona ali kamere za dokumente).

PRILOGA II

**Pojasnjevalne
sheme**

Uporaba videopovezave na podlagi konvencije o pridobivanju dokazov
I. poglavje

Posredno pridobivanje dokazov (mogoča uporaba videopovezave na podlagi 7., 8. in 9. člena)

Neposredno pridobivanje dokazov (mogoče v nekaterih državah na podlagi drugega odstavka 9. člena)

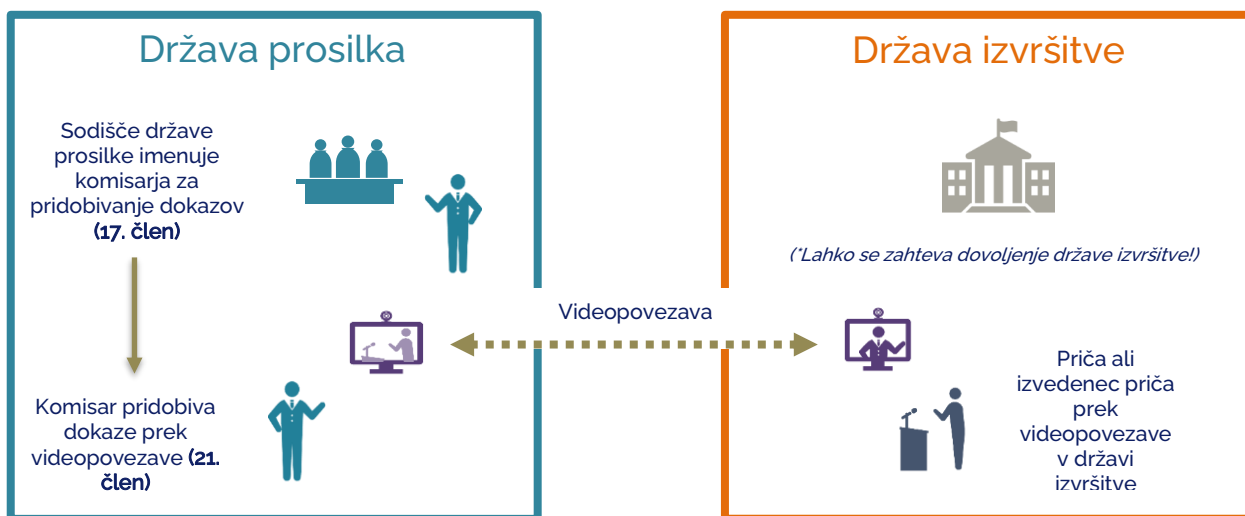

Uporaba videopovezave na podlagi konvencije o pridobivanju dokazov II. poglavje¹

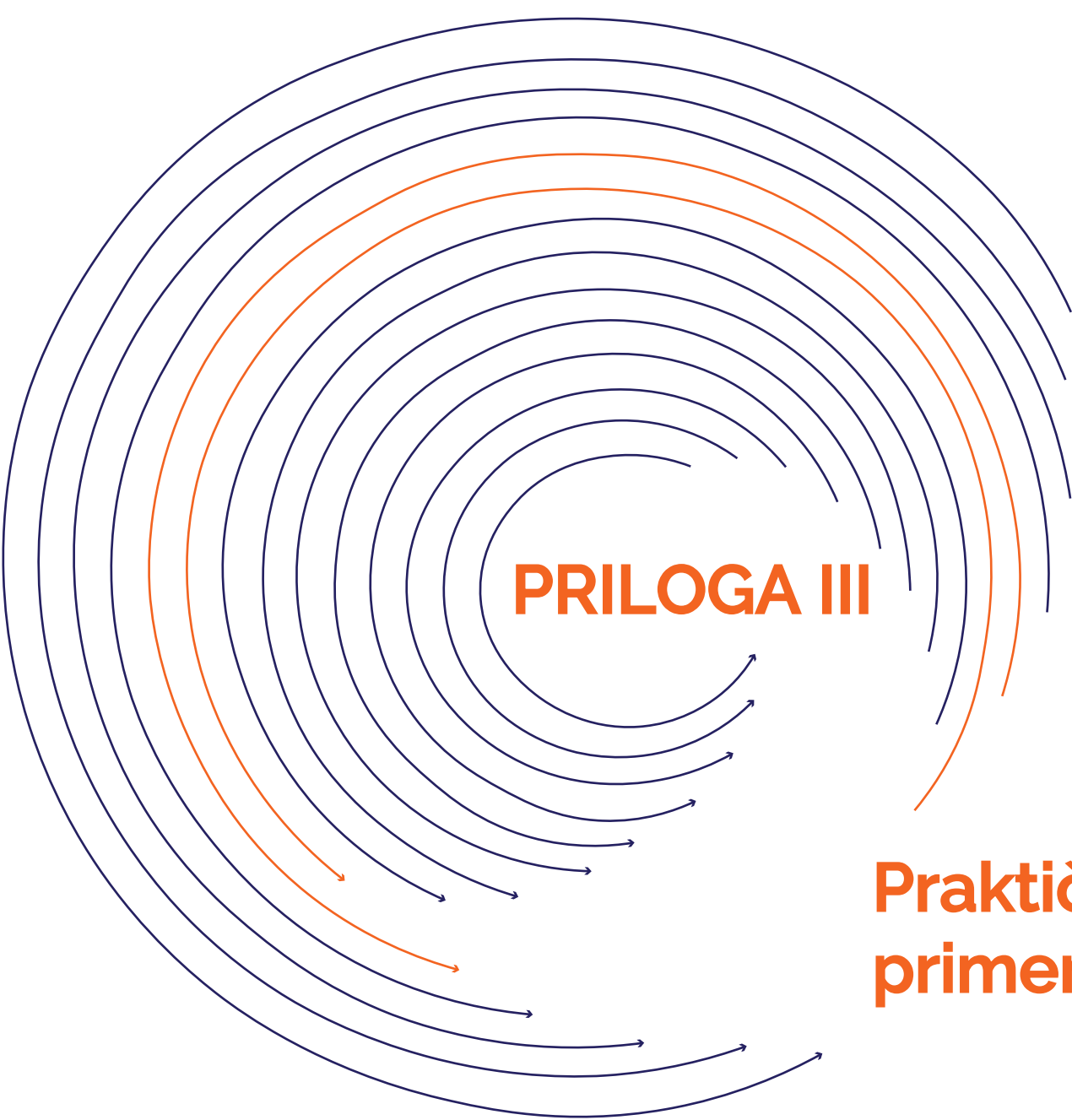
Neposredno pridobivanje dokazov s strani konzula (15., 16. in 21. člen)

Neposredno pridobivanje dokazov s strani komisarja (17. in 21. člen)

¹ Država pogodbenica lahko na podlagi 33. člena Konvencije v celoti ali delno izključi uporabo II. poglavja. Za ogled izjav ali pridržkov določene pogodbenice glej preglednico stanja za konvencijo o pridobivanju dokazov v stolpcu Res/D/N/DC.

PRILOGA III

**Praktični
primeri**

I. Uporaba videopovezave na podlagi I. poglavja konvencije o pridobivanju dokazov

Primer (1)

- (i) Sodišče v državi X odloča o civilni tožbi.
- (ii) Zaslišati je treba pričo, ki prebiva v državi Y.
- (iii) Predsedujoči sodnik v državi X (država prosilka) izda zaprosilo, s katerim osrednji organ (določen na podlagi konvencije o pridobivanju dokazov) države Y (zaprošena država) zaprosi za pridobitev izpovedbe prek ustreznega pristojnega organa v državi Y.
- (iv) Organ prosilec v državi X je v zaprosilu zahteval, naj se na podlagi 9. člena Konvencije uporabi poseben način ali postopek, ter zaprosil, naj se zastopnikom strank dovoli, da postavljajo nadaljnja vprašanja, in naj se izpovedba zapiše dobesedno. Zaprošeni organ v državi Y mora izpolniti to zahtevo na podlagi 9. člena, razen če je nezdružljiva z notranjim pravom zaprošene države ali je ni mogoče izvesti zaradi njene notranje prakse in postopka ali praktičnih težav.
- (v) Ko je zaprosilo poslano, se stranke v pravdi dogovorijo o uporabi videopovezave, ki jim omogoča, da v državi X spremljajo pričanje pred pristojnim sodnim organom v državi Y. Organ prosilec v državi X torej vzpostavi stik z osrednjim organom v državi Y, ki potrdi, da imajo sodni organi v državi Y potrebne prostore in opremo ter da je mogoče pričo zaslišati prek videopovezave.
- (vi) Organ prosilec v državi X nato izpolni neobvezno prilogo k vzorčnemu obrazcu za pridobivanje dokazov prek videopovezave in jo pošlje osrednjemu organu države Y.
- (vii) Osrednji organ države Y sprejme zaprosilo in ga pošlje pristojnemu sodnemu organu, pri čemer navede, da je treba zaprosilo izvršiti z zagotovitvijo videopovezave.
- (viii) Pristojni sodni organ ugotovi, da je priča v državi Y pripravljena pričati, tako da je zaprosilo mogoče izvršiti brez uporabe prisilnih sredstev.
- (ix) Pristojni sodni organ v državi Y izvrši zaprosilo, pri čemer pričo zasliši v skladu s svojimi zakoni, načini in postopki (med drugim tudi glede načina zaprisege ali podajanja izjave), vendar izpolni zahtevo organa prosilca v državi X za uporabo posebnega načina ali postopka na podlagi 9. člena.
- (x) Postopek se prek videopovezave prenaša v sodno dvorano v državi X, v kateri so navzoči stranke in njihovi pravni zastopniki, kot so lahko v skladu s 7. členom.
- (xi) Čeprav država Y ni podala izjave na podlagi 8. člena v zvezi z navzočnostjo sodnega osebja organa prosilca, notranja pravila zaprošene države dovoljujejo njegovo navzočnost. Posledično je tudi sodnik v državi X navzoč med zaslišanjem prek videopovezave.
- (xii) S pravom države Y ni prepovedana nobena od posebnih zahtev države X, tako da bosta izpolnjeni, če ju je mogoče izpolniti.
- (xiii) V tem primeru je potrebno tolmačenje in dogovorjeno je bilo, da bo organ prosilec v državi X poskrbel za usposobljenega tolmača iz svojega nacionalnega registra, ki bo prisoten ob strankah, njihovih zastopnikih in sodnem osebju v državi X.
- (xiv) Čeprav pravo države Y strankam, njihovim pravnim zastopnikom in/ali sodnemu osebju v državi X na podlagi zahteve iz 9. člena za uporabo posebnega načina ali postopka ne dovoljuje, da dejavno sodelujejo v celotnem postopku, lahko pravni zastopniki strank postavljajo nadaljnja vprašanja, če se ta postavljajo prek predsedujočega sodnika v državi Y s tolmačenjem v državi X.
- (xv) V skladu z zahtevo na podlagi 9. člena se poskrbi (za to poskrbi kateri koli organ, ki ima za to najboljše možnosti), da je navzoč stenograf ali sodni zapisnikar, ki postopek zapiše dobesedno. Pripravi se dobesedni zapis postopka, ki se nato skupaj z dokumenti o izvrševanju zaprosila v skladu s 13. členom pošlje organu prosilcu v državi X.
- (xvi) Zaprošeni organ običajno zaprosilo izvrši brez kakršnega koli povračila stroškov, razen nagrad za izvedence in/ali tolmače ali stroškov, nastalih z uporabo posebnega načina ali postopka, na podlagi drugega odstavka 14. člena. V tem primeru državi Y ni treba povrniti nagrad za tolmača, ker je za tolmača poskrbel organ v državi X. Zaradi zahtev sodnega organa v državi X za uporabo posebnega načina ali postopka, in sicer da stenograf ali sodni zapisnikar izdelava dobesedni zapis,

bodo verjetno nastali dodatni stroški, ki jih bo treba povrniti. Ker se uporaba videopovezave ni zahtevala na podlagi 9. člena, ampak je bila zgolj neformalna zahteva za osrednji organ v državi Y, stroškov, povezanih z uporabo prostorov in opreme za videopovezavo, morda ne bo treba povrniti, odvisno od notranjega prava in postopka zaprosene države. Vendar bi lahko država Y štela, da neformalna zahteva za uporabo videopovezave vseeno spada na področje uporabe drugega odstavka 9. člena, in bi bilo torej treba stroške povrniti.

Primer (2)

- (i) Sodišče v državi X odloča o tožbi s področja družinskega prava.
- (ii) Zaslišati je treba pričo, ki prebiva v državi Y.
- (iii) Stranke v pravdi se dogovorijo o uporabi videopovezave, ki jim omogoča, da v državi X spremljajo pričanje pred ustreznim pristojnim organom v državi Y.
- (iv) Predsedujoči sodnik v državi X (država prosilka) izda zaprosilo, s katerim osrednji organ (na podlagi konvencije o pridobivanju dokazov) države Y (zaprošena država) zaprosi za pridobitev izpovedbe prek ustreznega pristojnega organa v državi Y. Organ prosilec v državi X v zaprosilu zahteva, da se kot poseben način ali postopek iz 9. člena zaslišanje opravi prek videopovezave in posname. Poleg tega je organ prosilec v državi X na podlagi 9. člena zahteval tudi, da se priča navzkrižno zasliši. Zaprošeni organ v državi Y mora izpolniti te zahteve na podlagi 9. člena, razen če so nezdružljive z notranjim pravom zaprosene države ali jih ni mogoče izvesti zaradi njene notranje prakse in postopka ali praktičnih težav.
- (v) Osrednji organ države Y sprejme zaprosilo in ga pošlje pristojnemu sodnemu organu, pri čemer navede, da je treba zaprosilo, ker ni nezdružljivo z notranjim pravom ter ker ima sodni organ potrebne prostore in opremo za izvedbo videopovezave (in snemanje), torej izvršiti z uporabo videopovezave. Poleg tega notranje pravo države Y ni nezdružljivo z zahtevo za navzkrižno zaslišanje, ki ga je mogoče izvesti, čeprav se ne uporablja pogosto.
- (vi) Sodni organ v državi Y povabi pričo, vendar se ta ne odzove na vabilo. Posledično in v skladu z 10. členom sodni organ uporabi določbe svojega notranjega prava, na podlagi katerih priči izda sodni poziv za pričanje z zagroženo kaznijo v primeru neizpolnitve poziva. Priča se na podlagi sodnega poziva zglašuje na sodišču.
- (vii) Država Y je na podlagi 8. člena konvencije o pridobivanju dokazov izjavila, da je lahko navzoče tudi sodno osebje organa prosilca, ob predhodnem dovoljenju pristojnega organa. V tem primeru je pristojni organ (ki je tudi osrednji organ) v državi Y dovolil, da je sodno osebje države X navzoče pri videopovezavi.
- (viii) Pristojni sodni organ v državi Y pričo zasliši v skladu z načini in postopki zaprosene države, tudi glede zaprisege ali podajanja izjave.
- (ix) V skladu z zahtevo na podlagi 9. člena za poseben način ali postopek se postopek prek videopovezave tudi prenaša v sodno dvorano v državi X, v kateri so navzoči stranke in njihovi pravni zastopniki. V skladu z drugim delom zahteve na podlagi 9. člena navzkrižno zaslišanje opravi zastopnik ene od strank v državi X, ki vprašanja postavlja neposredno priči. Tolmač, ki se nahaja v državi X, tolmači vprašanja zastopnika in odgovore priče.
- (x) V skladu z zahtevo na podlagi 9. člena se postopek tudi snema. Pristojni sodni organ v državi Y v posvetovanju z organom prosilcem v državi X poskrbi, da se videoposnetek šifrira in digitalno pošlje nazaj organu prosilcu na način, ki je varen in združljiv z notranjim pravom obeh držav.
- (xi) Zaprošeni organ običajno zaprosilo izvrši brez kakršnega koli povračila stroškov, razen nagrad za izvedence in/ali tolmače ali stroškov, nastalih z uporabo posebnega načina ali postopka, na podlagi drugega odstavka 14. člena. Ker sta se v tem primeru uporaba videopovezave in poznejše snemanje zahtevala kot posebni način ali postopek na podlagi 9. člena, bo verjetno treba povrniti tudi stroške, povezane z uporabo prostorov in opreme za videopovezavo in poznejšega šifriranja ali pošiljanja.

Primer (3)

- (i) Pri sodišču v državi X je bila vložena tožba s področja gospodarskega prava.
- (ii) Zaslišati je treba pričo, ki prebiva v državi Y.
- (iii) Pravni zastopniki ene od strank sodišče pozovejo, naj pošlje zaprosilo za pridobitev izpovedbe priče v državi Y z izvedbo zaslišanja prek videopovezave.
- (iv) Sodišče v državi X (kot organ prosilec) pošlje zaprosilo osrednjemu organu države Y (kot zaprošenemu organu), vključno z zahtevo na podlagi 9. člena za posebni način ali postopek, v skladu s katerim naj bi dokaze pridobivala neposredno država prosilca prek videopovezave.

Primer 3A

- (v) V skladu z notranjim pravom države Y neposredno pridobivanje dokazov na podlagi I. poglavja Konvencije ni dovoljeno. Posebnega načina ali postopka na podlagi 9. člena kot takega ni mogoče izvesti, ker ni združljiv s pravom zaprošene države.
- (vi) Zaprošeni organ v državi Y, potem ko je obvestil organ prosilec v državi X, torej (v posvetovanju z organom prosilcem) izvrši zaprosilo posredno na podlagi svojih zakonov in postopkov. Pristojni organ v državi Y torej opravi zaslišanje z uporabo vprašanj organa prosilca (ki jih bodo verjetno predložili pravni zastopniki strank) v državi X.

Primer 3B

- (v) V skladu z notranjim pravom države Y je dovoljeno neposredno pridobivanje dokazov na podlagi I. poglavja Konvencije. Zahtevo za uporabo posebnega načina ali postopka na podlagi 9. člena bi torej moralo biti mogoče izpolniti.
- (vi) Zaprošeni organ v državi Y prouči zahtevo in dovoli, da se dokazi pridobivajo neposredno, pod pogojem: da se priča nahaja v sodni dvorani v državi Y; da zaslišanje opravi sodišče prosilec in da je navzoč sodni uradnik iz države Y, ki izvaja nekatere naloge in nadzoruje postopek.
- (vii) Pravni zastopniki v državi X v posvetovanju z organom prosilcem v državi X poskrbijo za potrebne praktične ureditve glede na pogoje, priložene dovoljenju zaprošenega organa v državi Y. To vključuje obvestitev priče in sodelovanje z državo Y zaradi rezervacije sodne dvorane ob ustreznem datumu in času ter zagotovitev udeležbe sodnega uradnika iz države Y.
- (viii) Za pomoč pri neposrednem pridobivanju dokazov se v državi X najame tudi tolmač.
- (ix) Na začetku zaslišanja prek videopovezave sodni uradnik, ki predstavlja državo Y, ugotovi istovetnost priče.
- (x) Sodni uradnik organa prosilca v državi X in sodni uradnik, ki je navzoč in predstavlja državo Y, seznanita pričo s privilegiji, na katere se lahko sklicuje med zaslišanjem v skladu z zakoni in postopki države X oziroma države Y.
- (xi) Dokazi se pridobivajo v skladu z zakoni in postopki države X, saj zaslišanje izvaja neposredno sodišče prosilec v državi X.
- (xii) V skladu s pogoji, ki jih določi osrednji organ v državi Y, je sodni uradnik države Y odgovoren za nadzor nad postopkom, zlasti za zagotovitev, da ni priča med pričanjem nikoli pod prisilo ali drugače vodena.
- (xiii) Sodni zapisnikar v državi X pripravi zapisnik o izpovedbi.

II. Uporaba videopovezave na podlagi II. poglavja konvencije o pridobivanju dokazov

Opomba: na podlagi 33. člena konvencije o pridobivanju dokazov lahko pogodbenica v celoti ali delno izključi uporabo II. poglavja. V teh primerih se predpostavlja, da se država izvršitve ni odločila za tako izključitev in da država prosilka ni vložila pridržka, v zvezi s katerim država izvršitve, „ki nima ugovorov“, vseeno uporabi vzajemnost v skladu s tretjim odstavkom 33. člena.

Primer (4)

- (i) Sodišče v državi X (sodišče države prosilke) odloča o tožbi s področja družinskega prava.
- (ii) Zaslišati je treba pričo, ki prebiva v državi Y.
- (iii) Ker je priča tudi državljanka države X, se stranke in sodišče države prosilke strinjajo, da bo pričo zaslišal konzul države X (država prosilka), ki svoje funkcije opravlja v državi Y (država izvršitve).
- (iv) Stranke zahtevajo vzpostavitev videopovezave, tako da se zaslišanje priče, ki ga opravi konzul, prenaša v sodno dvorano v državi X, v kateri so navzoči stranke in njihovi pravni zastopniki.
- (v) Uporaba videopovezave je izrecno določena s pravom države X, poleg tega ni prepovedana s pravom države Y.
- (vi) Ker je priča državljanka države X, v skladu s 15. členom ni treba zaprositi za dovoljenje imenovanega pristojnega organa v državi Y.
- (vii) Priča je pripravljena pričati in, ker je državljanka države X, tekoče govori jezik sodišča države prosilke. Tako v tem primeru ni treba uporabiti niti prisile niti tolmačenja.
- (viii) Ker je država Y geografsko velika država in je priča na lokaciji, ki je precej oddaljena od mesta, v katerem ima sedež konzul, se ta (v posvetovanju s sodiščem države prosilke) odloči, da bi bilo učinkoviteje, da se vzpostavi tristranska videopovezava. S to videopovezavo so torej povezani sodišče države prosilke v državi X, konzul, ki predstavlja državo X in se nahaja na veleposlaništvu v državi Y, ter priča, ki je prav tako v državi Y, vendar na drugi, oddaljeni lokaciji in v navzočnosti druge osebe, pristojne za ugotovitev istovetnosti priče in zagotovitev, da ni priča ob nobenem trenutku vodena in/ali pod prisilo.
- (ix) Priča se zasliši po pravu in postopku države prosilke, kolikor tega ne prepoveduje država izvršitve.
- (x) V skladu z zahtevo strank in pravom države X so stranke, njihovi pravni zastopniki in/ali sodno osebje države prosilke navzoči med zaslišanjem prek videopovezave, saj to po pravu države Y ni prepovedano.
- (xi) Konzul, kot ga je pooblastila država prosilka, zapriseže pričo ali vzame njeno izjavo, saj to ni nezdržljivo s pravom države izvršitve.
- (xii) V tem primeru stroške nosi stranka, ki zahteva pridobitev dokazov.

Primer (5)

- (i) Sodišče (sodišče države prosilke) v državi X odloča o civilni tožbi.
- (ii) Zaslišati je treba pričo, ki prebiva v državi Y.
- (iii) Sodišče v državi X (država prosilka) imenuje komisarja za zaslišanje priče, ki se nahaja v državi Y (država izvršitve).
- (iv) Stranke v pravdi se strinjajo, da bo komisar ostal v državi X in uporabil videopovezavo za pridobitev izpovedbe priče v državi Y, saj je uporaba tehnologije predvidena v pravu države prosilke.
- (v) Poleg tega uporaba videopovezave ne sme biti prepovedana po pravu države izvršitve. V tem primeru pravo države Y dovoljuje uporabo videopovezave za olajšanje pridobivanja dokazov.
- (vi) Država Y je podala izjavo na podlagi 17. člena in ponovila, da bo potrebno predhodno dovoljenje

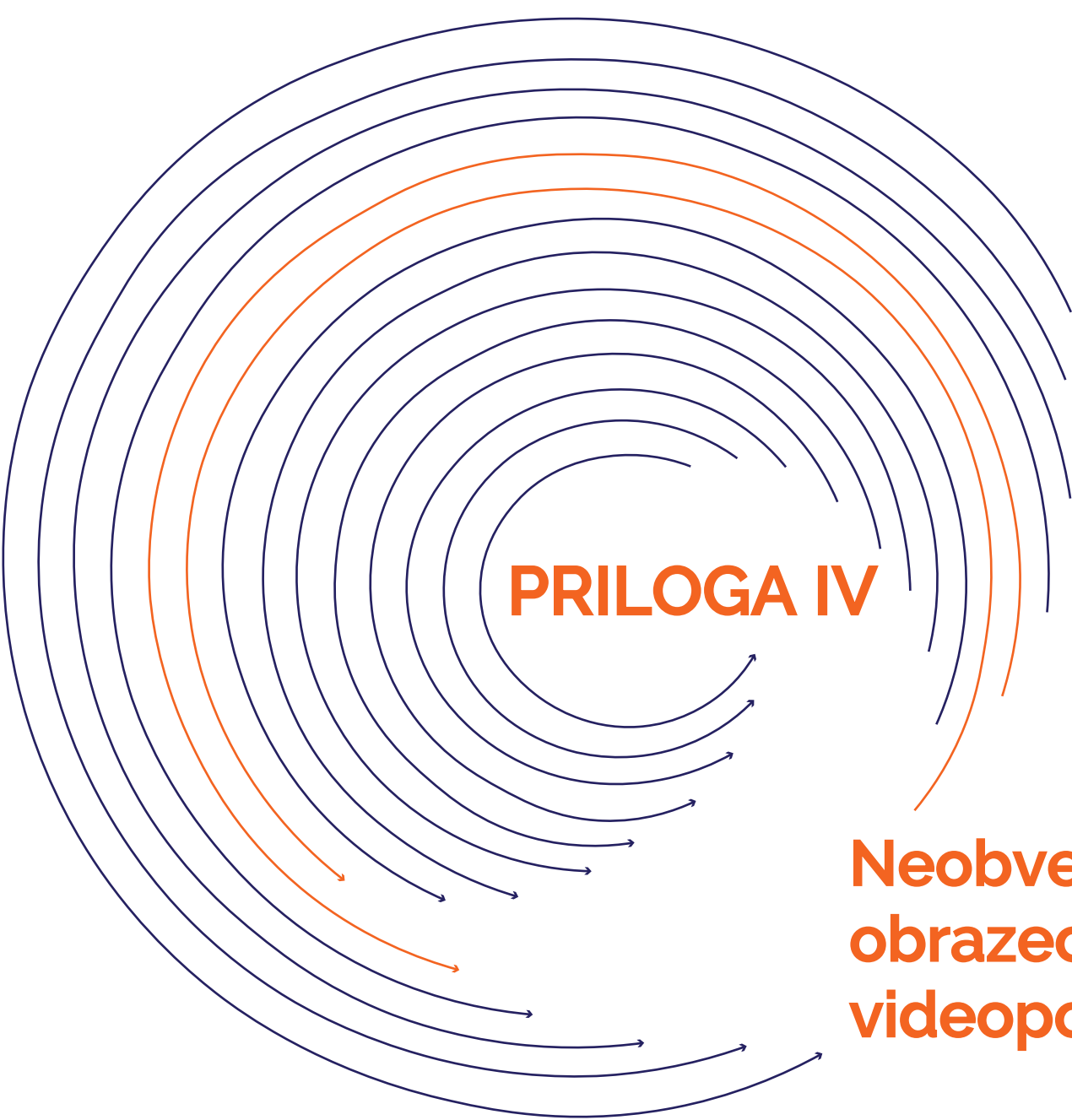
- njenega imenovanega pristojnega organa. Zastopniki strank torej zaprosijo za dovoljenje pristojnega organa države Y.
- (vii) Pristojni organ izda dovoljenje pod pogojem, da pred pričanjem istovetnost priče ugotovi uradnik pristojnega organa.
 - (viii) Komisar je odgovoren, da poskrbi za potrebne praktične ureditve ter da priči pošlje vabilo, jo obvesti o datumu, času in kraju ter vseh drugih pomembnih informacijah.
 - (ix) Ker je priča pripravljena pričati in se strinja s tem, ni treba razmišljati o prisilnih sredstvih.
 - (x) V tem primeru je tolmačenje potrebno tako za komisarja kot tudi za pričo. Komisar poskrbi, da je usposobljeni tolmač navzoč ob priči v državi Y.
 - (xi) Komisar zasliši pričo v skladu s pravom in postopkom države prosilke, razen če je to nezdružljivo s pravom države izvršitve. Zaslišanje poteka prek videopovezave z lokacije v državi X, na kateri so navzoči tudi stranke in njihovi pravni zastopniki, saj imajo po pravu države X pravico biti navzoči.
 - (xii) Komisar, kot je pooblaščen po pravu države X kot države prosilke, zapriseže pričo ali vzame njeno izjavo prek videopovezave, saj to ni nezdružljivo s pravom države Y kot države izvršitve.
 - (xiii) Udeležba strank in njihovih pravnih zastopnikov (vključno s kakršnim koli navzkrižnim zaslišanjem ali nadaljnjimi vprašanji) je podobno določena glede na pravo države X, kolikor ni nezdružljiva s pravom države Y.
 - (xiv) Kot je običajno, stroške postopka (vključno s stroški tolmačenja in najema prostora) nosi stranka, ki zahteva pridobitev dokazov.

Primer (6)

- (i) Sodišče (sodišče države prosilke) v državi X odloča o tožbi s področja gospodarskega prava.
- (ii) Zaslišati je treba pričo, ki prebiva v državi Y.
- (iii) Sodišče v državi X (država prosilka) imenuje komisarja za zaslišanje priče, ki se nahaja v državi Y (država izvršitve).
- (iv) Komisar je pravnik, ki se nahaja v državi Y ter tekoče govori jezika držav X in Y.
- (v) Ker je uporaba tehnologije predvidena v pravu države prosilke, stranke zaprosijo sodišče države prosilke, naj komisarju dovoli uporabo videopovezave pri zaslišanju priče v državi Y, pri čemer bodo stranke in njihovi zastopniki postopek spremljali s svoje lokacije v državi X.
- (vi) Poleg tega uporaba videopovezave ne sme biti prepovedana po pravu države izvršitve. V tem primeru pravo države Y ne prepoveduje uporabe videopovezave.
- (vii) Država Y ni podala izjave na podlagi 17. člena. Ob neobstoju izjave, s katero je na splošno dano dovoljenje, bo za ta konkretni primer potrebno predhodno dovoljenje njenega imenovanega pristojnega organa.
- (viii) Pristojni organ izda dovoljenje, vendar ga pogoji s tem, da se dokazi izvajajo v sodni dvorani v državi Y v navzočnosti sodnega uradnika države Y.
- (ix) Komisar je odgovoren, da poskrbi za potrebne praktične ureditve ter da priči pošlje vabilo, jo obvesti o datumu, času in kraju ter vseh drugih pomembnih informacijah.
- (x) Komisar po obvestitvi priče ugotovi, da priča ni pripravljena pričati. Ker je država Y podala izjavo na podlagi 18. člena, lahko komisar svojo prvotno zahtevo dopolni z dodatno zahtevo za pomoč pristojnega organa pri pridobivanju dokazov s prisilo.
- (xi) Pristojni organ ugotovi komisarjevi zahtevi in torej uporabi ustrezna prisilna sredstva, kot so predpisana z njegovim pravom, da zagotovi navzočnost priče.
- (xii) Komisar nato zasliši pričo v skladu s pravom in postopkom države prosilke, razen če je to nezdružljivo s pravom države izvršitve. Zaslišanje poteka v sodni dvorani v državi Y, pri čemer so

prek videopovezave iz države X navzoči tudi stranke in njihovi pravni zastopniki, saj imajo po pravu države X pravico biti navzoči.

- (xiii) Komisar, kot je pooblaščen po pravu države X kot države prosilke, zapriseže pričo ali vzame njeno izjavo, saj to ni nezdružljivo s pravom države Y kot države izvršitve.
- (xiv) Udeležba strank in njihovih pravnih zastopnikov (vključno s kakršnim koli navzkrižnim zaslišanjem ali nadaljnjimi vprašanji) je podobno določena glede na pravo države X, kolikor ni nezdružljiva s pravom države Y.
- (xv) Ker v tem primeru komisar tekoče govori jezika držav X in Y, tolmačenje morda ne bo potrebno, vendar bi se lahko uporabilo v korist oseb, ki so navzoče prek videopovezave v državi X.
- (xvi) Kot je običajno, stroške postopka (na primer stroške, nastale zaradi uporabe sodne dvorane ali sredstev za prisilo priče k prihodu na sodišče) nosi stranka, ki zahteva pridobitev dokazov.

PRILOGA IV

**Neobvezni
obrazec za
videopovezavo**

Ta obrazec naj bi se uporabljal kot priloga k priporočenemu obrazcu za zaprosila, ki je na voljo v razdelku o pridobivanju dokazov na spletišču Haaške konference: < www.hcch.net >.

ZAPROSILO –
NEOBVEZNI OBRAZEC ZA PRIDOBIVANJE DOKAZOV PREK VIDEOPOVEZAVE
COMMISSION ROGATOIRE –
FORMULAIRE FACULTATIF POUR DES PREUVES PAR LIAISON VIDEO

Haaška konvencija z dne 18. marca 1970 o
pridobivanju dokazov v civilnih ali gospodarskih zadevah v tujini
Convention de La Haye du 18 mars 1970 sur
l'obtention des preuves à l'étranger en matière civile ou commerciale

Tehnični parametri naprav za videopovezavo
Paramètres techniques des appareils de liaison vidéo

1	Znamka in model naprave <i>Marque et modèle de l'appareil</i>	Vstavite ime znamke naprave za videopovezavo, ki jo bo uporabila država prosilka.
2	Tip krmilne enote <i>Type d'unité de commande</i>	Upoštevajte, da je priporočena večtočkovna krmilna enota. <i>Veillez noter qu'une unité de commande multipoint est recommandée.</i> ☐ Končna točka <i>Point de terminaison</i> ☐ Večtočkovna

3	Vrsta omrežja <i>Type de réseau</i> Primeri zaporedij parametrov IP in ISDN so navedeni na strani 3. <i>Des exemples de séquences de paramètres IP et RNIS sont donnés en page 3</i>	Upoštevajte, da je priporočeno omrežje IP. <i>Veillez noter qu'un réseau IP est le réseau recommandé.</i> <table border="1" data-bbox="667 376 1355 1216"> <thead> <tr> <th data-bbox="667 376 1013 409">IP (SIP ali/ou H.323)</th><th data-bbox="1013 376 1355 409">ISDN</th></tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="667 409 1013 936"> Naslov IP: <i>Adresse IP:</i> Vstavite naslov IP Ime gostitelja: <i>Nom de l'hôte:</i> Vstavite ime gostitelja (vključno s popolnoma določenim imenom domene) Številka pripone: <i>Numéro de poste:</i> Vstavite pripono (če je ustrezno) </td><td data-bbox="1013 409 1355 936"> Številka ISDN: <i>Numéro RNIS:</i> Vstavite številko ISDN Številka pripone: <i>Numéro de poste:</i> Vstavite pripono (če je ustrezno) </td></tr> <tr> <td colspan="2" data-bbox="667 936 1355 1216"> Dodatne opombe: <i>Autres remarques:</i> Vstavite morebitne ustrezne opombe </td></tr> </tbody> </table>	IP (SIP ali/ou H.323)	ISDN	Naslov IP: <i>Adresse IP:</i> Vstavite naslov IP Ime gostitelja: <i>Nom de l'hôte:</i> Vstavite ime gostitelja (vključno s popolnoma določenim imenom domene) Številka pripone: <i>Numéro de poste:</i> Vstavite pripono (če je ustrezno)	Številka ISDN: <i>Numéro RNIS:</i> Vstavite številko ISDN Številka pripone: <i>Numéro de poste:</i> Vstavite pripono (če je ustrezno)	Dodatne opombe: <i>Autres remarques:</i> Vstavite morebitne ustrezne opombe	
IP (SIP ali/ou H.323)	ISDN							
Naslov IP: <i>Adresse IP:</i> Vstavite naslov IP Ime gostitelja: <i>Nom de l'hôte:</i> Vstavite ime gostitelja (vključno s popolnoma določenim imenom domene) Številka pripone: <i>Numéro de poste:</i> Vstavite pripono (če je ustrezno)	Številka ISDN: <i>Numéro RNIS:</i> Vstavite številko ISDN Številka pripone: <i>Numéro de poste:</i> Vstavite pripono (če je ustrezno)							
Dodatne opombe: <i>Autres remarques:</i> Vstavite morebitne ustrezne opombe								
4	Virtualna soba (prek večtočkovne krmilne enote) <i>Salle virtuelle (via une unité de commande multipoint)</i>	Izpolnite samo, če bo uporabljena virtualna sejna soba. <i>Ne compléter que si une salle de réunion virtuelle sera utilisée.</i> Naslov / ime gostitelja <i>Adresse / Nom de l'hôte</i> Vstavite naslov in/ali ime gostitelja (vključno s popolnoma določenim imenom domene) PIN <i>Code d'accès</i> Vstavite kodo PIN za dostop do virtualne sobe						
5	Kodek <i>Codec</i>	Vstavite podatke o uporabljenem kodirniku-dekodirniku.						

6	Vrsta šifriranja <i>Type de chiffrement</i>	Vstavite podatke o uporabljeni vrsti šifriranja (npr. AES, 3DES) in uporabljenih bitih (npr. 128 bitov, 192 bitov) Ali bo uporabljena nastavitev „samodejno“ ali „najboljši možen način“? <i>Le paramètre « automatique » ou « au mieux » sera-t-il utilisé ?</i> ☐ Da <i>Oui</i> ☐ Ne <i>Non</i>
---	---	---

Kontaktne podatke tehnikov
Coordonnées des interlocuteurs techniques

Poleg kontaktnih oseb, navedenih v zaporilu, so to kontaktne osebe posebej za tehnične zadeve (po potrebi).
Il y a des interlocuteurs techniques outre ceux qui sont mentionnés dans la Commission rogatoire, en particulier pour les questions techniques (le cas échéant)

7a.	Kontaktne oseba 1 <i>Interlocuteur 1</i>	7b.	Kontaktne oseba 2 <i>Interlocuteur 2</i>
	Ime <i>Nom</i>		Ime <i>Nom</i>
	Položaj <i>Fonction</i>		Položaj <i>Fonction</i>
	E-naslov		E-naslov
	Telefon <i>Téléphone</i>		Telefon <i>Téléphone</i>
	Jeziki <i>Langues</i>		Jeziki <i>Langues</i>

Svet Evropske unije je po dokončanju *pobude za izboljšanje čezmejnih videokonferenc z več vidikov (projekt Handshake)* zagotovil naslednje primere zaporedij za pomoč uporabnikom z različnimi vrstami omrežnih povezav¹:

À la suite de la conclusion du projet « Handshake » (Multi-aspect initiative to improve cross-border videoconferencing), le Conseil de l'Union européenne a donné les exemples de séquences suivants pour

Primeri zaporedij parametrov in ločilnih znakov za začetek videokonference

Exemples de séquences de paramètres et de délimiteurs pour lancer une visioconférence

Glede na uporabljene znamke naprav bo morda treba uporabiti različna zaporedja parametrov.
Dépendent de la marque des appareils – il sera peut-être nécessaire d'utiliser différentes séquences de paramètres.

Uporaba IP:

IP:

Ime gostitelja / naslov IP, ki mu sledi številka pripone z ločilnim znakom ##: 111.22.33.4##5656

Ime gostitelja / naslov IP, ki mu sledi številka pripone z ločilnim znakom #: 111.22.33.4#5656

Nom de l'hôte/adresse IP suivi du numéro de poste avec le délimiteur ##:

111.22.33.4##5656

Nom de l'hôte/adresse IP suivi du numéro de poste avec le délimiteur #: 111.22.33.4#5656

Uporaba SIP:

SIP:

Številka pripone, ki ji sledi ime gostitelja / naslov IP z ločilnim znakom @: 5656@videoconf.host.eu
5656@111.22.33.4

Numéro de poste suivi du nom de l'hôte/de l'adresse IP avec le délimiteur @:

5656@videoconf.host.eu

5656@111.22.33.4

Zaporedja ISDN:

Séquences RNIS:

Številka ISDN in številka pripone skupaj: + 43 1 0000895656

Številka ISDN in številka pripone, ločeni z ločilnim znakom #: + 43 1 000089#5656

Numéro RNIS et numéro de poste ensemble: + 43 1 0000895656

Numéro RNIS et numéro de poste séparés par un délimiteur #: + 43 1 000089#5656

aider les utilisateurs en fonction des types de connexions réseau :

¹ Projekt Handshake, „D4: Obrazec za zaprosilo ali potrditev čezmejne videokonference“, str. 20.

A decorative graphic consisting of numerous concentric, semi-circular arcs. Most arcs are dark blue, while two specific arcs are highlighted in orange. Small arrows are placed at the end of several arcs, pointing outwards from the center. The text 'PRILOGA V' is centered within the innermost part of this graphic.

PRILOGA V

**Besedilo
Konvencije**

KONVENCIJA O PRIDOBIVANJU DOKAZOV V CIVILNIH ALI GOSPODARSKIH ZADEVAH V TUJINI¹

(sklenjena 18. marca 1970)

Države podpisnice te konvencije so se v želji, da bi olajšale pošiljanje in izvrševanje zaprosil ter pospešile poenotenje različnih postopkov, ki jih v ta namen uporabljajo, v želji, da bi povečale učinkovitost medsebojnega pravnega sodelovanja v civilnih ali gospodarskih zadevah, odločile, da bodo v ta namen sklenile konvencijo in so se dogovorile o naslednjih določbah:

I. POGLAVJE – ZAPROSILA

1. člen

V civilnih ali gospodarskih zadevah lahko sodni organ države pogodbenice v skladu z določbami svojega prava z zaprosilom zaprosi pristojni organ druge države pogodbenice, da zanjo pridobi dokaze ali opravi kakšno drugo dejanje sodnega postopka.

Zaprosilo se ne sme uporabiti za pridobivanje dokazov, ki niso namenjeni za uporabo v začetih ali predvidenih sodnih postopkih.

Izraz „drugo dejanje sodnega postopka“ ne vključuje vročitve sodnih listin ali izdaje sodnih pozivov, s katerimi se izvršujejo ali izpopolnjujejo sodne odločbe ali nalogi, niti nalogov za začasne ali zaščitne ukrepe.

2. člen

Vsaka država pogodbenica imenuje osrednji organ, ki bo odgovoren za sprejemanje zaprosil, ki jih pošlje sodni organ druge države pogodbenice, in za pošiljanje teh zaprosil organu, pristojnemu za njihovo izvršitev. Osrednji organ deluje v skladu z njenim notranjim pravom.

Zaprosila se pošljejo osrednjemu organu države izvršitve, in to brez posredovanja drugih organov te države.

3. člen

V zaprosilu morajo biti navedeni:

- a) organ, ki prosi za izvršitev, in zaprošeni organ, če ga prosilec pozna;
- b) imena in naslovi strank v postopku in njihovih zastopnikov, če jih imajo;

¹ Ta konvencija, vključno s povezanim gradivom, je na voljo v razdelku o pridobivanju dokazov na spletišču HCCH. Za celotno zgodovino Konvencije glej HCCH, *Actes et documents de la Onzième session (1968)*, Tome IV, *Obtention des preuves*, (219 str.).

- c) vrsta postopka, za katerega se prosi dokazilo, z navedbo vseh potrebnih informacij v zvezi s tem;
- d) dokazi, ki jih je treba pridobiti, ali druga dejanja sodnega postopka, ki jih je treba opraviti.

Kadar je to primerno, morajo biti v zaprosilu med drugim podrobneje navedeni:

- e) imena in naslovi oseb, ki naj se zaslišijo;
- f) vprašanja, ki naj se zastavijo zaslišanim osebam, ali dejstva, o katerih morajo biti te osebe zaslišane;
- g) listine ali drugo nepremično ali osebno premoženje, ki naj se pregleda;
- h) morebitna zahteva, da se dokaz da pod prisego ali izjavo, in poseben obrazec, ki naj se v ta namen uporabi;
- i) poseben način ali postopek, ki ga je treba uporabiti po 9. členu.

Zaprosilo lahko navaja tudi informacije, ki so potrebne za uporabo 11. člena.

Ne sme se zahtevati overitev ali druga podobna formalnost.

4. člen

Zaprosilo mora biti v jeziku zaprosenega organa ali pa mu mora biti priložen prevod v tem jeziku.

Vendar pa mora vsaka država pogodbenica sprejeti zaprosilo v angleškem ali francoskem jeziku ali zaprosilo, ki mu je priložen prevod v enem od teh dveh jezikov, razen če je izrazila pridržek, ki ga dopušča 33. člen.

Država pogodbenica, v kateri je več uradnih jezikov in zaradi razlogov notranjega prava za svoje celotno ozemlje ne more sprejeti zaprosil v enem od teh jezikov, mora z izjavo določiti jezik, v katerem mora biti zaprosilo sestavljeno ali vanj prevedeno, da bi se na območjih njenega ozemlja, ki jih je navedla, lahko začelo izvrševati. V primeru neutemeljenega nespoštovanja te izjave stroške prevoda v zahtevani jezik krije država prosilka.

Država pogodbenica lahko z izjavo določi jezik ali jezike, ki niso navedeni v prejšnjih odstavkih in v katerih se zaprosilo lahko pošlje njenemu osrednjemu organu.

Vsak prevod, priložen zaprosilu, mora overiti bodisi diplomatski ali konzularni predstavnik ali zapriseženi prevajalec ali druga oseba, ki je v eni in drugi državi za to pooblaščen.

5. člen

Če osrednji organ meni, da zaprosilo ne ustreza določbam konvencije, o tem takoj obvesti organ države prosilke, ki mu je poslal zaprosilo, z navedbo ugovorov na zaprosilo.

6. člen

Če organ, ki mu je bilo zaprosilo poslano, ni pristojen za njegovo izvršitev, se zaprosilo nemudoma pošlje organu v isti državi, ki je v skladu z določbami njenega prava pristojen za izvršitev zaprosila.

7. člen

Organ prosilec je, če tako želi, obveščen o času in kraju izvršitve postopka, da bi se ga zainteresirane stranke in njihovi morebitni zastopniki lahko udeležili. To obvestilo se, kadar organ države prosilke to zahteva, pošlje neposredno udeležencem ali njihovim zastopnikom.

8. člen

Država pogodbenica lahko izjavi, da pri izvršitvi zaprosila lahko sodelujejo člani sodnega organa prosilca druge države pogodbenice. Zahteva se lahko predhodno dovoljenje pristojnega organa, ki ga imenuje država, ki je dala izjavo.

9. člen

Sodni organ, ki izvršuje zaprosilo, uporablja svoje notranje pravo glede potrebnih načinov in postopkov.

Na zahtevo organa prosilca pa lahko uporabi poseben način ali postopek, razen če je ta nezdružljiv z notranjim pravom države izvršitve ali če ga ni mogoče izvesti zaradi njene notranje sodne prakse in postopka ali zaradi praktičnih težav.

Zaprosilo je treba hitro izvršiti.

10. člen

Zaprošeni organ pri izvrševanju zaprosil uporablja primerna prisilna sredstva v primerih in enakem obsegu, kot to njegovo notranje pravo določa za izvrševanje odredb organov njegove lastne države ali zaprosil strank v notranjih postopkih.

11. člen

Pri izvrševanju zaprosila lahko prizadeta oseba odkloni predložitev dokazov, če je taka zavrnitev njen privilegij ali dolžnost:

- a) po pravu države izvršitve, ali
- b) po pravu države prosilke, pri čemer mora biti privilegij ali dolžnost navedena v zaprosilu ali pa jo je na zahtevo zaprošenega organa drugače potrdil organ prosilec.

Država pogodbenica lahko izjavi, da bo priznavala privilegije in dolžnosti v obsegu, navedenem v izjavi, tudi če so predvidene s pravom drugih držav, ne le države prosilke in zaprošene države.

12. člen

Izvrševanje zaprosila se lahko zavrne, samo če:

- a) izvrševanje zaprosila v državi izvršitve ni v sodni pristojnosti ali
- b) zaprošena država meni, da bi izvršitev škodovala njeni suverenosti ali varnosti.

Zaprosila ne sme zavrniti samo zato, ker trdi, da ima po svojem notranjem pravu izključno sodno pristojnost glede zadeve ali da njeno notranje pravo ne bi dovolilo sodnega postopka.

13. člen

Zaprošeni organ pošlje dokumente o izvrševanju zaprosila organu prosilcu po isti poti, kot je bilo poslano zaprosilo.

Kadar zaprosilo v celoti ali delno ni izvršeno, je treba organ prosilec po isti poti o tem nemudoma obvestiti in navesti razloge.

14. člen

Izvrševanje zaprosila ni razlog za povračila kakršnih koli pristojbin ali stroškov.

Zaprošena država pa ima pravico od države prosilke zahtevati povračilo honorarjev strokovnjakom in tolmačem in stroškov, nastalih z uporabo posebnega postopka, ki ga je zahtevala država prosilka v skladu z drugim odstavkom 9. člena.

Zaprošeni organ, katerega pravo zavezuje stranke, da same priskrbijo dokaze in ki sam ne more izvršiti zaprosila, lahko po pridobitvi soglasja organa prosilca imenuje v ta namen ustrezno osebo. Ko zaprošeni organ išče soglasje organa prosilca, navede približne stroške takega postopka. Če organ prosilec soglaša, mora povrniti vse nastale stroške; če pa organ prosilec ne soglaša, ni odgovoren za plačilo stroškov.

II. POGLAVJE – PRIDOBIVANJE DOKAZOV S STRANI DIPLOMATSKIH ALI KONZULARNIH PREDSTAVNIKOV IN KOMISARJEV

15. člen

Diplomatski ali konzularni predstavnik države pogodbenice lahko v civilnih ali gospodarskih zadevah na ozemlju druge države pogodbenice in na območju, na katerem opravlja svoje naloge, brez prisile pridobiva dokaze od državljanov države, ki jo predstavlja, za postopek, sprožen pred sodišči države, ki jo predstavlja.

Država pogodbenica lahko izjavi, da diplomatski ali konzularni predstavnik lahko pridobiva dokaze le na podlagi dovoljenja, ki ga na njegovo prošnjo ali prošnjo v njegovem imenu izda pristojni organ, ki ga imenuje država, ki daje izjavo.

16. člen

Diplomatski ali konzularni predstavnik države pogodbenice lahko poleg tega na ozemlju druge države pogodbenice in na območju, na katerem opravlja svoje naloge, brez prisile pridobiva dokaze od državljanov države, v kateri opravlja svoje naloge, ali druge države za postopek, sprožen pred sodišči države, ki jo predstavlja, če:

- a) je pristojni organ, ki ga imenuje država, v kateri opravlja svoje naloge, to dovolil na splošno ali za posamezno zadevo, in
- b) spoštuje pogoje, ki jih je pristojni organ določil v dovoljenju.

Država pogodbenica lahko izjavi, da pridobivanje dokazov po tem členu lahko poteka brez njenega predhodnega dovoljenja.

17. člen

V civilnih in gospodarskih zadevah lahko oseba, ki je v ta namen pravilno imenovana za komisarja, brez prisile pridobiva dokaze na ozemlju države pogodbenice za postopek, sprožen pred sodišči druge države pogodbenice, če:

- a) je pristojni organ države, v kateri naj se izvrši zaprosilo, to dovolil na splošno ali za posamezno zadevo in
- b) ta oseba spoštuje pogoje, ki jih je pristojni organ določil v dovoljenju.

Država pogodbenica lahko izjavi, da pridobivanje dokazov po tem členu lahko poteka brez njenega

predhodnega dovoljenja.

18. člen

Država pogodbenica lahko izjavi, da diplomatski ali konzularni predstavnik [ali komisar], pooblaščen za pridobivanje dokazov v skladu s 15., 16. in 17. členom, lahko pristojni organ, ki ga imenuje ta država, zaprosi za ustrezno pomoč pri pridobivanju dokazov s prisilo. Izjava lahko vsebuje pogoje, ki jih država, ki daje izjavo, določi po svoji presoji.

Kadar pristojni organ ugotovi prošnji, uporabi ustrezna sredstva prisile, ki so predpisana po njenem pravu za uporabo v notranjih postopkih.

19. člen

Ko pristojni organ daje dovoljenje, navedeno v 15., 16. in 17. členu, ali izda odredbo, s katero ugotovi prošnji, predvideni v 18. členu, lahko določi pogoje, ki jih šteje za primerne, med drugim glede časa in kraja pridobivanja dokazov. Prav tako lahko zahteva, da se mu podatki o uri, datumu in kraju pravočasno sporočijo vnaprej; v tem primeru je pri pridobivanju dokazov lahko navzoč predstavnik omenjenega organa.

20. člen

Osebe, na katere se nanaša pridobivanje dokazov po tem poglavju, lahko imajo pravnega zastopnika.

21. člen

Kadar je diplomatski ali konzularni predstavnik ali komisar pooblaščen, da na podlagi 15., 16. in 17. člena pridobiva dokaze:

- a) lahko pridobiva vse vrste dokazov, ki niso [nezdružljivi] s pravom države, v kateri se dokazi pridobivajo, ali niso v nasprotju z dovoljenjem, izdanim na podlagi prejšnjih členov, in lahko pod enakimi pogoji sprejme na zapisnik izjavo pod prisego ali s potrdilom;
- b) je poziv osebi, da se zgласi ali predloži dokaz, sestavljen v jeziku kraja, v katerem se pridobivajo dokazi, ali pa mu je priložen prevod v ta jezik, razen če je prejemnik poziva državljan države, v kateri postopek teče;
- c) je v pozivu navedeno, da lahko ima oseba pravnega zastopnika, in če gre za državo, ki ni dala izjave, predvidene v 18. členu, da se ni dolžna zgласiti ali predložiti dokazov;
- d) [] se lahko dokazi pridobivajo na način, predviden po pravu za sodišče, pred katerim teče postopek, pod pogojem, da tak način ni prepovedan po pravu države, v kateri se pridobivajo dokazi;
- e) se oseba, ki je pozvana predložiti dokaz, lahko sklicuje na privilegije in dolžnosti iz 11. člena, da to zavrne.

22. člen

Dejstvo, da se dokazi niso mogli pridobiti po postopku iz tega poglavja, ker je določena oseba zavrnila predložitev dokazov, ne preprečuje, da se za isto pridobivanje dokazov kasneje pošlje zaprosilo v skladu z določbami prvega poglavja.

III. POGLAVJE – SPLOŠNE DOLOČBE

23. člen

Država pogodbenica lahko ob podpisu, ratifikaciji ali pristopu izjavi, da ne bo izvrševala zaprosil, izdanih za postopek, znan v državah anglosaksonskega prava kot predobravnavno odkrivanje dokumentov.

24. člen

Država pogodbenica lahko poleg osrednjega organa imenuje druge organe in določi obseg njihove pristojnosti. Vendar pa se lahko zaprosilo v vseh primerih pošlje osrednjemu organu.

Zvezne države lahko imenujejo več osrednjih organov.

25. člen

Država pogodbenica, v kateri velja več pravnih sistemov, lahko imenuje organe enega od teh sistemov, ki bodo izključno pristojni za izvrševanje zaprosil na podlagi te konvencije.

26. člen

Država pogodbenica, ki to mora storiti iz ustavnih razlogov, lahko državo prosilko pozove, da povrne stroške, nastale v zvezi z izvrševanjem zaprosila, in sicer za vročitev osebi, ki se je dolžna zglasiti in predložiti dokaz, in stroške navzočnosti take osebe ter stroške vsakega prepisa dokazov.

Kadar država zahteva povračilo stroškov po prejšnjem odstavku, lahko tudi vsaka druga država od nje zahteva povračilo podobnih pristojbin in stroškov.

27. člen

Določbe te konvencije ne preprečujejo, da bi država pogodbenica:

- a) izjavila, naj se zaprosila njenim sodnim organom pošljejo po drugih poteh, kot so predvidene v 2. členu;
- b) na podlagi notranjega prava ali prakse dovolila postopke, za katere se konvencija uporablja, pod manj omejevalnimi pogoji;
- c) na podlagi notranjega prava ali prakse dovolila načine pridobivanja dokazov, ki so drugačni od predvidenih s to [konvencijo].

28. člen

Ta konvencija ne preprečuje, da bi se dve ali več držav pogodbenic dogovorilo, da ne bodo upoštevale:

- a) določb 2. člena glede načinov pošiljanja zaprosil;
- b) določb 4. člena glede jezikov, ki se lahko uporabljajo;
- c) določb 8. člena glede navzočnosti članov sodnega organa pri izvrševanju zaprosil;
- d) določb 11. člena glede privilegijev in dolžnosti prič, da zavrnejo predložitve dokazov;
- e) določb 13. člena glede načinov vračanja izvršenega zaprosila organu prosilcu;
- f) določb 14. člena glede pristojbin in stroškov;
- g) določb II. poglavja.

29. člen

Med državami pogodbenicami te konvencije, ki so tudi pogodbenice ene ali obeh konvencij o civilnem postopku, podpisanih v Haagu 17. julija 1905 in 1. marca 1954, ta konvencija nadomesti 8. do 16. člen prejšnjih konvencij.

30. člen

Ta konvencija ne vpliva na uporabo 23. člena konvencije iz leta 1905 ali 24. člena konvencije iz leta 1954.

31. člen

Dodatni sporazumi h konvencijam[a] iz let 1905 in 1954, ki so [ju] sklenile države pogodbenice, se štejejo za enakovredne tej konvenciji, razen če se pogodbenice niso drugače dogovorile.

32. člen

Ta konvencija ne sme odstopati od konvencij, ki vsebujejo določbe o zadevah, ki jih ureja ta konvencija, in katerih pogodbenice so ali bodo postale države pogodbenice, kar pa ne vpliva na uporabo določb 29. in 31. člena.

33. člen

Država lahko ob podpisu, ratifikaciji ali pristopu v celoti ali delno izključi uporabo določb drugega odstavka 4. člena in II. poglavja. Drugi pridržki niso dovoljeni.

Vsaka država pogodbenica lahko kadar koli umakne pridržek, ki ga je izrazila; pridržek preneha učinkovati šestdeseti dan po uradnem obvestilu o umiku.

Kadar neka država izrazi pridržek, lahko druga država, ki jo ta pridržek prizadene, uporabi enako pravilo v odnosu do države, ki je pridržek izrazila.

34. člen

Vsaka država lahko kadar koli umakne ali spremeni izjavo.

35. člen

Država pogodbenica ob deponiranju svoje listine o ratifikaciji ali pristopu ali pozneje obvesti Ministrstvo za zunanje zadeve Nizozemske o imenovanju organov v skladu z 2., 8., 24. in 25. členom.

Kadar je to primerno, država pogodbenica ministrstvo prav tako obvesti o:

- a) imenovanju organov, ki jim je treba poslati uradno obvestilo, katerih dovoljenje se lahko zahteva in na katerih pomoč se lahko pri pridobivanju dokazov sklicujejo diplomatski in konzularni predstavniki v skladu [s] 15., 16. oziroma 18. členom;
- b) imenovanju organov, katerih dovoljenje lahko zahtevajo komisariji pri pridobivanju dokazov na podlagi 17. člena, in organov, ki lahko odobrijo pomoč, predvideno v 18. členu;
- c) izjavah na podlagi 4., 8., 11., 15., 16., 17., 18., 23. in 27. člena;
- d) vsakem umiku ali spremembi omenjenih imenovanj in izjav;

- e) umiku katerega koli pridržka.

36. člen

Vse težave, nastale med državami pogodbenicami v zvezi z izvajanjem te konvencije, se urejajo po diplomatski poti.

37. člen

Ta konvencija je na voljo za podpis državam, zastopanim na enajstem zasedanju Haaške konference o mednarodnem zasebnem pravu.

Konvencijo je treba ratificirati, listine o ratifikaciji pa se deponirajo pri Ministrstvu za zunanje zadeve Nizozemske.

38. člen

Ta konvencija začne veljati šestdeseti dan po deponiranju tretje listine o ratifikaciji iz drugega odstavka 37. člena.

Konvencija začne veljati za vsako državo podpisnico, ki jo ratificira kasneje, šestdeseti dan po deponiranju njene listine o ratifikaciji.

39. člen

Država, ki ni bila zastopana na enajstem zasedanju Haaške konference o mednarodnem zasebnem pravu, je pa članica Konference ali Združenih narodov ali ene od specializiranih agencij te organizacije ali pogodbenica statuta Meddržavnega sodišča, lahko pristopi k tej konvenciji po tem, ko je ta začela veljati na podlagi prvega odstavka 38. člena.

Listina o pristopu se deponira pri Ministrstvu za zunanje zadeve Nizozemske.

Konvencija začne veljati za državo, ki k njej pristopi, šestdeseti dan po deponiranju njene listine o pristopu.

Pristop začne veljati le v odnosih med državo, ki k njej pristopi, in državami pogodbenicami, ki so izjavile, da njen pristop sprejmejo. Ta izjava se deponira pri Ministrstvu za zunanje zadeve Nizozemske, ki overjeni izvod te izjave pošlje po diplomatski poti vsaki državi pogodbenici.

Konvencija začne med državo, ki k njej pristopi, in državo, ki je izjavila, da ta pristop sprejme, veljati šestdeseti dan po deponiranju izjave o sprejetju.

40. člen

Vsaka država lahko ob podpisu, ratifikaciji ali pristopu izjavi, da se uporaba te konvencije razširi na vsa ozemlja, za katerih mednarodne odnose je odgovorna, ali na eno ali več teh ozemelj. Izjava začne veljati na dan začetka veljavnosti te konvencije za to državo.

Kadar koli pozneje se o taki razširitvi uradno obvesti Ministrstvo za zunanje zadeve Nizozemske.

Za ozemlja, na katera se razširitev uporabe nanaša, začne konvencija veljati šestdeseti dan po uradnem obvestilu iz prejšnjega odstavka.

41. člen

Ta konvencija velja 5 let od dne začetka veljavnosti v skladu s prvim odstavkom 38. člena, in sicer tudi za države, ki so jo kasneje ratificirale ali k njej pristopile.

Če ni odpovedana, se konvencija molče podaljša vsakih 5 let.

Odpoved se uradno sporoči Ministrstvu za zunanje zadeve Nizozemske [vsaj] 6 mesecev pred koncem petletnega obdobja.

Odpoved se lahko omeji na določena ozemlja, za katera se konvencija uporablja.

Odpoved velja le za državo, ki je to uradno sporočila. Za druge države pogodbenice še naprej velja.

42. člen

Ministrstvo za zunanje zadeve Nizozemske države iz 37. člena in države, ki so k njej pristopile v skladu z 39. členom, uradno obvesti o:

- a) podpisih in ratifikacijah iz 37. člena;
- b) datumu začetka veljavnosti te konvencije v skladu s prvim odstavkom 38. člena;
- c) pristopih iz 39. člena in datumih njihovega začetka veljavnosti;
- d) razširitvah iz 40. člena in datumih njihovega začetka veljavnosti;
- e) imenovanjih, pridržkih in izjavah iz 33. in 35. člena;
- f) odpovedih iz tretjega odstavka 41. člena.

V potrditev tega so podpisani, ki so bili za to pravilno pooblaščen, podpisali to konvencijo.

Sestavljeno v Haagu 18. marca 1970 v enem izvirniku, katerega besedili v angleščini in francoščini sta enako verodostojni, ki se deponira v arhivu Vlade Nizozemske in katerega overjena kopija se po diplomatski poti pošlje vsaki državi, ki se je udeležila [enajstega] zasedanja Haaške konference o mednarodnem zasebnem pravu.

PRILOGA VI

**Zadevni
sklepi in
priporočila
posebne
komisije**

Sestanek leta 2003

Sklepi in priporočila št. 4

Posebna komisija je poudarila, da se konvencije o odpravi legalizacije tujih javnih listin, pridobivanju dokazov in vročanju uporabljajo v okolju, ki se tehnološko zelo razvija. Čeprav tega razvoja ob sprejetju navedenih treh konvencij ni bilo mogoče predvideti, je posebna komisija poudarila, da so sodobne tehnologije sestavni del današnje družbe, njihova uporaba pa dejstvo. V zvezi s tem je opozorila, da duh in besedilo konvencij ne pomenita ovire za uporabo sodobne tehnologije ter da je njihovo uporabo in izvajanje mogoče dodatno izboljšati z uporabo takih tehnologij. Na delavnici, ki je potekala pred sestankom posebne komisije (tj. 27. oktobra 2003), so se jasno pokazala sredstva, možnosti in prednosti uporabe sodobnih tehnologij v zadevah, ki spadajo na področje uporabe konvencij.

Sklepi in priporočila št. 42

Posebna komisija je izrazila splošno podporo uporabi sodobnih tehnologij za nadaljnje olajšanje učinkovitega izvajanja Konvencije. Navedla je, da se ne zdi, da bi obstajala kakršna koli pravna ovira za uporabo sodobnih tehnologij na podlagi Konvencije. Vendar bi lahko za uporabo nekaterih tehnik v različnih državah veljale različne pravne zahteve (npr. pridobitev soglasja vseh strank, vključenih v izvršitev). V zvezi s tem je posebna komisija priporočila, naj države pogodbenice stalnemu uradu sporočijo ustrezne informacije o pravnih zahtevah v zvezi z določenimi tehnikami.

Sklepi in priporočila št. 43

Posebna komisija je poudarila, da je, kadar se za pridobivanje dokazov zahteva poseben način ali postopek (drugi odstavek 9. člena), treba izjemo za načine, ki so „nezdružljiv[i] z notranjim pravom države izvršitve ali [jih] ni mogoče izvesti zaradi njene notranje sodne prakse in postopka ali zaradi praktičnih težav“, razlagati ozko, da se čim bolj omogoči uporaba sodobne informacijske tehnologije.

Sklepi in priporočila št. 44

Posebna komisija je poudarila, da bi lahko uporaba sodobne informacijske tehnologije, kot je e-pošta, olajšala zgodnji neformalni stik med pristojnimi organi za usklajevanje predložitve in izvršitve zaprosil.

Sestanek leta 2009

Sklepi in priporočila št. 44

Posebna komisija spodbuja boljše komuniciranje med osrednjimi organi ter med organi prosilci in zadevnim osrednjim organom na vseh stopnjah izvršitve zaprosila. Kakršna koli neformalna komunikacija lahko poteka s katerimi koli ustreznimi sredstvi, vključno z e-pošto in telefaksom.

Sklepi in priporočila št. 55

Posebna komisija opozarja na sklepe in priporočila št. 42 do 44 s sestanka posebne komisije leta 2003 in navaja, da je uporaba videopovezav in podobnih tehnologij za pomoč pri pridobivanju dokazov v tujini v skladu s sedanjim okvirom Konvencije. Posebna komisija navaja zlasti, da:

- a. je s Konvencijo dovoljeno, da so stranke in njihovi zastopniki (7. člen), pa tudi sodno osebje organa prosilca (8. člen) prek videopovezave navzoči pri izvršitvi zaprosila s strani zaprosene države enako, kot bi bile lahko te osebe dejansko navzoče;
- b. je s Konvencijo dovoljeno, da se za pomoč pri izvršitvi zaprosila uporabi videopovezava, če je taka uporaba dopustna po pravu zaprosene države (prvi odstavek 9. člena);
- c. se lahko videopovezava uporabi za pomoč pri izvršitvi zaprosila v skladu z drugim odstavkom 9. člena;
- d. je s Konvencijo dovoljeno, da se videopovezava uporabi za pomoč pri pridobivanju dokazov s strani diplomatskega ali konzularnega predstavnika ali komisarja, če država, v kateri se pridobivajo dokazi, ne prepoveduje take prakse in če je bilo izdano ustrezno dovoljenje (15., 16., 17. in 21. člen).

Sestanek leta 2014

Sklepi in priporočila št. 9

Posebna komisija navaja, da bi se praktično izvajanje konvencije o pridobivanju dokazov dodatno izboljšalo s pravočasnejšim izvrševanjem zaprosil in boljšo komunikacijo z osrednjimi organi, tudi po e-pošti, na vseh stopnjah izvršitve zaprosila.

Sklepi in priporočila št. 10

Posebna komisija pozdravlja prakso, o kateri poročajo pogodbenice, pri kateri osrednji organi:

- a. organu prosilcu in/ali zainteresiranim strankam takoj potrdijo, da so prejeli zaprosilo;
- b. takoj odgovorijo na poizvedbe organov prosilcev in/ali zainteresiranih strank o stanju izvršitve;
- c. organu prosilcu in/ali zainteresiranim strankam sporočijo korake, ki jih je treba izvesti za izvršitev.

Sklepi in priporočila št. 20

Posebna komisija poudarja, da je uporaba videopovezav za pomoč pri pridobivanju dokazov v skladu z okvirom konvencije o pridobivanju dokazov (glej sklepe in priporočila št. 55 s sestanka posebne komisije leta 2009). Posebna komisija priznava, da 17. člen članu sodnega osebja sodišča v državi prosilki (ali drugi ustrezno imenovani osebi), ki se nahaja v eni pogodbenici, ne preprečuje, da bi prek videopovezave zaslišal osebo, ki se nahaja v drugi pogodbenici.

Sklepi in priporočila št. 21

Na podlagi predloga avstralske delegacije za proučitev neobveznega protokola za olajšanje pridobivanja dokazov brez prisile prek videopovezave na podlagi konvencije o pridobivanju dokazov in za spodbuditev nadaljnje uporabe sodobnih tehnologij posebna komisija priporoča, naj svet na svojem naslednjem sestanku ustanovi skupino strokovnjakov, ki bo proučevala vprašanja, ki bi se lahko pojavila v zvezi z uporabo videopovezave in drugih sodobnih tehnologij pri pridobivanju dokazov v tujini. Posebna komisija priporoča še, naj skupina strokovnjakov prouči zdajšnje instrumente in sedanjo prakso ter razišče načine reševanja teh vprašanj, vključno z zaželenostjo in izvedljivostjo neobveznega protokola ali katerega koli drugega instrumenta.

Sklepi in priporočila št. 39

Posebna komisija spodbuja pošiljanje in prejemanje zaprosil po elektronski poti, da se olajša hitra izvršitev. Pogodbenice bi morale pri oceni metod elektronskega pošiljanja upoštevati varnostna vprašanja.

KAZALO CITIRANE SODNE PRAKSE

Australia

<i>Campaign Master (UK) Ltd v. Forty Two International Pty Ltd (No. 3)</i> (2009) 181 FCR 152.....	16, 66
<i>Federal Commissioner of Taxation v. Grbich</i> (1993) 25 ATR 516	60
<i>Kirby v. Centro Properties</i> [2012] FCA 60	19
<i>Stuke v. ROST Capital Group Pty Ltd</i> [2012] FCA 1097	16, 19, 62, 71
<i>Tetra Pak Marketing Pty Ltd v. Musashi Pty Ltd</i> [2000] FCA 1261	19

Canada

<i>Chandra v. Canadian Broadcasting Corporation</i> 2016 ONSC 5385	16
<i>Davies v. Clarington</i> 2011 ONSC 4540	16
<i>Paiva v. Corpening</i> [2012] ONCJ 88.....	16
<i>Slaughter v. Sluys</i> 2010 BCSC 1576	16

Hong Kong SAR (People's Republic of China)

<i>Raj Kumar Mahajan v. HCL Technologies (Hong Kong) Ltd</i> 5 HKLRD	119
<i>Skyrun Light Industry (Hong Kong) Co Ltd v. Swift Resources Ltd</i> [2017] HKEC 1239	15

India

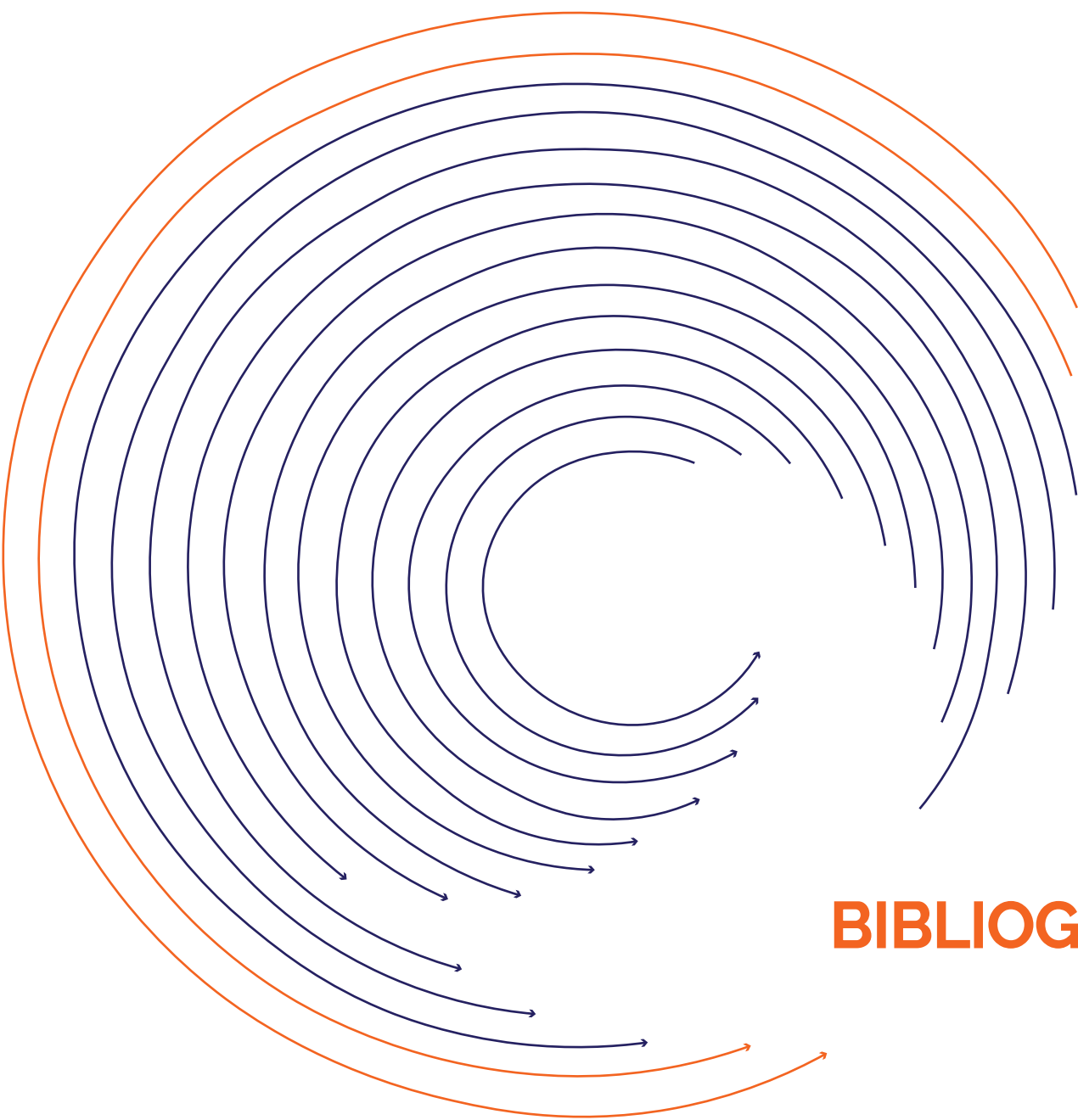
<i>State of Maharashtra v. Dr Praful B Desai</i> AIR 2003 SC KANT 148	39, 46
<i>Twentieth Century Fox Film Corporation v. NRI Film Production Associates Ltd</i> AIR 2003 SC KANT 148.....	37

United Kingdom

<i>Kimathi & Ors v. Foreign and Commonwealth Office</i> [2015] EWHC 3684 (QB)	62
<i>London Borough of Islington v. M, R</i> [2017] EWHC 364 (Fam).....	57
<i>Rowland v. Bock</i> [2002] EWHC 692 (QB).....	15

United States

<i>DynaSteel Corp. v. Durr Systems, Inc.</i> , No. 2:08-cv-02091-V, 2009 WL 10664458 (W.D. Tenn. 26 June 2009).....	19
<i>In re Rand International Leisure Products, LLC</i> , No. 10-71497-ast, 2010 WL 2507634 (Bankr. E.D.N.Y. 16 June 2010).....	15
<i>Sawant v. Ramsey</i> , No. 3:07-cv-980 (VLB), 2012 WL 1605450 (D. Conn. 8 May 2012).....	19, 70
<i>U.S. v. Philip Morris USA, Inc.</i> , No. CIV.A. 99-2496 (GK), 2004 WL 3253681 (D.D.C. 30 August 2004)	19

BIBLIOGRAFIJA

Conférence de La Haye de droit international privé / Haaška konferenca o mednarodnem zasebnem pravu:

- Odgovori na vprašalnik o profilu države, na voljo v razdelku Evidence Section (razdelek o pridobivanju dokazov) na spletišču HCCH pod naslovom „Taking of evidence by video-link“ (Pridobivanje dokazov prek videopovezave).
- Synopsis of Responses to the Country Profile Questionnaire on the Taking of Evidence by Video-link under the *Hague Convention of 18 March 1970 on the Taking of Evidence Abroad in Civil or Commercial Matters* (Evidence Convention) (Povzetek odgovorov na vprašalnik o profilu države glede pridobivanja dokazov prek videopovezave na podlagi Haaške konvencije z dne 18. marca 1970 o pridobivanju dokazov v civilnih ali gospodarskih zadevah v tujini (konvencija o pridobivanju dokazov), na voljo v razdelku Evidence Section (razdelek o pridobivanju dokazov) na spletišču HCCH pod naslovom „Taking of evidence by video-link“ (Pridobivanje dokazov prek videopovezave).
- Sklepi in priporočila, sprejeti na sestankih Posebne komisije za praktično izvajanje haaških konvencij o vročanju, pridobivanju dokazov in dostopu do pravnega varstva v letih 2003, 2009 in 2014, na voljo v razdelku Evidence Section (razdelek o pridobivanju dokazov) na spletišču HCCH pod naslovom „Special Commissions“ (Posebne komisije).
- Sklepi in priporočila, sprejeti na sestankih Sveta za splošne zadeve in politiko v letih 2015 in 2016, na voljo na spletišču HCCH pod zavahkom „Governance“ (Upravljanje) in nato „Council on General Affairs and Policy“ (Svet za splošne zadeve in politiko).
- Priročnik o pridobivanju dokazov: Practical Handbook on the Operation of the Evidence Convention (Praktični priročnik o izvajanju konvencije o pridobivanju dokazov), 3. izdaja, Haag, 2016.
- Explanatory Report on the 1970 Evidence Convention (Pojasnjevalno poročilo o konvenciji o pridobivanju dokazov iz leta 1970), avtor P. W. AMRAM, v *Actes et documents de la Onzième session (1968)*, Tome IV, *Obtention des preuves à l'étranger*, Haag, SDU, 1970.
- *Report of the Experts' Group on the Use of Video-link and Other Modern Technologies in the Taking of Evidence Abroad* (Poročilo skupine strokovnjakov o uporabi videopovezave in drugih sodobnih tehnologij pri pridobivanju dokazov v tujini), predhodni dok. št. 8 iz decembra 2015 za sestanek Sveta za splošne zadeve in politiko leta 2016, na voljo v razdelku Evidence Section (razdelek o pridobivanju dokazov) na spletišču HCCH.

SVET EVROPSKE UNIJE – *Priročnik o uporabi videokonferenc v čezmejnih sodnih postopkih*; Luxembourg, Urad za publikacije Evropske unije, 2013, na voljo na naslovu: < <http://www.consilium.europa.eu/sl/documents-publications/publications/guide-videoconferencing-cross-border-proceedings/> >.

SVET EVROPSKE UNIJE – Svet Evropske unije, *Pobuda za izboljšanje čezmejnih videokonferenc z več vidikov (projekt Handshake)*; 2017, na voljo na naslovu: < https://beta.e-justice.europa.eu/69/EN/general_information >.

DAVIES, M. – Bypassing the Hague Evidence Convention: Private International Law Implications of the Use of Video and Audio Conferencing Technology in Transnational Litigation; (2007) *American Journal of Comparative Law* 55(2), str. 206.

DUNN, M. in NORWICK, R. – *Report of a Survey of Videoconferencing in the Courts of Appeals*; Federal

Judicial Center, 2006, na voljo na naslovu: < <https://www.fjc.gov/sites/default/files/2012/VidConCA.pdf> >.

EPSTEIN, D., SNYDER, J. & BALDWIN IV, C. S. – *International Litigation: A Guide to Jurisdiction, Practice, and Strategy*; 4. izdaja, Leiden/Boston, Martinus Nijhoff Publishers, 2010.

ELECTRONIC COMMUNICATIONS COMMITTEE (ECC) OF THE EUROPEAN CONFERENCE OF POSTAL AND TELECOMMUNICATIONS ADMINISTRATIONS (CEPT) – *ECC Report 265: Migration from PSTN/ISDN to IP-based networks and regulatory aspects*; 2017, na voljo na naslovu: < <https://www.ecodocdb.dk/download/754b9fdf-e4c5/ECCRep265.pdf> >.

EVROPSKA PRAVOSODNA MREŽA V CIVILNIH IN GOSPODARSKIH ZADEVAH – *Uporaba videokonferenc pri pridobivanju dokazov v civilnih in gospodarskih zadevah na podlagi Uredbe Komisije (ES) št. 1206/2001 z dne 28. maja 2001: Praktični vodnik*; Bruselj, Evropska komisija, 2009, na voljo na naslovu: < file:///C:/Users/II/Downloads/guide_videoconferencing_EU_en.pdf >.

FEDERAL COURT OF AUSTRALIA – *Guide on Videoconferencing*; 2016, na voljo na naslovu: < <http://www.fedcourt.gov.au/services/videoconferencing-guide> >.

FEDERAL OFFICE OF JUSTICE OF SWITZERLAND – *Guidelines on International Judicial Assistance in Civil Matters*; 3. izdaja, Bern, januar 2013, str. 20, na voljo na naslovu: < <http://www.rhf.admin.ch> >.

GRUEN, M. E. in WILLIAMS, C. R. – *Handbook on Best Practices for Using Video Teleconferencing in Adjudicatory Hearings*; Administrative Conference of the United States, 2015, na voljo na naslovu: < <https://www.acus.gov/report/handbook-best-practices-using-video-teleconferencing-adjudicatory-hearings> >.

MEDNARODNA TELEKOMUNIKACIJSKA ZVEZA – *Standardization*; na voljo na naslovu: < <https://www.itu.int/ITU-T/recommendations/index.aspx?> >.

MEDNARODNA TELEKOMUNIKACIJSKA ZVEZA – *Y.1001: IP framework – A framework for convergence of telecommunications network and IP network technologies*; 2000, na voljo na naslovu: < <https://www.itu.int/rec/T-REC-Y.1001-200011-I> >.

OFFICE OF INTERNATIONAL JUDICIAL ASSISTANCE OF THE U.S. DEPARTMENT OF JUSTICE, OIJA Evidence and Service Guidance (11. junij 2018); na voljo na naslovu: < <https://www.justice.gov/civil/evidence-requests> >.

POLYCOM – *An Introduction to the Basics of Video Conferencing*; White Paper, 2013, na voljo na naslovu: < <http://www.polycom.com/content/dam/polycom/common/documents/whitepapers/intro-video-conferencing-wp-engb.pdf> >.

REID, M. – *Multimedia conferencing over ISDN and IP Networks using ITU-T H-series recommendations: architecture, control and coordination*; (1999) 31 *Computer Networks*, str. 234.

RIJAVEC, V. *et al* (ur.) – *Dimensions of Evidence in European Civil Procedure*; Nizozemska, Kluwer Law International, 2016.

RISTAU, B. – *International Judicial Assistance (Civil and Commercial)*; Washington, D. C., International Law Institute, Georgetown University Law Center, zv. I, del V, revizija 2000.

ROWDEN, E. *et al*. – *Gateways to Justice: Design and Operational Guidelines for Remote Participation in Court Proceedings*; Sydney, University of Western Sydney, 2013.

TORRES, M. – *Cross-Border Litigation: „Video-taking“ of evidence within EU Member States*, (2018) 12

Dispute Resolution International 1, str. 76.

UNITED KINGDOM MINISTRY OF JUSTICE – *Practice Direction 32 – Evidence*; na voljo na naslovu: < https://www.justice.gov.uk/courts/procedure-rules/civil/rules/part32/pd_part32 >.

UNITED STATES NATIONAL INSTITUTE OF STANDARDS AND TECHNOLOGY (NIST) – Announcing the Advanced Encryption Standard (AES); (2001) *197 Federal Information Processing Standards Publication*.

VAN RHEE, C. H. in UZELAC, A. (ur.) – *Evidence in Contemporary Civil Procedure*; Cambridge, Intersentia, 2015.

VILELA FERREIRA, N. *et al.* – *Council Regulation (EC) no 1206/2001: Article 17° and the video conferencing as a way of obtaining direct evidence in civil and commercial matters*; Centre for Judicial Studies (*Centro de Estudos Judiciários*), Lizbona, 2010.

WILLIAMS, R. A. – Videoconferencing: Not a foreign language to international courts; (2011) *Oklahoma Journal of Law and Technology* 7(54).